

N:o 24.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken, lag om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken, lag om ändring i vissa delar af utsökningslagen, lag om beräkande af fatalietid i visst fall samt lag om offentlighet i visst fall vid förhör inför hofrätt; gifven Stockholms slott den 31 december 1900.

Under åberopande af bifogade, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1:o lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken;

2:o lag om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken;

3:o lag om ändring i vissa delar af utsökningslagen;

4:o lag om beräkande af fatalietid i visst fall; samt

Bih. till Riksd. Prot. 1901. 1 Saml. 1 Afd. 20 Häft. (N:o 24)

5:o) lag om offentlighet i visst fall vid förhör inför hofrätt.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

G U S T A F.

L. Annerstedt.

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar af rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 10 kap. 11 §, 22 kap. och 24 kap. 12 § rättegångsbalken skola upphöra att gälla, samt att 16, 25, 26, 27 och 30 kapitlen afvensom nedannämnda delar af 8, 10, 11, 13, 14, 23, 24 och 29 kapitlen samma balk skola erhålla följande lydelse:

8 kap.

3 §.

Under Svea Hofrätt höra: Stockholms stad samt Stockholms, Upsala, Södermanlands, Gotlands, Vermlands, Örebro, Vestmanlands, Kopparbergs, Gefleborgs, Västernorrlands, Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län; under Göta Hofrätt: Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Hallands, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs och Skaraborgs län; under Hofrätten öfver Skåne och Blekinge: Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län.

10 kap.

27 §.

Vill någon å landet söka kronofogde, länsman, eller uppbördsman, för det de gjort honom orätt, i hvarjehanda utmätning, uppbörd, eller med

egenvillig palaga, olikhet i skjuts och gärd; eller att de pant olagliga sålt, med mera dylikt; då må han det göra i häradsrätten, å den ort, der brottet skett, eller der han bor, som klagar. I staden skall rådstufvurätt dessa mål upptaga. Ege dock Konungens befallningshafvande makt att strax rätta hvad så ske kan, och hjälpe den till rätt sin, som lidit.

28 §.

Varder ej invändning om underrätts behörighet af svaranden framstald efter ty i 16 kap. 2 § sägs, och är ej sådant fall för handen, hvarom i 29 § af detta kap. förmäles, skall målet anses vara vid rätt domstol anhängiggjordt.

29 §.

Anhängiggöres vid underrätt mål, som rätten ej är behörig att upptaga, skall den, ehvad invändning göres eller icke, visa målet från sig i de fall, att

1. målet är af beskaffenhet att böra af annan myndighet än domstol eller af särskild domstol eller omedelbart af högre rätt upptagas; eller ock enligt lag eller särskild författning bör omedelbart af skiljemän pröfvas, eller

2. målet bör upptagas af viss underrätt, som ensam är behörig att det slag af mål handlägga, eller

3. mål, som blifvit vid häradsrätt anhängiggjordt, må allenast af rådstufvurätt upptagas, eller

4. tvist är om fast egendom efter ty i 14 eller 19 § sägs, eller om äktenskapsskilnad eller återgång af giftermål, eller om gifterätt i bo efter den, som död är, eller om rätt till hans qvarlätenskap eller andel deri på grund af arf eller testamente, eller om arfskifte eller jemkning deri;

5. tvist är om utmått lösegendom eller giltighet af lösöreköpsafhandling, och den tvist enligt lag skall handläggas vid rätten i den ort, der godset finnes;

6. fråga, hvarom i målet tvistas, är af beskaffenhet att kunna utan föregången stämning upptagas vid domstol;

7. fråga är om ansvar eller annan påföljd för brott.

30 §.

Är mål, hvarom i 29 § 7 mom. förmäles, pröfvadt af underrätt, må ej fråga om dess behörighet upptagas i högre rätt, der ej

frågan af part i laga ordning dragits under den högre rättens pröfning, eller ock underrätten på grund af annat stadgande i nämnda § bort visa målet från sig.

31 §.

I mål, som blifvit omedelbart vid högre rätt anhängiggjordt, äligge rätten att oberoende af invändning pröfva, huruvida den är behörig att målet upptaga.

32 §.

Aftal, hvarigenom någon utfäst sig att svara vid annan än rätt domstol, vare utan verkan.

11 kap.

32 §.

Varder ej stämning delgifven på sätt i 7 till och med 19 §§ för hvarje fall sägs, vare den, der invändning göres eller svaranden från rätten uteblifver, utan verkan.

Är stämning delgifven efter ty nyss är sagdt, men har delgifningen icke skett i rätt tid före inställelsedagen, varde, der ej svaranden å den dag i svaromål ingår, målet utsatt till annan dag sålunda, att svaranden den honom tillkommande stämningstid tillgodonjuter. Har svaranden ej varit vid rätten tillstädes, äligge kåranden att, på sätt och inom tid, som för stämnings delgifning gäller, delgifva svaranden rättens beslut. Försummar kåranden det, vare käromålet förfallet.

13 kap.

3 §.

Pröfvas jäf lagligt mot häradshöfding eller mot borgmästare i stad, der rådstufvurätten utom honom ej finnes domför; förordne hofrätten en annan i hans ställe.

5 §.

Har genom underrätts beslut någon, som i rätten sitter, förklarats jäfvig eller jäf mot särskild ledamot af häradsnämnd ogillats, skall vid det beslut förblifva. Fråga om jäf mot härads höfding eller häradsnämnd eller mot ledamot af rådstufvurätt må ej heller eljest i högre rätt upptagas, med mindre jäfvet i den högre rätten göres af part, som enligt 16 kap. 1 § är dertill berättigad, eller klagan föres öfver beslut, hvarigenom jäfvet ogillats. Fråga om jäf mot särskild ledamot af häradsnämnd må ej i högre rätt väckas.

Varder genom hofrätts beslut ledamot af hofrätten förklarad jäfvig, skall dervid förblifva. Ej heller må eljest fråga om jäf mot ledamot af hofrätt upptagas hos Konungen, med mindre jäfvet af part der göres eller fullföljes.

14 kap.

3 §.

Käranden skall, ehvar rättegången börjas, alla dess skäl och bevis genast frante, och svaranden sammanledes. Håller någon de bevis uppsätligen inne, som till ljus i saken tjena, böte fem, eller tio daler, eller mera, allt som domaren pröfvar honom deri brottslig vara.

Nu söker endera parten uppskof i saken, för ty, att han vill flera bevis skaffa, eller för annan orsak; finner domaren skäl till det uppskof; lägge honom viss tid före, antingen vid vite i penningar, eller att saken ändå afgöras skall, allt som omständigheterna det fordra.

6 §.

Ej må parterne vid muntligt förhör påstå, eller domaren tillåta, att det uppskrifvas skall, om redan i skrifterna infördt är, eller till saken ej rätteligen hör. Hvad som vid muntligt förhör uppskrifves, det skall för parterne uppläsas, om de det äska, eller rätten det nödigt finner: kännas då parten ej vid det, som skrifvet är; hafve rätten vitsord att säga, hvad taladt och svaradt var. Vill någon sina ord och mening förklara; det bör ej vägras: pröfve dock domaren, hvad kraft det ega må.

16 kap.

Om invändningar i rättegång, så ock om rätt till särskild talan mot domstols beslut, som under rättegång meddelas.

1 §.

Vill vid underrätt part göra jäf mot någon, som i rätten sitter, framställe invändningen vid första rättegångstillfälle då parten tillstadeskommer och den, som jäfvet angår, har säte i rätten; eller, der den omständighet, hvarå jäfvet grundas, då ej var för handen eller parten kunnig, vid nästa rättegångstillfälle sedan han derom erhöi kännedom. Försummas det, vare parts rätt att framställa invändningen försuten.

Jäf mot härads höfding eller häradsnämnd eller mot ledamot af rådstufvurätt må ock i högre rätt göras, der den part, som vill frågan väcka, ej varit i lägre rätt tillstades eller eljest ej förr än i den högre rätten haft tillfälle att framställa jäfvet.

2 §.

Menar svarande vid underrätt, att rätten ej är behörig att målet upptaga, göre invändning derom vid första rättegångstillfälle, då svaranden är tillstades. Försummas det, vare svarandens rätt att framställa invändningen försuten.

Kommer svaranden ej vid underrätten tillstades, men har han för sin utevaro laga förfall, ege i hofrätten framställa invändning, som här afses. Ej vare eljest i mål, som vid underrätt anhängiggjorts, part berättigad att i högre rätt framställa sådan invändning.

3 §.

Har invändning, hvarom i 1 eller 2 § sägs, blifvit i rätt tid vid underrätt framsteld, gifve rätten så snart ske kan särskildt beslut deröfver.

Varder invändningen ogillad, och meddelar ej rätten samma dag slutligt yttrande eller ock beslut, hvarigenom till värdemålsed dömes, då ege, så framt ej enligt 13 kap. 5 § vid beslutet skall förblifva, part, som är med beslutet missnöjd, att deröfver föra särskild klagan, der han, innan rättegångsförhandlingarne för dagen afslutats, till rättens protokoll anmäler

sitt missnöje. Försummas sådan anmälan eller fullföljes ej klagan, stånde beslutet fast, der ej, då fråga är om rättens behörighet, högre rätt, under hvars pröfning hufvudsaken dragits, finner underrätten hafva bort oberoende af invändning visa målet från sig.

4 §.

Har part anmält missnöje efter ty i 3 § sägs, fortfare rätten icke dess mindre med handläggningen af målet och ege jemväl deri meddela slutligt yttrande eller döma till värjemålsed, der det kan ske samma dag beslutet i invändningsfrågan gafs. Sker det ej, skall, utan hinder deraf att missnöje anmält, handläggningen ytterligare fortsättas, der ej, i tvistemål, andra parten yrkar att målet skall hvila i afbidan på utgången af invändningsfrågan eller, i brottmål, rätten finner sådant lämpligt. Fortsättes handläggningen efter den dag beslut öfver invändningen gafs, må ej slutligt yttrande meddelas eller till värjemålsed dömas, förr än hofrätten utlätit sig i anledning af förd klagan i invändningsfrågan, eller ock visadt blifvit, att sådan klagan ej fullföljts.

5 §.

Hvad i 1 och 2 §§ stadgas om påföljd af underlåtenhet att i rätt tid framställa invändning, som der afses, utgöre ej hinder för underrätt att utöfva den pröfning, som enligt 13 kap. 1 § och 10 kap. 29 § åligger rätten.

6 §.

Vill svarande framställa invändning derom att han ej blifvit till underrätt lagligen stämd, göre det vid första rättegångstillfalle, då han vid rätten sig inställer; och gifve rätten så snart ske kan särskildt beslut öfver invändningen. Har svaranden uteblifvit vid underrätten, ege han framställa invändningen första gången han yttrar sig i hofrätten.

Göres invändning om stämning senare än nu är sagdt, må den ej till pröfning upptagas.

7 §.

Göres vid underrätt annan invändning än i 1, 2 eller 6 § sägs, gifve rätten särskildt beslut öfver invändningen, der dess beskaffenhet sådant fordrar.

8 §.

Beslut, som af underrätt blifvit i invändningsfråga under rättegången meddeladt, må ej i annat fall än i 3 § sägs särskildt öfverklagas. Ej heller må mot beslut, som underrätt eljest under rättegången meddelat, särskild talan föras, der ej här nedan eller eljest i lag finnes annorlunda stadgadt.

9 §.

Nöjes ej part åt beslut, hvarigenom underrätt dömt till värjemålsed, före han öfver beslutet särskild klagan.

10 §.

Har underrätt genom beslut under rättegången dömt någon till utgifvande af vite eller till ansvar för uteblifvande eller annan förseelse i målet; eller ogillat yrkande om ansvar för förseelse, som nu är sagd, eller om ådömande af förelagdt vite för uteblifvande; eller utlåtit sig angående ersättning åt vittne eller annan, som kallats att meddela upplysning i målet; eller skilt fullmäktig från fullmäktigskapet: mot det beslut skall, i händelse af missnöje, särskild talan föras. Lag samma vare, der genom beslut, som af underrätt meddelats under rättegången, qvarstad eller skingringsförbud eller dermed jemförlig åtgärd beviljats eller yrkande om häfvande af sådan åtgärd ogillats.

11 §.

Är någon missnöjd med underrätts beslut, hvarigenom under rättegången förordnats om hans häktande eller qvarhållande i häkte eller hemtande till rätten, stånde honom fritt att öfver beslutet föra särskild klagan.

12 §.

Menar part, att genom beslut, som af underrätt meddelats, målet onödigt uppehålles, ege han mot det beslut föra särskild talan.

13 §.

I mål, som blifvit omedelbart vid hofrätt anhängiggjordt, ege ej part, sedan han i svaromål sig inlåtit, göra invändning derom, att han ej blifvit lagligen stämd.

14 §.

Hvad i 9, 10 och 11 §§ stadgas om klagan öfver underrätts der omförmälda beslut skall ock ega tillämpning i fråga om dylika beslut, som af hofrätt i der anhängigt mål under rättegången meddelas. Ej må eljest af hofrätt under rättegången meddeladt beslut särskildt öfverklagas.

23 kap.

5 §.

När omröstas skall; säge den sin mening först, som ytterst sitter, och sedan hvar efter annan, som de i rätten säte hafva, och grunde hvar sin röst på lag och klara skäl. Är saken af någon ledamot i rätten föredragen; säge han först sin mening. Ej må någon draga sig undan, att öfver hufvudsaken sig yttra, ändå att han förut varit emot det slut, som de fleste stannat i, öfver något, som sjelfva rättegången rört, ehvad parten då vägrat att svara i saken eller för den domstol, eller annan sådan invändning gjort, som i 16 kap. denna balk sagdt är. Den annans mening och skäl bifaller, må dem ej å nyo upprepa och sakens slut dermed uppehålla: hafver han flera skäl att styrka samma mening med, lägge dem allenast till.

24 kap.

11 §.

Nu kunna sådana omständigheter sig yppa långt efter, sedan dom och utslag fallit, att förklaring deröfver nödig är; den bör ej vägras. Är häradshöfding, som dömt, ej då i samma rätt; gifve den, som i hans ställe kommit, förklaring med nämnden. Äro i rådstufvu- och hofrätten ej så många qvar af dem, som i utslaget ense varit, att de domföre äro; då böra de, som sedan der domare blifvit, utslaget förklara. Innehåller den förklaring, som parten gifves, något sådant, som i utslaget ej är tydligen utsatt; då må talan deremot fullföljas i den ordning, som för klagan öfver utslaget skolat iakttagas.

25 kap.

Om sättet för fullföljd af talan mot underrätts beslut, så ock om underställning af mål, som blifvit af underrätt afdömdt.

1 §.

Talan mot underrätts slutliga utslag i tvistemål af beskaffenhet att böra genom stämning anhängiggöras skall, der ej här nedan i 3 eller 5 § annorlunda stadgas, fullföljas efter vad.

Lag samma vare, der någon vill föra talan mot underrätts slutliga utslag: i konkursmål, rörande betalnings- eller förmånsrätt eller undanskiftande af egendom eller ackord eller klander af utdelningsförslag; i boskilnadsmål, öfver ansökningen om boskilnad; så ock i mål rörande jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, ändå att målet ej skall genom stämning anhängiggöras.

2 §.

I annat tvistemål än i 1 § sägs, så ock i ärende, som genom ansökning eller annorledes kommit under behandling af underrätt, skall klagan öfver rättens slutliga utslag föras genom besvär.

3 §.

Har i tvistemål underrätt förklarat sig obehörig eller stämningen ogill, skall öfver det utslag klagan föras genom besvär, ändå att målet är sådant, att talan mot slutligt utslag deri eljest skolat efter vad fullföljas.

4 §.

Ändring i underrätts slutliga utslag i brottmål skall sökas genom besvär.

5 §.

Vill part klaga öfver beslut, hvarigenom underrätt dömt till värjemålsed, skall i fråga om sättet för talans fullföljd lända till efterrättelse hvad i sådant hänseende gäller om rättens slutliga utslag i målet. Har underrätt eljest under rättegång meddelat beslut, som enligt lag må särskildt öfverklagas, skall talan mot beslutet föras genom besvär. Lag samma vare, der underrätt i slutligt utslag meddelat beslut i fråga, som rör fullmäktig eller vittne eller annan, som kallats att meddela upplysning i målet. Innefattar eljest underrätts slutliga utslag beslut af beskaffenhet att, der det under rättegången meddelats, särskild klagan varit tillåten, skall talan mot det beslut föras i sammanhang med fullföljd af talan i hufvudsaken; vill ej den, som är med beslutet missnöjd, fullfölja talan i hufvudsaken, vare lag, som hade beslutet blifvit under rättegången meddeladt.

6 §.

Har i brottmål underrätt, jemte det utslag meddelats, tillika hänvisat målet till fortsatt handläggning vid annan underrätt, må ej ändring i utslaget sökas förr, än den rätt, som sist handlagt målet, deri meddelat slutligt utslag; och skall klagan fullföljas hos den hofrätt, som har att upptaga besvär öfver det slutliga utslaget, och inom samma tid, som för ingifvande af sådana besvär är stadgad.

7 §.

Är part missnöjd med något under rättegången af underrätt meddeladt beslut, deröfver särskild klagan ej är tillåten, ege han allenast i sammanhang med fullföljd af talan i hufvudsaken draga beslutet under hofrättens pröfning; dock må, der klagan föres öfver beslut, hvarigenom blifvit dömdt till värjemålsed, i sammanhang dermed talan fullföljas emot beslut öfver invändning, som är af beskaffenhet att på frågan om edgången inverka, så ock, der särskilda besvär anföras öfver beslut, hvarigenom förelagdt afventyr tillämpats, giltigheten af föreläggandet komma under bedömande.

Ända att part ej fullföljt talan mot underrätts utslag, ege han att till bemötande af vederparts ändringssökande påkalla pröfning af beslut i fråga, som rättegången rör och ej må genom särskild klagan fullföljas.

8 §.

Då mål af underrätt slutligen afgöres eller rätten dömer till värjemålsed, gifve rätten i utslaget till känna, huruvida talan deremot skall fullföljas efter vad eller genom besvär, så ock i hvilken hofrätt ändring bör sökas samt, der talan skall fullföljas genom besvär, inom hvilken tid besvären böra till hofrätten ingifvas. Hvad underrätten sålunda föreskrifver skall i fråga om sättet för fullföljd af talan lända till efterrättelse.

Vill någon klaga öfver annat af underrätt meddeladt beslut än nyss är nämnt, och begär han hos rätten underrättelse om hvad i sådant afseende iakttagas bör, varde ock derom underrättelse efter ty nu är sagdt lemnad. Sökes hos häradshöfding sådan underrättelse, då rätten ej är samlad, varde den af honom meddelad.

9 §.

Är någon af underrätt dömd till döden eller till straffarbete på lifstid eller till förlust af medborgerligt förtroende för alltid eller förklarad skyldig att fortsätta honom förut ådömdt straffarbete på lifstid, skall målet, i hvad det honom rör, underställas hofrättens pröfning.

Varder någon, som är tilltalad vid underrätt, jemväl stånd under åtal för brott, som tillhör öfverrätts omedelbara upptagande, skall underrätten, sedan den meddelat utslag beträffande den under dess domvärjo hörande förbrytelsen, underställa målet i denna del hofrättens pröfning, ändå att det eljest ej, efter ty nyss är sagdt, skolat underställas.

Då mål underställes hofrättens pröfning, gifve rätten till känna, hvad part har att iakttaga, der han vill i hofrätten sig yttra; och låte i stad rätten samt på landet häradshöfdingen inom tid, som för anförande af besvär öfver rättens utslag i allmänhet gäller, till hofrätten insända utslaget samt öfriga protokoll och handlingar i målet.

10 §.

Dömes i underrätt någon ohörd, eller fälles der sadant utslag, att någon, som ej är part i målet, deraf lider förfång, ege han att inom ett år från det utslaget honom kunnigt blef söka ändring deri hos hofrätten genom besvär. Klagar han ej inom den tid, hafve sin talan förlorat.

26 kap.

Om förfarandet i vademål, så ock i tvistemål, som till hofrätt instämts.

1 §.

Vill part mot underrätts utslag vädja, äligge parten att, med erläggande af vadepenning, tre daler, göra anmälan derom i stad hos rätten eller den, som är satt att å rättens vägnar dylik anmälan mottaga, eller, der sådan ej finnes, hos rättens ordförande före klockan tolf å sjunde dagen och å landet hos rätten eller häradshöfdingen sist å sjunde dagen från den dag, då utslaget gafs. Från erläggande af vadepenning vare part frikallad, der antagas må, att han för fattigdom ej förmår gälda afgiften. Kronan vare ock från vadepenning fri. Har i mål, deri flere ega gemensam talan, en af dem erlagt vadepenning, gälle det äfven för medpart, som i rätt tid anmält vad. Vädjas ej så, som nu är föreskrifvet, stånde utslaget fast; och varde förty vadeanmälan, som göres senare eller annorledes, än sagdt är, ej upptagen.

Vadepenning tillfalle i stad rätten och å landet häradshöfdingen, som i målet dömt.

2 §.

Då vädjadt är, varde å utslaget tecknad bevis derom med underrättelse om den tid, inom hvilken den vädjande har att i hofrätten sig inställa och ingifva vadeinlaga. Vederparten ege ock på begäran erhålla bevis om vadet jemte underrättelse om sagda inställelsetid.

3 §.

Har vadeanmälan ej upptagits, vare parten berättigad att å utslaget erhålla bevis derom med de skäl, hvarå beslutet grundats; och ege parten att mot beslutet fullfölja talan genom besvär efter ty i 27 kap. 1 § sägs.

Ej må särskild klagan föras deröfver att vadeanmälan upptagits. Fullföljes talan i målet, ege vederparten att inom tid, som i detta kap. är stadgad för svaromåls afgifvande, påkalla pröfning af frågan, huruvida

vadeanmälan blifvit rätteligen gjord; dock må ej, der part för fattigdom frikallats från vadepenning, komma under pröfning, huruvida sådant rätteligen skett.

4 §.

Vill ej den, som vädjat, fullfölja sin talan, gifve det vederparten tillkänna sist å sjunde dagen från den dag, då vadet senast skolat anmälas. Försummas det, och vill vederpart, som i hofrätten sig inställer inom den för svaromåls afgifvande stadgade tid, njuta ersättning för sin kostnad, söke det skriftligen i hofrätten sist å trettionde dagen efter utgången af den tid.

5 §.

Part, som vädjat, skall i hofrätten sig inställa, i mål från underrätt, hvars område helt eller delvis tillhör Norrbottens eller Vesterbottens läns lappmark, före klockan tolf å fyratiofemte dagen samt i mål från annan underrätt före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då utslaget gafs; och åligge parten att inom samma tid till hofrätten ingifva vadeinlaga, deri han framställer sin talan, samt vid den inlaga foga det öfverklagade utslaget med vadebevis äfvensom underrättens öfriga protokoll i målet.

6 §.

Underlåter den, som vädjat, att inom stadgad tid iakttaga inställelse eller ingifva vadeinlaga, stånde underrättens utslag fast, der ej inom samma tid visas laga förfall. Visas förfall, utsätte hofrätten ny tid.

7 §.

Har käranden underlåtit att till hofrätten ingifva underrättens protokoll eller vadebevis, och är ej det felande af annan part ingifvet, förelägge hofrätten käranden viss tid att dermed inkomma, vid äfventyr att, der det ej är i hofrätten tillgängligt då målet till afgörande företages, käranden skall hafva sin talan förlorat.

8 §.

Svaranden skall sig i hofrätten inställa sist å fjortonde dagen från den dag, då kåranden senast bör der tillstädeskomma. Inställer svaranden sig ej inom sagda tid, hafve sedan ej rätt att varda i hofrätten hörd, med mindre inom samma tid laga förfall visas. Visas förfall, utsätte hofrätten ny tid.

Ändå att svaranden ej i rätt tid instält sig, ege han framställa jäf mot vittne, som i hofrätten åberopas.

9 §.

Å vadeinlaga ege svarande, som inställer sig i hofrätten, att inom den för inställelsen stadgade tid afgifva skriftligt genmåle.

10 §.

Har kåranden i vadeinlagan förbehållit sig rätt att vidare sig yttra, ege han inom tre veckor från den dag, då svaranden senast bort tillstädeskomma, ingifva ytterligare en skrift.

11 §.

Har svaranden före utgången af den tid, inom hvilken han bort sig inställa, skriftligen förbehållit sig rätt att vidare yttra sig i målet, vare han berättigad att inom sex veckor från utgången af sagda tid skriftligt yttrande afgifva.

Af kåranden ingifven skrift, som i 10 § afses, ege svaranden att inom tre veckor från den dag, då skriften sist bort ingifvas, skriftligen bemöta, ändå att svaranden underlåtit att afgifva svaromål eller att göra förbehåll, hvarom ofvan förmåles.

Söker svaranden anstånd med ingifvande af inlaga, som i denna § afses, ege hofrätten att anstånd på viss tid bevilja, när synnerliga skäl dertill äro.

12 §.

Vid inlaga, hvarom i detta kap. förmåles, skall fogas stykt afskrift af inlagan, så ock af de fullmakter och skriftliga bevis, som dertill höra. Hvad sålunda är stadgadt ege dock ej tillämpning i afseende å kartor eller andra ritningar, ej heller å handlingar af vidlyftigare be-

skaffenhets, såsom protokoll i rättegångsmål, eller handlingar rörande laga skifte eller dermed jemförlig förrättning, eller handelsböcker eller andra räkenskaper.

Afskrift, som i denna § afses, ege vederparten uttaga. Äro flere vederparter, och kunna de ej enas, hvilken af dem skall afskriften uttaga, må den ej utlemnas. Har part underlåtit att ingifva afskrift, som enligt denna § skall vid inlaga fogas, vare vederparten berättigad att på den försumliges bekostnad låta taga sådan afskrift.

13 §.

Är i vädjadt mål talan fullföljd mot beslut, hvarigenom underrätten fält part att utgifva vite eller att böta för uteblifvande eller annan förseelse i målet, ege hofrätten att i den fråga infordra yttrande från allmänne åklagaren.

14 §.

Till vinnande af upplysning, som i vädjadt mål pröfvas erforderlig, ege hofrätten anställa muntligt förhör med parterne eller, der förhöret ej lämpligen kan ega rum i hofrätten, uppdraga åt underrätt att det hålla. Ej må den omständigheten, att svaranden i hofrätten uteblifvit, utgöra hinder för hofrätten att förordna om hans inkallande till förhör, der sådant pröfvas för målets utredande erforderligt.

I beslut om förhör sätte hofrätten ut omständighet, hvarom upplysning erfordras; förelägge ock part, som skall vid förhöret tillstädeskomma, antingen vite i penningar eller att målet afgöres utan hinder af hans utevaro. Skall förhöret hållas vid underrätt, meddele hofrätten de ytterligare föreskrifter, som pröfvas nödiga.

15 §.

I tvistemål, som är till hofrätt instämt, skola parterne å den i stämningen utsatta dag inför hofrätten sig inställa. Försummar karanden det, vare stämningen förfallen, och njute svaranden ersättning för sin kostnad. Kommer ej svaranden, förelägge hofrätten honom ny tid för inställelse samt vite i penningar eller äfventyr att målet ändock afgöres.

I mål, som i denna § afses, skall hvad om sättet för utförande af talan inför underrätt gäller lända till efterrättelse.

27 kap.

Om förfarandet i mål, som genom besvär eller underställning till hofrätt inkommit, så ock i mål eller ärende, som annorledes än genom stämning omedelbart der anhängiggjorts.

1 §.

Besvär öfver underrätts utslag eller beslut skola till hofrätten ingifvas, i mål från underrätt, hvars område helt eller delvis tillhör Norrbottens eller Vesterbottens läns lappmark, före klockan tolf å fyratiofemte dagen, i mål från annan underrätt i nämnda län eller i Jemtlands, Vester-norrlands eller Gotlands län före klockan tolf å trettionde dagen samt i mål från underrätt i annan del af riket före klockan tolf å tjugonde dagen från den dag, då utslaget eller beslutet gafs; dock vare klagan ej till viss tid inskränkt, der den är sådan, som i 16 kap. 12 § afses, eller angår beslut om någons häktande eller qvarhållande i häkte eller hemtande till rätten.

Part, som i målet hålles häktad, stånde intill besvärstidens utgång öppet att aflemna besvärsskrift till Konungens befallningshafvande eller tillsyningsmannen vid häktet.

2 §.

Varda ej i mål, som skall genom besvär inom viss tid till hofrätt fullföljas, besvär inom den tid ingifna, stånde underrättens utslag fast, der ej inom samma tid visas laga förfall; visas förfall, utsatte hofrätten ny tid.

3 §.

Vid besvär foge klaganden det öfverklagade utslaget samt underrättens öfriga protokoll i målet.

4 §.

Har klaganden underlåtit att till hofrätten ingifva underrättens protokoll, och är ej det felande af annan part ingifvet, meddele hofrätten

föreläggande efter ty i 26 kap. 7 § sägs; och skall, der klaganden är allmän åklagare, föreläggandet honom delgifvas.

Hålles klaganden häktad i målet, skall felande protokoll genom hofrättens försorg införskaffas.

5 §.

Har part i föreskrifven ordning fullföljt talan mot underrätts slutliga utslag i brottmål eller mot utslag, hvarigenom underrätt i sådant mål dömt till värjemålsed, och hålles ej någon i målet häktad, skall, efter ty nedan sägs, tillfälle lemnas klagandens vederpart att öfver besvären sig yttra.

Äro i andra fall besvär rätteligen anförda, ankomme på hofrätten att om vederpartens hörande öfver besvären förordna; dock må ej, med mindre tillfälle lemnats vederparten att sig förklara, ändring i underrätts utslag göras, i annat fall än då besvären angå någons häktande eller qvarhållande i häkte eller hemtande till rätten, eller ock stadgandet i senare stycket af 12 § eger tillämpning.

6 §.

Skall någon höras öfver besvär, och är ej sådant fall för handen, som i 12 § sägs, vare klaganden pliktig att, efter föreläggande, besvärshandlingarne, utom underrätts protokoll i målet, uttaga och dem i hufvudskrift eller besannad afskrift vederparten tillställa, så ock att inom lika tid, som enligt 1 § för besvär öfver underrätts utslag i allmänhet gäller, räknad från den dag föreläggandet genom anslag inom hofrätten kungöres, till hofrätten inkomma med sådant intyg, som i 11 kap. 38 § sägs, rörande delgifningen och dagen derför samt återställa handlingarne eller ingifva styrkt afskrift deraf. Är klaganden allmän åklagare, skola besvärshandlingarne genom hofrättens försorg honom tillställas, och skall tiden för ingifvande af delgifningsbevis samt återställande af handlingarne räknas från den dag handlingarne kommo honom till handa.

Har klaganden före utgången af den tid, som är stadgad för ingifvande af delgifningsbevis och återställande af besvärshandlingarne, hos hofrätten sökt anstånd med fullgörande af hvad honom i sagda hänseenden åligger, må hofrätten sådant anstånd på viss tid bevilja, när skäl dertill äro.

Äro vid besvären fogade kartor eller andra ritningar, eller ock handlingar af vidlyftigare beskaffenhet, såsom protokoll i annat rättegångsmål, eller handlingar rörande laga skifte eller dermed jemförlig förrättning,

eller handelsböcker eller andra räkenskaper, ege, på framställning af klaganden, hofrätten efter omständigheterna förordna, huruvida de må från delgifning undantagas.

7 §.

Är i fall, som uti 6 § afses, ej veterligt hvar klagandens vederpart sig uppehåller, eller upplyses, att han vistas å utrikes ort; har han ej i hofrätten anmält viss person, som eger att å hans vägnar mottaga besvärshandlingarne, eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas; återställe klaganden inom stadgad tid besvärshandlingarne, der de äro af honom uttagna, och lägge hofrätten honom viss tid före att styrka, det han låtit i allmänna tidningarne tre gånger, minst fjorton dagar mellan hvarje gång, kungöra, att besvär i målet blifvit anförda, samt att besvärshandlingarne finnas hos hofrätten att tillgå. Är klaganden allmän åklagare, låte hofrätten besörja, att kungörelse varder i allmänna tidningarne införd efter ty nu är sagdt.

8 §.

Visas, att klaganden på grund af laga förfall varit ur stånd att fullgöra hvad honom enligt 6 eller 7 § åligger, lägge hofrätten honom ny tid före. Visas ej laga förfall, eller, der fråga är om delgifning enligt 6 §, att för delgifningen mött hinder, hvarom i 7 § sägs, ege hofrätten, då den stadgade tiden gått till ända, företaga målet till afgörande.

Har ej, då målet till afgörande företages, till hofrätten inkommit bevis att delgifning skett före utgången af den för ingifvande af delgifningsbevis bestämda tid och är ej heller förklaring afgifven, eller äro ej besvärshandlingarne återställda eller styrkt afskrift deraf ingifven då målet afgöras skall, hafve klaganden förlorat sin talan. Lag samma vare, der klaganden ej styrkt sig hafva i enlighet med hofrättens föreläggande låtit i allmänna tidningarne införa kungörelse om besvären och förklaring ej inkommit då målet till afgörande företages.

9 §.

Har enskild part låtit sina besvär af annan ingifvas till hofrätten, vare i fall, som i 6 § afses, denne utan särskildt bemyndigande berättigad att å klagandens vägnar uttaga besvärshandlingarne från hofrätten.

10 §.

Har före utgången af den för ingifvande af delgifningsbevis bestämde tid klaganden låtit besvärshandlingarna tillställas vederparten, vare denne pliktig att inom lika tid, som enligt 1 § för besvär öfver under rättens utslag i allmänhet gäller, räknad från den dag handlingarne honom tillställdes, förklaring till hofrätten ingifva; är kungörelse angående besvären i allmänna tidningarna införd, skall förklaringen ingifvas inom nittio dagar från sista kungörandet. Förklaring, hvarom nu är sagdt, må ock i betaldt bref med allmänna posten till hofrätten insändas.

Inkommer ej förklaring inom föreskrifven tid, må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande, med mindre inom samma tid visas laga förfall; visas förfall, utsätte hofrätten ny tid.

11 §.

Hvad parterna enligt 6 och 10 §§ hafva att iakttaga, så ock äfven-tyret, om det försummas, skall tecknas å besvärsskriften.

12 §.

Skall i mål, deri någon hålles häktad, denne eller annan öfver besvär höras, låte hofrätten genom Konungens befallningshafvande infordra förklaring på sätt tjenligast finnes. Äro i ty fall flere, å fri fot varande enskilde parter, som skola höras, skall en hvar af dem anses hafva af besvären erhållit del, då honom tillstälts styrkt afskrift af hofrättens beslut i hvad det honom rör, jemte underrättelse att besvärshandlingarne intill utgången af den för förklaringens afgifvande bestämda tid finnas att tillgå hos Konungens befallningshafvande i den ort, der delgifningen skett.

Vistas den, som höras skulle, utrikes, eller är ej veterligt, hvar han sig uppehåller, och har han ej i hofrätten anmält viss person, som eger att å hans vägnar mottaga besvärshandlingarne, må den omständigheten, att besvären ej blifvit honom delgifna, icke föranleda uppehåll med målets afgörande.

13 §.

Besluter hofrätten att infordra underdomares utlåtande öfver besvären, må ej part med beslutets delgifvande betungas.

14 §.

Pröfvar hofrätten tillfälle böra lemnas klagandens vederpart att afgifva yttrande öfver inlaga, som, efter det besvären utstälts till förklaring, blifvit af klaganden ingifven, eller finnes nödigt, att klaganden höres öfver förklaring eller annan inlaga, som af vederparten ingifvits, ege hofrätten meddela föreskrift om delgifvande af inlaga, hvarom fråga är.

15 §.

Finner i besvärsmål hofrätten nödigt att, till vinnande af upplysning rörande viss omständighet, muntligt förhör med parterne hålles, ege hofrätten anställa sådant förhör, eller, der det ej lämpligen kan ske, uppdraga åt underrätt att hålla förhöret. Har klagandens vederpart underlåtit att afgifva förklaring, varde han ändå till förhöret kallad, der så ske kan.

I beslut om förhör skall angifvas omständighet, hvarom upplysning erfordras. Skall förhöret hållas vid underrätt, meddele hofrätten de ytterligare föreskrifter, som pröfvas nödiga.

16 §.

Då i besvärsmål hofrätt meddelat utslag, deröfver klagan må föras, skall kungörelse om utslaget införas i allmänna tidningarne.

Närmare bestämmelser i fråga om sådan kungörelse meddelas af Konungen.

17 §.

I underställningsmål skall hvad förut i detta kap. finnes stadgadt ej vinna tillämpning. I sådant mål ege part att inom tid, som enligt 1 § för anförande af besvär öfver underrättens utslag i allmänhet gäller, till hofrätten eller, der han i målet hålles häktad, till Konungens befallningshafvande eller tillsyningsmannen vid häktet ingifva de påminnelser han aktar nödiga. Varda ej inom den tid påminnelser ingifna, må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande. Finner hofrätten part böra höras, ege hofrätten meddela de föreskrifter, som med afseende derå finnas erforderliga.

18 §.

I fråga om parters hörande i mål eller ärende, hvarmed utan föregången stämning hofrätt såsom första domstol tager befattning, ege hofrätten förordna efter ty tjenligast finnes.

19 §.

Skall muntligt förhör hållas i mål eller ärende, som i detta kap. afses, förelägge hofrätten part, som skall vid förhöret tillstådeskomma, antingen vite i penningar eller att målet afgöres utan hinder af hans utevaror. I brottmål, der talan om ansvar föres, ege hofrätten ock, i stället för utsättande af påföljd, som nyss är sagd, förordna att part, som från förhöret uteblifver, må hemtas till rätten, der förhöret skall hållas.

29 kap.

4 §.

Finnes någon hos Konungen mot klara skäl klaga öfver hofrätts dom, böte från etthundra till femhundra daler; och vare i ty fall samma lag för fullmäktig som för part.

30 kap.

Om fullföljd af talan mot hofrätts beslut, så ock om underställning af mål, som blifvit af hofrätt afdömdt.

1 §.

Talan mot hofrätts slutliga utslag i vädjadt mål eller till hofrätten instämmt tvistemål skall, der ej här nedan annorlunda stadgas, hos Konungen fullföljas genom revisionsansökning.

Öfver hofrätts slutliga utslag i mål, som genom besvär inkommit till hofrätten eller blifvit dess pröfning understäldt, skall klagan hos Konungen föras genom besvär. Lag samma vare beträffande klagan öfver hofrätts slutliga utslag i brottmål, som omedelbart i hofrätten anhängiggjorts, så ock i sådant tvistemål eller ärende, hvarmed, utan föregången stämning, hofrätten såsom första domstol tagit befattning.

Beslut, hvarigenom hofrätten utan att skilja målet från sig dömt till värjemålsed, vare i fråga om fullföljd af talan såsom slutligt utslag ansedt.

2 §.

Har hofrätt i dit instämmt tvistemål förklarat sig obehörig eller stämningen ogill, skall öfver det utslag klagan föras genom besvär.

3 §.

Har underrätt i slutligt utslag meddelat beslut af beskaffenhet att, der det under rättegången gifvits, särskild klagan deröfver varit tillåten, och varder talan mot det beslut i hofrätten fullföljd i sammanhang med klagan i hufvudsaken, skall part, som allenast i den sålunda fullföljda särskilda frågan vill klaga öfver hofrättens utslag, fullfölja sin talan genom besvär, ändå att målet efter vad till hofrätten inkommit.

4 §.

Öfver utslag, hvarigenom hofrätt visat mål åter till underrätt, må ej klagas; innefattar utslaget pröfning af fråga, som på målets utgång inverkar, vare dock part berättigad att deremot fullfölja talan i sammanhang med hufvudsaken, der denna kommer under Konungens pröfning.

Hvad nu är sagdt ege dock ej tillämpning, der hofrätt dömt till värjemålsed och på den grund visat målet åter.

5 §.

Har i brottmål hofrätt, jemte det utslag meddelats, tillika hänvisat målet till fortsatt handläggning vid annan öfverrätt, skall, i fråga om tid för klagan öfver det utslag, hvad i 25 kap. 6 § är stadgadt ega motsvarande tillämpning.

6 §.

Öfver hofrätts utslag i fråga, som jemlikt 16 kap. 3 § blifvit från underrätt fullföljd, må ej klagas, utan så är att hofrätten upphäft beslut, hvarigenom underrätten förklarat sig behörig att målet upptaga.

7 §.

I brottmål, som fullföljts i hofrätt eller blifvit dess pröfning understäldt, ege ej allmän åklagare i annat hänseende, än så vidt angår ansvars- eller ersättningsskyldighet för honom sjelf, söka ändring i hofrättens utslag, der han ej tillika är målsegande. Finner, på framställning af åklagaren eller eljest, Justitiekanslern sådana omständigheter vara för handen, att talan mot hofrättens utslag bör fullföljas, ege han derom förordna.

Genom hvad nu är stadgadt göres ej rubbning i den åtalsrätt, som Riksdagens justitieombudsman tillkommer.

8 §.

Har underrätt beviljat qvarstad eller skingringsförbud eller förordnat om annan dermed jemförlig åtgärd eller meddelat föreskrift om någons häktande eller qvarhållande i häkte eller hemtande till rätten, och varder det beslut af hofrätten upphäfdt, vare ej klagan öfver hofrättens utslag tillåten. Ej heller må klagan föras öfver hofrätts utslag i fråga, som enligt 16 kap. 12 § dragits under hofrättens pröfning.

9 §.

Har hofrätt i der anhängigt mål under rättegången meddelat beslut af beskaffenhet, som i 16 kap. 10 eller 11 § sägs, skall talan mot beslutet föras genom besvär; är beslutet meddeladt i det slutliga utslaget, skall i fråga om sättet för fullföljd af talan hos Konungen hvad för hvarje fall finnes i 25 kap. 5 § stadgadt om klagan öfver underrätts beslut i sådan fråga ega motsvarande tillämpning.

10 §.

I fråga om beslut, som i annat fall än i 9 § afses, blifvit af hofrätt i der anhängigt mål under rättegången meddeladt, skall hvad i 25 kap. 7 § är angående der omförmalda beslut föreskrifvet ega motsvarande tillämpning.

11 §.

Då hofrätt meddelar utslag eller beslut, deremot talan må omedelbarligen fullföljas, skall deri gifvas till känna, huruvida klagan skall föras genom revisionsansökning eller genom besvär; och varde jemväl angifvet, der talan skall fullföljas genom revisionsansökning, huru missnöje skall i hofrätten anmälas, samt, i annat fall, inom hvilken tid och hvarest besvär skola inlemnas. Hvad hofrätten sålunda föreskrifver skall i fråga om sättet för fullföljd af talan lända till efterrättelse.

I mål, deri någon hålles häktad, skall utslag eller beslut, hvarom nu är sagdt, ofördröjligen genom hofrättens föranstaltande delgifvas den häktade, der det ej blifvit för honom muntligen afsagdt.

12 §.

Vill part söka revision, åligge honom att före klockan tolf å tjugonde dagen från den dag, då hofrättens utslag gafs, skriftligen hos hofrätten anmäla missnöje. Varde ej missnöje sålunda anmaldt, stände utslaget fast; och varde förty missnöjesanmälan, som göres senare eller annorledes, än nu är sagdt, ej upptagen.

Den, som i hofrätten fört parts talan, ege, utan särskildt bemyndigande, å partens vägnar anmäla missnöje.

Ej vare nödigt att öfver missnöjesanmälan höra vederparten.

13 §.

Har part rätteligen anmält missnöje, gifve hofrätten bevis derom med underrättelse om hvad parten enligt 16 § har att iakttaga för fullföljd af sin talan.

14 §.

Har missnöjesanmälan ej upptagits, ege parten att mot beslutet fullfölja talan genom besvär.

Ej må särskild klagan föras deröfver att missnöjesanmälan upptagits. Fullföljes talan i målet, ege vederparten att inom den tid, som för svaromåls afgifvande gäller, påkalla pröfning af frågan, huruvida anmälan blifvit rätteligen gjord.

15 §.

Är missnöjesanmälan rätteligen gjord, låte hofrätten före utgången af den tid, inom hvilken talan skall fullföljas, till Konungen insända hos hofrätten befintliga handlingar i målet.

16 §.

Part, som rätteligen anmält missnöje med hofrättens utslag, skall före klockan tolf å fyratiofemte dagen från den dag, då utslaget gafs, inställa sig i Konungens Nedre Justitierevision samt dit ingifva revisions-

inlaga, deri han framställer sin talan. Vid inlagan foga han ej allenast revisionsskilling, fyrahundra daler, utan ock öfverklagade utslaget jemte bevis om anmaldt missnöje samt underrättens protokoll i målet, såvidt deras insändande ej åligger hofrätten, så ock de hos hofrätten förda protokoll. Har i mål, deri flere ega gemensam talan, en af dem erlagt revisionsskilling, gälle det äfven för medpart, som rätteligen anmält missnöje.

Från erläggande af revisionsskilling njute sökanden befrielse, der han, före utgången af den för inställelse stadgade tid, med intyg af Konungens befallningshafvande eller underrätten eller häradshöfdingen eller kronofogden eller, i mål från Norrbottens eller Vesterbottens läns lappmark, länsmannen eller lappfogden i den ort, der sökanden har sitt hemvist, styrker, att sökanden icke eger tillgång till gäldande af revisionsskillingen eller efter dess utgifvande skulle sakna nödtorftigt uppehälle. Sökes hos någon af de myndigheter nu sagda äro, sådant intyg, som här afses, och äro ej sökandens förmögenhetsvilkor myndigheten kunniga; uppdrage då åt trovärdig man att derom hålla undersökning, och gifve sedan intyg, der det pröfvas kunna ske.

Kronan vare ock fri från erläggande af revisionsskilling.

17 §.

Försummar part, som anmält missnöje, att, inom den i 16 § stadgade tid, inställa sig eller ingifva revisionsinlaga eller ock revisionsskilling eller sådant intyg om fattigdom, som i nämnda § sägs, stände hofrättens utslag fast, der ej inom samma tid visas laga förfall. Visas förfall, utsätter Konungen ny tid.

18 §.

Uteblifver part, som anmält missnöje, och vill vederpart, som inom den för svaromåls afgifvande stadgade tid sig inställer, njuta ersättning för sin kostnad, söke det skriftligen hos Konungen sist å trettionde dagen efter utgången af den tid.

19 §.

Har den, som söker revision, underlåtit att ingifva öfverklagade utslaget eller bevis om anmaldt missnöje eller underrättens eller hofrättens protokoll i målet, och är ej handlingen af annan part företedd eller från

hofrätten insänd, varde sökanden förelagdt att inom viss tid med det felande inkomma vid äfventyr att, der det ej är hos Konungen tillgängligt då målet till afgörande företages, sökanden skall hafva sin talan förlorat.

20 §.

Svaranden skall inställa sig i Nedre Justitierevisionen sist af fjortonde dagen från den dag, då sökanden senast bör der tillstädeskomma. Inställer sig svaranden ej inom sagda tid, hafve sedan ej rätt att varda hos Konungen hörd, med mindre inom samma tid laga förfall visas. Visas förfall, utsätter Konungen ny tid.

Ändå att svaranden ej i rätt tid inställt sig, ege han framställa jaf mot vittne, som hos Konungen återopas.

21 §.

Hvad i 26 kap. 9, 10, 11, 12 och 13 §§ är stadgadt angående mål, som efter vad till hofrätt inkommit, skall ega motsvarande tillämpning i fråga om mål, som genom revisionsansökning dragits under Konungens pröfning.

22 §.

Gör ej Konungen ändring i hofrättens utslag eller förlikas parterne, skall nedsatt revisionsskilling tillfalla Kronan. Varder hofrättens utslag ändradt, förordnar Konungen tillika, att sökanden eger återbekomma revisionsskillingen.

Menar part, som nedsatt revisionsskilling, att enligt lag talan skolat fullföljas genom besvär, eller att af annan orsak revisionsskilling rätteligen ej skolat af parten gäldas, ege han, intill dess målet blifvit afgjort, hos Konungen framställa yrkande om afgiftens återfående.

23 §.

Besvär öfver hofrätts utslag eller beslut skola till Nedre Justitierevisionen ingifvas före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då utslaget eller beslutet gafs.

Part, som i målet hålles häktad, ege att till Konungens befallningshafvande eller tillsyningsmannen vid häktet ingifva sina besvär; och varde, der ej utslaget eller beslutet blifvit af hofrätten muntligen afsagdt för parten, tiden för besvärens ingifvande för honom räknad från den dag utslaget eller beslutet honom delgafs.

Har hofrätt fastställt underrätts beslut om någons häktande eller qvarhållande i häkte eller hemtande till rätten, vare klagan öfver hofrättens utslag i den fråga ej till viss tid inskränkt. Har hofrätt i der anhängigt mål meddelat beslut, hvarom nyss är sagdt, vare lag samina.

24 §.

Hvad i 25 kap. 10 § är för der afsedt fall stadgadt skall ega motsvarande tillämpning i frågan om klagan öfver utslag, som af hofrätt meddelats.

25 §.

Varda ej i mål, som skall genom besvär inom viss tid hos Konungen fullföljas, besvär inom den tid ingifna, stånde hofrättens utslag fast, der ej inom samma tid visas laga förfall. Visas förfall, utsätter Konungen ny tid.

26 §.

Äro besvär öfver hofrätts utslag hos Konungen anförda, skola från hofrätten infordras derstädes befintliga handlingar i målet samt, der klaganden är allmän åklagare eller i målet häktad, jemväl hofrättens i målet förda protokoll, såvidt de ej redan äro hos Konungen tillgängliga.

27 §.

Vid besvär, som hos Konungen anföras, föge klaganden öfverklagade utslaget samt underrättens och hofrättens i målet förda protokoll, såvidt deras insändande ej åligger hofrätten efter ty i 26 § sägs.

Underlåter klaganden hvad sålunda är föreskrifvet, skall hvad i 27 kap. 4 § är för der afsedt fall stadgadt ega motsvarande tillämpning.

28 §.

Finnes någon böra höras öfver besvär, som hos Konungen anförts, eller öfver annan inlaga, som i målet ingifvits till Konungen, skall hvad i

27 kap. 6—13 §§ är för hofrätt stadgadt i tillämpliga delar gälla; dock skola, vid delgifning af besvär, jemväl hofrättens protokoll och utslag i målet samt de i hofrätten af klaganden ingifna handlingar, öfver hvilka tillfälle ej lemnats vederparten att sig yttra, honom delgifvas.

29 §.

Har någon blifvit af hofrätt dömd till döden, skall målet, i hvad det honom rör, underställas Konungens pröfning. I ty fall låte hofrätten inom en månad från den dag utslaget meddelades till Konungen insända hofrättens protokoll och utslag i målet samt öfriga dertill hörande handlingar.

Hvad här ofvan är om besvärsmål stadgadt gälle ej om underställningsmål, utan skall å sådant mål hvad i 27 kap. 17 § sägs ega motsvarande tillämpning.

Då mål underställes Konungens pröfning, gifve hofrätten tillkänna, hvad part har att iakttaga, der han vill påminnelser i målet afgifva.

30 §.

Hvad i 26 och 27 kapitlen är stadgadt i fråga om förhörs anställande i hofrätt ege motsvarande tillämpning, der i något mål Konungen finner nödigt, att till vinnande af upplysning rörande viss omständighet förhör med parterne hålles.

31 §.

Har i mål, som dragits under Konungens pröfning, förlikning mellan parterne träffats, eller varder, efter det part jemlikt 12 § anmält missnöje med hofrätts utslag, förlikning ingången innan målet hos Konungen fullföljes, ankomme på Konungen att förlikningen stadfästa.

32 §.

Om fullföljd af talan mot hofrätts utslag i utsökningsmål skils i utsökningslagen.

Förslag

till

Lag

om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken.

1 §.

Den nu antagna lagen angående ändring i vissa delar af rättegångsbalken skall jemte hvad här nedan stadgas lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1902.

Mål, som vid nämnda tid redan äro anhängiga, skola behandlas enligt äldre lag; dock att de nya bestämmelserna skola tillämpas i fråga om fullföljd af talan mot utslag eller beslut, som meddelats efter den dag, då den nya lagen trädte i kraft, äfvensom underställning af sådant utslag, så ock beträffande förfarandet i högre rätt, der utslag eller beslut, hvaremot talan fullföljts, efter sagda dag meddelats. I fråga om verkställighet af utslag eller beslut, som meddelats innan den nya lagen trädte i kraft, skall äldre lag lända till efterrättelse.

2 §.

Förutom de lagrum, som i den nya lagen förklarats hafva upphört att gälla, varda genom samma lag upphäfda:

alla de särskilda nu gällande stadganden, som utgöra förklaring eller ändring af bestämmelserna i 16, 22, 25, 26, 27 och 30 kapitlen rättegångsbalken, eller tillägg till dessa bestämmelser, der ej af nedanstående stadganden annat förhållande framgår;

alla i särskilda författningar såsom villkor för fullföljd af talan mot domstols utslag meddelade bestämmelser om skyldighet att fullgöra hvad dömdt är eller att ställa säkerhet därför eller för kostnad och skada, som kan vederpart tillskyndas, så ock hvad i 31 kap. rättegångsbalken är i berörda hänseenden stadgadt såsom villkor för pröfning af ansökan om återställande af försuten tid eller återbrytande af laga kraft egande dom; hvad 8 § i förordningen den 7 Juni 1749 till hämmande af hvarjehanda med ungdomen föröfvade bedrägerier innehåller om fullföljd af talan mot utslag i mål, som der afses;

Kongl. brefven den 18 November 1762 och den 15 April 1774 angående ransakningshandlingars insändande i underställningsmål;

kungörelsen den 19 Januari 1802 derom, att uti de hos öfverdomstolarne anhängiga lagvadda och instända mål parter ej ega, sedan de utan förbehåll underskrifvit berättelsen, med flera skrifter dit inkomma eller vidare förhör begära;

hvad 40 punkten i förklaringen den 23 Mars 1807 öfver allmänna lagens stadganden i åtskilliga rum innehåller om förfarandet i mål, som af allmän åklagare blifvit i hofrätt anhängiggjordt emot domare;

21 § i förordningen den 16 Februari 1864 om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall så ock hvad 19 § 19 mom. i samma förordning innehåller rörande klagan öfver domstols beslut om häktning eller om häktad persons qvarhållande i hakte;

21 § i förordningen den 16 Juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom;

64 § i förordningen den 16 Juni 1875 angående inteckning i fast egendom;

5 § 2 mom. och 17 § i förordningen den 10 Augusti 1877 om nya utskökningslagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall;

13 § i förordningen den 13 April 1883 angående förlagsinteckning; 327 § sjölagen;

11 § i lagen den 26 Maj 1899 angående förändring af tomts område; så ock hvad i öfrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot den nya lagens bestämmelser, der ej här nedan annorledes stadgas.

3 §.

Hvad i förordningen den 6 Oktober 1882 angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt och i lagen den 10 Juli 1899 angående påföljd i vissa fall af parts uteblifvande i brottmål finnes stadgadt om uttagande och om återgång af böter, hvartill någon enligt samma för-

fattningar blifvit fäld, skall upphöra att gälla, utom i hvad angår böter, som ådömts innan den nya lagen trädt i kraft.

4 §.

Der i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

5 §.

Hvad i den nya lagen finnes stadgadt rörande fullföljd af talan mot allmän underrätts beslut skall ega motsvarande tillämpning i fråga om klagan öfver annan verdslig domstols eller myndighets beslut i mål, som enligt lag eller särskild författning må i allmän öfverrätt fullföljas och ej är att till utökningsmål hänföra.

6 §.

I fråga om verkställighet i vissa fall af utslag, som ej vunnit laga kraft, stadgas som följer:

1. Har i brottmål någon genom hofrätts utslag blifvit fäld till böter eller vite, skall utmätning af hvad sålunda dömdt blifvit verkställas, ändå att ändring i utslaget sökes; dock må ej utmätning ske förr än utslaget vunnit laga kraft, der den sakfælde styrker, att han nedsatt beloppet hos Konungens befallningshafvande. Hvad utnätt blifvit må ej utan den sakfældes samtycke säljas förr än utslaget vunnit laga kraft; äro utnätta lösören underkastade förskämning eller snar förstörelse eller hastigt fallande i värde, eller anses de ej med säkerhet kunna lemnas kvar under den sakfældes tillsyn och kan ej heller för dem säker vård annorledes utan kostnad erhållas, må dock öfverexekutor förordna om försäljning. Visar efter utmätning den sakfælde att nedsättning skett, efter ty ofvan sägs, gånge utmätningen åter, der så ske kan. Hvad nu är föreskrifvet gälle ock, der i tviste- eller utökningsmål någon blifvit af hofrätt fäld till böter eller vite. Om verkställighet af utslag i polismål är särskildt stadgadt.

2. Är i brottmål någon dömd att gälda annat än böter eller vite eller att viss lösegendom till annan utgifva, eller har i sådant mål domstol förordnat om qvarstad eller skingringsförbud, gånge, utan hinder af ändringssökande, beslutet i verkställighet så som vore det i tvistemål meddeladt.

3. Har domstol förordnat om någons hemtande eller förbjudit någon att resa från orten, gånge beslutet, utan hinder af klagan i verkställighet. Lag samma vare i fråga om beslut, hvarigenom domstol skilt fullmäktig från fullmäktigskapet.

7 §.

I konkurslagen erhålla nedanstående §§ följande ändrade lydelse:

10 §. Finner rätten eller domaren, att konkursansökning ej kan upptagas, förty att den är till orätt domstol stäld, eller af annan orsak; teckne det skriftligen å ansökningen.

Vill annan än gäldenären klaga deröfver att ansökning upptagen är; varde tiden för besvärs anförande räknad från det stämningen blef i allmänna tidningarne första gången kungjord. Ej må sådan klagan sedan föras.

144 §. Då domaren eller någon rättens ledamot meddelat beslut i fall, der sådant enligt denna lag på honom ankommer, gånge beslutet utan hinder af förd klagan i verkställighet, der ej förbud deremot från hofrätten kommer.

8 §.

I förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof erhålla nedanstående §§ följande ändrade lydelse:

2 §. Göres hos den i 1 § nämnda underrätt skriftlig ansökning om särskilda nämndens tillsättande, och visar sökanden, att Konungen godkänt behofvet af jordens eller lägenhetens afstående eller begagnande, samt att tiden, då den skall afstås eller upplåtas, blifvit genom Konungens förordnande eller parternes öfverenskommelse bestämd; utfärde rätten stämning på egare och andre, som uppgifvas i saken hafva del. Rätten föranstalte jemväl, att, till underrättelse för möjligen varande okände eller icke uppgifne rättsegare, tiden för ärendets företagande varder, såväl från predikstolen i den sockens kyrka, der fastigheten är belägen, som ock genom allmänna tidningarne, kungjord tre gånger, sista gången minst fjorton dagar före den dag, hvilken till sakens företagande är utsatt. Jordens eller lägenhetens egare, då han höres, vare skyldig att hos rätten, i ändamål af instämning, uppgifva den, som i anseende till nyttjanderätt med honom del i saken hafver, vid äfventyr som i 25 § stadgas. Hos rätten

skall jemväl företes bevis derom, huruvida jorden eller lägenheten är med inteckning besvärad; och eger parterne, att, innan nämnden sättes, i laga ordning sin talan i fråga om ersättningens belopp och sättet för dess utförande utföra.

Uppstår, vid fråga om jords eller lägenhets begagnande till utläggning af elektriska ledningstrådar, parterne emellan tvist, huruvida derigenom må förorsakas så betydlig skada, att jorden eller lägenheten lösas skall, eller om intrånget är af beskaffenhet, att ersättning därför, enligt hvad i 1 § 2 mom. stadgadt är, utgå bör, pröfve och afgöre rätten sådant, innan nämnden sättes. Anses ersättning för intrång böra ega rum, bestämme ock rätten, efter ty som intrånget finnes vara öfvergående eller fortfarande, huruvida slik ersättning skall utgå på en gång eller i årlig afgift under den tid, intrånget kommer att fortfara.

Emot rättens beslut i dessa frågor må talan fullföljas i hofrätt genom besvär.

21 §. Vill egare af jorden eller lägenheten klaga deröfver, att han icke varit i målet ständ, eller vill annan klaga på den grund, att ärendet icke blifvit, enligt 2 §, från predikstolen eller genom allmänna tidningarne rätteligen kungjort, eller vill någon klaga öfver rättens pröfning af jäf emot den, som i nämnden sutit, eller påstår någon eljest, att vid nämndens sättande ej så tillgått, som nu föreskrifvet är; den talan må i hofrätten föras genom besvär; och skall tiden för besvärens anförande räknas från den dag, då nämndens beslut efter 19 § parterne meddelades. Varder den talan gillad, förfalle all verkan af nämndens beslut, såvidt det klagandens rätt rör, och förordne hofrätten, att nämnd ånyo sättas skall. Ej må hofrätten till pröfning upptaga jäf, som icke vid underrätten yppadt varit, då nämnden sattes.

9 §.

I stadgan den 9 November 1866 om skiftesverket i riket erhåller 134 § följande ändrade lydelse:

Egodelningsrättens slutliga utslag skall offentligen afkunnas och, ehvad missnöje anmäles eller ej, i utslaget underrättelse meddelas, att den, som vill söka ändring i hufvudsaken eller i det, som under rättegången förefallit, skall, vid talans förlust, inom trettio dagar, den oräknad, då utslaget föll, hos ordföranden i egodelningsrätten tvefaldt ingifva sina till Konungen stälda underdäniga besvär; bifoge ock i två exemplar de till saken hörande bevis, klaganden kan anse nödigt förete.

Missnöjd part ege äfven öppet att, der han finner sådant för sig beqvämligare, inom besvärstidens slut inlemna besvärshandlingarne till Konungens befallningshafvande i länet, som med påtecknande af dagen, då de blifvit inlemnade, desamma till ordföranden i egodelningsrätten genast öfversänder.

10 §.

I lagen den 12 maj 1897 med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock angående forum för riksbanken erhåller 2 § följande ändrade lydelse:

Vägrar riksbanken, under hvad sken det vara må, att sedel vid uppvisandet inlösa, må den, som innehar sedeln, derom göra skriftlig anmälan hos Svea Hofrätt, hvilken, efter att deröfver hafva hört fullmäktige i riksbanken, eger att med frågan enligt lag och författningar förfara. Öfver hofrättens beslut må klagan genom besvär hos Konungen fullföljas inom den tid och i den ordning, som i 30 kap. rättegångsbalken sägs.

Finner hofrätten, att sedelns vägrade inlösen härrört af bankens oförmåga att genast uppfylla sina förbindelser, göra hofrätten hos Konungen derom anmälan. Konungen pröfvar, hvilka utvägar, i öfverensstämmelse med grundlagarne, lämpligast må vidtagas för att upprätthålla allmänna förtroendet och åter sätta riksbanken i stånd att sina sedlar vid anfordran inlösa.

11 §.

I lagen den 1 Juli 1898 om boskilnad erhåller 25 § följande ändrade lydelse:

Har underrätt annorledes än i sammanhang med pröfning af boskilnadsansökning meddelat beslut angående fråga som omförmäles i 12, 14 eller 20 §, skall, i händelse af missnöje med det beslut, särskild talan deremot föras.

Beslut i fråga, som i 10, 12, 14 eller 20 § afses, gånge utan hinder af förd klagan i verkställighet, der ej förbud deremot från hofrätten kommer.

12 §.

I stället för de delar af 29, 38 och 39 punkterna i ofvan åberopade förklaring den 23 Mars 1807, hvilka ej enligt föregående stadganden i denna lag äro att anse såsom upphäfda, förordnas:

Konungens befallningshafvande eller tillsyningsman vid häkte åligger tillse, att häktad person, som vill anföra besvär eller afgifva annan inläga till högre rätt eller ock göra ansökan om nåd, dervid ej saknar nödigt biträde. Ingifver häktad till Konungens befallningshafvande eller tillsyningsman inläga, som här afses, varde den ofördröjligen insänd till den myndighet, som har att dermed taga befattning.

Varda besvär af häktad ingifna till Konungens befallningshafvande eller tillsyningsman vid häkte, skall å besvärsskriften tecknas bevis om tiden för dess ingifvande. Då utslag, beslut eller besvärsskrift delgifves häktad, varde handlingen försedd med bevis om tiden för delgifvandet.

13 §.

I afseende å klagan i hofrätt öfver utslag eller beslut af domstol eller annan myndighet på Gotland, så ock i fråga om fullföljd af talan mot hofrättens utslag i sådant mål varder, med upphäfvande af 16 § i förordningen den 10 Augusti 1877 om nya utsökningslagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, stadgadt som följer:

De bestämmelser, som äro meddelade i Kongl. brefvet den 8 December 1848 angående fataliers bevarande i lagvadda och besvärsmål, som från Gotland med posten blifva öfversända samt i förordningen den 23 Augusti 1851 angående särskilda föreskrifter för behandling af besvärsmål, som från Gotland fullföljas i hofrätt, skola fortfarande gälla och jemväl lända till efterrättelse i de fall, då klagan i hofrätt föres öfver utslag eller beslut af annan myndighet å Gotland än domstol; och må, då besvärshandlingar skola till hofrätten återställas, desamma af den klagande å landskansliet ingifvas på lika sätt, som angående bevis om verkställd kommunikation är föreskrifvet.

Vid fullföljd af talan mot hofrättens utslag i mål, som från Gotland dit inkommit, skola ofvanstående bestämmelser ega motsvarande tillämpning. Ej må i fall, der anmälan om missnöje med hofrättens utslag är föreskrifven, sådan anmälan ske annorledes än i 30 kap. 12 § rättegångsbalken är sagdt.

14 §.

Genom den nya lagen och hvad här ofvan förordnats skola ej anses upphäfda:

hvad förordningen den 22 November 1749 innehåller om öfversändande till Konungens befallningshafvande af hofrätts utslag;

hvad i förordningen den 29 Juli 1812 angående åtskilliga omständigheter, som böra iakttagas vid ändrings sökande i konsistoriernas utslag, stadgas i fråga om fullföljd af talan mot hofrätts utslag i mål, som der afses;

77 § konkurslagen samt

324 §, 329 § 3 mom. och 330 § sjölagen.

Förslag

till

L a g

om ändring i vissa delar af utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att nedannämnde §§ i utsökningslagen skola erhålla följande lydelse:

39 §.

Är betalningsskyldighet någon ålagd, ege utmätningssman, utan särskildt bemyndigande, hos den tappande verkställa utmätning, ändå att ändring i domen sökes. Ej må dock utmätning å underrätts dom ske förr än den vunnit laga kraft, der den, som tappat, ställer pant eller borgen för hvad honom ålagdt är, så ock för skada, som genom uppehållet vållas kan, eller ock styrker, att han, till fullgörande af domen, hos Konungens befallningshafvande nedsatt penningar, svarande mot hvad dömdt blifvit; ej heller å hofrätts dom, innan den vunnit laga kraft, der gäldenären styrker att nedsättning skett, efter ty nu är sagdt. Visar efter utmätning gäldenären, att nedsättning skett, och gäldar han tillika kostnaden för utmätningen och godsets vård, gånge utmätningen åter, der så ske kan.

Hvad nedsatt är må af den vinnande lyftas mot pant eller borgen. Gifver han hos Konungens befallningshafvande tillkänna, att han ej vill lyfta, skola penningarne insättas i bankinrättning, som af Konungens befallningshafvande bestämmes, för att mot ränta innestå under den tid Konungens befallningshafvande förordnar. Har den vinnande ej gjort sådant tillkännagifvande, som nyss är sagdt, och yrkar den tappande, att penningarne skola insättas i bankinrättning, lägge Konungens befallnings-

hafvande den vinnande viss tid före att sin lyftningsrätt utöfva; försittes den tid, skola penningarne insättas efter ty nyss är föreskrifvet.

Huru hofrätts beslut, hvarigenom i tvistemål någon blifvit fäld till böter eller vite, må utan hinder af ändringssökande verkställas, derom är särskildt stadgadt.

48 §.

Skall någon för verkställighet af dom eller eljest enligt denna lag ställa pant eller borgen, och är ej säkerheten af vederparten godkänd, varde den pröfvad af myndighet, hos hvilken säkerheten ställes. Löftesmän skola borga en för alla och alla för en; för menighet eller för utländsk man, så ock i det fall, hvarom i 107 § sägs, skall borgas såsom för egen skuld. Den pant bjuder, vare, der myndighet, som den pröfva skall, det föreskrifver, pliktig att sätta panten i förvar hos vederhäftig man, som åtager sig att den vårda; löftesskrift må omhändertagas af den, till hvars säkerhet den gäller.

Den, som Konungens och kronans talan förer, vare från säkerhets ställande fri.

49 §.

Har någon, som ej vädjat mot underrätts dom, stämt om återvinning enligt 12 kap. rättegångsbalken, eller har någon enligt 25 kap. 10 § eller 30 kap. 24 § samma balk yrkat ogillande af dom, som eljest bör såsom lagakraftvunnen anses, gånge utan hinder deraf domen i verkställighet såsom lagakraftvunnen, såvidt ej rätten, der talan är anhängig, annorledes förordnar.

Ej må ansökan om resning hindra doms fullbordan.

52 §.

Har öfverexekutor fält någon till böter eller vite eller dömt utmättningsman att utgifva skadestånd, må ej utslaget verkställas förr än det vunnit laga kraft. Huru hofrätts beslut, hvarigenom i utsökningsmål någon blifvit fäld till böter eller vite, må utan hinder af ändringssökande verkställas, derom är särskildt stadgadt; och skall hofrätts beslut, hvarigenom i sådant mål utmättningsman dömts till utgifvande af skadestånd, gå i verkställighet så som vore det i tvistemål meddeladt.

Beslut, hvarigenom utmättningsman dömts till mistning af tjenst på viss tid, må ej verkställas, förr än det vunnit laga kraft.

Huru beslut angående fördelning af köpeskillning för utmätt egendom går i verkställighet skils i 6 kap.

53 §.

Annat i utsökningsmål meddeladt beslut än i 51 och 52 §§ sägs gånge i verkställighet, ändå att beslutet öfverklagas.

164 §.

All nödig kostnad för utmätning samt utmätt egendoms vård och försäljning, så ock för köpeskillningens fördelning skall ur den utmätta egendomen gäldas; kostnad, som ej sålunda gulden varder, skall af sökanden betalas och må, der den ej vid anfordran gäldas, hos honom utmätas.

Sökes utmätning på grund af dom eller utslag, som ej vunnit laga kraft, och upplyses, då utmätning skall företagas, att nedsättning skett efter ty i 39 § sägs, skall hvad som erfordras till betäckande af kostnaden för förrättningen tagas i mät, der ej den tappande parten vid förrättningen styrker, att nedsättningsbevis eller besannad afskrift deraf blifvit för vederparten uppvist så tidigt, att denne kunnat om nedsättningen underrätta utmättningsmannen.

Ej vare utmättningsman pliktig att verkställa utmätning å dom eller utslag, som ej vunnit laga kraft, med mindre kostnaden för förrättningen förskjutes af sökanden.

171 §.

Har den, som förer klagan efter ty i 167, 168 eller 169 § sägs, underlåtit att förete protokollet öfver den klandrade förrättningen, och är det ej ändå tillgängligt, då målet till afgörande företages, stände förrättningen fast. Styrker klaganden, att laga hinder mött för protokollets utbekommande, förelägge öfverexekutor viss tid för dess ingifvande och gifve dervid tillkänna, att, der protokollet ej är tillgängligt då målet skall afgöras, klaganden förlorat sin talan.

177 §.

Nöjes ej part åt öfverexekutors beslut i utsökningsmål, ege deröfver i hofrätten sig besvära; och åligger det öfverexekutor, då slutligt utslag

gifves eller auktion å fast egendom af honom hållen är, att tillika meddela underrättelse om hvad vid ändringssökande iakttagas bör samt äfventyret, om det försummas.

Öfver utslag, hvarigenom öfverexekutor visat mål åter till utnättningsman, må ej klagas; innefattar utslaget pröfning af fråga, som på målets utgång inverkar, vare dock part berättigad att deremot fullfölja talan i sammanhang med hufvudsaken, der denna kommer under högre myndighets pröfning.

I utslag, hvarigenom mål blifvit såsom tvistigt till domstol förvisadt, må ej gäldenär söka ändring.

179 §.

Vill någon öfverklaga öfverexekutors slutliga utslag, som muntligen eller efter anslag meddelas i mål, hvarom i 2 kap. sägs, eller i fråga om fördelning af köpeskillning för fast egendom, som blifvit af öfverexekutor såld, eller på klagan öfver utmätning, auktion å fast egendom eller förslag till köpeskillings fördelning; ingifve sina besvär till hofrätten i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands, Vesternorrlands och Gotlands län före klockan tolf å trettionde dagen samt i mål från öfriga delar af riket före klockan tolf å tjugonde dagen från den dag, då utslaget muntligen afkunnades, eller, om det blifvit efter anslag meddeladt, från den dag, å hvilken utslaget är stäldt.

För klagan öfver auktion, som af öfverexekutor hållen är, vare tid, som nu är sagd, räknad från auktionsdagen.

184 §.

Har klaganden underlåtit att till hofrätten ingifva öfverexekutors utslag eller protokoll i målet, skall hvad i 171 § finnes för det afsedt fall stadgadt ega motsvarande tillämpning.

185 §.

Ej må ändring göras i öfverexekutors utslag, med mindre tillfälle, efter ty här nedan sägs, lemnats part, hvars rätt är i fråga, att öfver besvären sig förklara.

Finner hofrätten någon böra öfver besvären höras, vare klaganden pliktig att efter föreläggande uttaga de af honom ingifna besvärshandlingarne samt

dem i hufvudskrift eller besannad afskrift vederparten tillställa, så ock att inom lika tid, som för besvärens anförande gält, räknad från den dag föreläggandet genom anslag inom hofrätten kungöres, till hofrätten inkomma med sådant intyg, som i 11 kap. 38 § rättegångsbalken sägs, rörande delgifningen och dagen därför samt återställa handlingarne eller ingifva styrkt afskrift deraf.

Har klaganden före utgången af den tid, som är stadgad för ingifvande af delgifningsbevis och återställande af besvärshandlingarne, hos hofrätten sökt anstånd med fullgörande af hvad honom i sagda hänseenden åligger, må hofrätten sådant anstånd på viss tid bevilja, när skäl dertill äro.

Äro vid besvären fogade kartor eller andra ritningar, eller ock handlingar af vidlyftigare beskaffenhet, såsom protokoll i annat mål, eller handlingar rörande laga skifte eller dermed jemförlig förrättning, eller handelsböcker eller andra räkenskaper, ege, på framställning af klaganden, hofrätten efter omständigheterna förordna, huruvida de må från delgifning undantagas.

186 §.

Är, i fall då klagandens vederpart skall höras, ej veterligt, hvar han sig uppehåller, eller upplyses, att han vistas å utrikes ort; har han ej i hofrätten anmält viss person, som eger att å hans vägnar mottaga besvärshandlingarne eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas; återställe klaganden inom stadgad tid besvärshandlingarne, der de äro af honom uttagna, och lägge hofrätten honom viss tid före att styrka, det han låtit i allmänna tidningarne tre gånger, minst fjorton dagar mellan hvarje gång, kungöra, att besvär i målet blifvit anförda, samt att besvärshandlingarne finnas hos hofrätten att tillgå.

187 §.

Visas, att klaganden på grund af laga förfall, varit ur stånd att fullgöra hvad honom enligt 185 eller 186 § åligger, lägge hofrätten honom ny tid före. Visas ej laga förfall, eller, der fråga är om delgifning enligt 185 §, att för delgifningen mött hinder, hvarom i 186 § sägs, ege hofrätten, då den stadgade tiden gått till ända, företaga målet till afgörande.

Har ej, da målet till afgörande företages, till hofrätten inkommit bevis att delgifning skett före utgången af den för ingifvande af delgifningsbevis bestämda tid och är ej heller förklaring afgifven, eller äro

ej besvärshandlingarne återställda eller styrkt afskrift deraf ingifven då målet afgöras skall, hafve klaganden förlorat sin talan. Lag samma vare, der klaganden ej styrkt sig hafva i enlighet med hofrättens föreläggande låtit i allmänna tidningarne införa kungörelse om besvären och förklaring ej inkommit då målet till afgörande företages.

188 §.

Har klaganden låtit sina besvär af annan ingifvas till hofrätten, vare i fall, som i 185 § afses, denne utan särskildt bemyndigande berättigad att å klagandens vägnar uttaga besvärshandlingarne från hofrätten.

189 §.

Har före utgången af den för ingifvande af delgifningsbevis bestämda tid klaganden låtit besvärshandlingarne tillställas vederparten, vare denne pliktig att inom lika tid som för besvärens anförande gält, räknad från den dag handlingarne honom tillstaldes, förklaring till hofrätten ingifva; är kungörelse angående besvären i allmänna tidningarna införd, skall förklaringen ingifvas inom nittio dagar från sista kungörandet. Förklaring, hvarom nu är sagdt, må ock i betaldt bref med allmänna posten till hofrätten insändas.

Inkommer ej förklaring inom föreskrifven tid, må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande, med mindre inom samma tid visas laga förfall; visas förfall, utsätte hofrätten ny tid.

190 §.

Hvad parterna enligt 185 och 189 §§ hafva att iakttaga, så ock äfventyret om det försummas skall tecknas å besvärsskriften.

191 §.

Pröfvar hofrätten tillfälle böra lemnas klagandens vederpart att afgifva yttrande öfver inlaga, som efter det besvären utstälts till förklaring blifvit af klaganden ingifven, eller finnes nödigt att klaganden höres öfver förklaring eller annan inlaga, som af vederparten ingifvits, ege hofrätten meddela föreskrift om delgifvande af inlaga, hvarom fråga är. Besluter hofrätten att infordra öfverexekutors eller utmätningmans utlåtande öfver besvären, må ej part med beslutets delgifvande betungas.

192 §.

Huru mål, som blifvit af öfverexekutor a Gotland afgjorda, må fullföljas i annan ordning, än nu är sagdt; derom är särskildt stadgadt.

193 §.

Föranleda besvären ej ändring i öfverklagade utslaget, gälde den klagande vederpartens kostnader i målet, efter ty hofrätten pröfvar skäligt. Finnes någon hafva ohemult klagat, böte såsom i 29 kap. 2 § rättegångsbalken stadgadt är. Missfirmar någon hos hofrätten öfverexekutor, ege hofrätten, ändå att åtal ej sker, döma den felande till ansvar, när brottsligheten ej är gröfre, än att den må med böter beläggas; är den svårare, låte hofrätten den brottslige der särskildt åtalas.

194 §.

Då besvär mot öfverexekutors utslag anmälas, ege hofrätten, när skäl dertill förekommer, att, innan ändringssökandet slutligen pröfvas, förordna, att utslaget icke må verkställas eller att, om verkställighet redan följt, ytterligare åtgärd ej må vidtagas.

195 §.

Då i utsökningsmål hofrätt meddelat utslag, deröfver klagan må föras, skall kungörelse om utslaget införas i allmänna tidningarne.

Närmare föreskrifter i fråga om sådan kungörelse meddelas af Konungen.

196 §.

Hofrätts utslag i mål, hvarom i 2 kap. sägs, må ej öfverklagas. Har i annat utsökningsmål hofrätt meddelat utslag, hvarigenom målet visats åter till öfverexekutor eller utmättningsman, skall hvad i 177 § finnes stadgadt för der afsedt beslut om återförvisning ega tillämpning.

Öfver slutligt utslag, som eljest i utsökningsmål af hofrätt meddelats, må klagan hos Konungen föras genom besvär, som, vid talans förlust,

skola till Nedre Justitierevisionen ingifvas före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då utslaget gafs, dock att, der inom sagda tid laga förfall visas, ny tid af Konungen utsättes. Klaganden åligger att vid besvären foga öfverklagade utslaget jemte hofrättens protokoll, så ock öfriga protokoll och utslag i målet, der de ej skola från hofrätten insändas; försummas det och är ej det felande hos Konungen tillgängligt, då målet till afgörande företages, skall klaganden hafva sin talan förlorat. Hvad sålunda för ändringssökande iakttagas bör skall i utslaget gifvas till känna.

Äro besvär öfver hofrätts utslag anförda, skola från hofrätten infördras derstädes befintliga handlingar i målet. Finnes någon böra höras öfver besvären eller öfver annan inlaga, som i målet ingifvits till Konungen, skall hvad i 185—191 §§ är för hofrätt stadgadt i tillämpliga delar gälla; och skola, vid delgifning af besvär, jemväl de i hofrätten af klaganden ingifna handlingar, öfver hvilka tillfälle ej lemnats vederparten att sig yttra, honom delgifvas.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1902; dock skola hittills gällande bestämmelser lända till efterrättelse, der talan fullföljes mot utslag eller beslut, som meddelats före nämnda dag, eller verkställighet sökes å sådant utslag eller beslut.

Förslag

till

L a g

om beräkning af fatalitetid i visst fall.

Härigenom förordnas som följer:

Infaller å söndag eller annan allmän helgedag tid, då åtgärd för talans fullföljd eller bevarande i rättegångs- eller utsökningsmål eller i ärende, hvarmed efter ansökning eller annorledes domstol tager befattning, sist bör företagas, må den åtgärd företagas å nästa söckendag.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1902.

Förslag

till

L a g

om offentlighet i visst fall vid förhör inför hofrätt.

Häri genom förordnas som följer:

Hvad i förordningen den 22 April 1881 om offentlighet vid underdomstolarne samt i lagen den 29 Mars 1899 innefattande tillägg till nämnda förordning finnes stadgadt i afseende å rättegång vid allmän underrätt skall jemväl ega tillämpning, när i brottmål, hvarmed hofrätt såsom första domstol tager befattning, förhör eger rum inför hofrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1902.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartements-
ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i stats-
rådet å Stockholms slott den 30 September 1898*

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve DOUGLAS,
Statsråden: herr friherre ÅKERHIELM,
 WIKBLAD,
 friherre RAPPE,
 CHRISTERSON,
 ANNERSTEDT,
 * VON KRUSENSTJERNA,
 greve WACHTMEISTER,
 CLAËSON.

Chefen för Justitiedepartementet Statsrådet Annerstedt anmälde i underdånighet följande inom Lagbyrån utarbetade lagförslag, nämligen förslag till

- 1:o) Lag angående ändring i vissa delar af Rättegångsbalken;
- 2:o) Lag om hvad iakttagas skall i afseende å införande af Lagen angående ändring i vissa delar af Rättegångsbalken;
- 3:o) Lag angående ändring i vissa delar af Utsökningslagen;

Bih. till Riksd. Prot. 1901. 1 Saml. 1 Afd. 20 Häft.

- 4:o) Lag angående verkställighet i vissa fall af beslut, som ej vunnit laga kraft; samt
- 5:o) Lag angående beräknande af fatalietid i visst fall.

Departementschefen yttrade härefter:

»Genom Nådigt bref den 20 December 1889 täcktes Eders Kongl. Maj:t åt Nya Lagberedningen uppdraga att utarbета förslag till lag angående villkoren för fullföljd af talan i Öfverrätt och hos Konungen, hvilket förslag borde vara grundadt på den förutsättning, att gällande organisation af öfverdomstolarne och förfarandet derstädes bibehölles hufvudsakligen oförändrade. Till fullgörande af berörda uppdrag aflemnade Beredningen den 31 December 1891 särskilda förslag till lagar om fullföljd af talan mot allmän domstols utslag samt till vissa andra, dermed sammanhängande författningar. Genom Nådiga remisser den 10 Juni 1892 anbefaldes Rikets Hofrätter — med undantag af Krigshofrätten — att, sedan vederbörande Häradshöfdingar och Rådstufvurätter lemnats tillfälle att i ärendet sig yttra, afgifva underdånigt utlåtande öfver de grunder, hvarpå ifrågavarande lagförslag hvilade, hvarjemte från Justitiekanslersemetet och Konungens Befallningshafvande infordrades yttranden rörande vissa delar af förslagen.

De sålunda anbefalda utlåtanden hafva numera inkommit; och har derjemte i en den 31 December 1895 dagtecknad skrift Sveriges advokatsamfund afgifvit underdånigt yttrande rörande vissa af förslagens bestämmelser.»

Efter att härpå hafva redogjort för det hufvudsakliga innehållet af nämnda utlåtanden anförde Departementschefen vidare:

»I de motiv, som åtföljde Nya Lagberedningens år 1891 afgifna förslag, hade Beredningen erinrat, att det för tvistemål föreslagna förfarandet i afseende å särskild fullföljd af talan mot beslut i vissa invändningsfrågor icke komme att fullständigt medföra dermed åsyftade fördelar, förr än nu gällande bestämmelser angående invändningar i rättegången blifvit omarbetade i den riktning, som angäfvades af Lagkomiténs och äldre Lagberedningens förslag samt Nya Lagberedningens år 1884 afgifna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning. Med anledning häraf blef genom Nådigt Bref den 31 December 1892 Nya Lagberedningen anbefaldt att utarbета förslag

till de ändringar i rättegångsordningen, som kunde finnas erforderliga i syfte att det föreslagna förfarandet i fråga om fullföljd af talan i invändningsfrågor måtte komma att så fullständigt som möjligt medföra dermed afsedda fördelar; och afgaf i följd af detta uppdrag Beredningen den 16 Mars 1893 förslag till Lag angående vissa invändningar i rättegång vid allmän Underrätt så ock om sådan Rätts behörighet i vissa fall.

Vid öfvervägande af de i förenämnda förslag berörda frågor har jag funnit mig ej kunna tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att låta förslagen i oförändradt skick undergå den vidare behandling, hvilken för deras framläggande för Riksdagen erfordras. Väl lär det under den tid, som förflutit sedan förslagens tillkomst, hafva blifvit alltmera uppenbart såväl att erforderlig enighet icke för närvarande står att uppnå rörande den fullständiga ombildning af vårt rättegångsväsende, som från flere håll eftersträfvats, som ock att i fråga om vissa delar af processsystemet krafvet på förbättrade lagbestämmelser icke lämpligen kan skjutas å sido; och hvad särskildt beträffar den del af rättegångsordningen, som angår talans fullföljande i högre Rätt, hafva de yttranden, som afgifvits öfver 1891 års förslag, till fullo bekräftat, att nu gällande bestämmelser allmänt anses vara i behof af en mer eller mindre omfattande omarbetning. Men dessa yttranden torde tillika hafva gifvit vid handen, att vissa af de i 1891 års förslag upptagna nya grundsatser af mera genomgripande betydelse icke kunna påräkna den allmänna anslutning, som för förslagens genomförande är af nöden. Vid sådant förhållande har jag trott mig böra, med tillgodogörande i möjligaste mån af det å de föregående förslagen nedlagda arbete samt med ledning af de öfver förslagen afgifna utlåtanden, egna ämnet en förnyad behandling; och har jag dervid kommit till den uppfattning, att under nuvarande förhållanden någon rubbning af sjelfva hufvudgrunderna för gällande lagstiftning om talans fullföljd i högre Rätt icke bör ifrågakomma, utan att den omarbetning af nämnda lagstiftning, som tvifvelsutan är af nöden, bör afse allenast att afhjelpa sådana bristfälligheter och oegentligheter, som icke stå i nödvändigt samband med berörda hufvudprinciper, samt att åt hit hörande bestämmelser bereda ökad enkelhet och öfverskådlighet. Skälen för min uppfattning rörande uppgiftens begränsning på sätt nu är nämndt anhåller jag att i det följande få närmare utveckla.

De särskilda slag af rättsmedel, som i vårt land kommit till användning, hafva i allmänhet egt det gemensamt, att under högre Rätts pröfning kunnat hänskjutas icke allenast sjelfva rättsfrågan utan äfven frågan om hvad som finge anses vara i målet bevisadt, samt att vid afgörande af detta senare spörsmål öfverdomstolen egt taga hänsyn jemväl till bevisning, som först der blifvit åberopad. Den enda nämnvärda afvikelsen från dessa grundsatser utgöres af det i 30 Kap. 11 § Rättegångsbalken stadgade men numera icke vidare tillämpade förbudet för den, som hos Konungen fullföljer talan, att der förebringa ny bevisning.

Den ståndpunkt gällande rätt i nyssberörda hänseenden intager var i 1891 års förslag bibehållen, och någon anledning att nu frågå densamma synes mig ej förefinnas. Såsom i motiven till nämnda förslag framhålles, kan i ett land, der, såsom hos oss, ett ordnadt sakförarestånd saknas, ej förväntas annat, än att utredningen och bevisningen ofta nog i första instansen och stundom äfven i den andra blifva behäftade med brister, på hvilka parterna först genom domstolens utslag göras uppmärksamma; och det måste under sådana omständigheter vara lagstiftaren angeläget att ej betaga parten möjligheten att i högre Rätt afhjelpa dylika brister. Härom torde ej heller råda synnerlig meningsskiljaktighet.

Beträffande åter anordnandet af de former, hvarunder talan må i högre Rätt fullföljas, äro meningarne ganska delade. Gällande lagstiftning känner, såsom bekant, två temligen olikartade former af fullföljd, nämligen å ena sidan den, som under benämning af vad eller revision skall i allmänhet iakttagas vid klagan öfver slutligt utslag i tvistemål, och å andra sidan den, som erhållit namn af besvär och företrädesvis i brottmål kommer till användning. Den förra af dessa hufvudformer, hvilken här för korthetens skull må benämnas vad, utmärkes deraf, att den missnöjde parten har att hos den Rätt, som dömt, anmäla sin afsigt att fullfölja talan, hvarefter utan särskild kallelse motparten har att bevaka sin talan i öfverdomstolen. I mål, hvari talan fullföljes genom besvär, erfordras deremot ej någon dylik anmälan, och klagandens motpart kan vid sådant förhållande ej förpligtas att sjelfmant bevaka sin rätt, men i stället åligger det öfverdomstolen att, i händelse den anser skäl för ändringssökandet föreligga, tillse att klagoskriften delgifves den icke klagande parten och denne erhåller tillfälle att afgifva yttrande i målet. Härtill kommer

den olikhet mellan ifrågavarande båda rättsmedel, att, under det vid klagan i vademål part, som vill bevaka sin talan, har att vid öfverdomstolen inställa sig personligen eller genom laga ombud, sådant icke erfordras i besvärsmål, i ty att i dylika mål parternas inlagor, så framt de befinnas af dem egenhändigt underskrifna, komma under pröfning, äfven om de ingifvits af någon, som saknar fullmakt.

Af nu nämnda tvenne former för talans fullföljd torde den förra icke i och för sig gifva anledning till mera väsentliga anmärkningar. De brister, hvilka onekligen i vissa hänseenden vidlåda de vädjade målens behandling i öfverdomstolen, och hvilka särskildt framträda deri, att parternas vid öfverdomstolen anlitade ombud ofta icke ega nödig kännedom om målet eller förmåga att på ett tillfredsställande sätt utföra hufvudmannens talan, lära till största delen bero af djupare liggande grunder än vadeförfarandets anordning och torde endast vid en fullständig reform af rättegångsväsendet kunna undanrödjas. Någon anledning att, såsom en och annan gång blifvit ifrågasatt, införa väsentligen nya former för fullföljd af talan mot slutligt utslag i tvistemål synes alltså ej föreligga, utan torde, på sätt jemväl i 1891 års förslag afses, endast i vissa mindre väsentliga punkter, hvilka framdeles skola beröras, det nu tillämpade vadeförfarandet böra undergå förändring.

Huruvida åter det nuvarande besvärsförfarandet bör i sina hufvuddrag bibehållas, kan med större skäl ifrågasättas. Detta förfarande är nämligen förenadt med flere afsevärda olägenheter. Till en början må nämnas den af sjelfva sättet för talans fullföljd härflytande svårigheten för öfverdomstolen att, till afhjelpande af möjliga brister i målets utredning, anordna muntlig förhandling. Äfven om den ej sällan framträdande åsigten, att besvärsförfarandet ej under några omständigheter medgifver förhandling inför öfverdomstolen, icke kan godkännas, inses dock lätt att, då det ej åligger parterna att vid inlagornas ingifvande iakttaga inställelse, förhandling med parterna ofta endast med stor omgång och svårighet kan åstadkommas. Vidare må, hvad särskildt angår besvärsförfarandet i Hofrätt, erinras, att enligt gällande bestämmelser det i allmänhet åligger enskild, å fri fot varande klagande att, i händelse Hofrätten finner förklaring böra infordras, sjelf ombesörja att besvärshandlingarne i hufvudskrift eller bestyrkt afskrift tillställas hvarje part, som har att afgifva förklaring. Denna skyldighet kan under vissa omständigheter, särskildt om den

klagandes motparter äro flere och besvärshandlingarne vidlyftiga, visa sig öfver höfvan betungande. Härtill kommer för det allmänna den högst beaktansvärda olägenhet, som det i Hofrätterna brukliga förfarandet medför derutinnan, att hvarje mål, deri förklaring infordras, måste inför Hofrätten föredragas vid två särskilda tillfällen. I huru hög grad denna dubbla föredragning inkräktar på Hofrätternas strängt upptagna arbetstid, torde inses, om man betänker, att omkring halfva antalet i Hofrätterna handlagda besvärs mål afgöras först efter förklarings infordrande.

Nu anmärkta olägenheter af besvärsförfarandet framkalla osökt tanken på införande af vadförfarande äfven i sådana mål, deri talan nu fullföljes genom besvär. Förslag i denna riktning hafva ock flera gånger framställts, senast af ett flertal ledamöter i Göta Hofrätt vid afgifvande af utlåtande öfver Nya Lagberedningens förslag af år 1891. En dylik förändring skulle utan tvifvel icke allenast vara egnad att afhjelpa nyssnämnda olägenheter utan äfven medföra den beaktansvärda fördelen att i hög grad förenkla lagstiftningen om rättsmedlen. Vigten deraf, att denna lagstiftning göres lättfattlig och öfverskådlig, har ofta och på goda grunder framhållits. Särskildt har såsom en olägenhet af de nuvarande för tvistemål och brottmål olika bestämmelserna om talans fullföljd erinrats om den i många fall framträdande svårigheten att afgöra, hvilket rättsmedel bör komma till användning, och om de för parterna menliga följder, som kunna uppstå genom deras eller underdomstolens misstag i berörda hänseende.

Men huru tilltalande införandet af en enda, likartad form för fullföljd af talan än kan synas vara, torde dock en reform i nyss antydda riktning ej kunna med framgång genomföras. Till en början må erinras om svårigheten, för att ej säga omöjligheten, att i sådana brottmål, deri allmän åklagare för talan eller part hålles häktad, tilllämpa ett på parternas inställelse inför öfverdomstolen grundadt förfarande. Uppenbarligen måste för dessa mål mer eller mindre väsentliga afvikelser från vadeproceduren stadgas; och redan härigenom brytes i viss mån den eftersträfvade enkelheten i rättsmedelssystemet. Men icke heller i alla andra slags mål och ärenden torde vadförfarandet kunna utan olägenhet tillämpas. För vissa mål af beskaffenhet att kräfva särdeles skyndsam behandling, exempelvis vissa preliminär- och incidenstvister i rättegångar, lämpar sig icke detta förfarande; och ej heller kan det komma till användning i sådana domstolsärenden.

den, der den, som påkallar någon Rättens åtgärd, ej har någon motpart. Hvad angår fullföljd af talan i högsta instansen torde för öfrigt den åsyftade likformigheten vara utesluten äfven af det skäl, att den för tvistemål stadgade skyldigheten att nedsätta s. k. revisionsskilling för närvarande lika litet torde kunna för dessa mål afskaffas som, vid klagan i brottmål, ett dylikt prestandum skäligen kan ifrågasättas.

Emot vadeförfarandets tillämpning i brottmål har vidare med fullt skäl blifvit invändt, att detta förfarande icke kan under nuvarande förhållanden anses egnadt att behörigen tillgodose den tilltalades intressen utan leder till ett ytterligare försvagande af den mindre gynsamma ställning, den tilltalade redan nu, i saknad af offentligt biträde för försvaret, kan sägas enligt vår rättegångsordning intaga. En lagstiftning, som ålade den vinnande parten i ett brottmål att själf efterhöra, huruvida vad anmälts, och i sådant fall personligen eller genom ombud inställa sig vid öfverdomstolen för att taga kännedom om ändringssökandets innebörd, synes af de tilltalade kräfvat större själfverksamhet och förmåga att tillvarataga egna intressen än man af personer i denna ställning kan i allmänhet vänta och skulle följligen utan tvifvel leda derhän, att i mål, deri talan fullföljts af åklagare eller målsegande, svaromål endast undantagsvis komme att afgifvas, något som, särskildt då nya omständigheter eller bevis blifvit af klaganden åberopade vid öfverdomstolen, måste anses ganska betänkligt. Ett dylikt missförhållande skulle väl i någon mån kunna afhjelpas derigenom att man åt öfverdomstolen medgäfvit befogenhet att i särskilda fall infordra svaromål eller föranstalta om muntligt förhör, men uppenbarligen skulle dessa utvägar icke allenast medföra tidsutdrägt och kostnader för parterna utan äfven, om de mera ofta anlätades, för öfverdomstolarne föranleda en tidsförlust, som, särskildt hvad angår högsta instansen, kunde blifva särdeles afsevärd.

Nära beslägtadt med nyss omnämnda förslag att tillämpa vadeförfarandet äfven i brottmål och andra mål, deri för närvarande talan fullföljes genom besvär, är, i afseende å sättet för brottmåls fullföljande, det af Nya Lagberedningen år 1891 afgifna förslaget. Äfven enligt detta gäller i allmänhet att, å ena sidan, part, som vill klaga, har att anmäla missnöje hos den Rätt, som dömt, å andra sidan motparten är pliktig att efterhöra, huruvida missnöje anmälts, och, der så skett, själfmant från öfverdomstolen uttaga ett duplettexemplar af klagoskriften samt dit ingifva svaromål.

Afvikelserna från vadförfarandet inskränka sig alltså dertill, att part, som ej är i tillfälle att själf ingifva sin inlaga till öfverdomstolen, icke ovillkorligen behöfver dertill anlita laga ombud. Mot det sålunda föreslagna förfarandet torde samma hufvudanmärkning kunna riktas som mot det rena vadförfarandet vid dess tillämpning å brottmål, nämligen att alltför stora anspråk ställas på parternas själfverksamhet, och att särskildt den tilltalades ställning i processen derigenom betänkligt försvagas. Helt visst skulle äfven nu ifrågavarande anordning leda derhän, att svaromål af tilltalade personer i många fall ej komme att i öfverinstanserna afgifvas. Härtill kommer, att det af Nya Lagberedningen föreslagna förfarandet lika litet som vadförfarandet kan genomföras i alla slag af brottmål. Sålunda har Beredningen funnit sig föranlåten ej mindre att för de fall, då svaromål i öfverinstansen skall afgifvas af allmän åklagare eller häktad part, föreslå vissa undantagsbestämmelser från de allmänna reglerna, än äfven att för klagan i vissa incidensfrågor bibehålla det nuvarande besvärsförfarandet samt i afseende å klagan af häktad part föreslå ett alldeles särskildt förfarande grundadt på skriftvexling inför Konungens Befallningshafvande. Olägenheterna af en dylik mångfald af former för fullföljd af talan kunna emellertid ej bestridas, och från denna synpunkt hafva de af Nya Lagberedningen föreslagna bestämmelserna blifvit föremål för tämligen enstämmiga anmärkningar i de af Hofrätterna afgifna utlåtanden.

Ett annat försök till omgestaltande af besvärsförfarandet går ut på att, med tillämpande af den från vadförfarandet härrörande grundsatsen om parts skyldighet att själfmant skaffa sig kännedom om motpartens ändringssökande och afgifva svaromål, förlägga parternas skriftvexling till den Underrätt, som i målet dömt. En dylik besvärform skulle enligt Nya Lagberedningens förslag af år 1891, liksom enligt de äldre lagförslagen och 1884 års s. k. principbetänkande, komma till användning vid klagan öfver beslut, hvarigenom en s. k. processhindrande invändning blifvit af Underrätt ogillad; och för min del har jag, såsom mitt vid 1891 års förslag fogade särskilda yttrande utvisar, inom Nya Lagberedningen förordat ett liknande förfarande vid klagan öfver Underrätts slutliga utslag i brottmål. Såsom i berörda yttrande framhålles torde, hvad brottmålen angår, det sålunda föreslagna förfarandet framför det af Nya Lagberedningens fleste ledamöter tillstyrkta ega det företräde, att klagandens motpart lättare

är i tillfälle att bevaka sin talan, i följd hvaraf svaromål kan antagas mera sällan komma att uteblifva; och i andra hänseenden torde det af mig framställda förslaget medföra fördelar, hvilka ej på annan väg stå att uppnå. Enär emellertid det ifrågasatta förfarandet icke lämpligen kan komma till användning i alla de fall, då talan bör fullföljas i annan ordning än efter vad, har jag, med hänsyn till de betänkligheter, hvilka, såsom ofvan nämnts, inom Hofrätterna framställts mot nya fullföljdsformers införande vid sidan af de nu bestående, trott mig ej böra för närvarande vidhålla berörda förslag.

Då således intet af de hittills framställda förslagen att i stället för det nuvarande besvärsförfarandet införa andra former för talans fullföljd kan anses fullt tillfredsställande, torde det böra tillses, huruvida icke de mera framträdande olägenheterna af nämnda förfarande kunna utan förändring af dess allmänna karakter undanrödjas eller minskas.

Hvad då till en början beträffar den nyss berörda svårigheten för öfverdomstolen att till afhjelpande af brister i utredningen ingripa i processen, lärer väl öfverdomstolen redan under nu gällande lagstiftning ega att, der så pröfvas nödigt, anordna muntligt förhör äfven i besvärs mål, och, der parterna icke förut i öfverinstansen tillstädeskommit, föranstalta om deras inkallande. Ett uttryckligt stadgande härom torde emellertid vara egnadt icke allenast att undanröja hvarje tvifvel om domstolens befogenhet i berörda hänseende utan ock att medföra ett ökad anlitande af ifrågavarande, för närvarande endast sällan begagnade utväg; och härvid synes det lämpligen kunna lemnas öfverdomstolen öppet att under vissa förhållanden, särskildt då det för aflägsset boende parter kan antagas medföra svårighet att varda vid öfverdomstolen företrädade af lämpliga och om målet kunniga ombud, förlägga förhandlingen till den Underrätt, hvarifrån målet fullföljts.

De olägenheter, som det i Hofrätterna brukliga kommunikations sättet medför för klagande parter, synas kunna i väsentlig grad förminskas, derigenom att klaganden befrias från skyldighet att i sammanhang med öfriga besvärshandlingar delgifva motparten Underrättens protokoll i målet. Någon grundad invändning mot en dylik, redan länge ifrågasatt förändring torde ej kunna göras. Lika litet som en svarande i väddadt mål synes en förklarandepart, vare sig han haft skyldighet att utlösa Underrättens protokoll eller icke, ega

skäligt anspråk att genom klagandens försorg erhålla kännedom om hvad vid Underrätten förekommit.

Kan delgifningen inskränkas på sätt nu är nämndt, torde det för öfrigt ej kunna anses oskäligt om delgifningsbestyret äfven vid fullföljd hos Konungen ålägges klaganden i stället för att såsom nu uppdragas åt de administrativa myndigheterna. En dylik förändring synes icke allenast ur likformighetens synpunkt vara tillrättlig utan äfven tjena till att afhålla parter från förhastadt och opåkalladt ändringssökande.

Till undvikande af den i Hofrätterna förekommande dubbla föredragningen af en del besvärsmål torde annan lämplig utväg ej stå till buds än att afstå från den förberedande pröfning af besvären, som nu föregår beslut om förklarings infordrande, och, med undantag för vissa slags mål, låta kommunikation ega rum i hvarje fall, då talan rätteligen fullföljts. Ett dylikt förfarande, hvilket redan länge med fördel tillämpats i högsta instansen, medför visserligen något dröjsmål med afgörandet af de mål, i hvilka ändringssökandet uppenbarligen saknar fog, men denna olägenhet torde till en del kunna afhjelpas genom vissa lätt genomförda ändringar i Hofrätternas arbetsordning och synes i allt fall ringa i jemförelse med den betydande tidsbesparing, som, till fromma för rättsskipningen i allmänhet, kan på denna väg beredas Hofrätterna. Ej heller lärers såsom skäl mot införandet af ett allmänt kommunikationsförfarande kunna med fog åberopas, att ökad kostnad derigenom tillskyndas en del klagandeparter. Detta gäller nämligen ej andra än dem, hvilkas ändringssökande misslyckas; och att dessa få vidkännas de med kommunikationen förenade utgifter samt ersätta kostnaden för förklarings afgifvande, synes ej innebära någon obillighet men utgöra ett helsosamt och välbehöfligt korrektiv mot obefogadt ändringssökande. Tillämpningen af det nu ifrågasatta förfarandet torde emellertid böra, åtminstone tills vidare, inskränkas till brottmål. Öfriga genom besvär fullföljda mål äro nämligen ofta af beskaffenhet att kräva den största möjliga skyndsamhet i afgörandet; och för dessa mål likasom för brottmål, deri någon hålles häktad, lärers alltså det nu stadgade förfarandet böra bibehållas.

Genom hvad i det föregående blifvit anfördt har jag angifvit de allmänna grunderna för de nu anmälda förslagen, i hvad dessa röra talans fullföljd; och dermed äro jemväl framhållna de viktigaste olik-

heter, som i sak föreligga mellan dessa förslag och de år 1891 afgifna. Oaktadt denna skiljaktighet hafva de tidigare förslagen i många hänseenden tjenat till ledning vid det nu utförda arbetet. Detta gäller icke allenast i fråga om de speciella föreskrifterna angående förfarandet vid talans fullföljd — särskildt de viktiga frågorna om prestanda vid ändringssökande samt besvärs- och inställelsetider — utan ock om flere andra i förslagen berörda frågor såsom om rätt till särskild klagan i vissa incidensfrågor, om underställning af mål samt om verkställighet af dom utan hinder af ändringssökande.

I formelt hänseende föreligger emellertid mellan 1891 års förslag och de nu anmälda förslagen den olikhet att, medan de förra gå ut på att i särskilda från Rättegångsbalken fristående lagar sammanföra de ifrågasatta nya bestämmelserna, de senare förslagen åsyfta att i Rättegångsbalken införa de stadganden, som föreslås. Denna olikhet har sin grund deri, att den nya lagstiftning, hvarom nu är fråga, betydligt närmare än 1891 års förslag ansluter sig till gällande lag. Det har naturligen ansetts mindre lämpligt, att ett arbete, som i sjelfva verket endast är att betrakta såsom en revision af vissa delar af Rättegångsbalken, föranleder dessa delars utbrytande ur sitt sammanhang.

I nära samband med de till lagstiftningen om rättsmedlen hörande frågorna om fullföljd af talan mot beslut rörande invändningar i rättegång stå de i Nya Lagberedningens förslag af den 16 Mars 1893 berörda frågorna om tiden för framställande af processhindrande invändningar och om domstolarnes skyldighet att oberoende af invändning ingå i pröfning af Underrätts behörighet. Äfven sistnämnda ämnen hafva nu ansetts böra komma under behandling; och då de i nyssberörda förslag upptagna bestämmelser i allmänhet befunnits lämpliga och väl förenliga med de regler, som i afseende å invändningsfrågors fullföljd ansetts böra vinna tillämpning, hafva de med vissa mindre väsentliga ändringar ingått i de nu föreliggande förslagen.

Vid förslagens utarbetande har slutligen, närmast med föranledande af framställning från en bland Rikets Hofrätter, kommit under öfvervägande frågan om afskaffande af de i Öfverrätterna förekommande skriftliga berättelserna. I underdånig skrifvelse den 8 Maj 1893 har Svea Hofrätt på anförda grunder hemställt, att under vissa angifna förutsättningar Eders Kongl. Maj:t tacktes vidtaga åtgärder för

vinnande af sådan ändring i gällande lag, att på sätt redan med sjörätts- och vexelsaker, hyres- och utflyttningsmål i stad samt konkurs- och boskilnadsmål egde rum, jemväl andra instämnda och vädjade saker finge i Hofrätt afgöras utan skriftliga berättelser. Öfver denna framställning har Eders Kongl. Maj:t täckts infordra yttrande från Göta Hofrätt samt Hofrätten öfver Skåne och Blekinge. Flertalet ledamöter af dessa senare domstolar hafva visserligen funnit sig ej kunna förorda bifall till framställningen; men, på sätt i annat sammanhang skall närmare angifvas, torde öfvervägande skäl tala för vidtagande af den ifrågasatta reformen. I öfverensstämmelse med denna uppfattning afse förslagen upphäfvande af alla för närvarande gällande föreskrifter om berättelsers utfärdande.

Jag öfvergår nu till en redogörelse för viktigare specialbestämmelser i de anmälda förslagen; och torde jag dervid, med förbigående af de på rent formella grunder beroende jemkningarne i 8 Kapitlet Rättegångsbalken samt 27 § af 10 Kapitlet i samma balk, först böra uppehålla mig vid de föreslagna bestämmelserna i 28—31 §§ af sistnämnda kapitel.

10 Kap.
28—31 §§.

Dessa äro till sitt väsentliga innehåll hemtade ur Nya Lagberedningens förslag af år 1893; och tillåter jag mig att ur motiven till nämnda förslag åberopa följande:

»Enligt gällande lag äro bestämmelserna om forum oeftergifliga och skola förty af domstolarne beaktas, vare sig invändning från parts sida göres eller icke. Häraf följer, att då i Öfverrätt eller Högsta Domstolen utrönes, att Underrätten varit obehörig att handlägga målet, af domstolarne förut meddelade beslut måste undanröjas. Då emellertid den ena Underrätten i allmänhet icke bör antagas vara i mindre grad än den andra skickad att utreda och afdöma en tvist, måste en lagstiftning, som framkallar en dylik åtgärd, helst då denna icke af någondera parten påkallats, erkännas vara i hög grad otillfredsställande; och olämpligheten af nu gällande bestämmelser i detta ämne träder än skarpare i dagen i fall, såsom lätt kan inträffa, kärandens rättsanspråk under tiden i följd af åkommen preskription blifvit kraftlöst. Också har man i nyare processlagstiftningar allmänneligen infört stadganden af innehåll, att då svaranden

uraktlåter att inom viss tid göra invändning mot domstolens behörighet, frågan härom, med undantag för vissa fall, der den eger mera allmängiltig betydelse, icke vidare får vare sig af part eller inom domstolarne väckas. Dispositionsrätten i fråga om forum, den s. k. prorogatio fori, var äfven tillämpad i Lagkomiténs och äldre Lagberedningens förslag och det så fullständigt, att, utom i vissa uppräknade fall, det skulle stå parter fritt, att då skriftligt aftal uppgjordes, dervid öfverenskomma, vid hvilken domstol en dem emellan på grund af samma aftal uppkommande tvistefråga skulle anhängiggöras. En dylik aftalsfrihet har Beredningen dock af praktiska skäl funnit sig icke kunna tillstyrka. Det kan nemligen med fog befaras, att den skulle leda till missbruk eller i allt fall förorsaka, att vissa domstolar, särskildt i de större städerna, blefve öfver höfvan med tvistemål betungade. Säkerligen skulle det nemligen blifva ganska vanligt, att i synnerhet större bolag, såsom försäkringsbolag o. d., men äfven enskilde personer, hvilkas affärsverksamhet vore af sådan beskaffenhet och utsträckning, att de kunde antagas skola emellanåt blifva invecklade i rättegångar, till egen bekvämlighet i försäkringsbref, kontrakt o. d. inryckte en bestämmelse, att uppkommande tvister skulle upptagas vid en viss domstol, i de flesta fall naturligen bolagets eller affärsmannens forum domicilii. Af sådan anledning har Beredningen ansett särskildt aftal om annat forum än det lagenliga icke böra godkännas. Det syftemål, som man egentligen nu vill nå, nemligen att förhindra onödig kassation, sedan målet blifvit vid domstol handlagdt, vinnes tillräckligt genom ett stadgande att invändning mot domstols behörighet skall för att vinna beaktande göras i rättegångens början. Härigenom torde all fara för missbruk i ofvan antydda hänseende vara förebyggd, då käranden icke på förhand kan, äfven om han erhållit sin vederparts löfte, med säkerhet veta, huruvida icke denne kommer att begagna sig af sin rätt att göra invändning mot domstolens behörighet.»

I öfverensstämmelse med den sålunda uttalade uppfattning afser förslaget att, med upphäfvande af det i 10 Kap. 11 § Rättegångsbalken gifna stadgande rörande oeftergiffligheten af lagens bestämmelser om domstols behörighet, i allmänhet låta behörigheten bero deraf, huruvida part inom viss tid — som i 16 Kap. angifves — framställer invändning derom; och lär af förslagets bestämmelser följa icke allenast att, der invändning uteblifver, domstolen, äfven om den eljest

skulle vara obehörig, eger att handlägga och afgöra målet, utan ock att i sådana fall, der parts rätt är beroende deraf, att hans talan inom utsatt tid anhängiggöres vid viss af lagen angifven domstol — såsom exempelvis enligt 24 § af Förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 Maj 1855 — förhållandet skall bedömas så, som hade saken blifvit vid den i lag föreskrifna Rätten anhängiggjord.

I åtskilliga fall äro emellertid antingen så viktiga allmänna intressen beroende deraf, att ett mål handlägges af behörig domstol eller ock i öfrigt sådana särskilda omständigheter för handen, att frågan om Underrättens behörighet ej lämpligen kan göras till föremål för parternas förfogande, utan domstolen sjelf och i regel jemväl öfverdomstolarna måste ega ovilkorlig rätt och pligt att pröfva nämnda fråga. Detta är förhållandet, då antingen saken på grund af gällande författningar ej tillhör domstols handläggning, eller den är af beskaffenhet att böra upptagas vid domstol af annat slag eller annan grad i instansordningen, eller det i följd af målets särskilda natur är af vikt, att det vid viss Underrätt handlägges. Bestämmelser i detta ämne äro upptagna i 28 §; och må i fråga om dessa bestämmelser allenast följande erinringar här göras.

Med afseende å de i 1 mom. sammanförda fall, hvilka ega det gemensamt, att målet öfver hufvud ej tillhör allmän Underrätts upptagande, märkes att uttrycket »särskild domstol» i förevarande sammanhang uppenbarligen betecknar hvad man gemenligen benämner specialdomstol, såsom Krigsrätt, Egodelningsrätt och Domkapitel. Vidare må beträffande detta mom. erinras, att stadgandet om mål, som skola af skiljemän pröfvas, afser allenast sådana tvister, som omedelbart på grund af stadgande i lag eller särskild författning tillhöra skiljemäns bedömande, men icke de fall, då skiljemannapröfning skall på grund af skiljeaftal ega rum. Att det i sistnämnda fall bör ankomma uteslutande på part att påkalla tillämpning af skiljeaftalet, lærer vara uppenbart.

Såsom exempel på de i 2 mom. afsedda fall, att en viss Underrätt med uteslutande af alla andra är behörig att upptaga ett särskildt slag af mål, må nämnas de mål, som enligt gällande bestämmelser Stockholms Rådstufvurätt är ensam behörig att handlägga, såsom vissa patenttvister, tvister om främmande varumärke och om upphäfvande

af inskrifning i aktiebolagsregistret samt mål rörande förbrytelser af vissa konsulära tjenstemän.

Mom. 3 afser hufvudsakligen vaxel- och sjörättsmål. Dessa mål skulle alltså äfven framgent handläggas allenast vid stadsdomstol, dock med rätt för parterna att förena sig om annan Rådstufvurätt än den, som på grund af lagens föreskrift vore behörig.

Bland de i 4 mom. upptagna grupper af mål märkas först och främst de tvister, som på ett eller annat sätt angå fast egendom. De uttryck, som i förslaget användts för att beteckna denna grupp, äro hemtade från 10 Kap. 14 § Rättegångsbalken. Dock har ordet »åverkan», hvilket enligt numera gängse språkbruk betecknar en straffbar handling, uteslutits, hvaremot orden »inteckning eller annat dylikt» tillagts för att dels uttryckligen angifva en af de mera viktiga tvistefrågor, som uti ifrågavarande hänseende kunna förekomma, och dels bestämdt uttala, att stadgandet gäller äfven sådana, fast egendom rörande tvister, som ej blifvit särskildt uppräknade.

Hvad slutligen angår 5 mom. torde det ligga i öppen dag, att det i brottmål i allmänhet ej kan tillåtas parterna att hänvända sig till annan domstol än den, som ur samhällets synpunkt anses vara bäst egnad för sanningens utredning, eller enligt regeln den, inom hvars domvärjo brottet timat; men för öfrigt lär nödvändigheten af att mål, i hvilka allmän åklagare förer talan eller eger inskrida, i allmänhet handläggas vid den domstol, som enligt lagens föreskrift är behörig, följa redan deraf, att det ej kan tillåtas den ene åklagaren att ingripa i den andres verksamhetsområde. I de undantagsfall åter, då det uteslutande ankommer på målsegande att anhängiggöra svarstalan, torde det ej vara förenadt med någon afsevärd betänklighet att, såsom i förslaget afses, medgifva parterna rätt att bestämma forum.

För den händelse någon af de i 28 § gifna regler blifvit af Underrätt förbisedd, lär det i allmänhet böra åligga högre Rätt att, om målet dit fullföljes, tillse, att det begångna felet rättas genom undanrödjande af Underrättens åtgärder och beslut i målet. I afseende å de i 5 mom. omnämnda brottmål har emellertid ett så strängt upprätthållande af behörighetsreglerna ansetts ej behöfva ifrågakomma. Såsom i motiven till 1893 års förslag erinras, bör, så vidt möjligt är, förvisning till ny handläggning vid annan domstol undvikas i brottmål, der en dylik åtgärd medför större olägenhet för svaranden än fallet i allmänhet är i tvistemål. Vid sådant förhållande och då, på

sätt jemväl i nyssnämnda motiv framhålles, ett förbiseende af Underrättens obehörighet ej gerna kan tänkas i sådana fall, der undersökning af lokala förhållanden verkligen är af nöden, torde någon befogad invändning ej kunna riktas mot det i 29 § föreslagna förbudet för högre Rätt att i mål, hvarom nu är fråga, sjelfmant ingå i pröfning af Underrättens behörighet.

13 Kap.
3 och 5 §§.

I likhet med reglerna om domstolarnes behörighet äro enligt gällande lag bestämmelserna om domarejäf undantagna från parternas förfogande. Oberoende af framställning från parts sida åligger det icke allenast underdomstolen utan, i händelse målet fullföljes i högre Rätt, äfven denna att tillse, huruvida jäf mot ledamot af underdomstolen föreligger. Med hänsyn till de uppenbara olägenheter, som blifva en följd deraf, att ett dylikt jäfsförhållande först i högre Rätt yppas, har det emellertid länge varit ifrågasatt att inskränka öfverinstansernas pröfningsrätt i berörda hänseende till de fall, då part i högre Rätt fullföljt jäf, som han vid Underrätten framställt; och någon betänklighet mot en förändring i denna riktning torde ej föreligga. Det allmännas intresse i fråga om domarejäfvens iakttagande lär nämligen vara tillräckligt tillgodosedt genom den pröfning, som i sådant afseende åligger Underrätten; och hvad angår parterna, torde desse, om de vid Underrätten haft tillfälle att anmärka jäfsförhållandet men underlåtit att göra sådan aumärkning, icke ega befogadt anspråk att i öfverinstansen framställa jäfvet.

Hvad nu anförts ligger till grund för det föreslagna stadgandet i andra stycket af 13 Kap. 5 § Rättegångsbalken, enligt hvilket såsom allmän regel gäller, att högre Rätt ej eger att ex officio ingå i undersökning af underrättsledamots ojäfvighet och part ej må omedelbart i öfverinstansen påkalla sådan undersökning i annat fall, än att han af en eller annan anledning saknat tillfälle att vid Underrätten framställa jäfsanmärkning.

På liknande grund hvilar bestämmelsen i tredje stycket af samma §, enligt hvilken högsta instansens skyldighet och befogenhet att ingå i pröfning af frågor om jäf mot ledamöter i mellaninstansen inskränkes till de fall, då yrkande derom af part framställes. Någon begränsning af parts rätt att väcka dylik fråga har emellertid med hänsyn till rättegångssättet i Hofrätterna ej kunnat föreslås.

Då part ej kan anses ega berättigadt anspråk att få sin sak behandlad och bedömd af någon viss domare, synes rätt till klagan

öfver beslut, hvarigenom en domstol förklarar någon sin ledamot jäfvig, ej böra ifrågakomma under annan förutsättning, än att detta beslut för part föranleder särskild kostnad. Enligt gällande lag är detta så till vida fallet, att på grund af stadgande i 13 Kap. 3 § Rättegångsbalken de kostnader, som uppstå derigenom att i anseende till jäf särskild ordförande i Underrätt måste förordnas, komma att drabba endera parten. Detta stadgande kan emellertid ej anses fullt billigt. Den omständigheten, att en domare af laga jäf är i ett visst fall förhindrad att utöfva sin befattning, synes lika litet som andra förhållanden, hvilka föranleda förordnande af ställföreträdare, böra medföra ökade rättegångsutgifter för parterna eller någon af dem, utan torde den särskilda kostnad, som af berörda anledning kan ifrågakomma, böra bestridas af staten eller vederbörande stadssamhälle. I betraktande häraf och med hänsyn till den uppenbara fördelen af att ett domstolsbeslut, hvarigenom ledamot af domstolen jäfvats, genast vinner laga kraft, har i förslaget nyssberörda i 13 Kap. 3 § upptagna stadgande uteslutits och i första stycket af 5 § införts förbud mot klagan öfver beslut, hvarigenom Underrätt eller Hofrätt förklarar någon ledamot af Rätten jäfvig.

Den föreslagna ändringen i 14 Kap. 6 § Rättegångsbalken, hvilken nära sammanhänger med de nya bestämmelser förslaget innehåller angående förfarandet i öfverinstanserna, skall vid 26 Kap. närmare omnämnas.

14 Kap.
6 §.

Enligt gällande lydelse af 15 Kap. 7 § Rättegångsbalken eger rättegångsombud utan särskildt bemyndigande förvara hufvudmannens talan genom erläggande af vad. De skäl, som ligga till grund för detta stadgande, lära i lika hög grad tala för inrymmande af befogenhet åt ombudet att i andra fall, der en missnöjesanmälan utgör vilkor för talans fullföljd, med laga verkan göra sådan anmälan. Särskildt synes det vara af vikt att ombudets behörighet att till Hofrätt ingifva anmälan om tillämnadt revisionssökande varder i lag uttryckligen fastslagen. I enlighet härmed föreslås någon jemkning i förevarande §.

15 Kap.
7 §.

Vid den omarbetning 16 Kap. Rättegångsbalken ansetts böra undergå har i främsta rummet kommit under öfvervägande den viktiga frågan, huruvida och i hvad mån vissa invändningar böra ega processhindrande inverkan, d. v. s. kunna omedelbart fullföljas i högre Rätt med den påföljd, att rättegången i underdomstolen måste afbrytas i afbidan på öfverinstansens utlåtande.

16 Kap.

Enligt gällande lag äro som bekant dylika processhinderande invändningar helt och hållet främmande för brottmålsprocessen, der talan i invändningsfrågor ej under några omständigheter får fullföljas annorledes än i sammanhang med hufvudsaken. Enahanda förhållande gäller beträffande tvistemål, som skola bedömas enligt Sjölagen, och äfven i konkursmål torde samma regel, ehuru ej med full tydlighet i Konkurslagen uttalad, ega tillämpning. Hvad åter angår öfriga tvistemål erkänner gällande lag två invändningar såsom processhinderande nämligen dels den, att saken ej tillhör den domstol, der den anhängiggjorts, och dels den, som afser flere parters inkallande.

I afseende å brottmålen har tillräcklig anledning ej ansetts föreligga att frångå den standpunkt, som i förevarande fråga intages af gällande rätt och jemväl bibehållits i 1891 års förslag. Öfvervägande skäl — framför allt vigten af dessa måls skyndsamma handläggning — synas tala mot tillåtande af särskild klagan med deraf följande uppskof med den slutliga pröfningen.

Beträffande tvistemålsprocessen har någon tvekan ej rådt derom, att invändningen om flere parters inkallande bör, såsom ock i samtliga föregående lagförslag hemstälts, upphöra att vara processhinderande. Något praktiskt behof af den nu gällande regelns bibehållande lär ej förefinnas, hvaremot densamma, på sätt af Lagkomitén och Nya Lagberedningen närmare framhållits, lätt kan missbrukas i syfte att förhåla målets afgörande.

Invändningen om underdomstolens behörighet har deremot ansetts böra, så vidt angår tvistemål, i hufvudsak bibehålla sin processhinderande verkan. De olägenheter, som uppstå deraf, att denna ofta förekommande invändning i Öfverrätten bifalles först sedan målet blifvit vid Underrätten afgjort, äro så väsentliga, att det ej kan ifrågasättas att, utom i vissa undantagsfall, hänföra ifrågavarande invändning till dem, som först i sammanhang med hufvudsaken få fullföljas. Dock har, på sätt framdeles skall närmare omnämnas, invändningens verkan till processens uppehållande ansetts kunna utan olägenhet inskränkas så till vida, att dess fullföljd i högre Rätt ej utgör ovilkorligt hinder för målets fortsatta handläggning utan allenast för dess afgörande.

I öfverensstämmelse med alla de tidigare förslagen har derjemte med invändning angående underdomstolens behörighet likstälts parts jäf mot ledamot i Underrätten.

Den processhinderande egenskap, som enligt förslaget tillkommer nyssberörda båda invändningar, har emellertid gjorts beroende deraf, att de göras i ett visst tidigare skede af rättegången. Af de föreslagna ändringarne i 10 Kap. följer, att i afseende å invändning om domstolens behörighet en viss tid måste bestämmas, inom hvilken invändningen, för att kunna af domstolen beaktas, måste framställas; och något skäl föreligger uppenbarligen icke att låta processen afbrytas på grund af en invändning, hvilken måste afvisas såsom för sent framställd. Skulle invändningen afse en obehörighetsgrund, som det åligger domstolen att af egen drift beakta eller ett jäfsförhållande, kan den väl ej under några omständigheter afvisas såsom för sent framställd; men till förebyggande deraf, att invändningar af ifrågavarande slag innehållas till senare stadier af processen — ett missbruk, som ej lämpligen kan stärfas genom kriminella påföljder — har det ansetts nödigt att äfven i nyssnämnda fall låta rätten till särskild fullföljd af invändningsfrågan bero deraf, att invändningen gjorts i rättegångens början.

I afseende å tiden för framställande af jäf mot underrättsledamot gifvas bestämmelser i den föreslagna 1 § af 16 Kap. Betydelsen af dessa bestämmelser ligger uteslutande deri, att ett efter den stadgade tiden framställt jäf ej föranleder afbrott i processen, hvaraf följer, att någon tillämpning af förevarande § ej kan ifrågakomma i brottmål. Beträffande grunderna för ifrågavarande tidsbestämmelser, hvilka väsentligen öfverensstämma med motsvarande stadganden i Nya Lagberedningens förslag af år 1893, må för öfrigt hänvisas till hvad de vid nämnda förslag fogade motiv i frågan innehålla. Efter att hafva erinrat derom, att enligt flere tidigare förslag jäf mot domar i allmänhet skolat framställas innan den part, som vill jäfva, gjort någon invändning eller yttrat sig i hufvudsaken, anför Nya Lagberedningen:

»Utan tvifvel måste det erkännas vara principiellt riktigt, att jäf mot domare är det, som först af allt bör underställas Rättens pröfning och således föregå t. ex. invändning mot domstolens behörighet, då denna fråga, lika litet som någon annan, bör af jäfvig domare tagas under behandling. Om utförandet af rättegångar alltid vore anförtrödt åt rättskunniga personer, skulle Beredningen därför icke hafva tvekat att ansluta sig till den i de äldre lagförslagen och principbetänkandet uttalade uppfattningen. Men då det hos oss står en hvar

16 Kap.
1 §.

fritt att sjelf föra sin talan — en rätt, hvilken, som bekant, i mycket stor utsträckning begagnas — kan Beredningen icke anse det vara tillrådligt att införa en så sträng bestämmelse, hvilken lätteligen kunde leda till förfång för en i lagens former mindre hemmastadd part. Och den olägenhet, som kan uppstå deraf, att tilläfventyrs en eller annan gång någon handläggning af målet eger rum innan jäfvet mot domaren framställles, bör ej kunna blifva af nämnvärd betydelse, derest, såsom Beredningen föreslagit, parts rätt att göra jäfvet begränsas till den första rättegångsdag, då tillfälle dertill erbjuder sig för honom.»

»Då en part ej på förhand kan med full visshet veta, af hvilken domare hans mål kommer att handläggas, och det således ej är möjligt för honom att, förr än han träder fram för domaren, afgöra om han har jäf att framställa, synes sjelfva sakförhållandet medföra, att parts jäfsrätt måste stå honom öppen till det första rättegångstillfälle, då han kommer tillstädes. Att i de fall, då den omständighet, hvarå jäfvet grundas, efteråt tillkommit eller blifvit bekant för parten, denne måste ega rätt att senare framställa jäfvet, ligger i öppen dag. Men i denna händelse bör det åligga parten, svarande såväl som kärande, att anmärka förhållandet så fort sig göra låter, det vill säga vid första rättegångstillfälle sedan han derom erhöill kännedom, utan att parts förfallolösa utevaro vid detta tillfälle må innebära någon ursäkt för honom.»

16 Kap.
2 §.

De i 2 § upptagna stadganden om tiden för framställande af invändning om underdomstols behörighet hvila på den uppfattning, att det i allmänhet icke kan vara förenadt med någon svårighet för svaranden att redan från början bedöma, huruvida den domstol, till hvilken han blifvit instämd, är så otjenlig för handläggningen, att han har skäl att förneka densammas behörighet att upptaga målet. Af skäl, som framgå af det vid 1 § anförda, torde det emellertid innebära en onödig stränghet att, såsom i de flesta tidigare förslag, uppställa den ovillkorliga fordran, att invändningen skall göras innan svaranden inlåter sig i hufvudsakligt yttrande, utan synes det vara tillfyllest att föreskrifva, att invändningen skall framställas vid första tillfälle, då svaranden tillstädeskommer.

16 Kap.
3 och 4 §§.

Beträffande de i 3 och 4 §§ föreslagna bestämmelser må i detta sammanhang följande erinringar göras.

Invändningen om domstolens behörighet är enligt förslaget processhindrande, ehvad den — såsom gällande bestämmelse i 16 Kap. 1 § synes afse — går ut på, att målet tillhör annan domstol, eller innebär, att målet öfverhufvud ej skall af domstol upptagas. Giltigt skäl att i förevarande hänseende skilja mellan dessa båda fall synes ej föreligga.

Såsom villkor för rätten att i högre instans särskildt fullfölja en af Underrätten ogillad invändning af processhindrande natur uppställer förslaget i likhet med gällande lag en hos Underrätten gjord anmälan om missnöje med dess beslut. Enligt gällande bestämmelser har en dylik anmälan till omedelbar följd, att målet måste förklaras hvilande i afbidan på utgången af de särskilda besvär den missnöjde eger anföra. Olägenheterna af en dylik regel ligga emellertid i öppen dag och hafva länge gjort sig känbara. En svarande, som åstundar att förhåla målets afgörande, kan genom framställande af en än så obefogad invändning vinna detta syftemål utan att derigenom utsätta sig för annan påföljd än det i 16 Kap. 5 § Rättegångsbalken stadgade bötesstraff, en påföljd, som, med hänsyn till svårigheten att ådaga-lägga svarandens uppsåt med invändningen, högst sällan kan tillämpas. Till förebyggande af dylika missbruk synes annan lämplig utväg ej stå till buds än den i principbetänkandet och 1891 års förslag förordade att under vissa omständigheter låta målets behandling vid Underrätten fortgå, oberoende deraf att missnöje anmälts och i högre Rätt fullföljts.

På denna uppfattning hvila de föreslagna bestämmelserna i 4 §. Enligt dessa har en missnöjesanmälan icke under några förhållanden till omedelbar följd att rättegången afbrytes, utan Underrätten har i hvarje fall att, sedan den ogillat en invändning af beskaffenhet, som här afses, åt målet egna den vidare behandling, som för dagen kan ifrågakomma. Skulle målet dervid komma i det skick, att deri kan meddelas slutligt utslag eller edgångsbeslut af beskaffenhet att kunna särskildt öfverklagas, eger Rätten jemväl att, der sådant under dagen medhinnes, företaga målet till afgörande, och i dylikt fall eger, såsom af 3 och 7 §§ framgår, någon rätt till särskild klagan i invändningsfrågan ej rum, utan denna måste i högre instans åtfölja hufvudmålet.

För den händelse åter, att utslag af nyss angifna beskaffenhet icke kan meddelas samma dag beslutet i invändningsfrågan gifvits, har det gjorts beroende af motparten till den, som framställt invändningen, huruvida ytterligare handläggning af målet skall ifrågakomma

innan invändningsfrågan blifvit i högre Rätt behandlad. Framställer denne part yrkande om fortsatt handläggning, kommer sådan att ega rum; i motsatt fall förklaras målet hvilande i afbidan på invändningsfrågans utgång.

Något afgörande af målet bör emellertid, så länge invändningsfrågan är sväfvande, icke under några omständigheter få ega rum senare än den dag då invändningen blifvit af Underrätten ogillad. En motsatt regel skulle uppenbarligen vara oförenlig med rättssäkerhetens kraf, så till vida som den kunde föranleda — förutom andra oegentligheter — att ett icke öfverklagadt utslag förlorade sin kraft och verkan, derigenom att Öfverrätten godkände den genom särskilda besvär fullföljda invändningen.

16 Kap.
5 §.

För framställande af invändning angående stämningens giltighet uppställer förslaget i 5 § af 16 Kap. en viss preklusionstid. Ett dylikt stadgande motsvaras visserligen icke af någon uttrycklig bestämmelse i 1734 års lag men kan likväl ej anses främmande för nu gällande rätt. Sedan lång tid tillbaka har man nämligen i lagskipningen antagit, att invändning angående stämningen för att komma under beaktande måste göras innan svaranden inlåter sig i sakligt genmåle. Denna i och för sig utan tvifvel riktiga grundsats har emellertid nu, af hänsyn till mindre formkunniga parter, ansetts böra så till vida jemkas, att invändningen afvisas blott i det fall, att den ej blifvit framställd vid första rättegångstillfälle, då svaranden inställer sig vid Underrätten. Skulle svaranden öfverhufvud ej tillstädeskomma vid underdomstolen, har det funnits böra, ehvad uteblifvandet föranledts af laga förfall eller ej, stå honom öppet att i Hofrätten framställa ifrågavarande invändning och har för sådant fall ansetts kunna lämpligen stadgas, att invändningen bör göras första gången svaranden yttrar sig i Hofrätten.

16 Kap.
8—10 §§.

Förutom beslut rörande processhindrande invändningar äro enligt förslaget äfven vissa andra af underdomstol under rättegången meddelade beslut föremål för särskild klagan. Dessa äro till största delen angifna i 8, 9 och 10 §§ af 16 Kap. Någon fullt uttömmande uppräknings af de fall, i hvilka sjelfständig klagan kan ifrågakomma, har emellertid icke lämpligen kunnat gifvas i nämnda §§, utan hänvisar förslaget jemväl till de bestämmelser om särskild fullföljd, hvilka i andra delar af lagstiftningen förekomma eller kunna genomföras, i afseende hvarå må såsom exempel anföras 2 och 14 §§ i Förord-

ningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 April 1866 samt vissa stadganden i Lagen om boskildnad.

Den i 8 § föreslagna bestämmelsen om särskild klagan öfver beslut angående värjemålsed är till sitt innehåll öfverensstämmande med allmänt gängse tillämpning af gällande lag och föranleder här ej någon erinran.

Bland de i 9 § angifna beslut märkas först de, hvilka beröra någon, som ej är part i saken men i en eller annan egenskap — såsom fullmäktig, vittne, sakkunnig eller dylikt — deri uppträder. Behovet af bestämmelser om sjelfständig klagerätt i afseende å dylika beslut har länge varit erkänt, och sådana bestämmelser äro jemväl upptagna i samtliga äldre förslag.

Föremål för särskild klagan äro enligt 9 § vidare sådana under rättegången meddelade beslut, som angå parts fällande till ansvar för processuella förseelser. Med afseende å dessa besluts i allmänhet fristående natur och för vissa fall vigten af snar verkställighet synes en dylik regel af omständigheterna påkallad.

I afseende å beslut, hvarigenom Underrätt beviljat qvarstad, skingringsförbud eller annan dylik åtgärd, måste, såsom lätt inses, parts rätt till klagan blifva utan all betydelse, om klagan ej får föras omedelbart efter beslutets meddelande. Med hänsyn härtill och i betraktande af de djupt ingripande verkningar dylika beslut kunna för part medföra, har rätt till särskild klagan ansetts äfven här böra ega rum.

Underrätts beslut om parts häktande eller qvarhållande i häkte är enligt gällande lag föremål för särskild klagan. Någon rubbning i denna grundsats kan uppenbarligen ej ifrågakomma, och hafva nämnda beslut alltså blifvit i 9 § upptagna, hvarjemte i öfverensstämmelse med 1891 års förslag med dem likstälts Underrätts förordnande om parts hemtande till Rätten.

I fråga om det i 10 § föreslagna stadgande angående rätt till särskild klagan öfver uppskofsbeslut hänvisas till hvad i principbetänkandet blifvit i detta afseende anfördt:

»Nu gällande lag medgifver, såsom bekant, rätt till särskild klagan öfver beslut under rättegången i den händelse, att beslutet innefattar bifall till begäran om uppskof i saken och andra parten tilltror sig kunna visa, att saken dermed allenast onödigt uppehålles. Ehuru det visserligen ganska ofta inträffat, att en dylik klagan öfver onödigt uppskof ej leder till åsyftadt ändamål, enär, innan samma klagan hinner

komma under pröfning hos Öfverrätten, målet kan vara i Underrätten afdömdt eller den tidpunkt, till hvilken målet blifvit uppskjutet, eljest redan kan vara förbi, har Beredningen likväl ansett rättigheten till särskild klagan öfver onödigt uppskof icke vara alldeles värdelös. Äfven om den stundom förfelar sin uppgift, kan dock redan möjligheten deraf, att part drager Underrättens till uppskof föranledande åtgärder under Öfverrätts skärskådande, antagligen i någon mån medverka dertill, att Underrätten iakttager större varsamhet vid meddelandet af dylika åtgärder. Nämda rättighet har följaktligen i förslaget bibehållits.»

16 Kap.
11 §.

I 11 § gifves bestämmelse om tiden för framställande af invändning angående stämnings giltighet i mål, som anhängiggjorts omedelbart i Hofrätt. Med hänsyn till rättegångssättet i Hofrätterna har en emot stadgandet i 5 § fullt svarande regel ej kunnat här uppställas, hvaremot för ifrågavarande mål ansetts kunna utan olägenhet stadgas, att invändningen bör framställas innan parten inlåter sig i svaromål.

16 Kap.
12 §.

I afseende å de i första punkten af 12 § gifna föreskrifter om fullföljd af talan mot beslut, som af Hofrätt meddelats under rättegången derstädes, hänvisas till hvad som blifvit anfördt angående motsvarande stadganden i 8 och 9 §§.

Särskild fullföljd af invändningsfrågor, som i Hofrätt uppstått, har, med hänsyn till Hofrätternas sammansättning och förfarandet derstädes, ansetts ej behöfva eller böra ifrågakomma; och af enahanda hänsyn har klagan öfver uppskofsbeslut, som Hofrätt i der anhängigt mål meddelat, ej blifvit medgifven.

22 Kap.

Det föreslagna upphäfvandet af 22 Kap. står i sammanhang med vissa ifrågasatta förändringar i vadeproceduren och skall i samband med dessa beröras.

23 och 24
Kap.

Ändringen i 23 Kap. 5 § torde, såsom afseende endast redaktionen samt helt och hållet föranledd af förändringarne i förfarandet vid Hofrätten, här kunna förbigås. I slutet af 24 Kap. 11 § har en jemkning vidtagits för att bringa detta lagrum i öfverensstämmelse med det sätt, hvarpå stadgandet städse blifvit i praxis uppfattadt.

25—27 Kap.

Rättegångsbalkens 25—27 Kapitel, hvilka behandla frågorna om fullföljd af talan mot Underrätts utslag och rättegångsförfarandet i Hofrätt, hafva undergått en genomgripande omarbetning, dervid hörande bestämmelser blifvit sålunda fördelade mellan de särskilda

kapitlen, att 25 Kap. handlar om sättet för fullföljd af talan i olika fall samt om förutsättningarna för underställning, 26 Kap. om förfarandet i vademål och till Hofrätt instämde tvistemål, samt 27 Kap. om förfarandet i andra mål, som i Hofrätt förekomma.

I fråga om fullföljd af talan mot Underrätts slutliga utslag äro, såsom redan nämnts, de nu förekommande båda formerna, vad och besvär, i förslaget bibehållna. I hvilka fall det ena eller det andra af dessa rättsmedel bör komma till användning, angifves i de föreslagna 1—4 §§ af 25 Kap.

25 Kap.
1—4 §§.

Hvad beträffar tvistemål innehåller 25 Kap. Rättegångsbalken i sin nu gällande lydelse allenast ett allmänt stadgande om fullföljd efter vad, hvaremot de särskilda undantagsbestämmelser, enligt hvilka i ett eller annat fall klagan skall föras genom besvär, förekomma spridda i fristående lagar och författningar. Förslaget afser åter att, med upphäfvande af nyssnämnda stadganden, i 25 Kap. intaga uttömmande bestämmelser i förevarande ämne. Jemlikt 1 och 2 §§ gäller såsom hufvudregel, att talan fullföljes efter vad, så vida målet är af beskaffenhet att böra anhängiggöras genom stämning, men genom besvär i annan händelse. Från denna regel göres emellertid i två hänseenden undantag. Dels skall nämligen enligt andra stycket af 1 § vade-fullföljd ega rum äfven i en del mål, deri stämning ej tarvas, såsom vissa konkurs-, boskildnads- och vattenrättsmål; dels gäller enligt 3 §, att, om utslaget innefattar godkännande af en invändning angående domstolens behörighet eller stämningen i målet, klagan i hvarje fall skall föras genom besvär.

De sålunda föreslagna bestämmelserna ansluta sig i sakligt hänseende temligen nära till gällande rätt, men torde i afseende å enkelhet och öfverskådlighet ega afgjort företräde framför nu gällande stadganden.

För närvarande utgöras de tvistemål, i hvilka klagan öfver slutligt utslag föres genom besvär, af vissa förmyndare-, konkurs- och synemål samt tvister angående landtmätarens och vissa andra tjänstemäns arvode för verkställda förrättningar. De flesta af dessa mål äro af den natur, att lagens i 11 Kap. Rättegångsbalken gifna stadganden om stämning ej å dem ega tillämpning, och komma alltså jemväl enligt förslaget att fullföljas genom besvär. Endast i afseende å arvodestvist af nyss angifna slag — för så vidt densamma är af rent civil natur och ej sammanhänger med fråga om tjänstefel — äfvensom i fråga

om klander af syn å kronoegendomar skulle en förändring komma att inträda, i det dessa mål skulle fullföljas i den för tvistemål i allmänhet stadgade ordning.

De i 1 § 2 mom. gifna bestämmelser om fullföljd efter vad i vissa utan stämning anhängiggjorda mål torde jemväl i hufvudsak öfverensstämma med gällande lag.

Att konkursmål, som angå betalnings- eller förmånsrätt, undanskiftande, ackord eller klander af utdelningsförslag, böra i vadeväg fullföljas, lærer för närvarande lika litet vara föremål för tvekan, som det numera, efter den genom Lagen den 14 Juni 1888 vidtagna förändring i 144 § Konkurslagen, torde råda olika meningar derom, att öfriga utan stämning väckta konkursfrågor skola fullföljas genom besvär.

De i 1 § 2 mom. afsedda vattenrättsmål äro sådana som jemlikt 10 § i Förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund anhängiggöras genom anmälan hos domaren. Äfven dessa fullföljas för närvarande genom vad, och någon anledning till rubbning i detta förhållande har ej förelegat.

I afseende å stadgandena i 1 och 2 §§ må, utöfver hvad nu blifvit anfördt, följande erinringar göras.

Expropriationsförordningens föreskrifter om talans fullföljd genom besvär i expropriationsmål — hvilka föreskrifter enligt den föreslagna promulgationsförfattningen skulle lemnas i sak oförändrade — lära ej kunna anses innebära något undantag från de i 1 § gifna bestämmelser, då den klagan, som här afses, i sjelfva verket ej gäller något slutligt utslag utan allenast förberedande beslut eller åtgärder. Skulle i någon fråga, deri domstolen undantagsvis eger meddela slutligt yttrande — såsom beträffande ersättning till ledamot af expropriationsnämnden — klagan ifrågakomma, eger stadgandet i 1 § tillämpning.

Ett verkligt undantag från nu förevarande stadgande bilda deremot de sjörättsmål, som jemlikt 330 § Sjölagen skola fullföljas genom besvär från Underrätt till Konungen. Jemlikt 12 § i den föreslagna promulgationslagen skall nemligen sistnämnda lagrum fortfarande ega giltighet.

Såsom af dess lydelse framgår, är 2 § afsedd att gälla, förutom deri angifna tvistemål, jemväl alla sådana ärenden, som, vid sidan af de verkliga rättegångsmålen, kunna på ett eller annat sätt komma under behandling af underdomstol, således icke allenast hvad som i allmänhet plägar sammanfattas under benämningen ansökningsärenden

utan ock sådana frågor, som domstolen af egen drift upptager till behandling. Att något annat rättsmedel än besvär här ej kan ifrågakomma, är uppenbart. Ett uttryckligt stadgande härom har emellertid ansetts böra i Rättegångsbalken inflyta, och derigenom förfalla de särskilda föreskrifter, som för närvarande gälla rörande klagan i vissa slag af ansökningsärenden.

Beträffande den i 3 § upptagna föreskrift, att klagan öfver utslag, hvarigenom domstolen förklarar sig obehörig eller stämningen ogill, skall föras genom besvär, må hänvisas till hvad Nya Lagberedningen år 1891 anført till stöd för ett liknande stadgande, nemligen att, då sådant utslag, som här afses, kan meddelas utan att svaranden kommit tillstädes, man icke rimligen kan af honom fordra, att han skall hos Rätten eller domaren söka besked, huruvida vad blifvit af käranden anmaldt.

Vid 4 §, som innefattar regeln om brottmåls fullföljande genom besvär, må erinras, att denna §, lika litet som förslaget öfverhufvud, berör eller kan beröra frågan om hvilka mål, som äro att till brottmål hänföra. Förevarande stadgande är alltså icke egnadt att vare sig rubba eller fastslå den hittills allmänna praxis, enligt hvilken vissa mål, såsom frågor om skilnad i äktenskap och om uppfostringsbidrag till oäkta barn, betraktas såsom brottmål och handläggas under straffprocessens former.

Af de i 16 Kap. gifna bestämmelser framgår, i hvilka fall underdomstols under rättegången meddelade beslut äro föremål för särskild klagan. Föreskrifterna angående sättet för dylik klagan hafva åter ansetts böra inflyta i 25 Kap. och äro der upptagna i 5 §. Att i dylika fall, der behöfvat af skyndsam handläggning starkt framträder och den fullföljda frågan i allmänhet är af föga invecklad beskaffenhet, besvärsförfarandet bör komma till användning, torde ej kunna blifva föremål för tvekan och är i förslaget jemväl antaget såsom regel. Undantag härifrån bilda allenast beslut rörande värjemålsed, hvilka enligt förslaget likasom enligt nu rådande praxis skola öfverklagas i samma ordning som är stadgad för fullföljd af talan mot det slutliga utslaget i målet.

25 Kap.
5 §.

Ej sällan inträffar, att en under rättegång uppkommen fråga af fristående natur afgöres först genom domstolens slutliga utslag. Beträffande klagan öfver underdomstols sålunda meddelade yttrande gifvas i slutet af 5 § föreskrifter, innefattande i viss mån undantag från de i föregående §§ uppställda grundsatser rörande fullföljd af

talán mot slutligt utslag. För den händelse, att den genom utslaget afgjorda särskilda frågan angår någon utom rättegången stående person, såsom vittne eller ombud, har beslutets yttre sammanhang med det slutliga yttrandet i sjelfva målet ansetts ej böra ega inflytande på sättet för dess öfverklagande utan skall enligt förslaget talan fullföljas i samma ordning, som om frågan under rättegången afgjorts, d. v. s. genom besvär. I öfriga fall har deremot af processuella lämplighets-hänsyn den särskilda frågan ansetts böra åtfölja hufvudsaken, der den missnöjde jemväl deri för klagan, hvaremot i annan händelse klagan jemväl i dessa fall skall föras genom besvär.

25 Kap.
6 §.

Enligt gällande lag skall, då någon samtidigt ställes under tilltal för flere under olika domstolars domvärjo begångna förbrytelser, hvarje Rätt pröfva, huruvida den tilltalade är saker till hvad der lägges honom till last, men den domstol, der ransakning sist eger rum, bestämma straffet för alla de förbrytelser, till hvilka han befunnits skyldig. Uppenbarligen kunna vid sådant förhållande de föregående domstolarnes utslag icke lämpligen göras till föremål för särskild klagan; och har alltså i öfverensstämmelse med rådande praxis i 6 § blifvit upptaget ett uttryckligt stadgade, att klagan öfver sådant utslag skall föras inom samma tid och i samma ordning som gäller för talan mot den sist meddelade domen. Af de föreslagna ordalagen torde med erforderlig tydlighet framgå, att stadgandet gäller äfven sådana frågor, som genom det tidigare utslaget blifvit slutligen afgjorda, såsom angående skadestånd och dylikt.

25 Kap.
7 §.

Rörande sättet för fullföljd af talan mot sådana under rättegång meddelade beslut, som ej kunna särskildt öfverklagas, innefattas bestämmelser i första stycket af 7 §. Såsom regel bör naturligen i detta afseende gälla, att beslutet allenast i sammanhang med hufvudsaken får dragas under högre Rätts pröfning. Af lätt insedda skäl hafva emellertid två undantag från denna regel stadgats. Dels har det nemligen medgifvits part, att i sammanhang med klagan öfver edgångsutslag fullfölja invändning, som kan på frågan om edgången inverka, dels har befogenhet lemnats öfverdomstolarne att vid pröfning af besvär öfver beslut, hvarigenom förelagdt äfventyr tillämpats, pröfva giltigheten af sjelfva föreläggandet.

Då ett af part framställt processuellt yrkande ogillats, men parten sedermera i hufvudsaken vunnit, kan han endast så till vida ega anledning att i högre Rätt fullfölja nämnda yrkande, som han deri

eger ett försvarsmedel mot ändringssökande från motpartens sida. För att begagna sig häraf bör parten emellertid ej behöfva iakttaga de i allmänhet stadgade formerna för fullföljd af talan, utan synes det utan olägenhet kunna tillåtas honom att först vid afgifvande af genmäle i öfverinstansen påkalla pröfning af preliminärbeslutet. Ett härtill syftande stadgande innehåller andra stycket af 7 §. Att detta stadgande allenast afser sådana rättegångsfrågor, som ega inflytande på utgången af den i öfverinstansen fullföljda sakfrågan, torde af stadgandets affattning framgå.

Såsom en olägenhet af det nuvarande rättsmedelssystemet har ofta och med rätta framhållits svårigheten att i hvarje fall med säkerhet afgöra, hvilket af de särskilda rättsmedlen bör komma till användning. Denna svårighet beror framför allt deraf, att gränsen mellan tvistemål och brottmål i många fall är temligen sväfvande. Särskildt må i detta afseende erinras, att då enligt allmänt gängse praxis till brottmål hänföras sådana mål, i hvilka, utan att ansvarsyrkande framställts, skadestånd fordras på grund af ett förment brottsligt förfarande, det — såsom erfarenheten visar — ofta nog kan, med hänsyn till det sätt, hvarpå talan utförts, befinnas ytterst vanskligt att bedöma, huruvida ett mål bör betraktas såsom brottmål eller ej.

25 Kap.
8 §.

Hvad sålunda anförts torde utvisa, att det icke rimligen kan i hvarje fall af en part krävas, att han skall på egen hand för sig klargöra, hvilket rättsmedel står honom till buds, med risk att i händelse af misstag förlora sin talan. Detta är också i gällande lag så till vida erkänt, som det för vissa fall blifvit domstolarne ålagdt att i sammanhang med utslags meddelande lemna underrättelse om hvad för talans fullföljande bör iakttagas. Härom gällande föreskrifter kunna emellertid icke anses tillfyllestgörande. Skola misstag i afseende å sättet för klagan fullständigt förebyggas, måste det i hvarje fall, då något val mellan olika rättsmedel kan ifrågakomma — d. v. s. så snart ett slutligt utslag eller ett beslut om väremålsed föreligger — tillkomma domstolen att meddela upplysning om hvilket rättsmedel bör komma till användning. Den hänvisning, som sålunda lemnas, synes vidare böra lända till ovilkorlig efterrättelse, icke allenast i den mening, att partens rätt till talan anses förvarad, derest han iakttagit hvad domstolen föreskrifvit — något, som redan nu är i praxis antaget — utan jemväl så till vida, att högre domstol icke under några förhållanden eger förelägga parten åtgärder, som betingas af

ett annat sätt för fullföljd. Den tidsutdrägt och kostnad, som för-
anledes deraf, att öfverdomstolen finner sig föranlåten att i ett genom
besvär inkommet mål föreskrifva erläggande af vad eller i ett vådadt
mål kommunikation af vadeinlagan, har ofta varit föremål för klagan;
och i sjelfva verket torde de med ett dylikt förfarande förenade
olägenheter vida öfverväga den oegentlighet, som kan ligga deri, att
ett eller annat mål fullföljes i annan ordning än öfverdomstolen finner
vara med lag öfverensstämmande.

Härmed äro angifna de hufvudsakliga grunderna för det före-
slagna stadgandet i första stycket af 8 §. Såsom deraf framgår, skall
hänvisningen innehålla, förutom underrättelse om det rättsmedel, som
kommer till användning, jemväl uppgift om i hvilken Hofrätt ändring
bör sökas samt i besvärsmål om fatalietiden. Att låta andra upplys-
ningar än de sålunda nämnda inflyta i hänvisningen har ej ansetts
lämpligt, då sådant skulle leda till expeditionens förlängande och för-
dyrande utan att för parterna medföra motsvarande nytta.

Det torde böra framhållas, att bestämmelsen om hänvisningens
ovilkorliga vitsord afser endast hvad den innehåller angående sättet
för fullföljd. I hvad mån öfriga i hänvisningen lemnade uppgifter
böra utan afseende å felaktighet gälla, torde ej kunna genom en all-
män regel afgöras.

I afseende å andra under rättegången meddelade beslut än de i
8 § 1 mom. angifna edgångsutslag innehåller 2 mom. af samma §, att
underrättelse rörande fullföljden skall lemnas allenast då part derom
framställer begäran. Då nämligen ifrågavarande beslut i allmänhet
äro af underordnad vikt, och, så vidt fråga är om särskild klagan,
något annat rättsmedel än besvär ej kan ifrågakomma, har det ansetts
mindre lämpligt att här ålägga domstolen ovilkorlig skyldighet att
meddela hänvisning.

25 Kap.
9 §.

I 9 § gifvas bestämmelser rörande underställning af mål, som
blifvit af Underrätt afdömdt. Med hänvisning till de genom Lagen
den 20 Juni 1890 ändrade bestämmelserna om ådömande af förlust af
medborgerligt förtroende för alltid och under uttalande af den upp-
fattning, att föreskrifterna om underställning af utslag hufvudsakligen
egde berättigande såsom ett skydd för den tilltalade, föreslog Nya
Lagberedningen år 1891, att underställning af Underrätts utslag i all-
mänhet skulle ega rum allenast då någon blifvit dömd till döden eller
till straffarbete på lifstid. Denna ståndpunkt intages jemväl af nu

föreliggande förslag. Dock har med utslag, som innebär ådömande af straffarbete på lifstid, ansetts böra likställas beslut, hvarigenom vilkorligt benådad lifstidsfånge blifvit i anledning af ny förbrytelse förklarad skyldig att fortsätta det förut ådömda straffet. Den föreslagna affattningen af 9 § 1 mom. utmärker, att underställningen skall omfatta icke allenast frågan om det brott, som föranledt ådömande af dödsstraff eller lifstids straffarbete, utan alla i målet uppkomna frågor, som angå den tilltalade.

Enligt 9 § 2 mom. skall underställning ega rum jemväl i det fall, att en vid Underrätt tilltalad person tillika ställes under åtal för brott, som tillhör Öfverrätts omedelbara upptagande. Detta från 1891 års förslag hemtade stadgande föranledes deraf att, då klagan öfver Underrättens beslut ej kan ifrågakomma annorledes än i sammanhang med fullföljd af talan mot Öfverrättens utslag, den af Underrätten afgjorda frågan endast genom underställning kan komma under pröfning i mellaninstans.

Det i 10 § upptagna stadgande angående nullitetsklagan inom natt och år är till sin innebörd fullständigt öfverensstämmande med den föreskrift som 25 Kap. Rättegångsbalken för närvarande innehåller i 22 §.

25 Kap.
10 §.

De för närvarande i 25 Kap. 21 § Rättegångsbalken förekommande bestämmelser rörande en särskild form för klagan öfver rättegångsfel sakna motsvarighet i förslaget. För part, som i andra fall än de i 10 § afsedda vill på grund af »domvilla» söka få Underrätts dom upphäfd, synas de allmänna föreskrifterna om klagan öfver slutligt utslag desto heldre böra gälla, som det lätt kan tänkas, att en part vill till stöd för ändringssökande åberopa såväl formella som materiella grunder.

De stadganden 1 § af 26 Kapitlet i sin nu föreslagna lydelse innehåller rörande erläggande af vad äro föga afvikande från gällande föreskrifter i ämnet.

26 Kap.
1 §.

Beträffande formen för vadeanmälan innebar 1891 års förslag, att dylik anmälan skulle ske skriftligen men utan erläggande af vadeskilling. Bestämmelsen om skriftlig form blef emellertid af samtliga Hofrätterna afstyrkt såsom alltför betungande och egnad att föranleda misstag med deraf följande rättsförluster. Med hänsyn härtill är i nu föreliggande form krafvet på skriftlighet uppgifvet; och vid sådant förhållande har, till förebyggande af förhastad vadeanmälan vadeskillingen måst bibehållas, dervid dock till undanröjdande af den oegent-

lighet, som under numera rådande förhållanden ligger deri, att vadeskillingen i stad utgår med högre belopp än det för landet stadgade, beloppet i förslaget blifvit för hvarje fall satt till tre daler, motsvarande en krona femtio öre.

Frihet från vadeskillings erläggande skall enligt förslaget åtnjutas endast af Kronan. Att i likhet med gällande lag från afgiftens utgörande frikalla jemväl städer och menigheter har ej befunnits vara af omständigheterna påkalladt; och med hänsyn till beloppets ringhet har ej heller parts fattigdom ansetts böra utgöra grund för befrielse från afgiften.

Den för närvarande gällande bestämmelsen, att parter, som ega gemensam talan, må på en vadeskillning draga målet under högre Rätts pröfning, är i förslaget bibehållen med det förtydligande tillägg, att vadeanmälan likväl måste af hvarje part göras.

26 Kap.
2 §.

Enligt hvad i 2 § föreslås skall å bevis, som med anledning af vadeanmälan utfärdas till den vädjande eller hans motpart, tecknas uppgift om tiden för inställelsen i Hofrätten. Att låta andra uppgifter i beviset inflyta har ansetts leda till alltför stor vidlyftighet utan att för parterna medföra någon väsentlig nytta.

26 Kap.
3 §.

Bestämmelserna i 3 § rörande vägran att upptaga vadeanmälan samt klagan öfver sådan vägran äro till sitt innehåll öfverensstämmande med nu gällande stadganden i 25 Kap. 20 § Rättegångsbalken och hittills rådande praxis.

26 Kap.
4 §.

Äfven de i 4 § föreslagna föreskrifter angående återkallande af vad ansluta sig i hufvudsak till hvad för närvarande gäller. Tiden för vads återkallande, som för närvarande utgör hälften af inställelsetiden, har, med hänsyn dertill att sistnämnda tid enligt förslaget är densamma för större delen af riket, ansetts kunna för alla mål göras lika. För framställande af anspråk på ersättning för svarandetalans bevakande i Hofrätt i fall, då käranden försummat att der inställa sig, har viss fatalietid ansetts böra stadgas; och har dertill föreslagits trettionde dagen från utgången af tiden för svaromålets afgifvande.

26 Kap.
5 §.

Rörande tiden för kärandens inställelse i vademål gifvas bestämmelser i 5 §. Att i fråga om mål, som till Hofrätt inkomma från annan ort, nutidens utvecklade kommunikationsväsende möjliggör ett betydligt förkortande af de för närvarande föreskrifna inställelsetider, torde vara allmänt erkänt. I sjelfva verket synes för de flesta orter den tid, som för närvarande gäller för stad, der Hofrätt har sitt säte,

eller trettio dagar, under nuvarande förhållanden vara fullt tillräcklig; och då det måste anses önskvärdt, att inställetiden i högsta möjliga grad göres lika för landets särskilda delar, har nyssnämnda tid ansetts böra i allmänhet gälla. För den egentliga lappmarken läser emellertid kommunikationernas ännu bristfälliga skick betinga en något längre fatalietid, i förslaget satt till fyrtiofem dagar; och då det läser kunna inträffa, att en Underrätts område allenast delvis faller inom lappmarksgränsen, samt en enda fatalietid uppenbarligen bör gälla för alla af en dylik Underrätt afdömda mål af samma slag, har sistnämnda tidsbestämmelse ansetts böra äfven ega tillämpning å sådan Underrätt.

De undantagsbestämmelser, på grund hvaraf i vaxel- och sjö- rättssaker inställetiden är kortare än i andra vademål, torde vid nu ifrågasatta allmänna förkortning af inställetiderna förlora sitt berättigande och komma enligt förslaget att förfalla.

Inom den i 5 § stadgade tid har, enligt hvad i samma § vidare stadgas, käranden att i Hofrätten tillstädeskomma samt ingifva öfverklagade utslaget med vadebevis samt Underrättens öfriga protokoll i målet. Deremot upphör enligt förslaget den skyldighet, som för närvarande åligger käranden, att i sammanhang med vadetalans fullföljd ställa borgen eller annan säkerhet för kostnad och skada, som genom ändringssökandet kan tillskyndas motparten. Med skäl har det ofta och senast af Nya Lagberedningen i dess år 1891 afgifna förslag blifvit framhållet, att ifrågavarande borgen numera nedsjunkit till en tom formalitet, som nästan aldrig medfört något gagn men så mycket oftare visat sig skadlig, ity att felaktigheter i borgensförbindelsens affattning föranledt, att ändringssökandet ej kunnat upptagas till pröfning; och har Beredningen likaledes med fog erinrat om det olämpliga deri, att en part för att varda bibehållen vid sin rätt att söka ändring i ett utslag skall med begäran om bistånd vända sig till personer, hvilka äro för saken alldeles främmande. Att åter, såsom stundom blifvit ifrågasatt, i en eller annan form bibehålla nuvarande stadgande om säkerhets ställande medelst nedsättning af värdeföremål, har ansetts mindre lämpligt, såsom egnadt att öfver höfvan försvåra talan mot Underrätts utslag. Anledning att befara, det afskaffandet af ifrågavarande prestanda skulle föranleda en allt för stark ökning af vademålens antal, torde näppeligen föreligga. Erfarenheten från Finland, der en åtgärd sådan som den nu föreslagna redan för

tre årtionden sedan vidtogs, lærer åtminstone icke lemna stöd åt en dylik farhåga.

26 Kap.
6 §.

Underlåtenhet att inom föreskrifven tid iakttaga inställelse och ingifva vadeinlaga medför enligt 6 § talans förlust, så framt ej inom samma tid laga förfall visas. Den rättighet, som jemlikt 27 Kap. 1 § för närvarande tillkommer kändanden att efter inställedagen styrka förfall och få ny tid sig förelagd, har ej blifvit i förslaget bibehållen. Erfarenheten utvisar, att detta medgifvande knappast någonsin tages i anspråk; och uppenbarligen måste i följd af kommunikationsmedlens stigande utveckling och möjligheten att afsända fullmakt genom telegram behovet deraf alltjemt förminska, helst om, såsom i förslaget förutsättes, hvarje prestandum för talans fullföljd bortfaller. Vid sådant förhållande och då det uppenbarligen är af vigt, att den tid, inom hvilken Underrätts utslag kan vinna laga kraft, icke onödigtvis utsträcker, har annat förfall än det, som kan å inställedagen styrkas, ansetts ej böra i rättegången komma i betraktande, något som naturligtvis ej utesluter möjligheten af att i resningsväg göra det samma gällande.

26 Kap.
7 §.

Försummelse att inom inställelsetiden förete Underrättens protokoll samt vadebevis har deremot ej ansetts böra medföra omedelbar förlust af talan men föranleder enligt 7 § i allmänhet föreläggande för kändanden att inom viss tid inkomma med det felande, vid äfventyr att, om detta ej är för Hofrätten tillgängligt då efter utgången af nämnda tid målet företages, kändandens talan anses försuten. Från rådande praxis afviker denna bestämmelse hufvudsakligen i afseende å påföljden för försummelse att oaktadt föreläggande ingifva felande protokoll. Enligt gängse rättstillämpning har nämligen icke ens en dylik försummelse till följd, att kändanden förlorar sin talan utan allenast att Hofrätten eger företaga målet till afgörande i befintligt skick. Någon verklig pröfning af kändandens fullföljda talan kan naturligtvis under sådana förhållanden i allmänhet ej förekomma i Hofrätten, men intet hindrar kändanden att, om han hos Konungen fullföljer talan och företer de felande protokollen, vinna saklig pröfning af målet. Att en dylik pröfning i andra hand måste i högsta instansen företagas, innebär emellertid en oegentlighet, hvars undanrödjande torde vara af desto större vigt, som, enligt hvad erfarenheten utvisat, fall förekomma, då en part finner med sin fördel förenligt, att genom afsigtligt undanbållande af Underrättens protokoll bereda sig utväg att

förbigå mellaninstansen, ett förfarande, som genom den nu föreslagna bestämmelsen omöjliggöres.

Enligt gällande lag skall inom den för talans fullföljd bestämda tid icke allenast käranden utan äfven motparten iakttaga inställelse i Hofrätten. Någon anledning att ovilkorligen kräfvat svarandens närvaro inom den för käranden bestämda inställelsetid synes emellertid ej föreligga, utan torde det vara till fyllest, att han tillstädeskommer före utgången af den tid, inom hvilken svaromål bör afgifvas. I öfverensstämmelse härmed är 8 § affattad. Tiden för inlemnande af svaromål har ansetts lämpligen kunna från en vecka utsträckas till 14 dagar.

26 Kap.
8 §.

Nuvarande föreskrift, att svaromål skall afgifvas vid upprop inför Hofrätten, har, såsom ledande till onödig omgång och tidsutdrägt för domstol och parter, ej upptagits i förslaget, och kommer alltså enligt detta svaromålet att ingifvas till den Hofrättens tjensteman, som i allmänhet har att mottaga inlagor i vademål.

Den i 9 § upptagna bestämmelse, enligt hvilken svarande, som försummat att inom stadgad tid iakttaga inställelse, i allmänhet gäromaste om rättigheten att i Hofrätten höras men eger rätt att framställa jäf mot vittnen, som i Hofrätten åberopas, är i allo öfverensstämmande med gällande rätt.

26 Kap.
9 §.

Den skriftliga förhandlingen i vademål är enligt bestående lagstiftning afslutad med svaromålets afgifvande, men part, som åstundar att i målet afgifva vidare yttrande, kan dertill bereda sig utväg genom att senast vid berättelsens underskrifvande framställa begäran om muntligt förhör. Denna rättighet, som i stor omfattning toges i anspråk, tjenar emellertid i allmänhet ej till annat än att möjliggöra en fortsatt skriftvexling mellan parterna, hvilka vid förhören vanligen åberopa skriftliga anföranden, som då ingifvas eller redan förut aflemnats. Att sålunda i ett stort antal vademål en del af skriftvexlingen förläggas till ett senare stadium af processen än det af lagen förutsatta och eger rum under den för såväl domstolen som parterna betungande formen af särskildt utsatt förhör, är emellertid en uppenbar oegentlighet. Den naturliga utvägen till undanrödjande deraf synes vara, att parternas rätt till skriftlig förhandling i någon mån vidgas, i hvilket afseende lämpligen torde kunna stadgas, att part på derom framställd begäran eger att, utöfver vadeinlagan eller svaromålet derå, ingifva ytterligare ett skriftligt anförande. Bestämmelser i sådant

26 Kap.
10 och 11 §§.

syfte äfvensom angående de tider, inom hvilka de senare skrifterna böra ingifvas, äro upptagna i 10 och 11 §§.

26 Kap.
12 §.

I den föreslagna 12 § af 26 Kap. Rättegångsbalken har upptagits en med gällande lag i hufvudsak öfverensstämmande föreskrift om skyldighet för part i vademål att af hvarje utaf honom i målet ingifven inläga jemte dertill hörande fullmakter och skriftliga bevis ingifva en för motparten afsedd styrkt afskrift. Att, i händelse motparterna äro flere, dylik afskrift ej får annorledes än på grund af deras gemensamma öfverenskommelse uttagas af någon särskild bland dem, ligger i sakens natur men har till förebyggande af missförstånd blifvit uttryckligen angifvet.

26 Kap.
13 §.

På grund af det föreslagna stadgandet i 25 Kap. 5 § Rättegångsbalken kan, i händelse Underrätts slutliga utslag innehåller beslut i fråga om ansvar för en eller annan processuell förseelse, talan i denna del komma att fullföljas i sammanhang med hufvudsaken, alltså i vissa fall efter vad. Då emellertid ett dylikt beslut är af beskaffenhet att röra allmänne åklagaren vid Underrätten, men det icke kan ifrågasättas, att denne skulle i Hofrätten tillstädeskomma såsom svarande, har i 13 § af 26 Kap. medgifvits Hofrätten att i ansvarsfrågan infordra yttrande från åklagaren.

26 Kap.
14 §.

Derest den skriftliga förhandlingen anordnas på sätt enligt förslaget skulle blifva fallet, lärer något giltigt skäl ej vidare föreligga att medgifva parterna ovilkorlig rätt att påkalla förhör. Att utesluta möjligheten för Hofrätten att i särskilda fall anordna muntlig förhandling i vademål, torde deremot ej böra ifrågasättas. För en part kan det under vissa förhållanden vara af synnerlig vigt att erhålla bestämdt yttrande af motparten rörande en eller annan omständighet, hvarom de af denne ingifna skrifter icke lemna besked, och att för sådant ändamål få motparten inkallad till förhör. Men äfven utan derom framställd begäran bör öfverdomstolen under vissa omständigheter ega att inkalla parterna. Att fränkänna domstolen denna befogenhet vore liktydigt med att sätta den ur stånd att utöfva den processledande verksamhet, som i ett rättegångssystem, sådant som det hos oss rådande, der parterna ej äro pligtiga att låta sig företrädas af rättsbildade advokater, är mer än annorstädes af nöden för behörigt tillgodoseende af den materiella rättens kraf. Fastheldre synes det önskvärdt, att den utväg, som för närvarande enligt 14 Kap. 6 § Rättegångsbalken tillkommer Hofrätt att genom anordnande af förhör

söka afhjelpa bristfälligheter i målens utredning, måtte i större omfattning än hittills och på ett verksammare sätt komma till användning. Härtill syfta de bestämmelser angående förhör i vademål, som upptagits i den föreslagna 14 §.

Såsom af nämnda § framgår eger Hofrätten, oberoende af derom framställt yrkande, anordna förhör, då sådant finnes nödigt till vinnande af upplysning rörande någon på målets utgång inverkan omständighet. Anledningen till förhöret kan för öfrigt, frånsett de fall, i hvilka sjelfva påståendena tariffa förtydligande, ligga såväl deri, att någon omständighet af vikt af båda parterna lemnats obeaktad, som deri, att uppgifter eller bevis, som af endera parten åberopats, icke blifvit föremål för uttalande från motpartens sida. I sistnämnda hänseende må särskildt erinras, att en tänkbar anledning till förhör kan bestå deri, att endera parten efter den lagbestämda skriftvexlingens afslutande inkommit med en uppgift eller ett bevis rörande något på målet inverkan förhållande. Med den ståndpunkt förslaget intager i fråga om domstolens befogenhet att ingå på frågor, som parterna lemnat alldeles oberörda, är det uppenbarligen ej förenligt, att en omständighet af nyss angifna beskaffenhet skulle lemnas utan afseende på den grund, att den först efter skriftvexlingen åberopats; men att lägga densamma till grund för dom kan naturligtvis ej ifrågakomma, innan andra parten blifvit deröfver hörd.

Förslaget innebär vidare, att Hofrätten, i händelse förhöret af en eller annan grund icke lämpligen kan der anställas, eger förlägga densamma till den Underrätt, hvarifrån målet fullföljts. En väsentlig anledning till att under nuvarande förhållanden något ingripande i processen från Hofrättens sida så godt som aldrig förekommer, samt att de muntliga förhören jemväl i öfrigt förlorat den betydelse lagen velat åt dem gifva, ligger tvifvelsutan deri, att de ombud, som i Hofrätterna uppträda, endast undantagsvis ega sådan kunskap om målet, att de kunna på ett nöjaktigt sätt yttra sig öfver framställda frågor. Annorlunda ställer sig förhållandet vid förhör inför Underrätten, der parterna bättre än i Hofrätten äro i tillfälle att tillstädeskomma genom behörigen under rättade ombud och, om så tarfvas, personlig inställelse lättare kan af part krävas. Att förslaget sålunda sätter Hofrätten i i tillfälle att utan återförvisning af målet — en åtgärd, som i många fall föranleder betydligt dröjsmål med det slutliga afgörandet — till-

godogöra sig upplysningar, som allenast genom förhandling vid Underrätten stå att vinna, synes innebära en beaktansvärd fördel.

I mål, deri parterna å ömse sidor tillstädeskommit i Hofrätten, måste naturligtvis, då förhör anses böra ega rum, båda parterna der-till inkallas. Har åter svaranden underlåtit att inställa sig i Hofrätten, eger han, såsom redan anförts, i allmänhet ej någon rätt att i denna instans höras, och förhöret kommer alltså i regel att hållas med käranden ensam. Fall kunna emellertid tänkas, der det af hänsyn till käranden själf synes böra åläggas en uteblifven svarande att afgifva yttrande öfver en eller annan omständighet; och har med afseende härå befogenhet blifvit i förslaget medgifven Hofrätten att, på yrkande af käranden, till förhör inkalla jemväl svarande, som i Hofrätten uteblifvit.

Den eller de omständigheter, hvarom Hofrätten finner upplysning tarfvas, skall enligt förslaget angifvas i beslutet om förhör. Denna föreskrift åsyftar såväl att sätta parterna i tillfälle att bereda sig till det utsatta förhöret som att, i de fall då detta skall hållas inför Underrätten, lemna denna nödig ledning.

I sammanhang med de föreslagna bestämmelserna i 14 § står den ifrågasatta ändringen i 14 Kap. 6 § Rättegångsbalken. Första punkten af denna §, som förutsätter att förhör skall ega rum i hvarje mål, der part sådant äskar, är oförenlig med de i 14 § gifna regler. Hvad i andra och tredje punkterna stadgas rörande påföljden af parts uteblifvande från förhör har jemväl ansetts böra bortfalla, då med de i öfrigt antagna grundsatser bäst öfverensstämmer att låta domstolen i sammanhang med beslut om förhör efter omständigheterna utsätta äfventyr för utevaro. Att ifrågavarande stadganden jemväl hafva afseende å förfarandet vid Rådstufvurätt, torde ej utgöra hinder för deras fullständiga upphäfvande, då den med öfverrättsförfarandet öfverensstämmande skriftliga förhandling, som här förutsättes, sedan lång tid tillbaka kommit ur bruk vid stadsdomstolarne.

Föreskrifterna i 14 § föranleda vidare upphäfvande af det i Kungörelsen den 19 Januari 1802 gifna stadgande, att begäran om förhör skall för att vinna afseende framställas senast vid underskrifvande af berättelsen i målet. Derest, såsom förslaget innebär, domstolen, oberoende af parts yrkande, har att pröfva, huruvida förhör bör anställas, kan någon fatalitet för påkallande af förhör icke lämpligen stadgas.

I samband med upphäfvandet af nyssnämnda författning framställer sig emellertid ett spörsmål af större räckvidd, nämligen den redan berörda frågan om berättelsernas afskaffande. Såsom Svea Hofrätt i sin underdåniga skrifvelse den 8 Maj 1893 framhållit, torde berättelsen numera knappast ega annan verklig betydelse än den, som ligger deri, att dess underskrifvande utgör sluttermin för framställande af begäran om muntligt förhör. Det egentliga syftet med berättelsen, att bereda parterna visshet om, att deras andraganden blifvit af föredraganden riktigt uppfattade, måste under nu rådande förhållanden anses förfeladt. Den granskning af berättelsens innehåll, som af lagen förutsättes ega rum från parternas eller deras ombuds sida, förekommer nämligen i verkligheten knappast någonsin, utan i de aldra flesta fall betraktas af såväl parter som ombud berättelsens underskrifvande såsom en tom formalitet; och uppenbarligen kan under sådana omständigheter icke heller domstolen, utan uppföring af den materiella rätten, i underskrifvandet se ett godkännande af den uppfattning, som i berättelsen vunnit uttryck. Någon ändring i dessa förhållanden lär ej heller stå att vinna utan en mera vidtgående reform af öfverrättsförfarandet än den, hvarom nu kan blifva fråga. Med den bristfälliga kännedom om målen, som de i öfverdomstolarne uppträdande ombuden i allmänhet ega, äro de oftast ej i stånd att afgifva ett tillförlitligt yttrande rörande berättelsen, och parterna sjelfva lära ej heller alltid ega nödiga förutsättningar för ett klart uppfattande af dess innehåll.

Under dessa förhållanden synes giltig anledning till berättelsens bibehållande ej föreligga. Den omständighet, som under frågans behandling inom Hofrätterna företrädesvis blifvit i sådant afseende åberopad, nämligen, att föreskrifterna om berättelsens utfärdande skulle bereda referenten förnyade tillfällen att öfvertänka svårlöstare rättsfrågor, synes afgörande vikt desto mindre böra tillmätas, som erfarenheten visat, att berättelsen utan någon som helst olägenhet kunnat undvaras icke allenast i besvärsmål utan ock i det ej obetydliga antal vademål, som enligt 22 Kap. 1 § Rättegångsbalken må utan berättelse afgöras.

Äfven i mål, som till Hofrätt instämts, torde berättelse vara temligen öfverflödig, helst om, såsom förslaget afser, den nu föreskrifna skriftliga förhandlingen i dessa mål ersättes af ett muntligt förfarande.

Hvad om berättelse i vademål blifvit anfördt eger i alla afseenden den tillämpning jemväl å de berättelser, som på grund af föreskriften

i 30 Kap. 13 § Rättegångsbalken utfärdas i mål, som genom revisionsansökning fullföljts hos Konungen.

Hvad åter beträffar det i 22 Kap. 1 § Rättegångsbalken upptagna stadgande om befogenhet för Underrätt att i der anhängigt mål utfärda berättelse, torde någon tillämpning deraf ej i senare tider hafva förekommit eller under nuvarande förhållanden lämpligen kunna ega rum; och att efter berättelsens afskaffande i öfverrättsförfarandet låta nyssberörda stadgande qvarstå kan uppenbarligen ej ifrågakomma.

Förslaget åsyftar alltså fullständigt upphäfvande af 22 Kap. Rättegångsbalken samt af föreskriften om berättelses utfärdande i revisionssak.

I förutnämnda underdåniga skrifvelse har Svea Hofrätt hemställt att i sammanhang med upphäfvande af föreskrifterna om berättelses utfärdande ny tid måtte bestämmas för framställande af begäran om muntligt förhör. Denna hemställan är uppenbarligen grundad på den förutsättning, att parts ovillkorliga rätt till förhör komme att bibehållas. Med den ståndpunkt förslaget intager i fråga om anordnande af muntligt förhör är deremot, såsom redan anförts, ej gerna förenligt att begränsa tiden för förhörs påkallande.

Deremot läser med skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke, på sätt Svea Hofrätt jemväl anført, berättelsernas afskaffande bör föranleda införande i Hofrätternas arbetsordning af ett stadgande om skyldighet för referent i vademål att vid dess föredragning hafva uppsatt förslag till den blifvande domens rubrik. Frågan härom torde emellertid böra anstå till dess förevarande lagförslag undergått slutlig behandling.

26 Kap.
15 §.

För tvistemål, som till Hofrätt instämmas, är i gällande lag ett med vadförfarandet nära öfverensstämmande skriftligt förfarande stadgadt. Att mål af betydenhet sålunda redan i första instansen handläggas skriftligen, torde emellertid få anses mindre lämpligt, så till vida som erforderlig processledning dervid ej kan ega rum, hvar till kommer, att i vissa fall svaranden kan finna sin räkning i att genom uteblifvande eller afgifvande af ett otillfredsställande genmål försvåra eller omöjliggöra tvistefrågornas behöriga utredande. I betraktande häraf har i 15 § föreslagits, att å ifrågavarande mål tillämpa det vid Underrätterna brukliga rättegångssättet, dock med vissa modifikationer i fråga om påföljderna af parts uteblifvande från domstolen.

Bland de stadganden, förslaget i 27 Kap. innehåller rörande för- 27 Kap.
farandet i besvärsmål, märkas främst de i 1 § upptagna föreskrifter 1 §.
rörande tiden för besvär ingifvande till Hofrätt.

För rikets fyra nordligaste län har denna tid ansetts kunna utan olägenhet göras lika med den för dessa orter föreslagna fatalietiden för vads fullföljande. I fråga om öfriga delar af riket har deremot en dylik likformighet ej kunnat ifrågasättas, då sådant skulle för åtskilliga landsdelar medföra en ej oväsentlig förlängning af nu gällande besvärstider, något som framför allt i fråga om mål rörande häktade personer, måste anses olämpligt. I stället föreslås för rikets söder om nyssnämnda län belägna delar en gemensam besvärstid af tjugu dagar, eller således samma tid, som för närvarande gäller för de omkring hofrättsstäderna eller i deras närhet belägna landskap. Den förkortning af klagotiden, som härigenom för åtskilliga landskap uppstår, torde kunna anses påkallad af nutidens förbättrade kommunikationsväsende. Att å andra sidan besvärstiden för sjelfva hofrättsstäderna med några dagar förlänges, läser ej kunna föranleda någon anmärkning, då erfarenheten utvisar, att den i sådant afseende nu stadgade tiden är väl knappt tillmätt.

De bestämmelser i § innehåller rörande obegränsad tid för klagan angående häktning samt i vissa andra frågor äfvensom beträffande häktad persons rätt att till Konungens Befallningshafvande aflemna besvärsskrift synas, såsom i hufvudsak öfverensstämmande med lag eller rådande praxis, ej påkalla vidare omnämnande.

Det torde böra erinras, att denna § ej afser någon rubbning i den praxis, enligt hvilken allmän åklagare eger att för ingifvande af besvär hänvända sig till Hofrättens advokatfiskal. Att uttryckligt stadgande ej gifvits om skyldighet för advokatfiskalen att till Hofrätten aflemna besvär, som sålunda till honom inkommit, beror deraf, att frågan här om ansetts ej falla inom den allmänna lagens område utan böra behandlas i Hofrätternas arbetsordning, der advokatfiskalens åligganden i allmänhet angifvas.

Den skyldighet, som enligt gällande bestämmelser åligger bötfäld, å fri fot varande part att vid ändringssökande i Hofrätt förete borgen för böterna eller bevis om deras nedsättning i ränteri, skall enligt förslaget bortfalla. Härutinnan öfverensstämmer förslaget med samtliga de äldre lagförslagen; och torde beträffande grunderna för

ifrågavarande förändring kunna åberopas hvad i principbetänkandet derom yttras. »Förändringen» — heter det — »har syns desto mera påkallad, som i synnerhet i dylika fall borgenssystemet måste erkännas vara ännu mera olämpligt än eljest. Borgandet innebär nemligen här, att andra personer, hvilka icke hafva med saken att skaffa, skola omedelbart taga å sig det straff, som rättvisligen bort drabba den sakfælde. Fordran att den sakfælde, som icke kan nedsätta böterna, i stället skall anskaffa borgen af två bofaste eller eljest vederhäftige män eller ock styrka, att han är så fattig, att han ej kan ställa borgen, är såsom vilkor för rätt till ändringssökande desto mera oskäligen, som möjligheten för den sakfælde att anskaffa borgen kan vara beroende icke på hans fattigdom utan derpå, att han är vare sig okänd eller ock, möjligen utan skäl, illa omtyckt eller ansedd i orten, så att icke någon vederbörligen kvalificerad person vill ikläda sig en sådan borgen. Detta föranleder åter dertill, att det erforderliga fattigdomsbeviset i regeln betraktas såsom en tom formalitet och oftast utan synnerlig urskilning beviljas. Vid sådant förhållande synes ej vara antagligt, att borttagandet af ifrågavarande vilkor skulle föranleda till Öfverrätternas öfverhopande med smärre brottmål i högre grad än som för närvarande är fallet.»

27 Kap.
5 §.

Skälen till det i 5 § upptagna stadgande om ovilkorlig kommunikation af besvär, som der afses, äro i sammanhang med redogörelsen för förslaget allmänna grunder angifna.

Beträffande förfarandet i mål, deri kommunikation ifrågakommer, afser förslaget å ena sidan att, såvidt möjligt, undvika onödigt uppehåll med målets afgörande, å den andra att bereda parterna de processuella lättnader, som utan olägenhet kunna medgifvas. I skyndsamhetens intresse har förfarandet ansetts böra så ordnas, att parts försummelse att fullgöra hvad honom åligger icke under några förhållanden må föranleda uppskof med målet. De förnyade förelägganden angående delgifning af besvär eller afgifvande af förklaring, hvilka enligt gällande bestämmelser i allmänhet måste ega rum, då tidigare förelägganden lemnats ouppfyllda, komma alltså enligt förslaget ej vidare i fråga. De föreslagna lättnaderna bestå dels deri att, på sätt redan i det föregående angifvits, delgifning af besvärshandlingar ej behöfver omfatta Underrättens protokoll i målet, dels deri, att det tillåtits förklarande part att med posten insända sin förklaring till Hofrätten.

Bestämmelser rörande verkställande af kommunikation i mål, som ej angå häktad person, gifvas i den föreslagna 6 §. Dessa bestämmelser ansluta sig temligen nära till de föreskrifter, som för närvarande enligt Utsökningslagen gälla beträffande kommunikation af besvär i utsökningsmål. Förutom den redan berörda afvikelsen i fråga om delgifning af underinstansens protokoll må bland olikheterna allenast omnämnas den, som ligger i förslagets stadgande om påföljd för underlåtenhet att i rätt tid ingifva bevis om verkställd kommunikation eller i hufvudskrift eller afskrift återställa besvärshandlingar, som för kommunikation uttagits. Enligt Utsökningslagen medför dylik försummelse i allmänhet talans förlust. Häri synes emellertid ligga en onödig stränghet. Ej sällan inträffar, att det felande efter den utsatta tiden men innan målet i Hofrätten företages till afgörande dit ingifves; och något giltigt skäl, på grund hvaraf i dylikt fall besvären böra afvisas, lärer ej kunna anföras. Den naturliga påföljden af ifrågavarande försummelse synes ej böra blifva någon annan, än att Hofrätten efter den bestämda tidens utgång eger utan vidare dröjsmål företaga målet till afgörande. Endast om försummelsen fortfar, då målet förekommer till afgörande, torde påföljden af talans förlust böra inträda. I öfverensstämmelse med denna uppfattning äro de föreslagna föreskrifterna i ämnet affattade.

27 Kap.
6 §.

Äfven de i 7 § upptagna föreskrifter rörande förklarings afgifvande äro — fränsedt medgifvandet om förklarings insändande med posten — i hufvudsak öfverensstämmande med Utsökningslagens föreskrifter i ämnet. Den i Utsökningslagen stadgade påföljd af talans förlust för försummelse att i rätt tid inkomma med förklaring har emellertid af skäl, som framgå af hvad vid 6 § anförts, blifvit utbytt mot föreskrift att försummelsen ej utgör hinder för målets afgörande.

27 Kap.
7 §.

Rörande kommunikation af besvär i mål angående häktad person äro bestämmelser gifna i 9 §. Med afseende å såväl behovet af skyndsam handläggning af dylika mål som omöjligheten för den häktade att sjelf ombesörja delgifningen, har denna ansetts böra, på sätt äfven för närvarande tillgår, verkställas genom Konungens Befallningshafvandes försorg i enlighet med de föreskrifter Hofrätten i hvarje särskildt fall pröfvar tjenliga. Den i allmänhet gällande grundsatsen, att besvärshandlingarne skola i hufvudskrift eller afskrift tillställas part, som har att afgifva förklaring, torde ej utan olägenhet

27 Kap.
9 §.

kunna oinskränkt tillämpas i mål, som i förevarande § afses. För det fall, att förklaring skall afgifvas allenast af en person, möter intet hinder att i vanlig ordning delgifva denne besvärshandlingarne, något som jemväl i förslaget afses. Äro åter förklarandeparterna flere, medför en dylik delgifning ett dröjsmål med sakens afgörande, som i de flesta fall måste anses mindre nödigt och stundom kan visa sig rent af orimligt. Då det nämligen ej kan ifrågasättas att ålägga Konungens Befallningshafvande skyldighet att genom föranstaltande om afskrifter af besvärshandlingarne bereda förklarandena möjlighet att samtidigt taga kännedom om dessas innehåll, måste handlingarne tillställas de särskilda förklarandena en och en i sänder; och om, såsom ej sällan inträffar, förklarandenas antal är stort, kan en oskäligt lång tid komma att förflyta innan förklaring från alla hinner inkomma. Till undanrödjande af dylika olägenheter föreslås i 9 §, att då förklaring skall afgifvas af flere å fri fot varande parter, som uppehålla sig inom samma län, kommunikationen må anses behörigen verkställd dermed, att handlingarne under förklaringstiden hållas för desse parter tillgängliga hos länsstyrelsen samt genom dess försorg underrättelse härom jemte afskrift af kommunikationsresolutionen tillställas hvarje förklarande. Längre än sålunda är förslaget torde ifrågavarande undantagsbestämmelse icke lämpligen kunna sträckas. Någon tillämpning deraf å allmän åklagare kan uppenbarligen ej ifrågakomma, och ej heller synes det af en enskild part skäligen kunna fordras, att han för delfående af besvärshandlingarne skall begifva sig utom det län, der han vid kommunikationsresolutionens mottagande vistas.

27 Kap.
12 §.

Hvad i afseende å vademål blifvit anfördt rörande Hofrätts befo-genhet att inkalla parterna till förhör eger i hufvudsak tillämpning jemväl å besvärsmål. Äfven i dessa kan, såsom förut erinrats, ett ingripande från öfverdomstolens sida befinnas nödigt till afhjelpande af brister i utredningen eller otydlighet i parternas framställningar. Visserligen kan i besvärsmål parternas inkallande till förhör icke alltid försiggå med samma lätthet som i vademål, der parterna äro pligtige att sjelfve eller genom ombud tillstädeskomma i Hofrätten; men att saknaden af ombud skulle utgöra ett bestämdt hinder för förhörs anställande, torde desto mindre kunna påstås, som erfarenheten utvisar, att genom de administrativa myndigheternas medverkan kommunikation mellan öfverdomstolen och parterna utan större svårighet

kan åstadkommas äfven i besvärsmål. I 12 § föreslås alltså ett mot 14 § i 26 Kap. svarande stadgande om anordnande af förhör i besvärsmål. Hvad sistnämnda § innehåller angående uteblifven svarandes ställning i afseende å förhör har emellertid af lätt insedda skäl ej kunnat erhålla motsvarande tillämpning i besvärsproceduren utan skola enligt 12 § i hvarje fall båda parterna så vidt möjligt inkallas till förhöret.

I afseende å förfarandet i mål, som genom underställning inkommit till Hofrätt, gifvas bestämmelser i 13 §. Att ett mål underställes högre Rätts pröfning innebär, att öfverdomstolen, oberoende af ändringssökande, eger ingå i bedömande af de frågor, som i målet föreligga. Den klagan öfver underdomstolens utslag, som i ett dylikt mål kan ifrågakomma, är följaktligen till sin natur helt olik den, som i andra brottmål eger rum, och lärer ej kunna underkastas de för vanliga besvär gällande regler. Sålunda är uppenbart, att någon fatalitet i egentlig mening ej kan stadgas för klagan i underställningsmål, utan att parternas andraganden måste tagas i betraktande när helst de före målets afgörande inkomma. En föreskrift om viss tid för klagan kan således här ej ega annan betydelse än att bereda parterna visshet, att målet ej före denna tids utgång företages till afgörande. Ej heller torde föreskrifterna om kommunikation af besvär böra erhålla tillämpning å den klagan, som i underställningsmål föres. Någon anledning att i följd af dylik klagan förordna om motpartens hörande föreligger nämligen i allmänhet icke. Så till vida som kommunikationen allenast afser att bereda motparten underrättelse om ändringssökandet — och i de flesta besvärsmål har åtgärden intet annat syfte — är densamma uppenbarligen öfverflödig i underställningsmål. Endast då klaganden i Hofrätten åberopat nya skäl eller bevis, som kunna på målets utgång inverka, kan motpartens hörande öfver ändringssökandet befinnas nödigt, och för dylika undantagsfall, likasom för den händelse att Hofrätten, oberoende af hvad der blifvit af parterna anfördt, skulle finna part böra höras, synes det lämpligen kunna öfverlemnas åt Hofrätten att efter omständigheterna meddela erforderliga föreskrifter rörande formerna för målets behandling. Härmed hafva angifvits de hufvudsakliga grunderna för hvad i 13 § föreslås. I öfrigt må allenast erinras, att med afseende å den särregna beskaffenheten af den klagan, som i underställningsmål eger rum, benämningen besvär ansetts böra i fråga om dylik klagan und-

27 Kap.
13 §.

vikas och ersättas med det redan i 1891 års förslag använda uttrycket påminnelser.

27 Kap.
14 §.

Mot de i 26 Kap. 15 § upptagna regler rörande förfarandet i tvistemål, som till Hofrätt instämmas, svarar den i 14 § af 27 Kap. föreslagna bestämmelsen om behandlingen af mål, som annorledes än genom stämning anhängiggöras omedelbart i Hofrätt. Dessa senare mål äro till sin beskaffenhet synnerligen vexlande, och att för dem alla stadga ett och samma förfarande lär ej kunna ifrågasättas. Sålunda är det tydligt, att gröfre brottmål, hvilka Hofrätt eger att såsom första domstol upptaga, i allmänhet icke kunna handläggas i samma ordning som de obetydliga tvistemål, hvilka utan stämning omedelbart i Hofrätt anhängiggöras. Af sakens egen natur följer lika uppenbart, att en med underrättsförfarandet öfverensstämmande muntlig procedur måste ega rum i mål af förra slaget, som att i nyssnämnda tvistemål något annat förfarande i allmänhet ej erfordras eller kan ifrågasättas än en enkel skriftvexling mellan parterna. Mellan dessa båda slag af mål ligga åter andra, i hvilka det synes böra bero af de särskilda omständigheter, som i hvarje fall förekomma, huruvida ett skriftligt förfarande skall anses till fyllest eller muntlig förhandling bör ega rum. Hvad sålunda anförts torde gifva vid handen, att uttömmande och för de särskilda fallen afpassade regler svårligen, eller åtminstone ej utan alltför stor vidlyftighet, kunna i lagen intagas; och då någon olägenhet ej lär vara att befara deraf, att likasom hittills åt Hofrätten uppdrages, att för hvarje fall meddela bestämmelser rörande förfarandet, har i 14 § dylik befogenhet blifvit Hofrätten tillerkänd.

30 Kap.
1 §.

Stadgandena i 30 Kap., till hvilket jag nu öfvergår, ansluta sig i fråga om uppställningen så nära som möjligt till de delar af förslaget, som angå fullföljd af talan mot Underrätts beslut, och inledes Kapitlet alltså med föreskrifter, som angifva, hvilket rättsmedel i hvarje särskildt fall står part till buds för klagan öfver Hofrätts beslut.

Beträffande slutligt utslag — under hvilket uttryck i förslaget innefattas hvarje beslut, hvarigenom Hofrätten från sig skilt ett mål eller ärende, oafsedt huruvida beslutet innefattar yttrande i hufvudsak eller allenast i en från Underrätt särskildt fullföljd fråga — äro hufvudregler gifna i 1 §.

För mål, som Hofrätten i andra hand upptager, gäller enligt denna §, att klagan föres genom revisionsansökning om målet inkommit efter

vad, men genom besvär i annat fall. Att sålunda formen för fullföljd gjorts beroende, ej såsom enligt gällande bestämmelser af målets beskaffenhet, utan af den yttre omständigheten, huruvida detsamma i den ena eller andra ordningen inkommit till Hofrätten, sammanhänger dermed, att enligt förslaget den af Underrätten gifna hänvisning rörande sättet för fullföljd i Hofrätten skall lända till ovilkorlig efterrättelse. Att, sedan ett mål blifvit i Hofrätten fullföljdt, behandladt och afgjort i den ordning, som följer af Underrättens uppfattning angående målets natur, ett rättsmedel af helt annan art skulle kunna anvisas den med Hofrättens utslag missnöjde, har ansetts mindre lämpligt, såsom ledande till osäkerhet och möjliga rättsförluster. Särskildt må framhållas, att i mål, som genom besvär inkommit till Hofrätten och der afgjorts utan att förklaring infordrats, fullföljd genom revisionsansökning ej gerna kan ifrågakomma, då ju klagandens motpart här ej kan väntas ega kännedom om ändringssökandet och alltså saknar anledning att hos Konungen inställa sig för bevakande af sin talan. En regel sådan som den i förslaget upptagna synes emellertid förutsätta att, i händelse revisionsskilling bibehålles såsom vilkor för talans fullföljd i revisionsmål, utväg beredes part, som för talans bevarande måst gälda dylik afgift, att, om han anser målet vara af beskaffenhet att efter lag böra fullföljas genom besvär, hos Konungen göra denna uppfattning gällande i ändamål af revisionsskillingens återbekommande. Ett härtill syftande stadgande har ock blifvit i 22 § af förevarande Kapitel upptaget.

Beträffande fullföljd af mål och ärenden, hvarmed Hofrätt såsom första domstol tager befattning, gäller enligt 1 § den med 25 Kapitlets stadganden nära öfverensstämmande regeln, att instämnda tvistemål fullföljas genom revisionsansökning men andra mål och ärenden genom besvär.

Skulle i något mål, som omedelbart i Hofrätt anhängiggjorts, Hofrätten döma till värjemålsed, bör naturligtvis ett dylikt edgångsbeslut, af samma skäl som liknande beslut af Underrätt, få särskildt öfverklagas i samma ordning som slutligt utslag i målet. Härom stadgas i tredje stycket af 1 §. Beslut, hvarigenom Hofrätt i dit fullföljdt mål dömt till värjemålsed, är i hvarje fall att betrakta såsom slutligt utslag och följer alltså de i föregående delar af paragrafen gifna regler.

30 Kap.
4 §. Det i första stycket af 4 § gifna förbud mot särskild klagan öfver beslut, hvarigenom Hofrätt visat mål åter till Underrätt, hvilat på den uppfattning, att dylik klagan i de flesta fall allenast skulle onödigt fördröja målets afgörande. Föranledes emellertid återförvisningen deraf, att Hofrätten dömt till värjemålsed, måste naturligtvis, såsom i andra stycket ock stadgas, särskild klagan medgifvas, då i annat fall ändringssökandet, derest eden aflades, kunde blifva onyttigt.

30 Kap.
6 §. Grunden till det i 6 § upptagna förbud mot klagan öfver Hofrätts beslut rörande från Underrätt fullföljd processhindrande invändning, ligger, såsom lätt inses, i nödvändigheten att så vidt möjligt begränsa det uppehåll med hufvudmålets behandling, som af invändningsfrågans fullföljd föranledes. Innefattar Hofrättsens beslut godkännande af en behörighetsinvändning, som af Underrätten ogillats, kan emellertid från denna synpunkt hinder ej möta för medgifvande af klagan, då hufvudfrågan ej derigenom uppehålls; och har alltså för detta fall undantag från förbudet ansetts böra stadgas.

30 Kap.
7 §. I afseende å parts rätt att i brottmål föra klagan öfver Hofrätts utslag innehåller 30 kap. 19 § Rättegångsbalken i sin nu gällande lydelse ett stadgande, enligt hvilket klagan är tillåten allenast då den missnöjde gitter visa, att han ej blifvit fulleligen hörd, eller att han fäلتs till svårare straff än lag säger. Detta stadgande har som bekant åtminstone i senare tider ej vunnit tillämpning, utan kan enligt för närvarande rådande praxis klagorätten i brottmål sägas vara lika obegränsad som i tvistemål. Vid en omarbetning af 30 Kap. framställer sig emellertid helt naturligt frågan, huruvida icke den i nyssberörda stadgande framträdande grundtanken bör i en eller annan form återupptagas. I afseende härå yttrades i principbetänkandet:

»Hvad den tilltalade angår, synes hvarje inskränkning i hans rätt till ändringssökande mot en sakfällande dom vara i hög grad betänkelig. Icke ens då han blifvit sakfäld allenast för ett ringare brott eller till en lindrigare straffpåföljd, såsom böter eller fängelse, torde någon sådan inskränkning obetingadt anses lämplig. För den, hvars medborgerliga anseende till följd af förut undergångna bestraffningar eller eljest redan lidit afbräck, kan ett flerårigt straffarbete vara en relativt lindrigare påföljd än ett bötesstraff för den ditills oförvitlige, som fäster större vikt vid det genom straffdomen uttalade ogillandet af hans handlingssätt än vid sjelfva bötesbeloppet. Att i detta hän-

seende uppställa någon skälig grund för en klassifikation af de sakfallande domarne i sådana, som finge och som icke finge öfverklagas i högsta instansen, lär knappt vara möjligt.»

»Beträffande deremot allmän åklagare eller målsegande och rätten för dem att söka ändring i en af mellaninstansen meddelad befrielse-dom eller påyrka skärpning af der ådömdt straff är synpunkten väsentligen annorlunda. I fråga om brotts beifrande eller bestraffande tillkommer dem ej någon vidsträcktare rätt än den staten i det allmännas intresse finner behöfligt och lämpligt att förläna. Om ur det allmännas synpunkt den pröfning, åtalet undergått i de lägre instanserna, anses tillräcklig, kan följaktligen staten låta bero vid Öfverrättens dom.»

»I afseende å målsegandes rätt till ändringssökande förekomma emellertid åtskilliga omständigheter, som göra det mindre angeläget och lämpligt att afskära eller begränsa denna rätt. Vanligen föres af målsegande ansvarstalan i sammanhang med skadeståndstalan, och denna senare är dervid oftast det hufvudsakliga. I dylika fall måste följaktligen, derest den tilltalade blifvit frikänd från åtalet, grunderna för detta i målets hela vidd pröfvas redan till följd af ändringssökandet i ersättningsfrågan. Tages dessutom i betraktande, att de fall, då målsegande fullfölja talan i högsta instans, äro mycket fåtaliga, synes den omförmälda inskränkningen för dem utan olägenhet kunna bortfalla.»

»Dylika betänkligheter möta deremot ej beträffande allmänna åklagarne. Beredningen har derföre ansett sig böra uppställa såsom regel att underordnad åklagare ej i egenskap af embets- eller tjänsteman eger rätt att sjelf och omedelbart söka ändring i Öfverrätts dom eller beslut i något annat hänseende än så vidt målet angår emot honom sjelf förd ansvars- eller ersättningstalan, då han sålunda sjelf är att anse såsom tilltalad. Behörighet till ändringssökande i högsta instans å allmänna åklagarembetets vägnar synes böra tillkomma endast den högsta åklagaremyndigheten. Denna myndighet bör ensam ega att pröfva, huruvida omständigheterna i det förevarande fallet äro sådana, att något viktigare allmänt intresse äfventyras genom att låta den ifrågavarande domen vinna laga kraft.»

I hvad Nya Lagberedningen sålunda anført anser jag mig kunna i hufvudsak instämma. Lika litet som en inskränkning af enskild

parts rätt till ändringssökande i brottmål lämpligen kan genomföras, lika angeläget synes det vara, att anstalter träffas till förebyggande deraf, att underordnad åklagare af oförstånd eller missriktadt tjenstenit i oträngdt mål fullföljer talan i Högsta Domstolen och derigenom onödigtvis upptager domstolens för andra uppgifter mer än väl behöfliga arbetstid. Att ett dylikt missbruk af åklagaremyndigheten för närvarande ej sällan förekommer, lär framgå bland annat af rätts-statistikens vittnesbörd och särskildt af det förhållande, att åklagares besvär vida mindre ofta än enskilde parters föranleda ändring i Hofrättens utslag. I detta afseende torde förtjena omnämnas, att en företagen undersökning af Högsta Domstolens utslag under femårsperioden 1891—1895 ådagalagt, att medan för brottmål i allmänhet antalet af de fall, der Hofrättens utslag ändrats, uppgår till 14,11 % af antalet fullföljda mål, de fall, der *åklagare* i Högsta Domstolen vunnit ändring, utgöra allenast 8,64 % af de från åklagares sida i högsta instans fullföljda målen.

Nyss anförda siffror torde äfven gifva vid handen, att från rätts-säkerhetens och det allmänna rättsmedvetandets synpunkt hinder ej möta för genomförande af den ifrågasatta inskränkningen i åklagares rätt till ändringssökande. För de undantagsfall, der ett allmänt intresse påkallar, att ett åtal fullföljes i högsta instans, lär vara tillräckligt sörjdt derigenom, att landets högsta åklagaremyndighet, Justitiekanslern, eger att, vare sig på framställning af underordnad åklagare eller eljest förordna om fullföljd af talan mot Hofrättens utslag. Endast i fråga om de mål, hvilka Hofrätt såsom första domstol upptager, torde af skäl, som ligga i öppen dag, underordnad åklagares befogenhet att hos Konungen föra klagan böra bibehållas.

I öfverensstämmelse med den uppfattning, som nu uttalats, äro de föreslagna stadgandena i 7 § affattade. I samband med dessa torde i administrativ väg vissa föreskrifter böra meddelas om hvad åklagare har att iakttaga, der han vill hos Justitiekanslern göra hemställan om talans fullföljd. Sålunda synes, till förebyggande deraf, att sådan hemställan göres utan giltiga skäl, antydan böra meddelas åklagarne, att ifrågavarande utväg bör anlitas endast i sådant fall, der det med hänsyn till yppad ny bevisning eller af annan särskild orsak är angeläget, att talan fullföljes, hvarjemte lär kunna stadgas, att de omständigheter, som enligt åklagares förmenande böra för-

anleda, att målet drages under Konungens pröfning, af åklagaren skriftligen framställas. På det att Justitiekanslern må kunna medhinna att före fatalitetidens utgång taga nödig kännedom om målet synes det vidare böra åläggas åklagare, som vill hemställa om fullföljd, att inom viss tid, exempelvis tjugu dagar, från utslagets meddelande aflåta sin framställning och ombesörja, att handlingarne i målet varda till Justitiekanslern afsända, för hvilket senare ändamål åklagaren synes böra berättigas att, i den mån fråga är om handlingar, som förvaras i Hofrätten, åtnjuta biträde af dess advokatfiskal. Till frågan om nu antydda administrativa bestämmelser utbeder jag mig emellertid att framdeles få återkomma.

Det förbud 8 § innehåller mot klagan öfver beslut, hvarigenom Hofrätt upphäft Underrätts förordnande om qvarstad eller häktning eller åtgärd af liknande beskaffenhet, är en naturlig följd deraf, att enligt förslaget särskild klagan ej eger rum öfver Underrätts beslut, hvarigenom yrkande om dylik åtgärds vidtagande blifvit ogilladt.

30 Kap.
8 §.

För det fall, att ett af Underrätt meddeladt uppskofsbeslut, som jemlikt 16 Kap. 10 § öfverklagats i Hofrätten, der blifvit upphäfdt, skulle klagan öfver Hofrättens utslag i allmänhet endast onödigtvis föranleda ett ytterligare dröjsmål med sakens behandling; och har alltså jemväl för detta fall förbud mot klagan blifvit i 8 § intaget. I händelse åter Underrättens uppskofsbeslut af Hofrätten godkännes, lærer väl klagan öfver Hofrättens beslut oftast visa sig ändamålslös, ity att vanligen den tid, hvartill målet uppskjutits, går till ända innan frågan hinner hos Konungen pröfvas; men då ett motsatt förhållande likväl ingalunda är uteslutet — framför allt ej i sådana fall, då ett mål förklarar hvilande i afbidan på ett annat måls afgörande eller eljest under obestämd tid — har rättighet att föra klagan ansetts böra här medgifvas.

I 12—16 §§ äro upptagna bestämmelser om hvad part, som vill söka revision, har att iakttaga. Från gällande lag afvika dessa bestämmelser framför allt derutinnan, att de prestanda, hvilka för närvarande äro stadgade såsom vilkor för talaus fullföljd, enligt förslaget skola till större delen bortfalla. Enligt gällande bestämmelser åligger det revisionssökande part att inom i lagen angifna tider *dels* nedsätta revisionsskilling, 100 kronor, *dels* till Hofrätten aflemna stämplat papper till Hofrättens protokoll i målet, *dels* ställa borgen för kostnad och skada, som genom ändringssökandet kan tillerkännas motparten,

30 Kap.
12—16 §§.

samt *dels* hos Konungens Befallningshafvande eller i taka händer nedsätta hvad dömdt blifvit.

Det förstnämnda af dessa åligganden, nedsättande af revisions-skilling, är i förslaget bibehållet. Ehuru vissa olägenheter onekligen äro förenade med ett dylikt prestandum, och yrkanden om dess afskaffande flere gånger framträdt, torde en dylik åtgärd likväl ej vara tillräddig, då densamma tvifvelsutan skulle medföra en så stark tillväxt af målens antal i högsta instansen, att deras pröfning ej kunde inom rimlig tid medhinnas utan väsentlig ökning af Högsta Domstolens arbetskrafter. Att emellertid befrielse från ifrågavarande afgift måste likasom hittills medgifvas den, som i viss ordning förmår styrka medellöshet, är uppenbart.

Bestämmelsen om skyldighet för klaganden att inom viss tid till Hofrätten ingifva stämplat papper till dess protokoll — en bestämmelse, som motsvaras af åläggande för Hofrätten att låta utskrifva och till Konungen öfversända protokollet — har, såsom ledande till onödigt invecklande af förfarandet, i förslaget utbytt mot stadgande om skyldighet för klaganden att sjelf hos Konungen förete protokollet innan målet der förekommer till afgörande.

Borgen för kostnad och skada har af samma skäl, som anförts mot bibehållande af ett dylikt prestandum i vademål, ansetts böra afskaffas äfven i revisionsmål. Att, såsom i 1891 års förslag åsyftades, i stället för detta prestandum stadga skyldighet för klaganden att till motpartens säkerhet för eventuel kostnadsersättning nedsätta ett i lagen fixerad penningebelopp har syntts betänkligt, då, såsom inom Hofrätterna blifvit anmärkt, en dylik föreskrift torde komma att för mindre bemedlade parter öfver höfvan försvåra tillträdet till högsta instansen.

Äfven skyldigheten att fullgöra Hofrättens dom kommer enligt förslaget att bortfalla. I afseende å detta prestandum torde ur principbetänkandet kunna åberopas nedanstående:

»Föreskriften i 30 Kap. 5 § Rättegångsbalken att den, som tappat i Hofrätt och vill söka Konungen deremot, skall omant utgifva hvad dömdt är, har ej blifvit upptagen i de äldre lagförslagen, och i öfverensstämmelse dermed anser jemväl Beredningen samma föreskrift böra upphöra att gälla.»

»Om man, såsom vanligen synes vara förhållandet, antager det ifrågavarande lagbudet egentligen vara uppställt för att i sin mån

försvåra tillträdet till högsta instansen och derigenom hindra ett alltför stort tillflöde af mål till denna, kan en sådan anordning svårligen anses lämplig. Särskildt lider den af den brist att ej förmå från högsta instansen utestänga fullföljandet af anspråk, som Öfverrätten alldeles ogillat, äfvensom andra frågor, der något direkt verkställande af domen ej kan eller bör ega rum. Den eger sålunda icke samma allmängiltighet som föreskrifter om summa appellabilis m. m. d.»

»Då lagstiftaren ålägger den tappande parten en prestation af ifrågavarande slag, måste uppmärksamheten fästas hufvudsakligen vid de fall, då den tappande af verklig eller föreburen brist på tillgång undandrager sig prestationens fullgörande.»

»Af sådan orsak innehåller ock ofvan omförmälda lagrum en serie af föreskrifter om hvad som skall iakttagas för att styrka partens oförmåga att fullgöra domen. Flera bland de formaliteter, hvilka sålunda blifvit föreskrifna, äro emellertid uppenbarligen så antiqverade och olämpliga, att någon meningsskiljaktighet angående nödvändigheten af deras uteslutande ur en ny rättegångslag ej torde kunna uppstå. Det viktigaste och verksammaste medlet för utrönandet af sanningen i förevarande liksom i andra fall utgör onekligen den fattigdomsed, revisionssökanden är skyldig att på vederdelomannens yrkande aflägga. Emot en sådan edgång åter möta, som bekant, hvarjehanda betänkligheter. Särskildt tillåter sig Beredningen att erinra derom, att dess den 7 Juli 1876 afgifna förslag till utsökningslag i 86 § innehöll en föreskrift att, derest vid utmätning full tillgång saknades till gäldandet af skuld, hvarför utmätning blifvit sökt, gäldenären skulle vara pliktig att, om borgenär det äskade, med ed styrka, att han icke egde annan tillgång än den, som blifvit vid utmätningen uppgifven. Förslaget om införandet af en dylik edgång vann dock icke godkännande, och de skäl, som föranledde till afslag, ega utan tvifvel lika giltighet i det analoga fall, som här föreligger.»

»Vid sådant förhållande och med hänsyn jemväl till önskvärdheten deraf, att anlita af edgång, isynnerhet när den väsentligen utgör en formel prestation för åtnjutande af omedelbart derpå beroende förmån, i möjligaste måtto undvikes, synes edgångs bibehållande i det här afsedda fallet icke kunna förordas. Afskaffas åter edgången såsom kontroll på uppgiften om partens oförmåga att fullgöra domen, måste uppenbarligen något annat verksamt medel i sådant hän-

seende påbjudas, så vida ej hela stadgandet om skyldigheten att fullgöra domen skall qvarstå endast såsom en tom bokstaf och blifva gagnlöst just i de fall, der det är behöfligt och afsedt att verka.»

»För sin del har likväl Beredningen ej mäktat utfinna något sådant medel eller konstruera något nytt förfarande, som, med undvikande af de olägenheter, hvilka ostridigt häfta vid det i 30 Kap. 5 § Rättegångsbalken föreskrifna, kunde ega förmåga att åtminstone i samma mån som detta utgöra ett korrektiv emot missbruk eller försök att kringgå lagen. Häraf har åter blifvit en oundviklig följd, att sjelfva grundsatsen om tappande parts skyldighet att omant fullgöra Öfverrättens dom ansetts böra öfvergifvas.»

»Att genom upphäfvandet af nämnda lagrum ej oväsentliga fördelar i formelt hänseende vinnas lär vara obestridligt. Parterna befrias från iakttagandet af invecklade och svårfattliga formaliteter, som icke sällan föranlett oskäligen rättsförlust. Hofrätterna åter befrias från en del ganska tidsödande bestyr med förhör, protokollering och pröfning i dessa formfrågor. Hvad åter angår den materiella säkerhet, hvaraf den vinnande parten går i mistning genom den föreslagna förändringen, bör ock uppmärksammas, att hans ställning numera blifvit väsentligen förbättrad och betryggad genom de i nya Utsökningslagen och särskildt 39 § deri meddelade bestämmelser om rätt till tvångsverkställighet å dom i allmänhet och Hofrättsdom i synnerhet.»

I fråga om tid och sätt för den anmälan om missnöje med Hofrättens dom, hvarmed revisionssökandet inledes, gifvas i den föreslagna 12 § stadganden, hvilka öfverensstämma med hvad för närvarande härom gäller. Derutinnan skiljer sig emellertid förslaget från gällande rätt, att revisionsskillningens nedsättande, som för närvarande måste ega rum i sammanhang med missnöjes anmälade, enligt förslaget ifrågakommer först på ett senare stadium, nämligen vid klagandens inställelse i Nedre Justitierevisionen. Den för missnöjesanmälan bestämda tid af tjugu dagar har, särskildt med hänsyn till parter, som äro boende å aflägsna orter, ansetts väl knapp för fullgörande af ett prestandum af ifrågavarande beskaffenhet eller åstadkommande af den utredning angående klagandens medellöshet, som af lagen måste fordras såsom villkor för befrielse från afgiften. Att åter ålägga klaganden att särskildt för revisionsskillningens nedsättande eller företeende af medel-

löshetsbevis ännu en gång inställa sig i Hofrätten har ansetts mindre lämpligt. Föreskriften om revisionsskillings ingifvande till Nedre Revisionen i stället för till Hofrätten föranleder emellertid uppenbarligen vissa ändringar i Hofrätternas arbetsordning samt Nedre Revisionens instruktion; och förbehåller jag mig att framdeles få återkomma till frågan härom.

I afseende å utfärdande af bevis rörande missnöjesanmälan, som af Hofrätten upptagits, samt klagan öfver Hofrättens i fråga om dylik anmälan meddelade beslut innehålla 13 och 14 §§ bestämmelser, hvilka i allo motsvara dem som beträffande vadeanmälan föreslagits i 26 Kap. Den tid, inom hvilken i revisionssak klaganden bör i Nedre Revisionen tillstädeskomma, är i gällande lag bestämd till två månader i mål från Svea Hofrätt och tre månader i mål från de andra Hofrätterna, dock att i vaxel- och sjörättsmål inställelsetiden här likasom vid vads fullföljande är hälften kortare. Att i afseende å andra mål än de sist angifna nutidens förbättrade samfärdsmedel tillåta förkortning af de sålunda bestämda inställelsetider, torde lika litet bestridas, som det läser kunna påstås, att under nu rådande förhållanden fog förefinnes för bibehållande af olika tider för inställelsen i mål från de särskilda Hofrätterna. Med hänsyn härtill och då, i händelse af förkortning af inställelsetiden i vanliga tvistemål, undantagsbestämmelser för vaxel- och sjörättsmål icke vidare torde erfordras, har i 16 § inställelsetiden för alla mål satts till fyratiofemte dagen från Hofrättens dom.

Hvad 16 § innehåller rörande revisionsskillings nedsättande i sammanhang med inställelsen hos Konungen är nyss berörd. I afseende å de i andra stycket af samma § intagna föreskrifter om parts rättighet att på grund af medellöshet njuta befrielse från revisionskillingen åberopas ur motiven till 1891 års förslag följande:

»Att part, som till följd af fattigdom ej förmår nedsätta revisionsskillning och stadgadt ersättningsbelopp, bör ega att utan sådan nedsättning draga sin sak under Konungens pröfning, är uppenbart; men frågan om graden af den medellöshet, som bör berättiga till befrielse från depositionsskyldighet, och om sättet för ådagaläggande af uppgifven fattigdom kan naturligen lemna rum för skiljaktiga meningar. Stadgandet i 30 Kap. 6 § Rättegångsbalken, enligt hvilket rätt till befrielse från nedsättande af revisionsskillning tillkommer endast den, hvilken ej eger 250 kronor i löst och fast gods, som för gäld ej

häftar, måste betecknas såsom olämpligt redan därför, att uttrycket »gods, som för gäld ej häftar», är så sväfvande och otydligt, att det kan föranleda olika, stundom i sitt resultat alldeles orimliga tolkningar. Dertill kommer — oafsedt det rum, som alltid lemnas öppet för godtycket vid uppskattning i penningevärde af gods — att nu gällande stadgande i sjelfva verket utgör ett bestämdt hinder för mången mindre bemedlad part att få sin sak pröfvad af högsta instansen; och den undersökning, som enligt samma lagrum i regeln erfordras för att få utrönt, att partens egendom ej uppgår till högre belopp, är af den besvärliga och för parten förödmjukande beskaffenhet, att mången allenast deraf torde afskräckas från talans fullföljande. En föreskrift, enligt hvilken parts rätt att tillgodonjuta befrielse från nedsättning göres beroende deraf, att han visar sig icke ega förmögenhet till visst i lagen angifvet värde eller årlig inkomst till visst belopp, skall, äfven om man bortser från den ofvan påpekade svårigheten att rättvist och likformigt åsätta gods penningevärde, utan tvifvel ofta leda till orättvisa och dessutom i tillämpningen möta afsevärda svårigheter. Under det att t. ex. den, som eger en årlig inkomst af 800 kronor och ej har att draga försorg om någon annan än sig sjelf, måhända med lätthet kan anskaffa och utan större afsaknad undvara 200 kronor, kan deremot inträffa, att en annan, som med samma inkomst har att försörja en talrik familj, icke förmår nedsätta ett dylikt belopp utan att derigenom äfventyra sitt och sin familjs ekonomiska bestånd. För att därför å ena sidan underlätta tillträdet till Högsta Domstolen för den verkligt fattige och å den andra vinna det med föreskriften om nedsättning afsedda ändamålet, har Beredningen funnit lämpligast, att rättigheten att för fattigdom åtnjuta befrielse från nedsättningsskyldighet göres beroende deraf, att parten pröfvas icke utan men för sin existens förmå fullgöra sådan skyldighet.»

I öfverensstämmelse med den uppfattning, som sålunda uttalas, föreslås, att part skall vara från nedsättning fri, derest han antingen ej eger tillgång till gäldande af revisionsskillingen eller efter dess utgifvande skulle sakna nödortfigt uppehälle. Att part befinner sig i dylika omständigheter skall enligt förslaget vitsordas af någon bland vissa angifna myndigheter. I syfte ej mindre att för parter, hvilkas förmögenhetsvilkor äro för dessa myndigheter okända, bereda utväg att ådagalägga sin ställning än ock åt intyg, hvarom här är fråga,

förskaffa den största möjliga tillförlitlighet, föreslås emellertid, att sådant intyg ej må utfärdas med mindre en särskild undersökning af partens förmögenhetsförhållanden företagits af någon person, som af den utfärdande myndigheten pröfvas tillförlitlig. Närmare föreskrifter rörande beskaffenheten af den undersökning, som här afses, hafva ej i förslaget upptagits, utan har det ansetts böra bero af vederbörande myndighet att i hvarje fall afgöra, huruvida undersökningen blifvit så utförd, att derå kan grundas ett tillförlitligt omdöme rörande partens ställning. Att undersökningen antager formen af en sådan fullständig bouppteckning, som för närvarande är i 30 Kap. 6 § Rättegångsbalken föreskrifven, är alltså enligt förslaget ingalunda nödvändigt. Ej heller förutsätter förslaget med nödvändighet, att undersökningsförrättaren blifvit af vederbörande myndighet anmodad att verkställa förrättningen, utan lemnas åt myndigheten öppet att godkänna en på partens eget föranstaltande företagen undersökning. Något ovilkorligt åläggande för de myndigheter, som här afses, att på parts begäran föranstalta om undersökning är ej i förslaget åsyftadt. Fall kunna tänkas, der en myndighet på förhand eger säker kunskap om att partens förmögenhetsförhållanden *icke* äro af beskaffenhet att medföra befrielse från revisionsskillingen, och under dylika omständigheter vore undersökningen naturligtvis ändamålslös.

Beträffande kostnaden för undersökning, hvarom här är fråga, torde utan uttryckligt stadgande vara klart, att parten själf är pliktig att i mån af tillgång svara för ersättning, som skäligen kan tillkomma den, som haft i uppdrag att förrätta undersökningen. Då emellertid erfarenheten utvisar, att det liknande uppdrag, som för närvarande enligt 30 Kap. 6 § Rättegångsbalken meddelas nämndemän eller andra personer, i allmänhet utföres utan anspråk på godtgörelse, lär det äfven här kunna förväntas, att fråga om ersättning endast undantagsvis kommer att väckas.

Förutom de parter, som på föreskrifvet sätt styrka sin fattigdom, är enligt 16 § allenast Kronan frikallad från revisionsskillings erläggande. Giltig anledning har ej ansetts föreligga vare sig att, i öfverensstämmelse med den praxis, som genom analogisk tillämpning af 30 kap. 4 § Rättegångsbalken gjort sig gällande, från ifrågavarande afgift befria städer och menigheter eller att vid gällande kraft bibehålla de särskilda, af Konungen meddelade bestämmelser, på grund hvaraf frihet från afgiften åtnjutits af vissa allmänna inrättningar.

30 Kap.
18 §.

Vid 18 § må framhållas, att anmälan om missnöje med Hofrätts ej får i likhet med vadeanmälan återkallas utan i hvarje fall, då den samma ej fullföljes, medför skyldighet att till motpart, som hos Konungen tillstädeskommit, utgifva ersättning för inställelsen. Att äfven här medgifva rätt till återkallelse har med hänsyn till längden af den tid, som står öppen för missnöjesanmälan, ansetts mindre nödigt.

30 Kap.
22 §.

Af föreskriften om revisionsskillings nedsättande i Nedre Justitie-revisionen torde följa, att frågan om parts rätt att återbekomma denna afgift — en fråga, som för närvarande i första hand prövas af Hofrätten — i hvarje fall bör hos Konungen afgöras; och synes till undvikande af onödigt besvär för domstol och parter dylik pröfning böra försiggå i sammanhang med målets afgörande. Härtill syftar den i första stycket af 22 § förekommande bestämmelse, enligt hvilken, oberoende af yrkande från parts sida, Konungen i hvarje fall, då ändring meddelas i Hofrätts utslag, i sammanhang dermed förordnar, att klaganden eger rätt att återbekomma revisionsskillingen.

Det i andra stycket af 22 § upptagna stadgande om parts rätt att i revisionsansökningen påyrka återbekommande af erlagd revisions-skillning, som enligt partens mening ej bort gäldas, åsyftar i främsta rummet sådana fall, då part, som erhållit hänvisning att fullfölja talan genom revisionsansökning, förmenar målet vara af beskaffenhet, att klagan deri efter lag bort föras genom besvär; och i denna del är stadgandet redan i det föregående berördt. Äfven under andra omständigheter kan det emellertid inträffa, att en part finner sig föranlåten att nedsätta revisionsskillning, fastän dylik afgift enligt hans mening ej bort utgå. Särskildt låter det tänka sig, att parter, som anse sig berättigade att på gemensam revisionsskillning fullfölja talan, likväl med hänsyn till möjligheten deraf, att en motsatt uppfattning gör sig hos Konungen gällande, hvar för sig erlægga ifrågavarande afgift. Jemväl i detta och liknande fall har det ansetts böra medgifvas part att till Konungen hänskjuta, huruvida afgiften rätteligen bort utgå, och, om partens uppfattning i frågan godkännes, återfå hvad han onödigtvis utgifvit.

30 Kap.
23—28 §§.

Rörande besvär öfver Hofrätts utslag gifvas stadganden i 23—28 §§. Såsom af dessa framgår, åsyftas jemväl här afskaffande af den såsom villkor för talans fullföljd för närvarande stadgade skyldigheten att fullgöra den öfverklagade domen och, såvidt målet är af tvistemåls natur, ställa borgen för kostnad och skada. Derest borgen och

fullgörande af dom icke vidare uppställas såsom villkor för fullföljd af talan i revisionsmål, är deraf endast en naturlig följd, att äfven i tvistemål, som genom besvär fullföljas hos Konungen, dessa prestanda bortfalla. Hvad åter beträffar den för klagan i brottmål gällande föreskriften om skyldighet för klagande, som ej kan förete bevis om medellöshet, att hos administrativ myndighet nedsätta böter och annat, som Hofrätten förpligtat honom utgifva, har emot densamma med fog anmärkts, att på grund deraf en part lätt nog kan komma att utan eget förvållande gå miste om rättigheten att få sin sak pröfvad af högsta instansen, i ty att, äfven om parten icke är så fattig, att han kan erhålla intyg om oförmåga att utgifva hvad honom ådömts, det likväl kan blifva svårt eller rent af omöjligt för honom att före besvärstidens utgång anskaffa nödiga penningar, och, om han åter verkligen är oförmögen att utgifva medlen, svårighet kan möta att derom erhålla intyg af vederbörande myndighet eller tjänsteman, då denne tilläfsventyrs saknar kännedom om hans ekonomiska ställning. Af dessa skäl synes ifrågavarande föreskrift icke lämpligen kunna bibehållas. Då emellertid dess upphäfvande skulle kunna föranleda, att besvär komme att hos Konungen anföras allenast för vinnande af uppskof med gäldande af böter eller ersättning, och tillströmningen af brottmål till högsta instansen derigenom kunde komma att väsentligen ökas, har det till förekommande häraf ansetts nödigt att föreslå, att utmätning af böter, som af Hofrätt ådömts, skall ega rum utan hinder af ändringssökande, der ej den sakfælde hos Konungens Befallningshafvande nedsatt bötesbeloppet; och hafva föreskrifter härom upptagits i ett särskildt lagförslag.

Förfarandet i mål, som genom besvär fullföljas hos Konungen, öfverensstämmer enligt förslaget i hufvudsakliga delar med den för Hofrätterna föreslagna besvärsproceduren. Det skäl, som ansetts böra föranleda åläggande för klaganden att sjelf ombesörja kommunikation af besvärshandlingarne, är redan angifvet.

Hvad 29 § innehåller om underställning af Hofrätts utslag inne- 30 Kap. 29 §. bär ej någon väsentlig afvikelse från hvad härom för närvarande gäller.

Då det, äfven i mål, som beror på Konungens pröfning, skulle 30 Kap. 30 §. kunna inträffa, att utredningen företedde någon ofullständighet, som ej kunde afhjelpas utan parternas muntliga hörande, har i 30 § upptagits ett stadgande om förhörs anställande äfven i sådant mål.

31 Kap. Bland de föreskrifter 31 Kap. för närvarande innehåller angående ansökan om återställande af försuten tid eller häfvande af laga kraft egande dom, ingår bestämmelse om skyldighet för sökanden att ställa borgen för kostnad och skada samt fullgöra domen, i hvilka afseenden dessa lagrum hänvisa till föreskrifter i 30 Kap. Af sådan anledning har en jemkning i dessa §§ varit nödig, och har dervid funnits mindre lämpligt att allenast för ifrågavarande fall bibehålla nyss angifna prestanda, helst som de skäl, hvilka eljest föranledt dessas åläggande, här ej torde kunna åberopas.

*Förslaget
till promul-
gationslag.*

4 §.

Bestämmelserna i den föreslagna promulgationslagen föranleda här allenast följande erinringar.

Förutom de mål och ärenden, som jemlikt Rättegångsbalkens bestämmelser varda från de allmänna underdomstolarne dragna under Hofrätt, samt de från öfverexekutorerne fullföljda utsokningsmålen eger Hofrätt upptaga vissa mål, deri klagan föres öfver beslut af annan myndighet än de nyss nämnda. Detta gäller exempelvis enligt Förordningen den 12 Mars 1830 om vissa beslut af Synerätt, som ej är att till allmän Underrätt hänföra, enligt Förordningen den 30 April 1844 i afseende å beslut af Konungens Befallningshafvande och med domsrätt förlänade poliskamrar i vissa polismål, samt enligt 144 § Konkurslagen rörande beslut af domare eller någon Rättens ledamot i konkursmål; och utan uttryckligt stadgande torde vara uppenbart, att äfven i andra fall, der ett beslut meddelas af allenast domaren eller någon Rättens ledamot, den klagan, som kan ifrågakomma, skall föras i Hofrätt. I fråga om tid och ordning för klagan i mål, som sålunda från andra myndigheter än allmän Underrätt eller öfverexekutor drages under Hofrätts pröfning, torde hinder ej möta att i allmänhet låta Rättegångsbalkens bestämmelser om talans fullföljd i Hofrätt vinna tillämpning. Härtill syftar det föreslagna stadgandet i 4 §. Att detsamma erhållit en affattning, som från dess tillämpningsområde utesluter mål, som från Domkapitlen inkomma till Hofrätterna, har sin grund deri att frågan om dessa måls fullföljd, såsom varande af kyrkolags natur, ansetts ej lämpligen kunna i sammanhang med eljest nu föreliggande ämnen behandlas.

Då det icke öfverensstämmer med de föreslagna bestämmelserna i 16 Kap. Rättegångsbalken att, såsom 10 § Konkurslagen efter sin ordalydelse synes afse, tiden för klagan öfver konkursansöknings upptagande vid Underrätt skall för gäldenär räknas från senare dag än den då beslut meddelats rörande gäldenärens försättande i konkurs-tillstånd, har i 5 § af förevarande förslag åt nyssnämnde § i Konkurslagen gifvits en lydelse, som tydligt utmärker, att hvad der stadgas rörande tid för klagan gäller allenast borgenär. 5 §.

De bestämmelser 144 § Konkurslagen innehåller rörande tid och sätt för klagan öfver domstols, domares eller domstolsledamots beslut i konkursmål komma genom antagande af de föreslagna nya föreskrifterna i Rättegångsbalken och i 4 § af detta förslag att förfalla; och har med hänsyn härtill en förändrad affattning af den qvarstående föreskriften om verkställighet af vissa dylika beslut funnits erforderlig.

De i 6—9 §§ föreslagna ändringar i åtskilliga lagrum afse allenast att bringa dessa lagrums innehåll till erforderlig öfverensstämmelse med de föreslagna nya reglerna om sättet och villkoren för talans fullföljd. 6—9 §§.

De särskilda förmåner, som i Kongl. Brevet den 8 December 1748, Förordningen den 23 Augusti 1851 samt 16 § i Förordningen om Utsökningslagens införande medgifvits parter vid fullföljd i Hofrätt af mål från domstol eller öfverexekutor å Gotland, hafva såsom be- 11 §.
tingade af de på nämnda ö rådande kommunikationsförhållanden ansetts böra icke allenast bibehållas vid gällande kraft, utan ock vinna tillämpning vid klagan i Hofrätt öfver beslut af annan myndighet å Gotland än domstol eller öfverexekutor äfvensom vid fullföljd af talan mot Hofrätts utslag i mål, som från Gotland dit inkommit; och har 11 § af föreliggande förslag blifvit i öfverensstämmelse härmed affattad.

De föreslagna ändringarne i rättegångsordningen föranleda en omarbetning af vissa bestämmelser i Utsökningslagen. *Förslaget till Lag ang. ändring i vissa delar af Utsökningslagen.*

Derest skyldighet att fullgöra hvad dömdt är icke vidare skall utgöra villkor för fullföljd af talan mot Hofrätts dom i tvistemål, måste en ändring i 39 § nämnda lag vidtagas för att åt dom, hvarigenom betalningsskyldighet blifvit någon af Hofrätt ålagd, bereda sådan verkan, att dels vederpartens rätt tillbörligen tryggas och dels möjlighet be-

tages den tappande parten att genom klagan vinna uppskof med domens fullgörande. I sådant afseende föreslås, att utmätning å domen må ske innan den vunnit laga kraft, såvida icke gäldenären till domens fullgörande hos Konungens Befallningshafvande i det län, der han bor, nedsätter penningar, svarande mot hvad dömdt blifvit. I sammanhang härmed har ock funnits lämpligt att föreslå sådan ändring i berörda lagrum, att tappande part, till undgående af utmätning å Underrätts icke laga kraftvunna dom, må, der han ej vill eller kan ställa pant eller borgen, nedsätta penningar, på sätt ofvan sägs. Hvad i samma § föreslås om rätt för vinnande part att mot pant eller borgen lyfta medel, som till doms fullgörande nedsatts, är, såvidt det rör part, som i Hofrätt vunnit, öfverensstämmande med hvad för närvarande enligt 30 Kap. 5 § Rättegångsbalken samt 5 § i Förordningen om Utsökningslagens införande gäller. I sammanhang med det sålunda föreslagna stadgandet har, till förebyggande deraf, att nedsatta medel skola ligga räntelösa hos Konungens Befallningshafvande, upptagits en föreskrift derom att, i händelse lyftning ej sker inom viss kort tid från nedsättningen, penningarne skola på någondera partens begäran, för att göras räntebärande, insättas i bankinrättning på tid, som Konungens Befallningshafvande bestämmer.

Med den föreslagna lydelsen af 52 och 53 §§ Utsökningslagen åsyftas hufvudsakligen att i fråga om verkställighet å vissa af Hofrätt meddelade beslut i utsökningsmål — nemligen sådana, hvarigenom någon fäls till böter eller vite eller utmätningssman dömts till utgifvande af skadestånd — genomföra enahanda grundsatser, som enligt nu föreslagna stadganden skola gälla i afseende å verkställighet af dylika beslut, som i andra mål gifvits.

De ändringar, som föreslagits i 171, 177, 179, 184, 185, 186, 187 och 192 §§ Utsökningslagen afse samtliga att åvägabringa öfverensstämmelse mellan dessa lagrum och förslaget om ändring i vissa delar af Rättegångsbalken, i hvad det afser besväröförfarandet.

*Förslaget
till Lag om
verkställig-
het i vissa*

Gällande bestämmelser om skyldighet för den, som vill klaga öfver Hofrätts utslag i brottmål, att nedsätta böter, vite eller annat, som Hofrätten honom till utgifvande ådömt, skulle enligt den före-

slagna nya lydelsen af 30 Kap. Rättegångsbalken komma att bortfalla. Såsom i det föregående framhållits torde emellertid afskaffandet af dessa prestanda kunna föranleda, att besvär komme att hos Konungen anföras allenast för vinnande af uppskof med verkställigheten, derest sådant icke motverkades af andra lagbestämmelser. Med hänsyn härtill föreslås nu i hufvudsaklig öfverensstämmelse med 39 och 40 §§ Utsökningslagen, att Hofrätts beslut, hvarigenom någon fälts till böter eller vite, skall utan hinder af förd klagan verkställas, så framt ej den fälde hos Konungens Befallningshafvande nedsätter böterna eller vitet, dock att i allmänhet försäljning af det utmätta ej må ske förrän beslutet vunnit laga kraft. I fråga om beslut, hvarigenom Hofrätt eljest i brottmål ålagt betalningsskyldighet eller skyldighet att utgifva lösegendom, likasom i afseende å dylika beslut, som af Underrätt meddelats, har det ej ansetts möta betänklighet att låta Utsökningslagens stadganden om verkställighet af dom i tvistemål vinna fullständig tillämpning; och har alltså en härtill syftande föreskrift blifvit i förevarande förslag upptagen.

fall af beslut, som ej vunnit laga kraft.

Enligt Förordningen angående förändrade föreskrifter i afseende på fullföljden af polismål den 30 April 1844 skall i fråga om Hofrätts icke laga kraftvunna utslag i dylika mål en längre gående verkställighet under vissa förhållanden ega rum än af nyssberörda föreslagna bestämmelser följer. Någon anledning till rubbning i de stadganden, som sålunda gälla, har desto mindre ansetts böra ega rum, som derigenom skulle inträffa, att första instansens utslag i polismål komme att medföra en mera omedelbar verkställighet än Hofrättens; och hafva alltså genom ett i förslaget intaget förbehåll nämnda stadganden bibehållits vid gällande kraft.

Enligt gällande föreskrifter i 25 Kap. 23 § Rättegångsbalken och Kongl. Brevet den 17 Februari 1757 skall, då tid för erläggande af vad eller ingifvande af vadeinlaga infaller å sön- eller helgedag, part ega att å nästa söckendag vidtaga åtgärden; och i öfverensstämmelse härmed har man i allmänhet ansett, att äfven i andra fall, då fatalietid i ett rättegångs- eller utsökningsmål skulle tilländagå å sön- eller helgedag, den åtgärd, hvarom fråga är, må med laga verkan företagas nästa helgfria dag. Genom antagande af de nu anmälda lagförslagen

Förslaget till Lag ang. beräkning af fatalietid i visst fall.

komma dessa föreskrifter att förfalla. Ett allmänt stadgande om fatalietiders förlängande på sätt nyss nämnts är emellertid uppenbarligen af nöden; och har detsamma ansetts lämpligen kunna erhålla formen af en fristående ny lag.»

Departementschefen uppläste härefter ofvan omförmälda under bilagorna Litt E—I vid detta protokoll fogade lagförslag samt hemställde i underdånighet, att, för det ändamål 87 § regeringsformen omförmäler, Högsta Domstolens utlåtande öfver förslagen måtte genom note ur protokollet inhemtas.

Till denna af Statsrådets öfriga ledamöter biträdde hemställan tacktes Hans Maj:t Konungen i nåder lemna bifall.

Ex protocollo:

Axel Dandenell.

Bil. Litt. E.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar af Rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 10 Kap. 11 §, 22 Kap. och 24 Kap. 12 § Rättegångsbalken skola upphöra att gälla, samt att 16, 25, 26, 27 och 30 Kapitlen äfvensom nedannämnda delar af 8, 10, 13, 14, 15, 23, 24, 29 och 31 Kapitlen samma Balk skola erhålla följande lydelse:

8 Kap.

3 §.

Under Svea Hofrätt höra: Stockholms stad samt Stockholms, Upsala, Södermanlands, Gotlands, Vermlands, Örebro, Vestmänlands, Kopparbergs, Gefleborgs, Vesternorrlands, Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län; under Göta Hofrätt: Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Hallands, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs och Skaraborgs län; under Hofrätten öfver Skåne och Blekinge: Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län.

10 Kap.

27 §.

Vill någon å landet söka Kronofogde, Länsman, eller uppbördsman, för det de gjort honom orätt, i hvarjehanda utnämning, uppbörd, eller med

egenvillig pålaga, olikhet i skjuts och gärd; eller att de pant olagliga sålt, med mera dylikt; då må han det göra i Häreadsrätten, å den ort, der brottet skett, eller der han bor, som klagar. I staden skall Rådstufvurätt dessa mål upptaga. Ege dock Konungens Befallningshafvande makt att strax rätta hvad så ske kan, och hjälpe den till rätt sin, som lidit.

28 §.

Anhängiggöres vid Underrätt mål, som Rätten ej är behörig att upptaga, skall den, ehvad invändning göres eller icke, visa målet från sig i de fall, att

1. målet är af beskaffenhet att böra af annan myndighet än domstol eller af särskild domstol eller omedelbart af högre Rätt upptagas, eller ock enligt lag eller särskild författning bör omedelbart af skiljemän pröfvas, eller

2. målet bör upptagas af viss Underrätt, som ensam är behörig att det slag af mål handlägga, eller

3. mål, som blifvit vid Häreadsrätt anhängiggjordt, må allenast af Rådstufvurätt upptagas, eller

4. tvist är om fast egendom, ehvad den rör eganderätt, besittning och nyttjande, missbyggnad, vanhäfd, afrad, bolstada skäl, in-teckning eller annat dylikt, eller om förlagsin-teckning, eller om skilnad i eller återgång af äktenskap, eller om omyndighets- eller myndighetsförklaring eller af- eller tillsättande af förmyndare eller af god man för hustru eller för frånvarande delegare i dödsbo, eller om testamentes giltighet eller delning af död mans bo, eller om egendoms afträdande till konkurs, eller om boskilnad eller sådant afskiljande af egendom, som i lagen om boskilnad afses, eller om upphäfvande af inskrifning i föreningsregister, eller

5. fråga är om ansvar eller annan påföljd för brott, som hörer under allmänt åtal eller må af allmän åklagare, efter målsegandes angivelse, åtalas.

29 §.

Är mål, hvarom i 28 § 5 mom. förmäles, pröfvadt af Underrätt, må fråga om dess behörighet ej upptagas i högre Rätt, der ej talan blifvit fullföljd mot beslut, hvarigenom invändning om domstolens behörighet ogillats, eller ock Underrätten på grund af annat stadgande i nämnda § bort visa målet från sig.

30 §.

I mål, som blifvit omedelbart vid högre Rätt anhängiggjordt, åligger Rätten att oberoende af invändning pröfva, huruvida den är behörig att målet upptaga.

31 §.

Aftal, hvarigenom någon utfäst sig att svara vid annan än rätt domstol, vare utan verkan.

13 Kap.

3 §.

Pröfvas jäf lagligt mot Häradshöfding eller mot Borgmästare i stad, der Rådstufvurätten utom honom ej finnes domför; förordne Hofrätten en annan i hans ställe.

5 §.

Har genom Underrätts beslut någon, som i Rätten sitter, förklarats jäfvig eller jäf mot särskild ledamot af häradsnämnd ogillats, skall vid det beslut förblifva. Lag samma vare i fråga om Hofrätts beslut, hvarigenom ledamot af Hofrätten förklarats jäfvig.

Fråga om jäf mot Häradshöfding eller häradsnämnd eller mot ledamot af Rådstufvurätt må ej heller eljest i högre Rätt upptagas, med mindre talan mot beslut i dylik fråga blifvit fullföljd eller jäfvet i Hofrätt göres af part, som ej varit vid Underrätten tillstädes eller eljest ej haft tillfälle att jäfvet der framställa. Fråga om jäf mot särskild ledamot af häradsnämnd må ej i högre Rätt väckas.

I mål, som kommit under Konungens pröfning, må ej ledamot af Hofrätten jäfvas, med mindre yrkande derom af part framställes.

14 Kap.**6 §.**

Ej må parterne vid muntligt förhör påstå, eller domaren tillåta, att det uppskrifvas skall, som redan i skrifterna infördt är, eller till saken ej rätteligen hörer. Hvad som vid muntligt förhör uppskrifves, det skall för parterne uppläsas, om de det äska, eller Rätten det nödigt finner: kännas då parten ej vid det, som skrifvet är; hafve Rätten vitsord att säga, hvad taladt och svaradt var. Vill någon sina ord och mening förklara; det bör ej vägras: pröfve dock domaren, hvad kraft det ega må.

15 Kap.**7 §.**

I alla fullmakter bör nämnas domstolen, saken och mannen, som den föra skall, så ock att sakegaren vill nöjas åt det, som ombudsmannen deri gör och låter. Ej må fullmäktig annan i sin stad sätta eller saken förlika, utan han hafver der uttryckligen lof till; ej må han ock saken i högre Rätt fullfölja utan fullmakten så stäld är; dock ege han hufvudmannens rätt förvara genom vad eller missnöjesanmälan.

16 Kap.

Om invändningar i rättegång, så ock om rätt till särskild talan mot domstols beslut, som under rättegång meddelas.

1 §.

Vill i tvistemål, som är vid Underrätt anhängigt, part göra jäf mot ledamot af Rätten, framställa invändningen vid första rättegångstillfälle, då parten tillstädeskommer och den ledamot i Rätten sitter, eller, der den omständighet, hvarå jäfvet grundas, då ej var för handen eller parten kun-
nig, vid nästa rättegångstillfälle sedan han derom erhöi kännedom.

2 §.

Menar svarande vid Underrätt, att Rätten ej är behörig att målet upptaga, göre invändning derom vid första rättegångstillfälle, då svaranden är tillstades; göres invändningen senare, må den ej till pröfning upptagas, utan så är, att den afser fall, som i 10 Kap. 28 § sägs.

Kommer svaranden ej vid Underrätten tillstades, men har han för sin utevaro laga förfall, ege i Hofrätten framställa invändning om Underrättens behörighet. Ej må eljest sådan invändning, der den i högre Rätt göres, komma under pröfning, med mindre den afser fall, hvarom i 10 Kap. 28 § 1—4 mom. förmåles.

3 §.

Har i tvistemål, som ej är att till konkurs- eller sjörättsmål hänföra, part inom rätt tid vid Underrätt framställt jäf mot domare i Rätten eller mot häradsnämnd, eller ock invändning om Rättens behörighet, och varder den invändning ogillad, ege parten, der han, innan rättegångsförhandlingarne för dagen afslutats, till Rättens protokoll anmäler missnöje och Rätten ej samma dag meddelar slutligt yttrande eller dömer till värjemålsed, att öfver beslutet i invändningsfrågan föra särskild klagan.

Varder ej utslag, hvarom nyss är sagdt, meddeladt samma dag som beslutet öfver invändningen gafs, skall, der parten underlåtit att i föreskrifven ordning anmäla missnöje med beslutet eller efter sådan anmälan hans klagan ej fullföljes, beslutet stå fast, der ej, då fråga är om Rättens behörighet, högre Rätt, under hvars pröfning hufvudsaken dragits, finner sådant fall vara för handen, att Underrätten, oberoende af gjord invändning, bort visa målet från sig.

4 §.

Utan hinder deraf att part anmäler missnöje, efter ty i 3 § sägs, fortfare Rätten med handläggningen af målet.

Meddelas ej samma dag slutligt utslag eller utslag, hvarigenom till värjemålsed dömes, och yrkar ej vederparten att handläggningen ytterligare fortsättes, skall målet förklaras hvilande i afbidan på utgången af invändningsfrågan; fortsättes handläggningen, må dock ej utslag, hvarom nyss är sagdt, meddelas förr än Hofrätten i anledning af förd klagan öfver beslutet i invändningsfrågan sig yttrat, eller ock visadt blifvit, att sådan klagan ej fullföljts.

5 §.

Vill svarande framställa invändning derom att han ej blifvit till Underrätt lagligen stånd, göra det vid första rättegångstillfälle, då han vid Rätten sig inställer, eller, om han der uteblifvit, första gången han hos Hofrätten i målet sig yttrar. Göres invändningen senare, må den ej till pröfning upptagas.

6 §.

Göres vid Underrätt invändning, hvarom i 1, 2 eller 5 § förmåles, gifve Rätten så snart ske kan särskildt beslut deröfver. Öfver annan invändning i rättegången varde ock särskildt beslut meddeladt, der invändningens beskaffenhet det fordrar.

7 §.

Beslut, som af Underrätt blifvit i invändningsfråga under rättegången meddeladt, må ej i annat fall än i 3 § sägs särskildt öfverklagas. Ej heller må mot beslut, som Underrätt eljest under rättegången meddelat, särskild talan föras, der ej här nedan eller eljest i lag finnes annorlunda stadgadt.

8 §.

Nöjes ej part åt utslag, hvarigenom Underrätt dömt till väremålsed, ege han att öfver beslutet föra särskild klagan.

9 §.

Har Underrätt genom beslut under rättegången dömt någon till utgifvande af vite eller till ansvar för uteblifvande eller annan förseelse i målet, eller ogillat yrkande om ansvar för sådan förseelse, eller utlåtit sig angående ersättning åt vittne eller annan, som kallats att meddela upplysning i målet, eller skilt fullmäktig från fullmäktigskapet, eller beviljat qvarstad eller skingringsförbud eller förordnat om annan dermed jemförlig åtgärd, eller meddelat föreskrift om någons häktande eller qvarhållande i häkte eller hemtande till Rätten; mot det beslut skall, i händelse af missnöje, särskild talan föras.

10 §.

Menar part, att genom beslut, som af Underrätt meddelats, målet onödigt uppehålles, ege han mot det beslut föra särskild talan.

11 §.

I mål, som blifvit omedelbart vid Hofrätt anhängiggjort, ege ej part, sedan han i svaromål sig inlåtit, göra invändning derom, att han ej blifvit lagligen stämd.

12 §.

Hvad i 8 och 9 §§ stadgas om klagan öfver Underrätts der omförmälda beslut skall ock ega tillämpning i fråga om dylika beslut, som af Hofrätt i der anhängigt mål under rättegången meddelas. Ej må eljest af Hofrätt under rättegången meddeladt beslut särskildt öfverklagas.

23 Kap.

5 §.

När omröstas skall; säge den sin mening först, som ytterst sitter, och sedan hvar efter annan, som de i Rätten säte hafva, och grunde hvar sin röst på lag och klara skal. Är saken af någon ledamot i Rätten föredragen; säge han först sin mening. Ej må någon draga sig undan, att öfver hufvudsaken sig yttra, ändå att han förut varit emot det slut, som de fleste stannat i öfver något, som sjelfva rättegången rört, ehvad parten då vägrat att svara i saken, eller för den domstol, eller annan sådan invändning gjort, som i 16 Kap. denna Balk sagdt är. Den annans mening och skal bifaller, må dem ej å nyo upprepa och sakens slut dermed uppehålla: hafver han flera skal att styrka samma mening med, lägge dem allenast till.

24 Kap.**11 §.**

Nu kunna sådana omständigheter sig yppa långt efter, sedan dom och utslag fallit, att förklaring deröfver nödig är; den bör ej vägras. Är Häradshöfding, som dömt, ej då i samma Rätt; gifve den, som i hans ställe kommit, förklaring med nämnden. Äro i Rådstufvu- och Hofrätten ej så många qvar af dem, som i utslaget ense varit, att de domföre äro; då böra de, som sedan der domare blifvit, utslaget förklara. Innehåller den förklaring, som parten gifves, något sådant, som i utslaget ej är tydligen utsatt; då må talan deremot fullföljas i den ordning, som för klagan öfver utslaget skolat iakttagas.

25 Kap.

Om sättet för fullföljd af talan mot Underrätts beslut, så ock om underställning af mål, som blifvit af Underrätt afdömdt.

1 §.

Talan mot Underrätts slutliga utslag i tvistemål af beskaffenhet att böra genom stämning anhängiggöras skall, der ej här nedan annorledes stadgas, fullföljas efter vad.

Lag samma vare, der någon vill föra talan mot Underrätts slutliga utslag: i konkursmål, rörande betalnings- eller förmånsrätt eller undanskiftande af egendom eller ackord eller klander af utdelningsförslag; i boskilnadsmål, öfver ansökningen om boskilnad; så ock i sådant mål rörande jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, som ej skall genom stämning anhängiggöras.

2 §.

I annat tvistemål än i 1 § sägs, så ock i ärende, som annorledes än genom stämning kommit under behandling af Underrätt, skall klagan öfver Rättens slutliga utslag föras genom besvär.

3 §.

Har i tvistemål Underrätt förklarat sig obehörig eller stämningen ogill, skall öfver det utslag klagan föras genom besvär, ändå att målet är sådant, att talan mot slutligt utslag deri eljest skolat efter vad fullföljas.

4 §.

Ändring i Underrätts slutliga utslag i brottmål skall sökas genom besvär.

5 §.

Vill part klaga öfver beslut, hvarigenom Underrätt dömt till värjemålsed, skall i fråga om sättet för talans fullföljd lända till efterrättelse hvad i sådant hänseende gäller om Rättens slutliga utslag i målet. Har Underrätt eljest under rättegång meddelat beslut, som enligt lag må särskildt öfverklagas, skall talan mot beslutet föras genom besvär. Lag samma vare, der Underrätt i slutligt utslag meddelat beslut i fråga, som rör fullmäktig eller vittne eller annan, som kallats att meddela upplysning i målet; innefattar eljest Underrätts slutliga utslag beslut af beskaffenhet att, der det under rättegången meddelats, särskild klagan varit tillåten, skall talan mot det beslut föras i sammanhang med fullföljd af talan i hufvudsaken; fullföljes ej talan i hufvudsaken, vare lag, som hade beslutet blifvit under rättegången meddeladt.

6 §.

Har i brottmål Underrätt, jemte det utslag meddelats, tillika hänvisat målet till fortsatt handläggning vid annan Underrätt, må ej ändring i utslaget sökas förr, än den Rätt, som sist handlagt målet, deri meddelat slutligt utslag; och skall klagan fullföljas hos samma Hofrätt och inom samma tid som klagan öfver det slutliga utslaget.

7 §.

Är part missnöjd med något under rättegången af Underrätt meddeladt beslut, deröfver särskild klagan ej är tillåten, ege han allenast

i sammanhang med fullföljd af talan i hufvudsaken draga beslutet under Hofrättens pröfning; dock må, der klagan föres öfver utslag, hvarigenom blifvit dömdt till värjemålsed, i sammanhang dermed talan fullföljas emot beslut öfver invändning, som är af beskaffenhet att på frågan om edgången inverka, så ock, der särskilda besvär anföras öfver beslut, hvarigenom förelagdt äfventyr tillämpats, giltigheten af föreläggandet komma under bedömande.

Ändå att part ej fullföljt talan mot Underrätts utslag, ege han att till bemötande af vederparts ändringssökande påkalla pröfning af beslut i fråga, som rättegången rör.

8 §.

Då mål af Underrätt slutligen afgöres eller Rätten dömer till värjemålsed, gifve Rätten i utslaget till känna, huruvida talan deremot skall fullföljas efter vad eller genom besvär, så ock i hvilken Hofrätt ändring bör sökas samt, der talan skall fullföljas genom besvär, inom hvilken tid besvaren böra till Hofrätten ingifvas. Hvad Underrätten sålunda föreskrifver skall i fråga om sättet för fullföljd af talan lända till efterrättelse.

Vill någon klaga öfver annat af Underrätt meddeladt beslut än nyss är sagdt, och begär han underrättelse om hvad i sådant afseende iakttagas bör, varde ock derom underrättelse efter ty nu är sagdt lemnad.

9 §.

Är någon af Underrätt dömd till döden eller till straffarbete på lifstid eller förklarad skyldig att fortsätta sådant, honom förut ådömdt straffarbete, skall målet, i hvad det honom rör, underställas Hofrättens pröfning.

Varder någon, som är tilltalad vid Underrätt, jemväl stånd under åtal för brott, som tillhör Öfverretts omedelbara upptagande, skall Underrätten, sedan den meddelat utslag beträffande den under dess domvärjo hörande förbrytelsen, underställa målet i denna del Hofrättens pröfning, ändå att det eljest ej, efter ty nyss är sagdt, skolat underställas.

Då mål underställes Hofrättens pröfning, gifve Rätten till känna, hvad part har att iakttaga, der han vill i Hofrätten sig yttra; och låte i stad Rätten samt på landet Håradshöfdingen inom tid, som för anförande af besvär öfver Rättens utslag i allmänhet gäller, till Hofrätten insända utslaget samt öfriga protokoll och handlingar i målet.

10 §.

Dömes i Underrätt någon ohörd, eller fälles der sådant utslag, att någon, som ej är part i målet, deraf lider förfång, ege han att inom ett år från det utslaget honom kunnigt blef söka ändring deri hos Hofrätten genom besvär. Klagar han ej inom den tid, hafve sin talan förlorat.

26 Kap.

Om förfarandet i vademål, så ock i tvistemål, som till Hofrätt instämts.

1 §.

Vill part mot Underrätts utslag vädja, åligge parten att, med erläggande af vadepenning, tre daler, göra anmälan derom i stad hos Rätten eller den, som är satt att å Rättens vägnar dylik anmälan mottaga, eller, der sådan ej finnes, hos Rättens ordförande före klockan tolf å sjunde dagen och å landet hos Rätten eller Häradshöfdingen sist å sjunde dagen från den dag, då utslaget gafs. Från erläggande af vadepenning vare allenast Kronan fri. Har i mål, deri flere ega gemensam talan, en af dem erlagt vadepenning, gälle det äfven för medpart, som i rätt tid anmält vad. Vädjas ej så, som nu är föreskrifvet, stånde utslaget fast; och varde förty vadeanmälan, som göres senare eller annorledes, än nu är sagdt, ej upptagen.

Vadepenning tillfalle i stad Rätten och å landet Häradshöfdingen, som i målet dömt.

2 §.

Då vädjadt är, varde å utslaget tecknadt bevis derom med underrättelse om den tid, inom hvilken den vädjande har att i Hofrätten sig inställa. Vederparten ege ock på begäran erhålla bevis om vadet jemte underrättelse om sagda inställetid.

3 §.

Har vadeanmälan ej upptagits, vare parten berättigad att å utslaget erhålla bevis derom med de skäl, hvarå beslutet grundats; och ege parten att mot beslutet fullfölja talan genom besvär.

Ej må särskild klagan föras deröfver att vadeanmälan upptagits; fullföljes talan i målet, ege vederparten påkalla pröfning af frågan, huruvida anmälan blifvit rätteligen gjord.

4 §.

Vill ej den, som vädjat, fullfölja sin talan, gifve det vederparten tillkänna sist å sjunde dagen från den dag, då vadet senast skolat anmälas. Försummas det, och vill vederpart, som i Hofrätten sig inställer inom den för svaromåls afgifvande stadgade tid, njuta ersättning för inställelsen, söke det skriftligen i Hofrätten sist å trettionde dagen efter utgången af den tid.

5 §.

Part, som vädjat, skall, sjelf eller genom ombud, i Hofrätten sig inställa, i mål från Underrätt, hvars område helt eller delvis tillhör Norrbottens eller Vesterbottens läns lappmark, före klockan tolf å fyratiofemte dagen samt i mål från annan Underrätt före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då utslaget gafs; och åligge parten att inom samma tid till Hofrätten ingifva vadeinlaga, deri han framställer sin talan, samt vid den inlaga foga det öfverklagade utslaget med vadebevis afvensom Underrättens öfriga protokoll i målet.

6 §.

Underlåter den, som vädjat, att inom stadgad tid iakttaga inställelse eller ingifva vadeinlaga, stånde Underrättens utslag fast, der ej inom samma tid visas laga förfall. Visas förfall, utsätte Hofrätten ny tid.

7 §.

Har käranden underlåtit att till Hofrätten ingifva Underrättens protokoll eller vadebevis, och är ej det felande af annan part ingifvet, förelägge Hofrätten käranden viss tid att dermed inkomma, vid äfventyr att, der det ej är i Hofrätten tillgängligt då målet till afgörande företages, käranden skall hafva sin talan förlorat.

8 §.

Å vadeinlaga ege vederpart, som sig i Hofrätten inställer, skriftligen svara sist å fjortonde dagen från den dag, då kåranden senast bort i Hofrätten tillstädeskomma.

9 §.

Kommer svaranden ej tillstådes inom den i 8 § sagda tid, hafve sedan ej rätt att varda i Hofrätten hörd, med mindre inom samma tid visas laga förfall. Visas förfall utsätte Hofrätten ny tid.

Ändå att svaranden ej i rätt tid iakttagit inställelse, ege han framställa jäf mot vittne, som i Hofrätten åberopas.

10 §.

Har kåranden i vadeinlagan förbehållit sig rätt att vidare sig yttra, ege han inom tre veckor från den dag, då svaranden senast bort tillstädeskomma, ingifva ytterligare en skrift.

11 §.

Har svaranden före utgången af den tid, inom hvilken han bort sig inställa, skriftligen förbehållit sig rätt att vidare yttra sig i målet, vare han berättigad att inom sex veckor från utgången af sagda tid skriftligt yttrande afgifva.

Af kåranden ingifven skrift, som i 10 § afses, ege svaranden att inom tre veckor från den dag, då skriften sist bort ingifvas, skriftligen bemöta, ändå att svaranden underlåtit att afgifva svaromål eller att göra förbehåll, hvarom ofvan förmåles.

12 §.

Vid inlaga, hvarom i detta Kap. förmåles, skall fogas styrkt afskrift af inlagan, så ock af de fullmakter och skriftliga bevis, som dertill höra. Den afskrift ege vederparten uttaga. Äro flere vederparter, och kunna de ej enas, hvilken af dem skall uttaga afskrift, må den ej utlemnas.

Har part underlåtit att ingifva afskrift, som nu är sagd, vare vederparten berättigad att på den försumliges bekostnad låta taga sådan afskrift.

13 §.

Är i vädjadt mål talan fullföljd mot beslut, hvarigenom Underrätten fält part att utgifva vite eller att böta för uteblifvande eller annan förseelse i målet, ege Hofrätten att i den fråga infordra yttrande från allmänne åklagaren.

14 §.

Till vinnande af upplysning, som i vädjadt mål pröfvas erforderlig, ege Hofrätten anställa muntligt förhör med parterne eller, der det ej lämpligen i Hofrätten ske kan, förordna om sådant förhör vid Underrätten; dock må ej förhör med uteblifven svarande anställas, med mindre kåranden det åskar. I beslut om förhör skall angifvas omständighet, hvarom upplysning erfordras. Skall förhöret hållas vid Underrätten, meddele Hofrätten de ytterligare föreskrifter, som pröfvas nödiga.

15 §.

I tvistemål, som till Hofrätt instämt är, skola parterne å den i stämningen utsatta dag inför Hofrätten sig inställa. Försummar kåranden det, vare stämningen förfallen, och njute svaranden ersättning för sin inställelse. Kommer ej svaranden, förelägge Hofrätten honom ny tid för inställelse samt vite eller äfventyr att målet ändock afgöres.

I mål, som i denna § afses, skall hvad om sättet för utförande af talan inför Underrätt gäller lända till efterrättelse.

27 Kap.

Om förfarandet i mål, som genom besvär eller underställning till Hofrätt inkommit, så ock i mål, som annorledes än genom stämning omedelbart der anhängiggjorts.

1 §.

Besvär öfver Underrätts utslag eller beslut skola till Hofrätten ingifvas, i mål från Underrätt, hvars område helt eller delvis tillhör Norr-

bottens eller Vesterbottens läns lappmark, före klockan tolf å fyratiofemte dagen, i mål från annan Underrätt i nämnda län eller i Jemtlands eller Vesternorrlands län före klockan tolf å trettionde dagen samt i mål från Underrätt i annan del af Riket före klockan tolf å tjugonde dagen från den dag, då utslaget eller beslutet gafs; dock vare klagan ej till viss tid inskränkt, der den är sådan, som i 16 Kap. 10 § afses, eller angår beslut om någons häktande eller qvarhållande i häkte eller hemtande till Rätten.

Part, som i målet hålles häktad, stånde intill besvärstidens utgång öppet att aflemna besvärsskrift till Konungens Befallningshafvande eller tillsyningsmannen vid häktet.

2 §.

Varda ej i mål, som skall genom besvär inom viss tid till Hofrätt fullföljas, besvär inom den tid ingifna, stånde Underrättens utslag fast, der ej inom samma tid visas laga förfall; visas förfall, utsatte Hofrätten ny tid.

3 §.

Vid besvär foge klaganden det öfverklagade utslaget samt Underrättens öfriga protokoll i målet.

4 §.

Har klaganden underlåtit att till Hofrätten ingifva Underrättens protokoll, och är ej det felande af annan part ingifvet, meddele Hofrätten föreläggande efter ty i 26 Kap. 7 § sägs; och skall, der klaganden är allmän åklagare, föreläggandet honom delgifvas.

Hålles klaganden häktad i målet, skall felande protokoll genom Hofrättens försorg införskaffas.

5 §.

Har part i föreskrifven ordning fullföljt talan mot Underrätts slutliga utslag i brottmål eller mot utslag, hvarigenom Underrätt i sådant mål dömt till värjemålsed, och hålles ej någon i målet häktad, skall, efter ty nedan sägs, tillfälle lemnas klagandens vederpart att öfver besvaren sig yttra.

Äro i andra fall besvär rätteligen anförda, ankomme på Hofrätten att om vederpartens hörande öfver besvären förordna; dock må ej utom i fall, som i 9 § 2 mom. afses, ändring i Underrättens utslag göras, med mindre tillfälle lemnats vederparten att sig förklara.

6 §.

Skall någon öfver besvär höras, och är ej sådant fall för handen, som i 9 § sägs, vare klaganden pliktig att, efter föreläggande, besvärshandlingarna, utom Underrättens protokoll i målet, uttaga och dem i hufvudskrift eller styrkt afskrift vederparten tillställa, så ock att inom lika tid, som för besvär öfver Underrättens utslag i allmänhet gäller, räknad från den dag föreläggandet genom anslag inom Hofrätten kungöres, till Hofrätten inkomma med intyg af vederparten eller af två ojäfvige män rörande delgifningen och dagen derför samt återställa handlingarna eller ingifva styrkt afskrift deraf. Försummar klaganden något af hvad nu är sagdt, må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande, med mindre laga förfall visas eller klaganden, med återställande af besvärshandlingarna, styrker, att för delgifningen eljest mött hinder, hvarom nedan sägs.

Visas förfall, sätte Hofrätten ut ny tid. Vistas vederparten utrikes, eller är ej veterligt, hvar han sig uppehåller, och har han ej för sig stält ombud, förelägge Hofrätten klaganden att inom viss tid låta i allmänna tidningarna tre gånger, minst fjorton dagar mellan hvarje gång, kungöra, att besvär i målet blifvit anförda och att besvärshandlingarna finnas hos Hofrätten att tillgå.

Har ej, då målet till afgörande företages, till Hofrätten inkommit bevis att delgifning skett före utgången af den för ingifvande af delgifningsbevis bestämda tid och är ej heller förklaring afgifven, eller äro ej besvärshandlingarna återställda eller styrkt afskrift deraf ingifven då målet afgöras skall, hafve klaganden förlorat sin talan. Lag samma vare, der kungörelse om besvären ej blifvit, i enlighet med Hofrättens föreläggande, i allmänna tidningarna införd och förklaring ej inkommit då målet till afgörande företages.

Finnes i fall, då allmän åklagare är klagande, någon böra öfver besvären höras, skola besvärshandlingarna genom Hofrättens försorg tillställas åklagaren, och låte Hofrätten jemväl besörja om införande i allmänna tidningarna af kungörelse, der sådan erfordras.

7 §.

Har klaganden före utgången af den för ingifvande af delgifningsbevis bestämda tid låtit besvärshandlingarna tillställas vederparten, vare denne pliktig att inom lika tid, som för besvär öfver Underrättens utslag i allmänhet gäller, räknad från den dag handlingarna honom tillställes, förklaring till Hofrätten ingifva; är kungörelse angående besvären i allmänna tidningarna införd, skall förklaringen ingifvas inom nittio dagar från sista kungörandet. Förklaring, hvarom nu är sagdt, må ock med allmänna posten till Hofrätten insändas.

Inkommer ej förklaring inom föreskrifven tid, må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande, med mindre inom samma tid visas laga förfall; visas förfall, utsätte Hofrätten ny tid.

8 §.

Hvad parterna enligt 6 och 7 §§ hafva att iakttaga, så ock äfventyret, om det försummas, skall tecknas å besvärsskriften.

9 §.

Skall i mål, deri någon hålles häktad, denne eller annan öfver besvär höras, låte Hofrätten genom Konungens Befallningshafvande infordra förklaring på sätt tjenligast finnes. Äro i ty fall flere, å fri fot varande enskilde parter, som skola höras, skall enhvar af dem anses hafva af besvären erhållit del, då honom tillstålts styrkt afskrift af Hofrättens beslut i hvad det honom rör, jemte underrättelse att besvärshandlingarna intill utgången af den för förklaringens afgifvande bestämda tid finnas att tillgå hos Konungens Befallningshafvande i den ort, der delgifningen skett.

Vistas den, som höras skulle, utrikes, eller är ej veterligt, hvar han sig uppehåller, och har han ej för sig ställt ombud, må den omständigheten, att besvären ej blifvit honom delgifna, icke föranleda uppehåll med målets afgörande.

10 §.

Besluter Hofrätt att infordra underdomares utlåtande öfver besvär, må ej part med beslutets delgifvande betungas.

11 §.

Finner i besvärsmål Hofrätten tillfälle böra lemnas klagandens vederpart att afgifva yttrande öfver inlaga, som, efter det besvaren utstälts till förklaring, blifvit af klaganden ingifven, ege Hofrätten meddela föreskrift om delgifvande af inlagan.

12 §.

Hvad i 26 Kap. 14 § är om muntligt förhör i vädjadt mål stadgadt skall ega tillämpning jemväl i besvärsmål; dock varde klagandens vederpart, ändå att han ej afgifvit förklaring, till förhöret kallad, der så ske kan.

13 §.

I underställningsmål skall hvad här ofvan finnes stadgadt ej vinna tillämpning. I sådant mål ege part att inom tid, som för anförande af besvär öfver Underrättens utslag i allmänhet gäller, till Hofrätten eller, der han i målet hålles häktad, till Konungens Befallningshafvande eller tillsyningsmannen vid häktet ingifva de påminnelser han aktar nödiga. Varda ej inom den tid påminnelser ingifna, må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande. Finner Hofrätten part böra höras, ege Hofrätten meddela de föreskrifter, som med afseende derå finnas erforderliga.

14 §.

I fråga om parters hörande i mål, som blifvit annorledes än genom stämning omedelbart i Hofrätt anhängiggjordt, ege Hofrätten förordna efter ty tjenligast finnes.

29 Kap.

4 §.

Finnes någon hos Konungen mot klara skäl klaga öfver Hofrätts dom, böte från etthundra till femhundra daler.

30 Kap.

Om fullföljd af talan mot Hofrätts beslut, så ock om underställning af mål, som blifvit af Hofrätt afdömdt.

1 §.

Talan mot Hofrätts slutliga utslag i vädjadt mål eller till Hofrätten instämmt tvistemål skall, der ej här nedan annorledes stadgas, hos Konungen fullföljas genom revisionsansökning.

Öfver Hofrätts slutliga utslag i mål, som genom besvär inkommit till Hofrätten eller blifvit dess pröfning understäldt, skall klagan hos Konungen föras genom besvär. Lag samma vare beträffande klagan öfver Hofrätts slutliga utslag i brottmål, som omedelbart i Hofrätten anhängiggjorts, så ock i sådant tvistemål eller ärende, hvarmed, utan föregången stämning, Hofrätten såsom första domstol tagit befattning.

Beslut, hvarigenom Hofrätten utan att skilja målet från sig dömt till värjemålsed, vare i fråga om fullföljd af talan såsom slutligt utslag ansedt.

2 §.

Har Hofrätt i dit instämmt tvistemål förklarat sig obehörig eller stämningen ogill, skall öfver det utslag klagan föras genom besvär.

3 §.

Har Underrätt i slutligt utslag meddelat beslut af beskaffenhet att, der det under rättegången gifvits, särskild klagan deröfver varit tillåten, och varder talan mot det beslut i Hofrätten fullföljd i sammanhang med klagan i hufvudsaken, skall part, som allenast i den sålunda fullföljda särskilda frågan vill klaga öfver Hofrättens utslag, fullfölja sin talan genom besvär, ändå att målet efter vad till Hofrätten inkommit.

4 §.

Öfver utslag, hvarigenom Hofrätt visat mål åter till Underrätt, må ej klagas; innefattar utslaget pröfning af fråga, som på målets utgång inverkar, vare dock part berättigad att deremot fullfölja talan i sammanhang med hufvudsaken, der denna kommer under Konungens pröfning.

Hvad nu är sagdt ege dock ej tillämpning, der Hofrätt, med undanrödjande af Underrätts slutliga utslag, dömt till värjemålsed och på den grund visat målet åter.

5 §.

Har i brottmål Hofrätt, jemte det utslag meddelats, tillika hänvisat målet till fortsatt handläggning vid annan Öfverrätt, skall, i fråga om tid för klagan öfver det utslag, hvad i 25 Kap. 6 § är stadgadt ega motsvarande tillämpning.

6 §.

Öfver Hofrätts utslag i fråga, som jemlikt 16 Kap. 3 § blifvit från Underrätt fullföljd, må ej klagas, utan så är att Hofrätten upphäft beslut, hvarigenom Underrätten förklarar sig behörig att målet upptaga.

7 §.

I brottmål, som fullföljts i Hofrätt eller blifvit dess pröfning understäldt, ege ej allmän åklagare i annat hänseende, än så vidt angår ansvars- eller ersättningsskyldighet för honom sjelf, söka ändring i Hofrättens utslag. Finner, på framställning af åklagaren eller eljest, Justitiekanslern sådana omständigheter vara för handen, att talan mot Hofrättens utslag bör fullföljas, ege han derom förordna.

Genom hvad nu är stadgadt göres ej rubbning i den åtalsrätt, som Riksdagens Justitieombudsman tillkommer.

8 §.

Har Underrätt beviljat qvarstad eller skingringsförbud eller förordnat om annan dermed jemförlig åtgärd eller meddelat föreskrift om någons häktande eller qvarhållande i häkte eller hemtande till Rätten, och varder det beslut af Hofrätten upphäfdt, må ej klagan öfver Hofrättens utslag föras. Lag samma vare, der Hofrätt i anledning af klagan, som i 16 Kap. 10 § sägs, upphäft Underrätts beslut.

9 §.

Har Hofrätt i der anhängigt mål under rättegången meddelat beslut af beskaffenhet, som i 16 Kap. 9 § sägs, skall talan mot beslutet föras genom besvär; är beslutet meddeladt i det slutliga utslaget, skall i fråga om sättet för fullföljd af talan hos Konungen hvad för hvarje fall finnes i 25 Kap. 5 § stadgadt om klagan öfver Underrätts beslut i sådan fråga ega motsvarande tillämpning.

10 §.

I fråga om fullföljd af talan mot beslut, som i annat fall än i 9 § afses blifvit af Hofrätt i der anhängigt mål under rättegången meddeladt, skall hvad i 25 Kap. 7 § är angående der omförmälda beslut föreskrifvet ega motsvarande tillämpning.

11 §.

Då Hofrätt meddelar beslut, deremot talan må omedelbarligen fullföljas, skall i beslutet gifvas till känna, huruvida klagan skall föras genom revisionsansökning eller genom besvär; och varde jemväl angifvet, der talan skall fullföljas genom revisionsansökning, huru missnöje med beslutet skall i Hofrätten anmälas, samt, i annat fall, inom hvilken tid och hvarest besvär skola inlemnas. Hvad Hofrätten sålunda föreskrifver skall i fråga om sättet för fullföljd af talan lända till efterrättelse.

Hofrätts utslag i mål, deri någon hålles häktad, skall, der det ej muntligen afsäges, ofördröjligen genom Hofrättens föranstaltande delgifvas den häktade.

12 §.

Vill part söka revision, äligge honom att före klockan tolf å tjugonde dagen från den dag, då Hofrättens utslag gafs, skriftligen hos Hofrätten anmäla missnöje. Varder ej missnöje sålunda anmältdt, stånde utslaget fast; och varde förty missnöjesanmälan, som göres senare eller annorledes, än nu är sagdt, ej upptagen.

13 §.

Har part rätteligen anmält missnöje, gifve Hofrätten bevis derom med underrättelse om hvad parten enligt 16 § har att iakttaga för fullföljd af sin talan. Vederparten ege ock på begäran erhålla bevis att missnöje anmälts jemte underrättelse om den tid, inom hvilken talan bör hos Konungen fullföljas.

Ej vare nödigt att öfver missnöjesanmälan vederparten höra.

14 §.

Hvad i 26 Kap. 3 § är stadgadt om klagan i afseende å vadeanmälan skall ega motsvarande tillämpning i fråga om missnöjesanmälan, hvarom i 12 § sägs.

15 §.

Är missnöjesanmälan rätteligen gjord, låte Hofrätten före utgången af den tid, inom hvilken talan skall fullföljas, till Konungen insända hos Hofrätten befintliga handlingar i målet.

16 §.

Part, som rätteligen anmält missnöje med Hofrätts utslag, skall före klockan tolf å fyratiofemte dagen från den dag, då utslaget gafs, sjelf eller genom ombud inställa sig i Konungens Nedre Justitierevision samt dit ingifva revisionsansökning, deri han framställer sin talan. Vid ansökningen foga han ej allenast revisionsskilling, tvåhundra daler, utan ock öfverklagade utslaget jemte bevis om anmält missnöje samt Underrättens protokoll i målet, såvidt deras insändande ej åligger Hofrätten, så ock de hos Hofrätten förda protokoll. Har i mål, deri flere ega gemensam talan, en af dem erlagt revisionsskilling, gälle det äfven för medpart, som rätteligen anmält missnöje.

Från erläggande af revisionsskilling njute sökanden befrielse, der han, sist å inställedagen, med intyg af Konungens Befallningshafvande eller Underrätten eller Häradshöfdingen eller Kronofogden eller, i mål från Norrbottens eller Vesterbottens läns lappmark, Länsmannen eller Lappfogden i den ort, der sökanden har sitt hemvist, styrker att, så vidt vid undersökning af

tillförlitlig person kunnat utrönas och eljest känt är, sökanden icke eger tillgång till gäldande af revisionsskillingen eller efter dess utgifvande skulle sakna nödtorftigt uppehälle. Eljest vare från erläggande af revisionsskilling allenast Kronan fri.

17 §.

Försummar part, som anmält missnöje, att, inom den i 16 § stadgade tid, inställa sig eller ingifva revisionsansökning eller ock revisionsskilling eller sådant intyg om fattigdom, som i nämnda § sägs, stånde Hofrättens utslag fast, der ej inom samma tid visas laga förfall. Visas förfall, utsätter Konungen ny tid.

18 §.

Uteblifver part, som anmält missnöje, och vill vederpart, som inom den för svaromåls afgifvande stadgade tid sig inställer, njuta ersättning för inställelsen, söka det skriftligen hos Konungen sist å trettionde dagen efter utgången af den tid.

19 §.

Har den, som söker revision, underlåtit att ingifva öfverklagade utslaget eller bevis om anmaldt missnöje eller Underrättens eller Hofrättens protokoll i målet, och är ej handlingen af annan part företedd eller från Hofrätten insänd, varde sökanden förelagdt att inom viss tid med det felande inkomma vid äfventyr att, der det ej är hos Konungen tillgängligt då målet till afgörande företages, sökanden skall hafva sin talan förlorat.

20 §.

Å revisionsansökning ege vederpart, som sig inställer, skriftligen svara sist å fjortonde dagen från den dag, då sökanden senast bort tillstädeskomma.

21 §.

Hvad i 26 Kap. 9, 10, 11, 12 och 13 §§ är stadgadt angående mål, som efter vad till Hofrätt inkommit, skall ega motsvarande tillämpning i

fråga om mål, som genom revisionsansökning dragits under Konungens pröfning.

22 §.

Gör ej Konungen ändring i Hofrättens utslag eller förlikas parterne, skall nedsatt revisionsskilling tillfalla Kronan. Varder Hofrättens utslag ändradt, förordnar Konungen tillika, att sökanden eger återbekomma revisionsskillingen.

Menar part, som nedsatt revisionsskilling, att på grund af målets beskaffenhet eller af annan orsak den afgift rätteligen ej skolat af honom gäldas, ege han att i revisionsansökningen framställa yrkande om afgiftens återfående.

23 §.

Besvär öfver Hofrätts utslag eller beslut skola till Nedre Justitierevisionen ingifvas före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då utslaget eller beslutet gafs.

Part, som i målet hålles häktad, ege att till Konungens Befallningshafvande eller tillsyningsmannen vid häktet ingifva sina besvär; och varde för sådan part tiden för besvärens ingifvande räknad från den dag utslaget eller beslutet honom delgafs.

Har Hofrätt fastställt Underrätts beslut om någons häktande eller qvarhållande i häkte eller hemtande till Rätten, vare klagan öfver Hofrättens utslag i den fråga ej till viss tid inskränkt. Har Hofrätt i der anhängigt mål meddelat beslut, hvarom nyss är sagdt, vare lag samma.

24 §.

Hvad i 25 Kap. 10 § är för der afsedt fall stadgadt skall ega motsvarande tillämpning i fråga om klagan öfver utslag, som af Hofrätt meddelats.

25 §.

Varda ej i mål, som skall genom besvär inom viss tid hos Konungen fullföljas, besvär inom den tid ingifna, stånde Hofrättens utslag fast, der ej inom samma tid visas laga förfall. Visas förfall, utsätter Konungen ny tid.

26 §.

Äro besvär öfver Hofrätts utslag hos Konungen anförda, skola från Hofrätten infordras derstädes befintliga handlingar i målet samt, der klaganden är allmän åklagare eller i målet häktad, jemväl Hofrättens i målet förda protokoll, såvidt de ej redan äro hos Konungen tillgängliga.

27 §.

Vid besvär, som hos Konungen anföras, foge klaganden öfverklagade utslaget samt Underrättens och Hofrättens i målet förda protokoll, såvidt deras insändande ej åligger Hofrätten.

Underlåter klaganden hvad sålunda är föreskrifvet, skall hvad i 27 Kap. 4 § är för der afsedt fall stadgadt ega motsvarande tillämpning.

28 §.

Finnes någon böra höras öfver besvär, som hos Konungen anförts, eller öfver annan inlaga, som i målet ingifvits till Konungen, skall hvad i 27 Kap. 6, 7, 8, 9, 10 och 11 §§ är för Hofrätt stadgadt ega motsvarande tillämpning; dock skola, vid delgifning af besvär, jemväl Hofrättens protokoll och utslag i målet samt de i Hofrätten af klaganden ingifna handlingar, öfver hvilka vederparten ej blifvit hörd, honom delgifvas.

29 §.

Har någon blifvit af Hofrätt dömd till döden, skall målet, i hvad det honom rör, underställas Konungens pröfning. I ty fall låte Hofrätten inom en månad från den dag utslaget meddelades till Konungen ingifva Hofrättens protokoll och utslag i målet samt öfriga dertill hörande handlingar.

Hvad här ofvan är om besvärsmål stadgadt gälle ej om underställningsmål, utan skall å sådant mål hvad i 27 Kap. 13 § sägs ega motsvarande tillämpning.

Då mål underställes Konungens pröfning, gifve Hofrätten tillkänna, hvad part har att iakttaga, der han vill påminnelser i målet afgifva.

30 §.

Der i något mål Konungen finner nödigt, att till vinnande af upplysning rörande viss omständighet förhör med parterne hålles, meddelar Konungen de föreskrifter i afseende å förhöret, som pröfvas erforderliga. Har målet genom revisionsansökning inkommit, varder uteblifven svarande ej hörd, med mindre sökanden det äskar.

31 §.

Om fullföljd af talan mot Hofrätts utslag i utsökningsmål skils i Utsökningslagen.

31 Kap.

2 §.

Ingen driste sig hos Konungen söka, att försuten laga tid må gifvas åter, der han ej visar synnerlig orsak och skäl, att han resning förty i saken njuta må. Sedan vederparten hörd blifvit, förordnar Konungen, som skälighet finnes. Pröfvar Konungen, att han utan skäl hafver resning sökt; böte från trettio till etthundra daler, och fyller vederparten dess kostnad och skada.

3 §.

Hafver någon funnit nya skäl, och menar att dom, som vunnit laga kraft, dermed häfvas kan; söke Konungens lof, att saken må ånyo skärskådas: och varde då förvist till den Rätt, som sist hafver dömt deri. Innan han sina skäl der förete må, svärje, att han ej förr dem vetat, eller förstått, att de af sådan vigt varit, så ock, att han ej dermed söker uppehålla och skada sin vederpart i hans rätt, utan tror sig orsak hafva dem att drifva. Fullgör han det; pröfve domaren de nya skäl, så ock hvad vederparten deremot svarar, och ege makt, den förra domen ändra, der skälen så giltiga äro. Finnes annorlunda; gälde han, som sig dem åberopat, vederparten kostnad och skada: plikte ock dertill, som i 29 Kap. sagdt är. Vill endera sedan söka högre Rätt deremot; hafve der lof till: och fullgöre det, som förr i denna Balk om hvarje domstol föreskrifves.

Bil. Litt. F.

Förslag

till

Lag

**om hvad iakttagas skall i afseende å införande af Lagen angående ändring
i vissa delar af Rättegångsbalken.**

1 §.

Den nu antagna lagen angående ändring i vissa delar af Rättegångsbalken skall jemte hvad här nedan stadgas lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 19 .

Mål, som vid nämnda tid redan äro anhängiga, skola behandlas enligt äldre lag; dock att de nya bestämmelserna skola tillämpas i fråga om fullföljd af talan mot utslag eller beslut, som meddelats efter den dag, då den nya lagen trädte i kraft, så ock beträffande förfarandet i högre Rätt, der det utslag eller beslut, hvaremot talan fullföljts, efter sagde dag meddelats.

2 §.

Förutom de lagrum, som i den nya lagen förklarats hafva upphört att gälla, varda genom samma lag upphäfdade:

alla de särskilda nu gällande stadganden, som utgöra förklaring eller ändring af bestämmelserna i 16, 22, 25, 26, 27 och 30 Kapitlen Rättegångsbalken, eller tillägg till dessa bestämmelser, der ej af nedanstående stadganden annat förhållande framgår;

alla i särskilda författningar såsom vilkor för fullföljd af talan mot domstols utslag meddelade bestämmelser om skyldighet att fullgöra hvad dömdt är eller att ställa säkerhet därför eller för kostnad och skada, som kan vederpart tillskyndas;

hvad 8 § i Förordningen till hämmande af hvarjehanda med ungdomen föröfvade bedrägerier den 7 Juni 1749 innehåller om fullföljd af talan mot utslag i mål, som der afses;

Kungörelsen derom, att uti de hos öfverdomstolarne anhängiga lagvadda och instämnda mål parter ej ega, sedan de utan förbehåll underskrifvit berättelsen, med flera skrifter dit inkomma eller vidare förhör begära, den 19 Januari 1802;

hvad 40 punkten i Förklaringen öfver allmänna lagens stadganden i åtskilliga rum och hvad i vissa ämnen, som dermed ega gemenskap, blifvit tid efter annan särskilt förordnad den 23 Mars 1807 innehåller om förfarandet i mål, som af allmän åklagare blifvit i Hofrätt anhängiggjordt emot domare;

21 § i Förordningen om nya Strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864, så ock hvad 19 § 19 mom. i samma Förordning innehåller rörande klagan öfver domstols beslut om häktning eller om häktad persons qvarhållande i häkte;

21 § i Förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 Juni 1875;

64 § i Förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875;

5 § 2 mom. och 17 § i Förordningen om nya Utsökningslagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 10 Augusti 1877;

hvad i Förordningen angående böter för svarandeparts uteblifvande från Underrätt den 6 Oktober 1882 och i Lagen angående böter för svarandeparts uteblifvande från Underrätt i vissa brottmål den 8 November 1889 finnes stadgadt om uttagande och om återgång i visst fall af böter, hvar till någon enligt samma författningar blifvit fäld;

13 § i Förordningen angående förlagsinteckning den 13 April 1883;

327 § Sjölagen;

så ock hvad i öfrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot den nya lagens bestämmelser, der ej här nedan annorledes stadgas.

3 §.

Der i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

4 §.

Hvad i den nya lagen finnes stadgadt rörande fullföljd af talan mot allmän Underrätts beslut skall ega motsvarande tillämpning i fråga om klagan öfver annan verldslig domstols eller myndighets beslut i mål, som enligt lag eller särskild författning må i allmän Öfverrätt fullföljas och ej är att till utsökningsmål hänföra.

5 §.

I Konkurslagen erhålla nedanstående §§ följande ändrade lydelse:

10 §. Finner Rätten eller domaren, att konkursansökning ej kan upptagas, förty att den är till orätt domstol stäld, eller af annan orsak; teckne det skriftligen å ansökningen.

Vill annan än gäldenären klaga deröfver att ansökning upptagen är; varde tiden för besvärns anförande räknad från det stämningen blef i allmänna tidningarne första gången kungjord. Ej må sådan klagan sedan föras.

144 §. Då domaren eller någon Rättens ledamot meddelat beslut i fall, der sådant enligt denna lag på honom ankommer, gånge beslutet utan hinder af förd klagan i verkställighet, der ej förbud deremot från Hofrätten kommer.

6 §.

I Förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 April 1866 erhålla nedanstående §§ följande ändrade lydelse:

2 §. Göres hos den i 1 § nämnda Underrätt skriftlig ansökning om särskilda nämndens tillsättande, och visar sökanden, att Konungen godkänt behofvet af jordens eller lägenhetens afstående eller begagnande, samt att tiden, då den skall afstås eller upplåtas, blifvit genom Konungens förordnande eller parternes öfverenskommenelse bestämd; utfärde Rätten stämning på egare och andre, som uppgifvas i saken hafva del. Rätten föranstalte jemväl, att, till underrättelse för möjligen varande okände eller icke uppgifne rättsegare, tiden för ärendets företagande varder, såväl från predikstolen i den sockens kyrka, der fastigheten är belägen, som ock genom allmänna tidningarne, kungjord tre gånger, sista gången minst fjorton dagar före den dag, hvilken till sakens företagande är utsatt. Jordens eller lägenhetens egare, då han höres, vare skyldig att hos Rätten, i ändamål af instämning, uppgifva den, som i anseende till nyttjanderätt med honom del i saken hafver, vid äfventyr som i 25 § stadgas. Hos Rätten

skall jemväl företes bevis derom, huruvida jorden eller lägenheten är med in-teckning besvärad; och egen parterne, att, innan nämnden sättes, i laga ordning sin talan i fråga om ersättningens belopp och sättet för dess ut-görande utföra.

Uppstår, vid fråga om jords eller lägenhets begagnande till utlägg-ning af elektriska ledningstrådar, parterne emellan tvist, huruvida der-igenom må förorsakas så betydlig skada, att jorden eller lägenheten lösas skall, eller om intrånget är af beskaffenhet, att ersättning därför, enligt hvad i 1 § 2 mom. stadgadt är, utgå bör, pröfve och afgöre Rätten så-dant, innan nämnden sättes. Anses ersättning för intrång böra ega rum, bestämme ock Rätten, efter ty som intrånget finnes vara öfvergående eller fortfarande, huruvida slik ersättning skall utgå på en gång eller i årlig afgift under den tid, intrånget kommer att fortfara.

Emot Rättens beslut i dessa frågor må talan fullföljas i Hofrätt genom besvär.

21 §. Vill egare af jorden eller lägenheten klaga deröfver, att han icke varit i målet stämd, eller vill annan klaga på den grund, att ärendet icke blifvit, enligt 2 §, från predikstolen eller genom allmänna tidningarne rätteligen kungjort, eller vill någon klaga öfver Rättens pröfning af jäf emot den, som i nämnden sutit, eller påstår någon eljest, att vid nämndens sättande ej så tillgått, som nu föreskrifvet är; den talan må i Hof-rätten föras genom besvär; och skall tiden för besvärens anförande räknas från den dag, då nämndens beslut efter 19 § parterne meddelades. Var-der den talan gillad, förfalle all verkan af nämndens beslut, såvidt det klagandens rätt rör, och förordne Hofrätten, att nämnd ånyo sättas skall. Ej må Hofrätten till pröfning upptaga jäf, som icke vid Underrätten yppadt varit, då nämnden sattes.

7 §.

I Stadgan om skiftesverket i Riket den 9 November 1866 erhåller 134 § följande ändrade lydelse:

Egodelningsrättens slutliga utslag skall offentligen afkunnas och, ehvad missnöje annäles eller ej, i utslaget underrättelse meddelas, att den, som vill söka ändring i hufvudsaken eller i det, som under rättegången förefallit, skall, vid talans förlust, inom trettio dagar, den oräknad, då utslaget föll, hos ordföranden i Egodelningsrätten tvefaldt ingifva sina till Konungen stälda underdåniga besvär; bifoge ock i två exemplar de till saken hörande bevis, klaganden kan anse nödigt förete.

Missnöjd part ege äfven öppet att, der han finner sådant för sig beqvämigare, inom besvärstidens slut inlemnade besvärshandlingarne till

Konungens Befallningshafvande i länet, som med påtecknande af dagen, då de blifvit inlemnade, desamma till ordföranden i Egodelningsrätten genast öfversänder.

8 §.

I Lagen med vissa bestämmelser om Riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock angående forum för Riksbanken den 12 Maj 1897 erhåller 2 § följande ändrade lydelse:

Vägrar Riksbanken, under hvad sken det vara må, att sedel vid uppvisandet inlösa, må den, som innehar sedeln, derom göra skriftlig anmälan hos Svea Hofrätt, hvilken, efter att deröfver hafva hört fullmäktige i Riksbanken, eger att med frågan enligt lag och författningar förfara. Öfver Hofrättens beslut må klagan genom besvär hos Konungen fullföljas inom den tid och i den ordning, som i 30 Kap. Rättegångsbalken sägs.

Finner Hofrätten, att sedelns vägrade inlösen härrört af bankens oförmåga att genast uppfylla sina förbindelser, göre Hofrätten hos Konungen derom anmälan. Konungen pröfvar, hvilka utvägar, i öfverensstämmelse med grundlagarne, lämpligast må vidtagas för att upprätthålla allmänna förtroendet och åter sätta Riksbanken i stånd att sina sedlar vid anfordran inlösa.

9 §.

I Lagen om boskilnad den 1 Juli 1898 erhåller 25 § följande ändrade lydelse:

Har underrätt annorledes än i sammanhang med pröfning af boskilnadsansökning meddelat beslut angående fråga som omförmäles i 12, 14 eller 20 §, skall, i händelse af missnöje med det beslut, särskild talan deremot föras.

Beslut i fråga, som i 10, 12, 14 eller 20 § afses, gånge utan hinder af förd klagan i verkställighet, der ej förbud deremot från hofrätten kommer.

10 §.

I stället för de delar af 29, 38 och 39 punkterna i ofvan återopade Förklaring den 23 Mars 1807, hvilka ej enligt föregående stadganden i denna lag äro att anse såsom upphäfd, förordnas:

Konungens Befallningshafvande åligger tillse, att häktad, som vill anföra besvär eller afgifva påminnelser eller förklaring i mål, för hvilket han hålles häktad, eller söka nåd, dervid ej saknar nödigt biträde.

Varda besvär af häktad ingifna till Konungens Befallningshafvande eller tillsyningsman vid häkte, skall å besvärsskriften tecknas bevis om tiden för dess ingifvande. Då utslag, beslut eller besvärsskrift delgifves häktad, varde handlingen försedd med bevis om tiden för delgifvandet.

11 §.

I afseende å klagan i Hofrätt öfver utslag eller beslut af domstol eller annan myndighet på Gotland, så ock i fråga om fullföljd af talan mot Hofrättens utslag i sådant mål varder, med upphäfvande af 16 § i Förordningen om nya Utsökningslagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 10 Augusti 1877, stadgadt som följer:

De bestämmelser, som äro meddelade i Kongl. Brevet angående fata-liers bevarande i lagvadda och besvärsmål, som från Gotland med posten blifva öfversända, den 8 December 1748 samt i Förordningen angående särskilda föreskrifter för behandling af besvärsmål, som från Gotland fullföljas i Hofrätt, den 23 Augusti 1851, skola fortfarande gälla och jemväl lända till efterrättelse i de fall, då klagan i Hofrätt föres öfver utslag eller beslut af annan myndighet å Gotland än domstol; och må, då besvärshandlingar skola till Hofrätten återställas, desamma af den klagande å landskansliet ingifvas på lika sätt, som angående bevis om verkstald kommunikation är föreskrifvet.

Vid fullföljd af talan mot Hofrättens utslag i mål, som från Götland dit inkommit, skola ofvanstående bestämmelser ega motsvarande tillämpning.

12 §.

Genom de nya lagarne och hvad här ofvan förordnats skola ej anses upphäfda:

hvad Förordningen den 22 November 1749 innehåller om öfversändande till Konungens Befallningshafvande af Hofrätts utslag;

hvad i Förordningen angående åtskilliga omständigheter, som böra iakttagas vid ändrings sökande i Konsistoriernas utslag, den 29 Juli 1812 stadgas i fråga om fullföljd af talan mot Hofrätts utslag i mål, som der afses;

77 § Konkurslagen samt

324 §, 329 § 3 mom. och 330 § Sjölagen.

Bil. Litt. G.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar af Utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att nedannämnde §§ i Utsökningslagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

39 §.

Är betalningsskyldighet någon ålagd, ege utmättningsman, utan särskildt bemyndigande, hos den tappande verkställa utmätning, ändå att ändring i domen sökes. Ej må dock utmätning å Underrätts dom ske förr än den vunnit laga kraft, der den, som tappat, ställer pant eller borgen för hvad honom ålagdt är, så ock för skada, som genom uppehållet vållas kan, eller ock styrker, att han, till fullgörande af domen, hos Konungens Befallningshafvande i det län, der han har sitt hemvist, nedsatt penningar, svarande mot hvad dömdt blifvit; ej heller å Hofrätts dom, innan den vunnit laga kraft, der nedsättning skett, efter ty nu är sagdt. Visar efter utmätning gäldenären, att nedsättning skett, och gäldar han tillika kostnaden för utmätningen och godsets vård, gånge utmätningen åter, der så ske kan.

Hvad nedsatt är må af den vinnande lyftas mot pant eller borgen. Sker ej lyftning inom fjorton dagar från nedsättningen, skola, der någon af parterne det äskar, penningarne insättas i bankinrättning, som af Konungens Befallningshafvande bestämmes, för att mot ränta innestå under den tid Konungens Befallningshafvande förordnar.

Huru Hofrätts beslut, hvarigenom i tvistemål någon blifvit fäld till böter eller vite, må utan hinder af ändringssökande verkställas, derom är särskildt stadgadt.

48 §.

Skall någon för verkställighet af dom eller eljest enligt denna lag ställa pant eller borgen, och är ej säkerheten af vederparten godkänd, varde den pröfvad af den myndighet, hos hvilken säkerheten ställes. Löftesmän skola borga en för alla och alla för en; för menighet eller för utländsk man, så ock i det fall, hvarom i 107 § sägs, skall borgas såsom för egen skuld. Den pant bjuder, vare, der myndighet, som den pröfva skall, det föreskrifver, pligtig att sätta panten i förvar hos vederhäftig man, som åtager sig att den vårda; löftesskrift må omhändertagas af den, till hvars säkerhet den gäller.

Den, som Konungens och kronans talan förer, vare från säkerhets ställande fri.

49 §.

Har någon, som ej vädjat mot Underrätts dom, stämt om återvinning enligt 12 Kap. Rättegångsbalken, eller har någon enligt 25 Kap. 10 § eller 30 Kap. 24 § samma balk yrkat ogillande af dom, som eljest bör såsom lagakraftvunnen anses, gånge utan hinder deraf domen i verkställighet såsom lagakraftvunnen, såvidt ej Rätten, der talan är anhängig, annorledes förordnar.

Ej må ansökan om resning hindra doms fullbordan.

52 §.

Har öfverexekutor fält någon till böter eller vite eller dömt utmättningsman att utgifva skadestånd, må ej utslaget verkställas förr än det vunnit laga kraft. Huru Hofrätts beslut, hvarigenom i utsökningsmål någon blifvit fäld till böter eller vite, må utan hinder af ändringssökande verkställas, derom är särskildt stadgadt; och skall Hofrätts beslut, hvarigenom i sådant mål utmättningsman dömts till utgifvande af skadestånd, gå i verkställighet så som vore det i tvistemål meddeladt.

Beslut, hvarigenom utmättningsman dömts till mistning af tjenst på viss tid, må ej verkställas, förr än det vunnit laga kraft.

Huru beslut angående fördelning af köpeskilling för utmätt egendom går i verkställighet skils i 6 Kap.

53 §.

Annat i utsökningsmål meddeladt beslut än i 51 och 52 §§ sägs gånge i verkställighet, ändå att beslutet öfverklagas.

171 §.

Har den, som förer klagan efter ty i 167, 168 eller 169 § sägs, underlåtit att förete protokollet öfver den klandrade förrättningen, och är det ej ändå tillgängligt, då målet till afgörande företages, stånde förrättningen fast. Styrker klaganden, att laga hinder mött för protokollets utbekommande, förelägg öfverexekutor viss tid för dess ingifvande.

177 §.

Nöjes ej part åt öfverexekutors beslut i utsökningsmål, ege deröfver i Hofrätten sig besvära; och åligger det öfverexekutor, då slutligt utslag gifves eller auktion å fast egendom af honom hållen är, att tillika meddela underrättelse om hvad vid ändringssökande iakttagas bör samt afventyret, om det försummas.

Öfver utslag, hvarigenom öfverexekutor visat mål åter till utmätningssman, må ej klagas; innefattar utslaget pröfning af fråga, som på målets utgång inverkar, vare dock part berättigad att deremot fullfölja talan i sammanhang med hufvudsaken, der denna kommer under högre myndighets pröfning.

I utslag, hvarigenom mål blifvit såsom tvistigt till domstol förvisadt, må ej gäldenär söka ändring.

179 §.

Vill någon öfverklaga öfverexekutors slutliga utslag, som muntligen eller efter anslag meddelas i mål, hvarom i 2 Kap. sägs, eller i fråga om fördelning af köpeskilling för fast egendom, som blifvit af öfverexekutor såld, eller på klagan öfver utmätning, auktion å fast egendom eller förslag till köpeskillings fördelning; ingifve sina besvär till Hofrätten i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Västernorrlands län före klockan

tolf å trettionde dagen samt i mål från öfriga delar af riket före klockan tolf å tjugonde dagen från den dag, då utslaget muntligen afkunnades, eller, om det blifvit efter anslag meddeladt, från den dag, å hvilken utslaget är stäldt.

För klagan öfver auktion, som af öfverexekutor hållen är, vare tid, som nu är sagd, räknad från auktionsdagen.

184 §.

Har klaganden underlåtit att till Hofrätten ingifva öfverexekutors utslag eller protokoll i målet, skall hvad i 171 § finnes för der afsedt fall stadgadt ega motsvarande tillämpning.

185 §.

Ej må ändring göras i öfverexekutors utslag, med mindre tillfälle, efter ty här nedan sägs, lemnats part, hvars rätt är i fråga, att öfver besvären sig förklara.

Finner Hofrätten någon böra öfver besvären höras, vare klaganden pliktig att efter föreläggande uttaga de af honom ingifna besvärshandlingarna samt dem i hufvudskrift eller styrkt afskrift vederparten tillställa, så ock att inom lika tid, som för besvarens anförande gält, räknad från den dag föreläggandet genom anslag inom Hofrätten kungöres, till Hofrätten inkomma med intyg af vederparten eller af två ojäfvige män rörande delgifningen och dagen därför samt återställa handlingarna eller ingifva styrkt afskrift deraf. Försummar klaganden något af hvad nu är sagdt, må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande, med mindre laga förfall visas eller klaganden, med återställande af besvärshandlingarna, styrker, att för delgifningen eljest mött hinder, hvarom nedan sägs.

Visas förfall, sätte Hofrätten ut ny tid. Vistas vederparten utrikes, eller är ej veterligt, hvar han sig uppehåller, och har han ej för sig stält ombud, förelägge Hofrätten klaganden att inom viss tid låta i allmänna tidningarna i den ordning, som i 181 § sägs, kungöra, att besvär i målet blifvit anförda och att besvärshandlingarna finnas hos Hofrätten att tillgå.

Har ej, då målet till afgörande företages, till Hofrätten inkommit bevis att delgifning skett före utgången af den för ingifvande af delgifningsbevis bestämda tid och är ej heller förklaring afgifven, eller äro ej besvärshandlingarna återställda eller styrkt afskrift deraf ingifven då målet

afgöras skall, hafve klaganden förlorat sin talan. Lag samma vare, der kungörelse om besvären ej blifvit, i enlighet med Hofrättens föreläggande, i allmänna tidningarna införd och förklaring ej inkommit då målet till afgörande företages.

186 §.

Har klaganden före utgången af den för ingifvande af delgifningsbevis bestämda tid låtit besvärshandlingarna tillställas vederparten, vare denne pliktig att inom lika tid som för besvärens anförande gält, räknad från den dag handlingarna honom tillställdes, förklaring till Hofrätten ingifva; är kungörelse angående besvären i allmänna tidningarna införd, skall förklaringen ingifvas inom nittio dagar från sista kungörandet. Förklaring, hvarom nu är sagdt, må ock med allmänna posten till Hofrätten insändas.

Inkommer ej förklaring inom föreskrifven tid, må det ej föränleda uppehåll med målets afgörande, med mindre inom samma tid visas laga förfall; visas förfall, utsätte Hofrätten ny tid.

187 §.

Finner Hofrätten tillfälle böra lemnas klagandens vederpart att afgifva yttrande öfver inlaga, som efter det besvären utstälts till förklaring blifvit af klaganden ingifven, ege Hofrätten meddela föreskrift om delgifvande af inlagan. Besluter Hofrätten att infordra öfverexekutors eller utmätningmans utlåtande öfver besvären, må ej part med beslutets delgifvande betungas.

192 §.

Hofrätts utslag i mål, hvarom i 2 Kap. sägs, må ej öfverklagas. Har i annat utsökningsmål Hofrätt meddelat utslag, hvarigenom målet visats åter till öfverexekutor eller utmätningssman, skall hvad i 177 § finnes stadgadt för der afsedt beslut om återförvisning ega tillämpning.

Öfver slutligt utslag, som eljest i utsökningsmål af Hofrätt meddelats, må klagan hos Konungen föras genom besvär, som, vid talans förlust, skola till Nedre Justitierevisionen ingifvas före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då utslaget gafs, dock att, der inom sagda tid laga förfall visas, ny tid af Konungen utsättes. Klaganden åligger att vid besvären foga öfverklagade utslaget jemte Hofrättens protokoll, så ock öfriga protokoll

och utslag i målet, der de ej skola från Hofrätten insändas; försummas det och är ej det felande hos Konungen tillgängligt, då målet till afgörande företages, skall klaganden hafva sin talan förlorat. Hvad sålunda för ändringssökande iakttagas bör skall i utslaget gifvas till känna.

Äro besvär öfver Hofrätts utslag anförda, skola från Hofrätten infordras derstädes befintliga handlingar i målet. Finnes någon böra höras öfver besvären eller öfver annan inlaga, som i målet ingifvits till Konungen, skall hvad i 185, 186, 187 och 188 §§ är för Hofrätt stadgadt ega motsvarande tillämpning; och skola, vid delgifning af besvären, jemväl de i Hofrätten af klaganden ingifna handlingar, öfver hvilka vederparten ej blifvit hörd, honom delgifvas.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 19 ; dock skola hittills gällande bestämmelser lända till efterrättelse, der talan fullföljes mot utslag eller beslut, som meddelats före nämnda dag, eller verkställighet sökes å sådant utslag eller beslut.

Bil. Litt. H.

Förslag

till

L a g

om verkställighet i vissa fall af beslut, som ej vunnit laga kraft.

Härigenom förordnas som följer:

Har i brottmål någon genom Hofrätts utslag blifvit fäld till böter eller vite, skall utmätning af hvad sålunda dömdt blifvit verkställas, ändå att ändring i utslaget sökes; dock må ej utmätning ske förr än utslaget vunnit laga kraft, der den sakfælde nedsatt beloppet hos Konungens Befallningshafvande. Hvad utmätt blifvit må ej utan den sakfældes samtycke säljas förr än utslaget vunnit laga kraft; äro utmätta lösören underkastade förskämning eller snar förstörelse eller hastigt fallande i värde, eller anses de ej med säkerhet kunna lemnas qvar under den sakfældes tillsyn och kan ej heller för dem säker vård annorledes utan kostnad erhållas, må dock öfverexekutor förordna om försäljning. Visar efter utmätning den sakfælde att nedsättning skett, efter ty ofvan sägs, och gäldar han tillika utmätningsskostnaden, gånge utmätningen åter, der så ske kan.

Hvad nu är stadgadt gälle ock, der i tviste- eller utsökningsmål någon blifvit af Hofrätt fäld till böter eller vite.

Om verkställighet af Hofrätts utslag i polismål är särskildt stadgadt.

Är i brottmål någon dömd att gälda annat än böter eller vite eller att viss lös egenom till annan utgifva, gånge, utan hinder af ändringssökande, utslaget i den delen i verkställighet så som vore det i tvistemål meddeladt.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 19 men eger ej tillämpning i fråga om verkställighet af utslag, som före nämnda dag meddelats.

Bil. Litt. I.

Förslag

till

Lag

angående beräkning af fatalitetid i visst fall.

Häri genom förordnas som följer:

Infaller å söndag eller annan allmän helgedag tid, då åtgärd för fullföljd eller bevarande af talan i rättegångs- eller utsökningssak sist bör företagas, må den åtgärd företagas å nästa söckendag.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1901.

*Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl.
Maj:ts Högsta Domstol Fredagen den 27 April 1900.*

Andra Rummet.

Närvarande:

Justitieråden LILIENBERG,
HUSS,
LINDBÄCK,
WIJKANDER,
PETERSSON,
CASSEL,
GREFBERG.

Fortsattes och afslutades behandlingen af de till Högsta Domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlemnade, i protokollet för den 24 innevarande April omförmälda lagförslag; varande förslagen bilagda detta protokoll.

Vid granskning af förslagen framställdes inom Högsta Domstolen följande anmärkningar:

1:o) **Förslag till lag angående ändring i vissa delar af rättegångsbalken.
Ingressen.**

I afseende å det här omnämnda 31 kap. hänvisades till hvad vid samma kap. här nedan anmärkts.

Bih. till Riksd. Prot. 1901. 1 Saml. 1 Afd. 20 Häft.

20

10 Kap.

28 §.

Beträffande *de med N:o 4 betecknade fall* anfördes följande:

Då den föreslagna bestämmelsen om tvister rörande fast egendom uppenbarligen hade afseende å sådana mål, som på grund af stadgandena i 14 och 19 §§ af 10 kap. borde handläggas vid domstolen i den ort, der fastigheten vore belägen, funno Justitieråden *Lilienberg, Wijkander, Petersson, Cassel och Grefberg* det mindre egentligt att, för betecknande af denna grupp af mål, förslaget betjenade sig af uttryck, som i viss mån afveke från de i nyssnämnda §§ begagnade; och hemstälde Justitieråden förty, att i stället för de exempel å hithörande mål, som i förslaget upptagits, måtte införas en hänvisning till 14 och 19 §§.

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitierådet *Huss* instämde, yttrade:

»Hvad angår det föreslagna stadgandet om tvister rörande fast egendom förenar jag mig i nyss gjorda hemställan; men enär lagen bör klart och tydligt utmärka, hvilka tvister här afses, på det att misstag i den viktiga frågan om domstols behörighet må i möjligaste måtto undvikas, samt lydelsen af detta kapitels 14 § icke synes otvetydigt gifva vid handen, att under stadgandena i samma § är att hänföra jämväl tvist rörande betalning ur fast egendom af deri in-tecknad gäld, tillstyrker jag, att i 14 § emellan orden »nyttjande» och »missbyggnad» införas orden »eller betalning ur den egendom för gäld, som deri in-tecknad är».

Enär något allmänt intresse ej kunde anses kräfvä, att tvist rörande förlagsin-teckning eller om upphäfvande af inskrifning i för-eningsregister ovilkorligen handlades vid någon viss domstol, ansågo Justitieråden *Lilienberg, Huss, Lindbäck, Petersson, Cassel och Grefberg* tillräcklig anledning ej föreligga att i fråga om dylika tvister göra undantag från regeln om parternas dispositionsrätt i afseende å forum.

Deremot ansågo Justitieråden *Lilienberg, Huss, Lindbäck, Wijkander, Cassel och Grefberg* bland undantagen från berörda regel böra upptagas vissa slag af tvister, som ej blifvit i förslaget omnämnda, nemligen sådana, som afsåges i 69 § och 70 § 1 mom. utsöknings-

lagen samt 3 § i förordningen i afseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarblifva, den 20 November 1845. Då nemligen, såsom enligt berörda lagrum vore fallet, fortgången eller beståndet af en embetsåtgärd berodde deraf, huruvida tvist blifvit inom stadgad tid anhängiggjord eller ej, vore det af uppenbar vikt, att uteslutande behörighet att upptaga tvisten tillkomme en viss domstol, på det att erforderlig upplysning i nämnda afseende måtte derifrån kunna erhållas.

Justitieråden *Huss, Lindbäck, Wijkander, Petersson* och *Cassel* funno uttrycket »om testamentes giltighet eller delning af död mans bo» kunna i vissa fall föranleda tvekan om hvad dermed rätteligen afsåges; och ansågo Justitieråden, att i ifrågavarande hänseende borde från prorogation undantagas: klander af testamente, tvist om gifterätt i bo efter den, som död är, eller om rätt till eller del i dylikt bo på grund af arf eller testamente eller om skifte af boet eller jemkning i dylikt skifte.

Justitieråden *Lilienberg* och *Grefberg* förenade sig om det ytt-
rande, att af samma skäl, som föranledt, att tvister om testamentes giltighet eller om delning af död mans bo undantagits från prorogation, syntes liknande undantag böra göras för det fall att tvisten rörde bättre rätt till arfvet i dess helhet, så att icke en sådan tvist skulle kunna handläggas vid en annan domstol, än den, som egde uteslutande behörighet att upptaga tvist rörande arfvets fördelning; och åberopade Justitieråden i detta hänseende 10 kap. 21 § rättegångsbalken, förra delen, i äldre lagberedningens förslag.

Justitieråden *Lilienberg, Huss, Lindbäck* och *Petersson* ansågo, att bestämmelserna om tvister rörande omyndighets- eller myndighetsförklaring samt af- eller tillsättande af förmyndare eller af god man för hustru eller för frånvarande delegare i dödsbo borde ur förslaget utgå. Frågor om vidtagande af nyssberörda domstolsåtgärder vore, äfven om de understundom antoge formen af tvist mellan två eller flere parter, likväl med hänsyn till sin innebörd att hänföra till sådana rena ansökningsärenden, å hvilka stadgandena i 10 kap. rättegångsbalken öfver hufvud ej egde tillämpning. En uttrycklig föreskrift derom, att i förevarande fall prorogation ej finge ega rum, vore alltså ej här på sin plats och syntes öfver hufvud mindre nödig, då det låge i sakens natur, att i allmänhet ett ansökningsärende ej kunde upptagas af annan domstol än den i lag förutsatta. Skulle ett stad-

gande i ämnet anses böra i förevarande kapitel upptagas, borde, till förebyggande af missförstånd, stadgandet i hvarje fall affattas så, att det komme att ega tillämpning å ansökningsärenden i allmänhet.

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken Justitierådet *Cassel* instämde, yttrade:

»Enligt förslaget skola tvister rörande omyndighets- eller myndighetsförklaring, af- eller tillsättande af förmyndare eller af god man för hustru eller för frånvarande delegare i dödsbo, eller egendoms afträdande till konkurs eller boskilnad eller sådant afskiljande af egendom, som i lagen om boskilnad afses, kunna upptagas endast af den domstol, som enligt nu gällande lag är dertill behörig. Dessa tvister äro utan undantag af den beskaffenhet, att de kunna uppkomma i anledning af ansökan eller genom en af domare eller domstol ex officio vidtagen åtgärd. Stämning föregår visserligen understundom i ett eller annat fall, men är icke erforderlig enligt lag. Att dispositionsrätt för parterna i fråga om forum i dessa tvister icke kan ega rum lär väl följa deraf, att med förslaget icke afses att gifva någon från nu gällande lag afvikande regel rörande domstols behörighet i ansökningsärenden, utan dessa skola tvärtom fortfarande ovilkorligen vara bundna vid viss domstol, och häraf är uppenbart, att prorogationsrätten icke är tillämplig å tvister, som uppkomma i följd af ansökningar eller dermed jemförliga åtgärder. Ifrågavarande uppräknande af nu berörda tvister är således onödigt och tillika, enär uppräknandet icke är uttömmande, af den beskaffenhet, att det lätteligen kan föranleda misstag. Om till exempel förmyndare söker att få sälja eller inteckna sin myndlings fastighet eller om arfvinge söker att frånvarande skall förklaras död och en dylik ansökning bestrides, så synes tvist lika väl föreligga som då stridighet uppstår om tillsättande af förmyndare eller god man. Valrätt i fråga om forum bör dock icke förefinnas vare sig i dessa eller andra dylika fall.

Från bestämmelserna om prorogationsrätt äro äfven i förslaget undantagna andra tvister än de nu ifrågavarande, hvilka jemväl uppkomma i följd af ansökningar. Så är förhållandet med sådan tvist om fast egendom, som rör jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, samt tvister om äktenskapsskilnad, hvilka sistnämnda tvister dock i vissa fall skola anhängiggöras genom stämning. Någon rubbning af förslaget i fråga om sistnämnda tvister bör icke ske, men för att förebygga all tvetydighet med afseende å alla sådana tvister, som

yppas i följd af ansökning eller dylik åtgärd, torde vara nödvändigt att, med uteslutande från fjerde momentet af här ofvan först uppräknade tvister, i stället tilläggas ett allmänt undantagsstadgande så affattadt, att det eger tillämpning å hvarje tvist i angelägenhet, som enligt lag kan utan föregången stämning upptagas vid domstol.»

Enär uttrycket »om egendoms afträdande till konkurs» syntes kunna misstydas derhän, att med samma uttryck afsåges allenast tvister, huruvida sådant fall vore för handen, att, enligt 1 kap. konkurslagen, gäldenär vore pliktig till konkurs afträda sin egendom, hemställde Justitieråden *Lilienberg* och *Lindbäck*, att ifrågavarande uttryck måtte lämpligen förtydligas.

Beträffande *de med N:o 5 betecknade fall* anförde Justitierådet *Grefberg*:

»Förslaget om prorogationsrättens tillämpning å brott, som ej må åtalas af annan än målsegande, synes mig ej böra antagas. Såsom allmän regel i fråga om brott gäller, att sanningen utredes bäst vid den domstol, under hvars domvärjo brottet blifvit begånget, det må nu vara af svår beskaffenhet eller ringa. Undantagsvis kan nog den ena domstolen vara lika lämplig som den andra att afdöma en mindre förbrytelse, men deraf synes icke följa, att man i fråga om domstols behörighet bör skilja emellan å ena sidan de brott, som ovilkorligen höra eller efter angivelse kunna höra under allmänt åtal, och å andra sidan sådana brott, som ej må åtalas af annan än målsegande. Det finnes nemligen brott af det senare slaget, som äro belagda med straffarbete i flera år.

Det nu gällande stadgandet att brott och missgerningsmål, svårare eller mindre, ransakes och dömes, der gerningen blifvit begången, är enkelt och så införlifvadt med allmänna rättsmedvetandet, att allenast någon gång torde händt, att högre Rätt behöft undanrödja under rätts beslut på grund af dess obehörighet. Genom förslagets antagande till lag skulle under sådant förhållande sällan förebyggas en kassation, som hade sin grund i en oriktig uppfattning eller ett förbiseende af lagens föreskrift, men deremot uteblefve icke särskilda olägenheter. Det inträffar nemligen understundom, att brott först under utredningen vid domstol befinnes vara af sådan beskaffenhet, att det hör under allmänt åtal. Såsom exempel kan anföras, att misshandel förorsakat svårare kroppsskada än till en början antagits eller att det först under handläggningen vid domstol utrönes, att brott

begåtts under sabbat eller å allmän plats. Föres talan i dylika fall vid obehörig domstol måste denna, utan att invändning göres, skilja målet från sig. Förslagets godkännande skulle sålunda föranleda en olägenhet, som är likartad med den, som förslaget afser att afhjelpa. Om parterna begagnat sig af sin dispositionsrätt i afseende å forum, kunna fall inträffa, då i högre rätt visas skäl för återförvisning och tillika befinnes, att brottet hör under allmänt åtal. Om ny utredning ej förvägras, måste målet återförvisas till den domstol, som förut handlagt målet, och af förslaget, deri rätt att göra invändning emot domstolens behörighet ej är inskränkt till visst stadium af rättegången, skulle följa, att sådan af part efter återförvisningen gjord invändning föranleder kassation, då målet ånyo drages under högre rätts pröfning.

Slutligen kan ock med fog ifrågasättas, huruvida vittnen böra dragas inför annan än behörig domstol och om det är förenligt med stadgandena om preskription, att under likartade förhållanden den ene brottslingen går fri från straff under det att en annan, som underlåtit jäfva domstolen, straffas.

På grund häraf får jag hemställa om uteslutande från 28 § 5:te momentet af orden 'som hörer under allmänt åtal eller må af allmän åklagare, efter målsegandens angivelse', åtalas.»

Justitierådet *Wijkander*:

»Då grunden för stadgandet i 10 kap. 21 § rättegångsbalken, att brott- och missgerningsmål, svårare eller mindre, skola rausakas och dömas vid domstolen i den ort, der gerningen gjord är, torde vara att söka i det förhållande, att den för målets afgörande nödiga utredning i regeln bäst åstadkommes vid denna domstol, synes undantag från berörda stadgande följdriktigt böra medgifvas allenast för de fall, då antagas kan att sådan utredning bättre eller åtminstone lika bra kan åstadkommas vid annan domstol. Uppenbart torde emellertid vara att ett sådant antagande icke kan grundas på den omständigheten, att målet ej må af annan än målsegande åtalas; och vid sådant förhållande lär den i förevarande hänseende föreslagna åtskilnaden mellan mål, deri allmän åklagare eger föra talan, och mål, som ligger allenast under enskildt åtal, ej vara ur principiell synpunkt behörigen motiverad. På grund häraf och då, på sätt Justitierådet Grefberg redan anmärkt, ganska betydande praktiska olägenheter tilläfsventyrs skulle kunna uppkomma, derest en sådan åtskilnad gjordes eller derest öfverhufvud taget parterna lemnades rätt att disponera öfver forum i

brottmål, under det att vår nu gällande lagstiftning, der en sådan dispositionsrätt är okänd, i verkligheten ej, åtminstone såvidt jag kunnat inhemta, visat sig medföra någon olägenhet, hemställer jag, att orden 'som hörer under allmänt åtal eller må af allmän åklagare, efter målsegandes angifvelse, åtalas' må utgå.»

I öfverensstämmelse med hvad sålunda blifvit inom Högsta Domstolen yttradt, ansågo äfven Justitieråden *Lilienberg*, *Huss* och *Lindbäck*, att orden »som hörer under allmänt åtal eller må af allmän åklagare, efter målsegandes angifvelse, åtalas» borde ur förslaget utgå.

I sammanhang med granskningen af 28 § ansåg *Högsta Domstolen* sig böra hemställa, att förslaget måtte fullständigas medelst ett stadgande derom, att mål skulle anses vara vid rätt domstol anhängiggjort, der invändning mot underrättens behörighet ej blifvit i stadgad ordning framställd och sådant fall ej vore för handen, som i 28 § afsåges. Ett stadgande af berörda innehåll skulle i främsta rummet tjena till att bestämdt uttala den viktiga grundsatsen, att underrätt i allmänhet ej egde att sjelfmant inlåta sig på någon undersökning af sin egen behörighet, hvilken grundsats i förslaget framginge allenast genom en slutledning från de i 28 § upptagna undantagsbestämmelser. Men äfven i ett annat hänseende vore ett dylikt stadgande af nöden. Derförutan vore det nemligen ej fullt klart, att i sådana fall, der enligt lag ett anspråk borde, vid äfventyr af talans förlust, inom bestämd tid anhängiggöras vid viss i lagen angifven domstol, en part, som med vederpartens goda minne inom den utsatta tiden hänvände sig till en annan domstol, derigenom förvarat sin talan, något som dock borde vara en naturlig följd af prorogationsrätten.

29 §.

Justitierådet *Wijkander* hemställde att, ehvad 5 mom. i 28 § bibehölles oförändrad eller erhöles den af Justitierådet föreslagna lydelse, stadgandet i förevarande § måtte utgå. I den mån det förklarades vara af allmänt intresse, att bestämmelserna om domstols behörighet i brottmål upprätthölles, syntes nemligen öfverdomstolarne

icke kunna fränkännas befogenhet att, der samma bestämmelser åsidosattes, ex officio ingripa. Eljest skulle kunna inträffa att, oaktadt det vid handläggningen af ett mål hos öfverdomstol visat sig, att erforderlig utredning icke kunde vinnas, med mindre målet förvisades till behörig underdomstol, öfverdomstolen dock skulle vara nödgad att afdöma målet i befintligt skick; och om än lyckligtvis kunde med visshet antagas, att öfverdomstol allenast i mycket sällsynt fall skulle blifva försatt i en sådan belägenhet, syntes dock i denna omständighet icke kunna sökas tillräcklig anledning för bibehållande af det föreslagna stadgandet.

Med Justitierådet *Wijkander* instämde Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck* och *Grefberg*.

13 Kap.

3 §.

Justitierådet *Lilienberg* ville för sin del erinra derom, att då upphäfvandet af rättigheten att klaga deröfver, att domare förklarats jäfvig, såsom i motiven anfördes, förutsatte, att ett sådant beslut icke för parterna föranledde särskild kostnad, erfordrades, förutom upphäfvande af det i detta hänseende nu i 3 § meddelade stadgande, äfven en bestämmelse derom, att kostnaden för uthärads nämnd icke skulle drabba parterna, hvilken bestämmelse dock icke torde behöfva i allmänna lagen införas.

5 §.

Justitierådet *Wijkander* yttrade:

»Att en vid domstol anhängiggjord sak, den må vara af tvistemåls eller brottmåls natur, ej må handläggas eller afdömas af jäfvig domare, är i svensk lag för närvarande en regel, från hvilken intet undantag gifves. Meddelad i såväl de enskilda parternas som det allmännas intresse gäller den i den utsträckning, att på hvarje stadium af rättegången ej mindre part kan väcka fråga om domares jäfvighet än äfven domstol kan af sig sjelf till bedömande upptaga sådan fråga.

Det remitterade förslaget afser att i detta hänseende göra väsentliga modifikationer, i det att enligt förslaget fråga om jäf mot härads-höfding eller häradsnämnd eller mot ledamot af rådstufvurätt ej får i högre rätt upptagas, med mindre talan mot beslut i dylik fråga blifvit fullföljd eller jäfvet i hofrätt göres af part, som ej varit i underrätten tillstädes eller eljest ej haft tillfälle att jäfvet der framställa, att jäf mot särskild ledamot af häradsnämnd ej må i högre rätt väckas, samt att i mål, som kommit under Konungens pröfning, ledamot af hofrätt ej må jäfvas, med mindre yrkande derom af part framställles. Genom de sålunda föreslagna bestämmelserna skulle i regeln — ty de fall, då part ej varit vid underrätt tillstädes eller då part, som tillstädeskommit vid underrätten, kan visa sig ej hafva haft tillfälle att jäfvet derstädes framställa, torde höra till undantagen — part vara förhindrad att i hofrätt framställa jäf mot underdomare, och part skulle under inga förhållanden, och således ej ens då han kunde styrka, att han vid målets handläggning i underrätten och hos hofrätten saknat kännedom om underdomares jäfvighet, kunna i högsta instansen framställa jäf mot sådan domare; hvarförutom det skulle vara i allo betaget hofrätt att ex officio förklara underdomare jäfvig och högsta instansen att beträffande underdomare eller ledamot i hofrätt ex officio meddela sådant förklarande, jäfvet finge vara af än så allvarsam natur, till och med af beskaffenhet att föranleda till antagande, att hela det material, hvarpå domen skulle grundas, icke förtjenade den ringaste tilltro. Svårigen läser kunna förnekas att en sådan lagstiftning i ämnet någon gång skulle kunna komma att medföra resultat, som i hög grad skulle kränka den allmänna rättskänslan, för att ej tala om den domares rättskänsla, som skulle vara nödgad att meddela slutlig dom, fastän utredningen i målet kunde befaras vara otillförlitlig och vilseledande; och enligt min åsigt förefinnes redan härutinnan fullgiltig anledning att underkänna förslaget i denna del.

Till undvikande af missförhållanden, sådana som det sagda, har man i den utländska lagstiftningen i allmänhet skilt mellan s. k. publika och privata jäf — mellan jäf, som i det allmännas intresse skola af domstolen ex officio beaktas, och jäf, som presumeras väsentligen angå allenast den enskildes rätt och därför ej må annat än på yrkande af part eller efter anmälan af vederbörande domstolsledamot till pröfning upptagas. Jäf af förra slaget kan, såsom naturligt är,

när som helst under rättegångens förtgång framställas, hvaremot beträffande rättigheten att framställa jäf af senare slaget meddelats mer eller mindre stränga preklusiva föreskrifter. Genom upptagande i den svenska lagstiftningen af en sådan anordning — hvilande för öfrigt på ett åskådningssätt, som torde finnas vara fullkomligt analogt med det, hvarpå förslagets bestämmelser om prorogatio fori grunda sig — skulle efter mitt omdöme frågan kunna erhålla en rationel lösning. Men skulle en uppdelning af jäfven i publika och privata jäf finnas vara för vår rättsuppfattning främmande och förty ej böra ifrågakomma, synes den nuvarande lagstiftningen, enligt hvilken alla jäf äro publika, ega bestämda företräden framför hvarje förslag, som, i likhet med det remitterade förslaget, ytterst hvilat på den uppfattningen, att jäfven väsentligen äro af privat natur. Mot en ändring i vår nu gällande lagstiftning i ämnet synes ock kunna anmärkas att samma lagstiftning veterligen ej medfört några nämnvärda olägenheter, medan det alltid blir tvifvelaktigt, huru en lagändring kan komma att verka.»

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck* och *Cassel* instämde, anförde:

»Öfverinstansernas pröfningsrätt angående jäf emot häradshöfding, häradsnämnd eller ledamot af rådstufvurätt skall enligt förslaget inskränkas på det sätt, att sådan pröfning kan förekomma i hofrätt allenast då jäfvet fullföljts från underrätt eller göres af part, som ej varit vid underrätten tillstädes eller eljest ej haft tillfälle att jäfvet der framställa, och hos Konungen allenast då jäfvet fullföljts.

Part, som först hos Konungen varit i tillfälle att göra laga jäf emot domare i lägsta instans, skulle således genom förslagets godkännande betagas rätt att få sin sak handlagd och pröfvad af ojäfvig domare, ehuru försummelse att i rätt tid göra jäfsanmärkning icke kunde läggas honom till last. Då emellertid part, som af en eller annan anledning saknat tillfälle att förr än hos Konungen framställa jäf, desto hellre må medgifvas sådan rätt, som genom förslagets antagande i oförändradt skick parts rätt att göra jäf emot ledamot i egodelningsrätt och domare i sådana sjörättsmål, som från rådstufvurätt dragas omedelbart under Konungens pröfning, i hvarje fall skulle kunna anses vara inskränkt till första instansen, hemställer jag, att andra stycket af paragrafen måtte gifvas den lydelse, att derigenom inrymmes rätt för part att hos Konungen göra jäf emot häradshöfding, härads-

nämnd eller ledamot af rådstufvurätt i det fall, att part ej förut haft tillfälle att jäfvet framställa.»

I öfrigt skulle denna § enligt nyssbemälde Justitieråds åsigt vinna i reda och öferskådlighet, derest *dels* det i slutet af första stycket införda förbud mot klagan öfver beslut, hvarigenom hofrätt förklarar någon sin ledamot jäfvig, blefve nedflyttadt till tredje stycket och sålunda sammanfördt med der upptagna föreskrift om hofrättsledamots jäfvande i mål, som kommit under Konungens pröfning, *dels* ock den i andra styckets sista punkt förekommande bestämmelse om jäf mot särskild ledamot af häradsnämnd infördes i slutet af första stycket, hvärs första punkt innehölle en dermed sammanhängande föreskrift. Härförutom hemställde Justitieråden att, till förtydligande af nyssberörda, i paragrafens sista stycke upptagna stadgande om jäf mot hofrättsledamot, åt stadgandet måtte gifvas ungefär följande affattning:

»I mål, som kommit under Konungens pröfning, må ej ledamot af hofrätten jäfvas, med mindre Konungen i anledning af förd klagan finner i hofrätten gjort jäf vara lagligen grundadt eller part hos Konungen framställer så beskaffadt jäf.»

Justitierådet *Petersson*, med hvilken Justitierådet *Lilienberg* instämde, anförde:

»Om det af mig vid 16 kap. 1—4 §§ framställda förslag till förändradt innehåll af dessa §§ godkännes, kommer bestämmelsen derom, att part, som ej varit vid underrätten tillstädes eller eljest ej haft tillfälle att der framställa jäf mot härads höfding eller häradsnämnd eller mot ledamot af rådstufvurätt, eger i hofrätt göra dylikt jäf, att upptagas i 1 § af 16 kap., hvadan samma bestämmelse bör här utgå.

Vidare kommer att af samma förslag, om det godkännes, blifva en följd, att fullföljd af talan mot beslut angående jäf mot härads höfding eller häradsnämnd eller mot ledamot i rådstufvurätt, icke kan förekomma i andra fall, än som omförmälas i 16 kap. 1 § sista punkten och 3 §. Deremot kan det inträffa, att talan i sammanhang med hufvudsaken fullföljes emot beslut, hvarigenom parts rätt att framställa jäfvet, förklarats vara försutten, i hvilket fall domstolen naturligen icke ingått i någon saklig pröfning af jäfvet. Skulle nu vid dylik klagan högre rätt finna beslutet icke vara lagligen grundadt och att jäfvet således bort i sak pröfvas, torde emellertid återförvisning af hela målet för dylik pröfning icke böra ifrågasättas, utan åt den högre domstolen — liksom åt hofrätt i det fall, hvarom i

16 kap. 1 § sista punkten förmåles — kunna medgifvas att direkt ingå i pröfning af jäfsfrågan. Jag hemställer alltså, att första punkten af andra stycket i förevarande § måtte utbytas mot en bestämmelse af det hufvudsakliga innehåll, att fråga om jäf mot härads-höfding eller häradsnämnd eller mot ledamot af rådstufvurätt ej må i andra fall, än som omförmålas i 16 kap. 1 § sista punkten och 3 §, i högre rätt upptagas, utan så är, att rätten finner öfverklagadt beslut, hvarigenom parts rätt att framställa jäfvet förklarats försutten, icke vara lagligen grundadt.»

Justitierådet *Petersson* tillade för sin del att, då de i förevarande ämne för den allmänna civilprocessen meddelade bestämmelser enligt hans uppfattning icke kunde afse sådana mål, deri enligt vissa speciallagar, såsom skiftesstadgan och sjölagen, talan skulle fullföljas från underdomstolen direkt till Kongl. Maj:t, för dessa mål erforderliga stadganden syntes böra särskildt meddelas.

Härjemte yttrade Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitieråden *Huss* och *Wijkander* förenade sig, att derest, på sätt förslaget afsåge, bestämmelserna i 30 kap. 14 § rättegångsbalken ej komme att inflyta i den nya lagen, det syntes mindre egentligt att bibehålla föreskriften i 2 § af förevarande kapitel, hvilken för öfrigt, såsom veterligen aldrig tillämpad, torde vara öfverflödig.

14 Kap.

6 §.

Justitierådet *Lindbäck* yttrade:

»Om första, andra och tredje punkterna af denna § uteslutas ur lagen, torde förevarande kapitel 2:dra §, med hänsyn till det sammanhang, hvari dess bestämmelser stå till stadgandena i ofvan omförmålda punkter, också böra upphäfvas. Härför talar jemväl en annan omständighet, eller att, i händelse 2 § kvarstår, deraf torde kunna föranledas tvekan, huruvida med föreskriften i andra stycket af 15 § i 26 kapitlet i förslaget åsyftades sättet för utförande af talan inför rådstufvurätt eller annan underrätt.»

15 Kap.

7 §.

Justitieråden *Lilienberg, Petersson, Cassel* och *Grefberg* förenade sig om följande yttrande:

»Derest förevarande § skulle i förändrad affattning upptagas i en ny lag, vore det enligt Justitierådens tanke nödigt, att de ur bruk komna och för nutida förhållanden mindre väl lämpade bestämmelserna i paragrafens första punkt underginge omarbetning. Då emellertid sådant icke lämpligen kunde ske annorledes än i sammanhang med revision af öfriga stadganden angående rättegångsfullmäktige — hvarom för närvarande ej vore fråga — ansågo Justitieråden paragrafen helst böra lemnas orubbad. Den ifrågasatta bestämmelsen angående ombuds rätt att utan särskildt bemyndigande anmäla missnöje å hufvudmannens vägnar kunde, så vidt fråga vore om anmälan angående tillämnadt revisionssökande, utan svårighet inpassas i den föreslagna 12 § af 30 kap. Att rättegångsombud egde anmäla missnöje med beslut, hvarigenom underrätt ogillat en processhindrande invändning, vore åter utan uttryckligt stadgande uppenbart.»

16 Kap.

1—4 §§.

Justitierådet *Petersson* anförde:

»Förslagets bestämmelser ifråga om de s. k. processhindrande invändningarne synas mig vara af hufvudsakligen följande innebörd:

Jäf mot domare i underrätt skall i *tvistemål* framställas inom viss i 1 § angifven tid. Äfventyret för underlåtenhet att iakttaga denna tid är emellertid icke att part förlorar rätt att derefter framställa jäfvet, utan blott att han ej får emot domstolens beslut i jäfsfrågan fullfölja särskild talan. Jäf får alltså göras äfven under senare skede af rättegången, domstolen skall deröfver meddela beslut, så snart ske kan, och talan deremot får fullföljas i sammanhang med hufvudsaken. Denna anordning har ifråga om jäfvets pröfning af högre rätt den

verkan, att, om jäfvet är i rätt tid framställt, underrättens derom meddelade beslut måste, såvidt ej sjelfva målet samtidigt afgöres, särskildt öfverklagas, om det ej skall blifva gällande, och att mot hofrättens på dylik klagan meddelade utslag talan icke får hos Konungen fullföljas, medan deremot ett jäf, som *senare* under rättegången framställts, får i sammanhang med hufvudsaken fullföljas instanserna igenom. I *brottmål* åter må jäf framställas när som helst under rättegången, särskildt beslut deröfver skall meddelas och talan deremot får i sammanhang med hufvudsaken fullföljas instanserna igenom. Med *brottmål* äro i detta hänseende likställda sådana tvistemål, som äro att hänföra till konkurs och sjörättsmål, i hvilka beslut i jäfsfråga ej heller får blifva föremål för särskild fullföljd.

Hvad angår invändning vid underrätt mot *domstolens behörighet* att taga befattning med målet, så gör förslaget skilnad mellan sådana mål (*tvistemål* såväl som *brottmål*), i hvilka domstolen, allenast i anledning af framställd invändning eger förklara sig obehörig att upptaga målet, och sådana mål deri rätten jemlikt 10 kap. 28 § rättegångsbalken har att *ex officio* tillse sin egen behörighet. I mål af förstnämnda slag åligger det part att inom den i 2 § bestämda tid framställa sin invändning vid äfventyr, om den senare göres, att den ej må till pröfning upptagas — således en verklig preklusionsbestämmelse. Varder invändningen i rätt tid framställd men ogillad, och är parten missnöjd med detta beslut, måste han, om målet är tvistemål, i regel särskildt öfverklaga beslutet, vid äfventyr att det eljest står fast, hvaremot han, om målet är brottmål, eger fullfölja sitt missnöje i sammanhang med hufvudsaken. Är åter målet af den art, som i 10 kap. 28 § rättegångsbalken afses, så medför parts underlåtenhet att i stadgad tid framställa invändningen ej annan påföljd, än att han går förlustig rätten att särskildt öfverklaga domstolens beslut i invändningsfrågan. Invändningen kan således göras när som helst under rättegången, om målet är tvistemål till och med först i högre rätt, sedan målet kommit dit, och talan mot domstolens beslut i invändningsfrågan får i sammanhang med hufvudsaken fullföljas instanserna igenom. För öfrigt gäller i afseende på mål af ifrågavarande art, att särskild talan mot underrätts beslut i invändningsfrågan eger rum allenast i tvistemål men icke i brottmål och dermed likställda konkurs- och sjörättsmål; att, äfven om dylik fullföljd icke sker, högre rätt i allt fall är oförhindrad (i tvistemål alltid och i brottmål

i vissa fall) att förklara underrätten hafva saknat behörighet att upptaga målet; samt att hofrätts utslag i invändningsfrågan, om den blifvit särskildt fullföljd, ej må i annat fall hos Konungen öfverklagas, än om hofrätten, med ändring af underrättens utslag, förklarat underrätten obehörig.

Det lär näppeligen kunna väntas annat än att dessa invecklade bestämmelser vid tillämpningen skola föranleda misstag och förbiseenden af mångahanda art. Särskildt är i detta hänseende att erinra om de svårigheter, som otvifvelaktigt uppkomma i händelse vid fullföljd af en invändningsfråga hofrätten skulle hysa en annan uppfattning än underrätten beträffande målets natur af tvistemål eller brottmål. Det synes mig därför angeläget vara, att noggrannt undersökes, om verkligen en sådan mångfald af regler, som ofvan angifvits, är af förhållandena oundgängligen påkallad, eller om icke en enklare och öfverskådligare lagstiftning i förevarande hänseende står att erhålla.

Dervid möter först den frågan, om olika bestämmelser för tvistemål och brottmål äro nödiga. Svaret härpå torde väsentligen komma att bero på arten af den processhindrande verkan, som man tillägger ifrågavarande invändningar. Så länge — såsom enligt nu gällande lag är fallet — framställandet af en processhindrande invändning föranleder, att processen ovilkorligen inställes i afbidan på invändningsfrågans afgörande, så kräver visserligen brottmålets (liksom äfven vissa tvistemåls) art, att de ej må på dylikt sätt uppehållas. Men annorlunda ställer sig saken, om invändningens processhindrande verkan inskränkes. Om — såsom äfven i föreliggande förslag är antaget — målets behandling kommer att under alla förhållanden fortgå samma dag, som invändningen af domstolen besvaras, med rätt för domstolen att jemväl afgöra målet genom slutligt utslag, der sådant kan ske den dagen: om i annat fall invändningens processhindrande verkan bestämmes dertill, att domstolen ej må i målet meddela slutligt utslag, innan öfver invändningen slutligen dömdt blifvit: och om frågan huruvida handläggningen skall fortgå jemväl efter det rättegångstillfälle, då invändningen af underrätten besvaras, göres beroende af i tvistemål motpartens yrkande och i brottmål exempelvis domstolens pröfning; så synes mig derefter någon afsevärd betänklighet näppeligen möta mot att i förevarande hänseende likställa tvistemål och brottmål. Tvärtom vore det tvifvelsutan en vinst, om jemväl i brott-

mål ett domarejäf eller en exceptio fori kunde pröfvas af högre rätt under ett tidigare skede af processen, då derigenom en eljest till äfventyrs nödvändig kassation af hela ransakningen kunde förekommas. Denna ståndpunkt intages ock af såväl den äldre lagberedningen som det s. k. principbetänkandet.

Vidare är att öfverväga, huruvida icke parts rätt att framställa processhinderande invändning kan — såsom af lagkomitén och äldre lagberedningen äfvensom i principbetänkandet föreslagits — effektivt begränsas till ett visst tidigare skede af rättegången. Förslaget anser, som ofvan nämnts, en dylik begränsning kunna ske allenast ifråga om exceptio fori i mål, deri prorogationsrätt är medgifven, men i öfrigt lemnas part frihet att när som helst under rättegången, i vissa fall äfven i högre rätt, framkomma med sin invändning utan att hans ställning i realiteten derigenom försämrass, snarare tvärtom. Skälet härtill är, såsom af motiven framgår, att om invändningen afser en obehörighetsgrund, som det åligger domstolen att af egen drift beakta, eller ett jäfsförhållande, som bör föranleda domaren att sjelfmant träda från rätten, part uppenbarligen ej kan betagas att när som helst under rättegången derå fästa domstolens uppmärksamhet och derigenom framkalla, att förhållandet faktiskt kommer under domstolens öfvervägande. Detta skäl synes mig visserligen böra föranleda — såsom i principbetänkandet jemväl föreslagits — en bestämmelse derom, att den omständighet, att parts rätt att framställa processhinderande invändning är försutten, ej utgör hinder för domstolen, att i de hänseenden, der pröfning ovilkorligen åligger domstolen, oberoende af invändning utöfva sådan pröfning; hvaraf åter måste följa att, om part efter preklusionstidens utgång fäster domstolens uppmärksamhet å ett förefintligt jäf eller en obehörighetsgrund, detta kommer att innefatta en anledning för domstolen att öfverväga, huruvida skäl förefinnes för domstolsledamot att sjelfmant träda ur rätten eller för domstolen att skilja målet från sig. Men att, såsom i förslaget skett, gå ännu längre och medgifva part att ovilkorligen påkalla domstolens utlåtande öfver en försent framställd invändning, äfven då domstolen finner den ej böra föranleda någon dess åtgärd, och att mot detta utlåtande fullfölja talan instanserna igenom, detta synes mig så mycket mindre vara af förhållandena påkalladt, som en sådan anordning i väsentlig mån kommer att omintetgöra verkan af de bestämmelser, hvilka i 10 kap. 29 § och 13 kap. 5 § af förslaget äro

gifna i syfte att inskränka högre rätts befogenhet att ingå i pröfning af jäf eller obehörighetsgrund.

Om således, såsom jag anser kunna och böra ske, i nu ifrågasvarande hänseende tvistemål och brottmål likställas samt parts rätt att framställa processhindrande invändning i alla mål begränsas till ett tidigare skede af rättegången, torde ganska enkla bestämmelser i förevarande ämne stå att erhålla. Det synes mig, som skulle i sådan händelse de föreslagna 1—4 §§ af 16 kap. kunna ersättas med stadganden af det hufvudsakliga innehåll, som angifves i följande utkast:

1 §.

Vill part göra jäf mot ledamot af underrätt, framställa invändningen vid första rättegångstillfälle, då parten tillstådeskommer och den ledamot i rätten sitter, eller, der den omständighet, hvarå jäfvet grundas, då ej var förhanden eller parten kunnig, vid nästa rättegångstillfälle, sedan han derom erhöi kännedom. Försummas det, vare parts rätt att framställa dylik invändning försutten.

Har part ej varit vid underrätten tillstådes eller eljest ej haft tillfälle att der göra jäf mot härads höfding eller häradsnämnd eller mot ledamot af rådstufvurätt eger han att i hofrätten framställa jäfvet.

2 §.

Menar svarande vid underrätt, att rätten ej är behörig att målet upptaga, göra invändning derom vid första rättegångstillfälle, då svaranden är tillstådes. Försummas det vare svarandens rätt att framställa dylik invändning försutten. Kommer svaranden ej vid underrätten tillstådes, men har han för sin utevaro laga förfall, eger han i hofrätten framställa invändning om underrättens behörighet.

3 §.

Har invändning, hvarom i 1 eller 2 § sägs, blifvit i rätt tid vid underrätt framstald, gifve rätten, så snart ske kan, särskildt beslut deröfver.

Varder invändningen ogillad och är ej sådant fall förhanden att, efter hvad i 13 kap. 5 § sägs, vid beslutet skall förblifva, ege part, som är med beslutet missnöjd att deröfver föra klagan: i händelse rätten samma dag meddelar slutligt yttrande i målet eller dömer till värjemålsed i sammanhang med fullföljd af talan i hufvudsaken, men i annat fall särskildt; anmäle dock i sistnämnda händelse till rättens protokoll sitt missnöje, innan rättegångsförhandlingarne för dagen afslutas. Försummas sådan anmälan eller varder anmältd missnöje ej fullföljdt, på sätt i 25 kap. 5 § sägs, skall vid underrätts beslut i invändningsfrågan förblifva.

4 §.

Hvad i 1, 2 och 3 §§ stadgas utgöre ej hinder för underrätt att utöfva den pröfning, som enligt 13 kap. 1 § och 10 kap. 28 § rätten åligger, ej heller för högre rätt att i fall, som afses i 1—4 mom. af sistnämnda lagrum, förklara att målet ej bort af underrätten upptagas.

5 §.

Har part anmält missnöje på sätt i 3 § sägs, fortfare rätten icke dess mindre med handläggningen af målet och ege jemväl deri meddela slutligt utslag eller döma till värjemålsed, der sådant sker samma dag rätten utlät sig i invändningsfrågan. I annat fall må utslag, hvarom nyss är sagdt, ej meddelas förrän hofrätten utlåtut sig i anledning af förd klagan i invändningsfrågan eller ock visadt blifvit att sådan klagan ej fullföljts.

Varder i tvistemål af andre parten yrkadt, att målet skall hvila i afbidan på utgången af klagan i invändningsfrågan, eller finner i brottmål rätten sådant nödigt meddele rätten förordnande derom.

Under erinran att detta utkast icke gör anspråk på att kunna utan formel öfverarbetning användas som lagtext, har jag slutligen att i fråga om de ändringar i andra delar af förslaget, hvartill en dylik affattning af nu ifrågavarande stadganden föranleda, hänvisa till

hvad derom anmärkts vid 13 kap. 5 §, vid 6 § här nedan, samt vid 30 kap. 6 §.»

Justitieråden *Lilienberg* och *Grefberg* instämde med Justitierådet *Petersson*, dock med den jemkning, som framginge af Justitieråden *Lilienbergs* och *Grefbergs* vid 10 kap. 28 § under N:o 5 och 29 § samt 13 kap. 5 § uttalade åsigter.

Justitierådet *Cassel* delade likaledes de åsigter Justitierådet *Petersson* uttalat i fråga om dessa §§ i förslaget och tillstyrkte att förslaget omarbetades i den riktning Justitierådet *Peterssons* berörda yttrande utmärkte; dock erinrade Justitierådet om den af honom vid 13 kap. 5 § gjorda anmärkning beträffande rätt för part att i visst fall hos Konungen framställa jäf mot ledamot af underrätt.

Justitierådet *Wijkander*, med hvilken Justitieråden *Huss* och *Lindbäck* förenade sig, anförde:

»Beträffande förevarande §§:ers affattning synes önskvärdt att åt densamma gäfvos mera klarhet och öfverskådlighet än som skett, i hvilket afseende särskildt kan erinras derom, att 2 § icke med erforderlig tydlighet utmärker, att densamma, i motsats till nästföregående §, skall ega tillämpning ej allenast i tvistemål utan äfven i brottmål.

I fråga om 2 § hemställer jag i öfrigt — under åberopande af hvad jag vid 10 kap. 29 § anført — att det i sista punkten gjorda undantag måtte komma att omfatta jemväl det i 10 kap. 28 § 5 mom. omförmålta fall.

Enligt hvad i 4 § föreslås, skall, i händelse part anmält missnöje mot beslut, hvarigenom processhindrande invändning ogillats, och slutligt yttrande eller beslut om värjemålsed ej samma dag meddelas, målets behandling tills vidare afstanna, så framt ej motparten framställer yrkande om fortsatt handläggning. Då enligt 3 § missnöjesanmälan kan ske när som helst innan rättegångsförhandlingarne för dagen afslutas, blir således enligt förslaget part, som vill förebygga, att handläggningen afbrytes, esomoftast nödsakad att allenast för sådant ändamål qvarstanna vid rätten ända till förhandlingarnes slut. Der part åter aflägsnat sig då missnöjesanmälan göres, måste uppskofsbeslut, som af rätten förut må vara meddeladt, återkallas utan att den frånvarande derom erhåller kännedom förr än genom protokollet. Till undvikande af dessa uppenbara olägenheter synes sådan ändring i 4 § böra vidtagas, att i det fall, som der förutsättes, målet

kommer att hvila allenast i den händelse, att den missnöjesanmälandes motpart sådant yrkar.»

5 §.

Justitierådet *Grefberg* yttrade:

»Enligt föreslagua lydelsen af denna paragraf eger svaranden göra invändning emot stämningen vid första rättegångstillfälle, då han inställer sig vid underrätt.

Då det kan hända, att svaranden icke blifvit lagligen stämd, fastän bevis om ett motsatt förhållande företetts, bör visserligen hans rätt att göra dylik invändning, då han första gången uppträder vid domstolen, icke bero på huruvida han för uteblifvande vid ett föregående rättegångstillfälle haft laga förfall eller icke, men deremot bör enligt min mening föreskrifvas, att invändningen skall göras innan svaromål afgifves. Svaranden är nemligen oförhindrad att framställa denna invändning omedelbart efter upprop af saken och det kan därför ej vara lämpligt medgifva svaranden rätt att, sedan domstolen företagit en längre sakförhandling eller saken till och med blifvit vederbörligen utredd, göra en anmärkning, som kan verka att hela förhandlingen blifver ändamålslös.

Derest ifrågavarande lagrum komme att i enlighet med nu rådande praxis innehålla föreskrift, att invändning mot stämning måste framställas före svaromåls afgifvande, lärar väl vara uppenbart, att sådan invändning skall pröfvas äfven i det fall att, såsom ej sällan plägar inträffa, svaranden i samma skrift såväl gör anmärkning emot stämningen som svarar å vederpartens yrkanden, enär i dylikt fall yttrande i sjelfva saken kan anses vara afgifvet allenast vilkorligt eller under förutsättning, att svarandens invändning emot stämningen icke skulle vinna bifall. Det föreslagna stadgandet i 11 § rörande sådan invändning i mål, som blifvit omedelbart vid hofrätt anhängiggjort, torde också medgifva en sådan tolkning.

På grund häraf får jag hemställa, att 5 § måtte, i enlighet med såväl lagkomiténs och äldre lagberedningens som principbetänkandets ståndpunkt i denna fråga, så affattas, att invändning mot stämning skall för att vinna afseende ske innan svaromål afgifves.»

Högsta Domstolens öfrige ledamöter anmärkte, att den i förvarande § meddelade bestämmelse, att invändning mot stämningens gil-

tighet skall vid underrätt göras vid första rättegångstillfälle, ej syntes fullt instämma med stadgandet i första stycket af 11 kap. 32 § rättegångsbalken, enligt hvilket sådan invändning, för att förtjena afseende, skall göras innan svarande ingått i svaromål.

Beträffande det föreslagna stadgandet om rätt för svarande, som vid underrätten uteblifvit, att första gången han yttrade sig i hofrätten göra invändning om stämningens giltighet, erinrade Justitieråden *Huss, Lindbäck, Cassel* och *Grefberg*, att enligt förslaget en part, som i hofrätten vore svarande, skulle kunna genom underlåtenhet att i stadgad tid afgifva svaromål bereda sig möjlighet att å ett temligen framskridet stadium af målets handläggning framställa invändningen; och hemställde Justitieråden att, till förebyggande häraf, den tid, inom hvilken enligt föreskrifterna i 26 kap. svaromål skulle afgifvas, måtte för part, hvarom här vore fråga, bestämmas till sluttermin för invändningens framställande.

6 §.

Justitierådet *Petersson* anmärkte att, derest hans vid 1—4 §§ framställda anmärkningar vunne afseende, första punkten af 6 § borde utgå samt den deri förekommande bestämmelsen, att rätten så snart ske kan skall meddela särskildt beslut öfver invändning, som i 5 § afses, intagas i sistnämnda §, dervid jemväl omredigering af 6 § sista punkten blefve nödig.

Justitieråden *Lilienberg, Cassel* och *Grefberg* erinrade likaledes derom, att antagandet af Justitierådet *Peterssons* förslag måste medföra en jemkning i förevarande §.

8 §.

Justitieråden *Lilienberg, Lindbäck, Petersson, Cassel* och *Grefberg* hemställde, att då den föreslagna affattningen af denna paragraf möjligen kunde medgifva den tolkning, att part, som dömts till värjemålsed, egde att deröfver klaga jemväl i sammanhang med fullföljd af talan emot slutliga utslaget, paragrafen måtte gifvas en sådan lydelse, att denna tvetydighet förebyggdes.

9 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg* anmärkte, att enär enligt förslaget särskild talan finge föras emot beslut, hvarigenom underrätt ogillat yrkande om ansvar för uteblifvande, dylik talan äfven borde tillåtas i det fall, att yrkande om ådömande af förelagdt vite för uteblifvande af underrätt ogillats.

Justitieråden *Lilienberg* och *Lindbäck* ansågo, att uttrycket »eller förordnat om annan dermed jemförlig åtgärd» borde utbytas mot ett stadgande, som bestämdt angäfve, hvilken eller hvilka åtgärder här åsyftas. Saknaden af uttrycklig lagbestämmelse i ämnet skulle säkerligen icke sällan föranleda dertill, att vid besvarandet af frågan, hvilken åtgärd enligt lag vore jemförlig med kvarstad eller skingringsförbud, misstag beginges af mindre lagkunnige parter, hvilka i följd häraf försummade att genom anförande af besvär söka värja sin rätt.

Justitierådet *Huss* anmärkte, att, derest framställt yrkande om kvarstad, skingringsförbud eller förordnande om annan dermed jemförlig åtgärd blifvit af underrätt ogilladt, det borde tillåtas den med beslutet missnöjde att deremot föra särskild talan.

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitieråden *Lilienberg* och *Huss* instämde, yttrade:

»Derest underrätt genom beslut under rättegången beviljat kvarstad eller skingringsförbud eller förordnat om annan dermed jemförlig åtgärd, skulle enligt denna §, jemförd med 27 kap. 1 och 2 §§ af förslaget, den, som ville söka ändring i beslutet, vara pliktig att inom viss tid efter detsammas meddelande deremot föra särskild talan vid äfventyr att beslutet vunno laga kraft. Då emellertid någon olägenhet synes icke kunna uppstå deraf, att den missnöjde medgäfvess rätt att efter eget val antingen föra talan mot beslutet i sagda ordning eller ock öfverklaga detsamma i sammanhang med hufvudsaken, anser jag förslaget böra i öfverensstämmelse härmed ändras. Bestämmelsen att jemväl den, som är missnöjd med underrättens under rättegången gifna beslut, hvarigenom meddelats föreskrift om någons häktande eller kvarhållande i häkte eller hemtande till rätten, skall mot beslutet föra särskild talan, synes ej heller böra bibehållas oförändrad, då det föreslagna stadgandet i 27 kap. 1 §, att klagan öfver dylikt beslut icke skulle vara till viss tid inskränkt, följdriktigt torde

innebära, att beslutet får öfverklagas vare sig genom särskilda besvär eller i sammanhang med hufvudsaken.»

Justitierådet *Petersson* yttrade:

»Har underrätt genom beslut under rättegången beviljat kvarstad eller skingringsförbud eller förordnat om annan dermed jemförlig åtgärd, och beslutet icke blifvit inom den i 27 kap. 1 § stadgade tid öfverklagadt eller, efter förd klagan, af öfverrätt faststälts, torde detta — med hänsyn till innebörden af de säkerhetsåtgärder, om hvilka här är fråga — dock icke utgöra hinder för part att, så länge rättegången ännu vid underrätten fortgår, yrka upphäfvande af den stadgade säkerhetsåtgärden, eller för domstolen att, om förhållandena sådant föranleda, bifalla detta yrkande. Har nu ett sådant yrkande blifvit framställt men af domstolen afslaget, torde beslutet härom, likaväl som det beslut hvarigenom säkerhetsåtgärden ursprungligen beviljats, böra få särskildt öfverklagas; och då sådant, enligt min uppfattning, icke med erforderlig tydlighet framgår af paragrafens nuvarande affattning, hemställas att §:n måtte varda i angifvet syfte förtydligad.»

Derjemte anförde Justitierådet *Petersson*, med hvilken Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck* och *Wijkander* förenade sig:

»Att underrätts under rättegången meddelade beslut, hvarigenom rätten skilt fullmäktig från fullmäktigskapet eller beviljat kvarstad eller skingringsförbud eller förordnat om annan dermed jemförlig åtgärd, eller meddelat föreskrift om någons häktande eller kvarhållande i häkte eller hemtande till rätten, bör gå i verkställighet utan hinder deraf, att beslutet öfverklagas, torde ligga i sakens natur. Då emellertid uttryckliga bestämmelser härom meddelats beträffande kvarstad och skingringsförbud i tvistemål i 41 § utsökningslagen och beträffande häktning i 19 § 19 mom. af förordningen om strafflagens införande den 16 Februari 1864, torde motsvarande bestämmelser jemväl för öfriga ofvan omförmälda fall böra i sammanhang med förslagets antagande meddelas.»

Afven Justitieråden *Cassel* och *Grefberg* ansågo uttrycklig föreskrift erfordras derom, att underrätts beslut om hemtning skulle, utan hinder af klagan, gå i verkställighet.

Vid granskningen af 16 kap. fann *Högsta Domstolen* slutligen böra anmärkas, att hvad 6 § i nämnda kapitel enligt dess nuvarande lydelse innehölle om meddelande af uppskof på parts derom framställda begäran helt och hållet saknade motsvarighet i förslaget. Då berörda bestämmelse enligt *Högsta Domstolens* tanke ej kunde utan olägenhet umbäras, hemställde *Högsta Domstolen* att, der densamma ej ansåges kunna upptagas bland nu föreslagna stadganden i 16 kap., den måtte å lämplig plats i annat kapitel införas.

23 Kap.

5 §.

Justitierådet *Lindbäck* anförde:

»Från den rättssökande allmänhetens sida har aldrig försports något missnöje dermed, att berättelser i öfverdomstolarne utfärdas. Det vore enligt min tanke önskvärdt, att — hvad numera icke iaktages — dessa berättelser författades med den fullständighet, som gällande lag påbjuder; och till än större betryggande af parternas rätt skulle uppenbarligen lända en föreskrift, att berättelserna, på sätt lagkomitén och äldre lagberedningen föreslagit, borde innefatta en fullständig framställning af tvistens hela sammanhang, hvilken framställning således blefve närmast jemförlig med de promemior, som af revisionssekreterarne användas vid föredragning inför *Högsta Domstolen*. Men, äfven om en reform i denna riktning icke kan åstadkommas, kvarstår likväl alltid, att genom berättelserna, så kortfattade de nu än äro, möjlighet är parterna beredd att i sådana mål, deri, i olikhet med brottmålen, ofta förekomma åtskilliga tvistepunkter af mera invecklad beskaffenhet, utöfva kontroll derå, att icke i följd af misstag eller förbiseende något af de i målet fullföljda påståenden af den dömande myndigheten lemnas obeaktadt eller oriktigt uppfattas. Genom berättelsernas afskaffande skulle emellertid parterna beröfvas det enda medel till utöfvande af dylik kontroll, som enligt vår rättegångsordning står dem till buds. Att en lagändring, som medförde en för parterna så menlig påföljd, icke är att ur rättssäkerhetens synpunkt förorda, torde ligga i öppen dag. Vid detta förhållande synes mig den under förevarande ämnens behandling i hofrätterna vidrörda

frågan, huruvida genom upphäfvande af föreskriften om berättelsers utfärdande i hofrätt någon besparing i tid eller lättnad i arbetet skulle beredas hofrätternas ledamöter, vara af temligen underordnad betydelse. Emellertid torde den ifrågakända lagändringen, om den genomfördes, icke komma att i berörda hänseende medföra någon mera afsevärd verkan, hvilket synes framgå af de afstyrkande utlåtanden, hvilka inom hofrätterna afgifvits.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer jag, att icke allenast 22 kap. med undantag af hvad deri stadgas om berättelser i underrätt och till hofrätt instämnda saker, utan äfven 23 kap. 5 § rättegångsbalken bibehållas oförändrade, samt att i förslaget införes en bestämmelse, hufvudsakligen motsvarande 30 kap. 13 § sagde balk.

Godkännes denna hemställan varder jemkning i den föreslagna nya lagens ingress erforderlig.»

Justitierådet *Wijkander*, med hvilken Justitieråden *Huss* och *Grefberg* instämde, yttrade:

»Den i förevarande § vidtagna ändring är uteslutande beroende deraf, att sådana skriftliga berättelser, som i 22 kap. rättegångsbalken omförmälas, enligt förslaget ej vidare skola utfärdas. I fråga om dessa berättelsers afskaffande anser jag för min del de skäl, som inom hofrätterna anförts mot förslaget, väga tyngre än de, som anförts för detsamma. Något afgörande hinder för berättelsernas borttagande synes mig dock icke föreligga, derest, såsom af Svea hofrätt förordats, i stället stadgas skyldighet för referent i vademål att vid dess fördragning hafva uppsatt förslag till den blifvande domens rubrik. För att göra bestämmelsen om en sådan skyldighet fullt effektiv och för att ej beröfva part kvarje tillfälle att kontrollera, det hans påstående blifvit af referenten rätt uppfattade, torde dock vara erforderligt, att förslaget till rubrik, underskrifvet af referenten, under viss kort tid, efter anslag, hålles för parterna tillgängligt.

Ett häremot svarande stadgande i fråga om proceduren i Nedre Revisionen lär ock kunna vara af gagn för parterna, om än behovet af ett sådant stadgande måste anses vara af jämförelsevis mindre vikt.»

25 Kap.

1 §.

Justitieråden *Lilienberg, Huss, Lindbäck, Petersson, Cassel* och *Grefberg* hemställde om den redaktionsförändring att i första stycket i stället för orden »här nedan» måtte till förtydligande af paragrafen insättas orden »i 3 eller 5 §», äfvensom att den i andra stycket intagna bestämmelsen om vattenrättsmål måtte så till vida förändras, att ordet »sådant» uteslutes samt ordet »som» utbytes mot orden »ändå att målet».

2 §.

Då, såsom chefen för justitiedepartementet framhållit och en jemförelse med 1 § jemväl gäfvé vid handen, förslaget afsåge, att alla sådana domstolsfrågor, som i förslaget inbegreps under benämningen ärenden, skulle från underrätt fullföljas i enlighet med förevarande §, men dennas ordalydelse gäfvé anledning till den föreställning, att vissa ärenden funnes, å hvilka paragrafen ej egde tillämpning, ansågo Justitieråden *Lilienberg, Huss, Lindbäck, Petersson, Cassel* och *Grefberg* paragrafens affattning böra härutinnan undergå någon jemkning; och hemställde Justitieråden i sådant afseende, att orden »annorledes än genom stämning» måtte utbytas mot »genom ansökning eller annorledes».

5 §.

Då bestämmelsen i denna § att, om underrätts beslut i vissa s. k. incidensfrågor meddelats först i slutliga utslaget, talan mot beslutet skall föras i sammanhang med fullföljd af talan i hufvudsaken, uppenbarligen ej kunde afse annan part än den, som sjelf ville fullfölja talan i hufvudsaken, och part, som ville klaga allenast i incidensfrågan, således borde vara hänvisad till fullföljd besvärsviis, oafsedt om hufvudsaken tilläfventyrs blefve af annan part dragen under högre rätts pröfning, men detta icke tydligen framginge af den affattning, sista meningen i denna § erhållit, hemställde Justitieråden *Lilienberg, Huss, Lindbäck, Petersson, Cassel* och *Grefberg*, att i berörda hänseende nödig jemkning af redaktionen måtte ega rum.

6 §.

Justitieråden *Huss*, *Lindbäck* och *Cassel* ansågo att slutmeningen i språkligt afseende vore otillfredsställande och att densamma derför borde erhålla förändrad affattning.

Justitierådet *Grefberg* hemställde, att slutmeningens lydelse: »och skall klagan fullföljas hos samma hofrätt och inom samma tid som klagan öfver det slutliga utslaget», måtte i stället gifvas ungefärligen denna affattning: »och skall klagan inom den tid, som för ingifvande af besvär öfver det slutliga utslaget gäller, fullföljas i den hofrätt, som eger att upptaga besvär öfver detta utslag».

7 §.

Med erinran att det i paragrafens senare stycke upptagna stadgande tydligen ej borde ega tillämpning å sådana, under rättegången meddelade beslut, som enligt lag vore föremål för särskild klagan, hemställde Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg* om den rättelse i förslaget, som häraf påkallades.

8 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg* ansågo, att i de fall, då talan mot underrätts utslag skulle fullföljas efter vad, det vore hvarken behöfligt eller lämpligt, att, såsom förslaget innebure, i utslaget gäfves tillkänna, i hvilken hofrätt ändring skulle sökas. Upplysning härom vore nemligen ej af nöden för andra parter än dem, som sedermera erlade vad, och kunde lämpligare meddelas dessa i vadebeviset.

Justitierådet *Wijkander*, med hvilken Justitierådet *Huss* instämde, yttrade beträffande 1:sta stycket af §:n:

»Det lär i förevarande hänseende ej vara erforderligt att rätten i utslaget meddelar annat tillkännagifvande än huruvida talan emot utslaget skall fullföljas efter vad eller genom besvär. Deremot torde, genom försorg af rättens ordförande eller annan behörig tjänsteman, part kunna erhålla de vidare upplysningar, hvaraf han för fullföljd

af sin talan är i behof, sålunda att beträffande mål, deri talan fullföljes efter vad, dels å utslag, som till part utgifves, hänvisning meddelas om hvad missnöjd part har att i afseende å vadeanmälan iakttaga, dels ock i sådant bevis, som omförmäles i 26 kap. 2 §, lemnas hänvisning om hvad part, som anmält vad, i öfrigt vid sitt ändringssökande har att iakttaga, samt att i mål, deri talan fullföljes genom besvär, å utslag, som till part utgifves, tecknas besvärshänvisning.

Beträffande sagda besvärshänvisning, synes densamma böra vara så fullständig som möjligt och således ej allenast angifva, i hvilken hofrätt och inom hvilken tid ändring bör sökas, utan äfven hvad part i öfrigt har att iakttaga för fullföljd af sin talan. Särskildt torde sådant vara af vigt till undvikande deraf, att klagande skall efter-sätta den honom enligt 27 kap. 3 § åliggande skyldighet att vid besvären foga det öfverklagade utslaget samt underrättens öfriga protokoll i målet — en underlåtenhet, som medför olägenheter för såväl parterna som för hofrätten.»

Justitierådet *Lindbäck* anförde:

»Jag instämmer i hvad Justitierådet *Wijkander* yttrat. Särskildt synes det mig vara af framstående vigt, att någon rubbning icke sker i de sedan lång tid tillbaka gällande bestämmelser om skyldighet för under- och öfverrätter, att i alla sådana brottmål, uti hvilka ansvar ådömes, genom besvärshänvisning, tecknad å utslaget, meddela den domde tydlig, noggrann och fullständig underrättelse om allt hvad han i hvarje händelse har att iakttaga för ändrings sökande. Den omständighet, att expeditionerna i besvärsmål genom påtecknande af besvärshänvisning något förlängas och fördyras, anser jag vara en ringa olägenhet i förhållande till den uppenbara fördel, nemligen trygghet mot rättsförlust, som genom hänvisningen beredes parten.

Stadgandet i sista punkten af första stycket torde, tolkad efter ordalydelsen, kunna anses innebära, att underrättens föreskrifter rörande den hofrätt, hvarest ändring borde sökas, och tiden, inom hvilken besvär borde till hofrätten ingifvas, icke skulle, äfven om dessa föreskrifter vore med lag öfverensstämmande, lända till efterrättelse. I anledning häraf torde stadgandet böra omredigeras.»

Justitierådet *Grefberg* yttrade, att om 27 kap. 4 § komme att affattas i enlighet med här nedan af Justitierådet afgifna förslag, torde i fall, der talan skulle fullföljas genom besvär, i utslaget äfven gifvas

hänvisning till nämnda lagrum i fråga om klagandes skyldighet att ingifva fullständiga protokoll.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss* och *Lindbäck* anmärkte vidare, att hänvisning rörande talans fullföljd borde, oberoende af derom framställd begäran, meddelas jemväl i det fall, att under handläggning af brottmål förordnats om någons häktande eller qvarhållande i häkte. En föreskrift härom påkallades enligt Justitierådens mening ej allenast af förordnandets ingripande verkningar utan ock deraf, att den häktade ej alltid kunde förutsättas ega kännedom om, att särskild klagan öfver häktningsbeslutet vore tillåten.

Beträffande senare stycket af denna § hemställde Justitieråden *Lilienberg*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg* att, på det tillfälle måtte beredas part att äfven mellan rättens sammanträden erhålla under rättelse, som här afsåges, befogenhet att meddela sådan underrättelse måtte tilläggas jemväl rättens ordförande samt i stad den person, som, på sätt i 26 kap. 1 § i förslaget förutsattes, vore satt att å rättens vägnar emottaga anmälan om vad.

9 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Petersson* och *Grefberg* funno anledning ej föreligga att afvika från gällande lagstiftning i hvad denna innebure, att underrätts utslag, hvarigenom någon dömts till förlust af medborgerligt förtroende för alltid, i hvarje fall skulle underställas hofrättens pröfning. Såsom skäl för den förändrade ståndpunkt förslaget härutinnan intoge, hade af chefen för justitiedepartementet åberopats de förändringar, som år 1890 vidtagits i strafflagens bestämmelser rörande ådömande af ständig vanfrejd, hvarmed syntes hafva af departementschefen åsyftats, att dylik påföljd numera i allmänhet ej ifrågakomme annat än i sammanhang med straff, hvars ådömande äfven enligt föreliggande förslag föranledde underställning. I fråga om ett visst, ingalunda sällsynt slag af förbrytelser, nemligen menedsbrotten, gälde emellertid ett annat förhållande, i det de gröfre arterna af nämnda brott, änskönt i lagen belagda allenast med straffarbete på viss, jemförelsevis kort tid, dock ovilkorligen medförde förlust af medborgerligt förtroende för alltid. Under sådana omständigheter ansågo Justitieråden, med hänsyn till den synnerligen allvarliga innebörden af nyssnämnda påföljd, det vara af nöden att i den

tilltalades intresse bibehålla föreskriften om underställning i det fall, som här afsåges.

Justitierådet *Lindbäck* yttrade:

»Enligt min mening bör underrätten, då mål underställes hof-rättens pröfning, gifva tillkänna icke allenast, såsom här är föreskrifvet, hvad part har att iakttaga, der han vill i hofrätten sig yttra, utan äfven den påföljd, som i 27 kap. 13 § är stadgad för den händelse sådant yttrande icke inom bestämd tid är afgifvet.

26 Kap.

1 §.

Justitierådet *Grefberg* anförde:

»Då på grund af de anmärkningar, som framstälts mot nya lagberedningens förslag om skriftlig vadeanmälan och afskaffande af vadepenning, det ansetts nödigt att medgifva muntlig anmälan och bibehålla afgiften, kan det ifrågasättas huruvida skäl föreligga att bestämma vadepenningen till så ringa belopp som tre daler, ett belopp hvilket understiger den i nu gällande lag bestämda afgiften af fem daler vid anmälan om vad mot rådstufvurätts dom. Afgiften bör visserligen vara till beloppet lika vare sig vad sker mot häradsrätts eller rådstufvurätts dom, men med afseende å den rättsliga verkan vad medför, torde vadepenningen böra sättas till ett belopp, som förebygger förhastad anmälan. Ett belopp af tre daler kan endast undantagsvis hafva en sådan verkan. Då det förslag, som nu är föremål för granskning, hufvudsakligen afser att, med bibehållande af hufvudgrunderna för gällande lagstiftning om talans fullföljd i högre rätt, afhjelpa vissa oegentligheter och brister, och genom förslagets antagande i flera hänseenden kommer att beredas lättnad för parter att söka högre instans, torde, med afseende å penningevärdets högst betydande minskning sedan den tid, då föreskrift om vadepenning i nu gällande lag tillkom, denna afgift kunna sättas till ett belopp, som åtminstone i någon mån närmar sig det fordna värdet. Den kunde t. ex. sättas till femton daler och, utan rubbning af dess egenskap af prestandum, tio daler deraf utgå i stämpel, hvarmed vadebeviset

belades, och fem daler tillfalla i stad rätten och å landet härads-höfdingen.

Äfven med hänsyn till vadepenningens ringhet enligt förslaget synes fattigdom böra medföra befrielse från afgiften. I nu gällande lag saknas uttrycklig föreskrift härom, men praxis har gått i den riktning att oförmåga att betala afgiften icke lagt hinder i vägen för fullföljd af talan i högre instans. Det kan nämligen inträffa, att den medellöse är urståndsatt att anskaffa afgiften, och i sådant fall må det anses oförenligt med rättvisa och billighet att genom ett ovilkorligt stadgande om vadeskilling hindra fullföljd af talan. Den ståndpunkt praxis intagit synes därför böra i lag fastslås, och befrielse från afgiften torde kunna stadgas dels för den, som på grund af fattigdom erhållit expedition i målet utan lösen eller styrker sin medellöshet med sådant bevis, som omförmäles i 14 § i förordningen angående expeditionslösen, och dels i det fall att den vädjandes medellöshet eljest är känd för den, som eger att emottaga anmälan om vad; denna kännedom må nu grunda sig på personlig bekantskap om den vädjandes villkor, på intyg af tillförlitlig person eller på andra omständigheter. Om ett stadgande tillkommer i nu angifna riktning bör dock frågan om rätt att njuta befrielse från vadepenning blifva beroende allenast på pröfning af den, som eger upptaga anmälan om vad. Man kan icke befara att genom en sådan pröfningsrätt följderna blifva menliga för de fattiga eller att missbruk i motsatt riktning kommer att ega rum. Den subjektiva uppfattningen om en annans förmögenhetsvillkor kan föga kontrolleras, och, under förutsättning att vadepenning i något fall skulle komma att affordras, då fattigdom styrkts vara för handen, finnes korrektiv i det åtal, den förorättade kan föranstalta.

Bestämmelser af nu angifna innebörd skulle leda till ändring utom i första paragrafen äfven i tredje paragrafen och förordningen om stämpelafgiften. Första stycket af tredje paragrafen komme att afse allenast de fall, då vadeanmälan med erbjudande af vadepenning icke upptagits och i andra stycket skulle från vederpartens rätt att påkalla pröfning om vadeanmälan vore rätteligen gjord, undantagas frågan huruvida den vädjande på grund af fattigdom egt rätt att åtnjuta honom beviljad befrielse från erläggande af vadepenning.»

Justitierådet *Cassel*, med hvilken Justitieråden *Huss* och *Wijkander* förenade sig, yttrade:

»Jag instämmer med Justitierådet Grefberg i hvad han anført rörande vadepenningens belopp och sättet för dess utgående; och är jag med honom ense jemväl derutinnan, att fattigdom bör medföra befrielse från erläggande af vadepenning.

I sist nämnda afseende tillstyrker jag att, vare sig vadepenningens belopp, på sätt jag hemställt, förhöjes eller förslaget derutinnan bibehålles oförändradt, i förevarande § måtte införas en bestämmelse derom, att part, som anmäler vad, skall vara från vadepenning fri, der den, hos hvilken vadeanmälan göres, finner det kunna antagas, att parten för fattigdom ej förmår gälda afgiften. Bedömandet af huruvida fattigdom kan anses föreligga bör nemligen enligt mitt förmenande öfverlemnas åt den person, som har att emottaga vadeanmälan, och några bestämmelser i lagen om sättet, huru fattigdomen skall styrkas, blifva då icke erforderliga.

Men öfverlåtes det åt den, hos hvilken anmälan om vad göres, att afgöra, huruvida den vadeanmälande skall på grund af fattigdom vara fri från erläggande af vadepenning — en bestämmelse som torde vara med nu gängse praxis öfverensstämmande — bör dock, till förekommande af klagan från motparten deröfver, att vadeanmälan upptagits fastän vadepenning ej erlagts, i andra stycket af 3 § stadgas, att sådan klagan ej får föras. Vägrar deremot den, hos hvilken anmälan om vad göres, att upptaga denna anmälan af det skäl att vadepenning ej erlägges och fattigdom ej anses vara för handen, bör det stå parten fritt att häröfver föra klagan i enlighet med hvad i första stycket af 3 § finnes stadgadt.»

Justitierådet *Lindbäck* anförde:

»Att föreskriften om erläggande af en så ringa vadeafgift, tre eller fem daler, som för närvarande utgår, icke är egnad att i nämnvärdare grad förebygga förhastade vadeanmälningar synes vara i och för sig uppenbart och lärar dessutom af erfarenheten nogsamnt bekräftas. Ofta dragas utan giltiga skäl till hofrätterna de obetydligaste tvistemål, hvilka till förfång för öfriga rättssökande icke oväsentligt inkräkta på hofrätternas arbetstid. Det torde derföre vara nödvändigt att, tvärtemot hvad förslaget afser eller att delvis minska vadepenningen, i stället höja densamma till något afsevärdare belopp, exempelvis 25 kronor eller åtminstone till så stort belopp, som ungefärligen motsvarar det värde, vadeskillingen egde vid tiden, då 1734 års lag stiftades. En dylik förhöjning torde blifva än mera af be-

hofvet påkallad, derest förslaget bestämmelser rörande borttagande af prestanda i tvistemål och brottmål godkännas; ty det lär knappast vara underkastadt tvifvel, att icke i sådan händelse till hofrätterna kommer att fullföljas ett betydligt större antal mål än hittills, hvaraf med fog kan befaras, att, så framt lagen icke uppställer något mera kraftigt verkande korrektiv till stärfjande af ändringssökande, föranledt blott af processlystnad och rätthafveri, tillökning i hofrätternas arbetskrafter inom kort skall visa sig erforderlig till undvikande af allt för lång tidsutdrägt med målens afdömande. Om vadeafgiften sålunda förhöjdes, torde lagen jemväl böra meddela stadganden i öfverensstämmelse med hvad Justitieråden Grefberg och Cassel anfört beträffande sättet för afgiftens utgående, rättigheten att på grund af fattigdom njuta befrielse från dess erläggande och förbud för den vädjandes vederpart att i afseende å vadeanmälan, som upptagits utan erläggande af vadeskilling, föra talan om ogillande af anmälningen på den grund, att den vädjandes fattigdom icke skulle vara behörigen ådagalagd.

Tilltror man sig emellertid icke att förhöja vadepenningen på sätt af mig blifvit ifrågakalladt, synes någon bestämmelse om erläggande af den i förslaget angifna, alltför obetydliga vadeafgift, såsom väsentligen innefattande allenast en tom och ändamålslös formalitet, icke böra förekomma i den nya lagen.

Part, som är missnöjd med rådstufvurätts utslag, skulle enligt förslaget, i händelse någon vore satt att å rättens vägnar mottaga anmälningar om vad, icke ega rättighet att göra dylik anmälan hos rättens ordförande. Något giltigt skäl, hvarför part borde förvägras att jemväl i sagda händelse hänvända sig till ordföranden, synes mig emellertid svårigen kunna åberopas. Med afseende härå och då pröfningen af frågan, huruvida vadeanmälan blifvit rätteligen gjord, torde med större trygghet kunna öfverlemnas till rättens ordförande än till annan ledamot i rätten eller någon hos rätten anstald tjänsteman, anser jag för min del, att orden 'der sådan ej finnes' böra uteslutas ur förslaget.»

Justitierådet *Lilienberg* hemstälde, att då det ej syntes öfverensstämma med billighetens fordringar och hos oss antagna grundsatser, att en part på grund af fattigdom skulle gå miste om en processuel förmån, i förevarande § måtte införas en bestämmelse

derom, att part, som anmälde vad, skall vara från vadepenning fri, derest han på enahanda sätt, som i 14 § i förordningen angående expeditionslösen omförmäles, styrker sin fattigdom eller den eljest är kunnig.»

2 §.

I öfverensstämmelse med hvad vid 25 kap. 8 § blifvit anmärkt ansågo Justitieråden *Lilienberg*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg* här böra föreskrifvas, att vadebeviset skulle innefatta uppgift om den hofrätt, der vadetalan skulle fullföljas; och funno Justitieråden, med hänsyn till den påföljd, som enligt 6 § i förevarande kap. skulle inträda vid underlåtenhet att inom stadgad tid ingifva vadeinlaga, det vara af vikt, att i vadebeviset jemväl inflöte en erinran, att berörda inlaga skulle inom inställelsetiden ingifvas till hofrätten.

Justitieråden *Huss*, *Lindbäck* och *Wijkander* ansågo, i öfverensstämmelse med hvad af Justitieråden vid 25 kap. 8 § anförts, att vadebeviset borde innehålla fullständig hänvisning om hvad part enligt 5 § i 26 kap. hade att iakttaga för fullföljd af sin talan.

Justitierådet *Grefberg* yttrade att, om 7 § komme att affattas i enlighet med här nedan afgifna förslag, vadebeviset jemväl torde böra innehålla en hänvisning till 5 och 7 §§ i fråga om skyldigheten att ingifva fullständiga protokoll.

Justitieråden *Lilienberg* och *Grefberg* funno, att en uttrycklig föreskrift derom, att vadebevis skulle tecknas å utslaget, vore mindre nödig och kunde under vissa omständigheter leda till olägenhet för den vädjande.

Justitieråden *Lindbäck*, *Cassel* och *Grefberg* ansågo, att det bevis om vad, som på begäran meddelades svaranden, borde innehålla jemväl underrättelse om den tid, då svaranden senast hade att i hofrätten sig inställa.

3 §.

Äfven det i första stycket omförmälda bevis borde, enligt Justitieråden *Lilienbergs* och *Grefbergs* åsigt, kunna meddelas i annan form än medelst påskrift å utslaget.

Till undanrödjande af möjlig tvekan angående tid och sätt för anförande af besvär, hvarom i denna § vore fråga, ansåg *Högsta*

Domstolen i slutet af första stycket böra tilläggas orden »efter ty i 27 kap. 1 § sägs».

Justitieråden *Huss*, *Wijkander* och *Cassel* erinrade om hvad de här ofvan under 1 § hemställt i fråga om förbud mot klagan deröfver, att vadeanmälan upptagits, fastän vadepenning ej erlagts; och Justitierådet *Grefberg* åberopade hvad han i fråga om förevarande § anmärkt under 1 §.

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitierådet *Grefberg* instämde, yttrade:

»Enligt lydelsen af andra stycket skulle den vädjandes vederpart vara oförhindrad att när som helst under målets handläggning i hofrätten och således jemväl sedan han derstädes inlätit sig i hufvudsakligt bemötande af karendens ändringssökande framkomma med invändning, att ändringssökandet ej borde upptagas till pröfning på den grund, att vadeanmälan icke skulle vara rätteligen gjord. Att medgifva svaranden en så vidsträckt befogenhet synes icke vara lämpligt.»

4 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Cassel* och *Grefberg* förenade sig om följande yttrande:

Då part, som vädjat, öfvergäfvade vadet utan att i behörig ordning derom underrätta motparten, borde denne, der han i hofrätten tillstädeskommit, uppenbarligen ega utfå ersättning ej blott för sjelfva inställelsen i inskränkt mening, utan ock för öfriga kostnader, som af den vädjandes försummelse föranledts. Till förebyggande af hvarje tvifvel derom, att sådant vore i lagen afsedt, hemställde Justitieråden, att det i förevarande § använda uttrycket 'ersättning för inställelsen' måtte utbytas mot 'ersättning för sin kostnad', hvarigenom förslaget bragtes till öfverensstämmelse med det för närvarande gällande, i 25 kap. 2 § rättegångsbalken meddelade stadgande i ämnet.

5 §.

Att, såsom här skett, uttryckligen angifva, att part, som för fullföljd af vadetalan hade att inställa sig i hofrätten, dervid kunde uppträda personligen eller genom ombud, ansåg *Högsta Domstolen* öfverflödigt och så till vida äfven olämpligt, som den föreslagna bestäm-

melsen angående motpartens inställelse ej innehölle något häremot svarande.

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitieråden *Lilienberg* och *Huss* instämde, yttrade, att då uttrycket »deri han framställer sin talan» syntes vara öfverflödigt och möjligen kunde föranleda till obefogade anmärkningar från svarandens sida beträffande vadeinlagans innehåll, berörda uttryck icke torde böra bibehållas.

7 §.

Justitierådet *Lilienberg* yttrade, att då den för underlåtenhet att ingifva underrättens protokoll här föreslagna påföljd skulle beröfva hofrätten möjligheten att rätta äfven de mest uppenbara misskrifningar i motvådjade utslaget, det syntes vara lämpligare att endast bibehålla den nu brukliga påföljden eller att målet företoges till afgörande i befintligt skick.

Justitierådet *Grefberg* anförde:

»Enligt föreslagna lydelsen af denna paragraf medför underlåtenhet att senast å inställelsedagen ingifva vadebevis och protokoll den påföljd, att käranden får ett föreläggande att ingifva dessa handlingar, vid äfventyr att, om handlingarna icke äro tillgängliga, då målet företages till afgörande, käranden skall hafva förlorat sin talan. Emot detta äfventyr, hvilket afviker från det för närvarande brukliga, är ej något att erinra, men paragrafen torde i öfrigt kunna gifvas ett annat innehåll.

I nu gällande lag föreskrifves icke huru hofrätt skall förfara, då part underlåter att inom inställelsetidens utgång ingifva protokoll. Då förlust af talan icke ansetts följa af sådan försummelse, har åtgärd hittills vidtagits för protokollens infordrande. Parten eller hans ombud, som sålunda icke befarat förlust af något rättsanspråk, har såsom det synes ofta funnit det vara lämpligt att afvakta ett föreläggande. Till följd häraf hafva inom hofrätterna årligen måst gifvas ett så betydligt antal dylika förelägganden, att arbetskrafterna tagits i anspråk mera än som i det hänseendet kan anses skäligt. Att ett sådant förhållande kommer att fortfara och möjligen i högre grad utveckla sig, om i lag fastslås, att parten ej behöfver förete handlingar, förr än han genom särskildt beslut erinrats om sådan skyldighet, ligger i öppen dag. Nya lagberedningens anförande, att det understundom

kan vara ganska ursäktligt, att parten underlåtit ingifva fullständiga protokoll, afser endast det undantagsvis inträffade förhållandet, att protokoll, som saknas, allenast innehålla beslut om måls utsättande till viss dag och dylikt. Ett sådant förhållande kan äfven vara för handen, då parten först efter föreläggande, hvilket i allmänhet plägar omfatta alla protokollen utom slutliga utslaget, ingifver protokoll, men då länder honom beskaffenheten af ett felande protokoll ej vidare till ursäkt.

Ifrågavarande förelägganden hafva i Göta Hofrätt, så vidt mig är bekant, alltid och i Svea Hofrätt understundom gifvits vid muntligt förhör, men af förslaget följer, att föreläggandet måste ske genom anslag, ett förhållande, som äfven i sin mån skulle komma att öka arbetet. Det gäller då att undersöka huruvida nu nämnda olägenheter kunna förebyggas på det sätt, att hofrätt allenast undantagsvis skall gifva särskildt föreläggande och partens rätt ändock blifva tillräckligt tillgodosedd.

För part, som löst protokoll för hvarje rättegångstillfälle, möter i allmänhet ej hinder att redan å inställelsedagen till hofrätt ingifva desamma, men det kan hända att part, som icke är i besittning af protokollen, beslutar så sent före inställelsetidens utgång att fullfölja sin vadetalan, att han isynnerhet i vidlyftigare mål är urständsat att inom den tiden ingifva protokollen. Då således hinder understundom kan möta att sist å inställelsedagen förete protokollen, synes för fullgörandet häraf kunna bestämmas någon tid derefter. Enligt förslaget skall svaranden, om han vill förvara sin talan, komma tillstädes inom fjorton dagar efter utgången af nyssnämnda tid. Sist å denna tid torde part kunna utan olägenhet ingifva fullständiga handlingar vid det i förslaget upptagna äfventyr. Har verkligt hinder mött, bör han inom samma tid styrka ett sådant förhållande och allenast i sistnämnda fall föreläggande gifvas. Om part efter utgången af den för svarandens inställelse stadgade tid vill granska protokollen, är han oförhindrad att utan risk dröja med ingifvandet ända till skriftvexlingstidens utgång eller, då skriftvexling ej eger rum, att i hofrätten taga del af handlingarna.

I enlighet med hvad sålunda anförts hemställes om ett lagbud af innehåll:

att kåranden skall sist å fjortonde dagen efter utgången af den tid, då han senast bort i hofrätten sig inställa, dit ingifva fullständiga protokoll och vadebevis eller styrka, att hinder härför mött,

att för underlåtenhet häraf stadgas det äfventyr att, om dessa handlingar ej äro i hofrätten tillgängliga, då målet företages till afgörande, kåranden skall hafva förlorat sin talan,

och att, om kåranden styrker omförmälda hinder, hofrätten skall, om handlingarna icke äro af annan part ingifna, förelägga kåranden viss tid att ingifva det felande vid äfventyr, som nyss sagts».

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitierådet *Huss* instämde, yttrade:

»Med hänsyn till den ståndpunkt förslaget intager i fråga om muntliga förhörs hållande inför hofrätten, torde förslagets mening vara, att det föreläggande, hvarom denna § handlar, icke skall meddelas vid muntligt förhör, utan inom hofrätten anslås, i följd hvaraf den i föreläggandet stadgade tid komme att beräknas från dagen, då anslaget skedde. Denna mening, om den är åsyftad, torde böra i lagen uttalas.»

8 och 9 §§.

Beträffande dessa §§:s redaktion och uppställning ansågo Justitieråden *Lilienberg*, *Lindbäck*, *Cassel* och *Grefberg*, att den i 8 § gifna föreskrift om svaromåls afgifvande, hvilken såsom förutsättning för sin tillämpning upptoge, att svaranden behörigen instälde sig i hofrätten, borde föregås af ett stadgande, som angäfve, inom hvilken tid svaranden hade att inställa sig, i sammanhang hvarmed lämpligen kunde upptagas de bestämmelser, förslagets 9 § innehölle rörande påföljden deraf, att svaranden under nyssnämnda tid uteblefve. I enlighet med hvad sålunda anförts skulle åt förevarande §§ kunna gifvas ungefärligen följande affattning:

»8 §.

Svaranden skall sig i hofrätten inställa sist å fjortonde dagen från den dag, då kåranden senast bör der tillstädeskomma. Inställer svaranden sig ej inom sagda tid, hafve sedan ej rätt att varda i hofrätten hörd, med mindre inom samma tid laga förfall visas. Visas förfall, utsätte hofrätten ny tid.

Ändå att svaranden ej i rätt tid iakttagit inställelse, ege han framställa jäf mot vittne, som i hofrätten åberopas.

9 §.

Å vadeinlaga ege svarande, som inställer sig i hofrätten, att inom den i 8 § för inställelsen stadgade tid afgifva skriftligt genmäle.»

Äfven Justitieråden *Huss* och *Petersson* ansågo dessa §§ böra i formelt hänseende omarbetas så att bestämmelser meddelades: *först* om den tid, å hvilken svarande i hofrätten hade att inställa sig, *der- efter* om påföljden för svarandens uteblifvande och hvad dermed egde sammanhang, samt *sist* om hvad tillstädeskommen svarande, som ville afgifva svaromål, hade att iakttaga.

10 och 11 §§.

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken Justitierådet *Cassel* förenade sig, anförde:

»För att möjliggöra en något snabbare rättskipning inom hof-
rätterna kan ifrågasättas, att den tid, inom hvilken part på derom
framställd begäran eger att förutom vadeinlagan eller svaromålet in-
gifva ytterligare ett skriftligt anförande, förkortas för käranden till
två och för svaranden till fyra veckor från den dag, då svaranden
senast bort tillstädeskomma, äfvensom att tiden, inom hvilken sva-
randen skall bemöta kärandens berörda anförande, bestämmes till två
veckor från den dag, då det sist bort ingifvas. Skriftvexlingstiden i
de fall, att parterna, såsom antagligen ofta kommer att ske, gjort
förbehåll om ingifvande af skrifter, skulle, om dessa tidsbestämmelser
godkändes, utgöra sex i stället för föreslagna åtta veckor, räknadt
från utgången af tiden för vadeinlagans ingifvande. Då emellertid
den tid af två veckor, som nu föreslagits för bemötande af kärandens
senare skrift, i vissa fall och isynnerhet då denna skrift innehåller
ny utredning af vidlyftig beskaffenhet kan vara för kort, torde i 11 §
böra införas ett stadgande af innehåll, att hofrätt eger, när skäl före-
ligga, på framställning af svaranden bevilja honom viss tids anstånd
för att besvara sistnämnda skrift.»

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Wijkander* och *Peters-
son* förenade sig om det yttrande, att den tid af tre veckor, som
enligt förslaget medgäfves svaranden för bemötande af kärandens
senare inlaga, måste, enligt Justitierådets tanke, för vissa fall, särskildt

då käranden i nämnda inlaga förebragt ny utredning af vidlyftigare beskaffenhet, anses alltför knappt tillmätt. Med hänsyn härtill hemställde Justitieråden, som ansågo anledning ej förekomma till någon allmän förlängning af nämnda tid, att i 11 § måtte införas ett stadgande af innehåll, att hofrätten skulle ega att, när skäl dertill föreläge, på framställning af svaranden bevilja honom viss tids anstånd med ingifvande af inlaga, hvarom i denna § vore fråga.

§ 12.

Under erinran, att part ej sällan kunde vid inlaga, som här afsåges, foga handlingar af den vidlyftiga beskaffenhet, att afskrifvande af desamma ej skäligen borde ifrågakomma, hemställde Justitieråden *Lilienberg, Huss, Lindbäck, Petersson, Cassel* och *Grefberg*, att från föreskriften om parts skyldighet att ingifva eller bekosta afskrift af åberopade skriftliga bevis måtte stadgas undantag för det fall, att bevisen utgjordes af protokoll i rättegångsmål, kartor, plan- och profilritningar eller andra dylika ritningar, laga skifteshandlingar, handelsböcker eller andra sådana handlingar af vidlyftigare beskaffenhet.

Justitierådet *Lindbäck* yttrade:

»Enär andra stycket i denna § möjligen skulle kunna misstydas derhän, att den försumliges vederpart icke skulle ega att, om han så önskade, själf verkställa sådan afskrift, hvarom här förmäles, utan att afskriften allenast skulle få ombesörjas af vederbörande tjänsteman i hofrätten, anser jag, att ändring i berörda stycke bör till undvikande af sådan misstyding vidtagas.»

14 §.

Justitierådet *Wijkander*, med hvilken Justitieråden *Huss* och *Lindbäck* förenade sig, anförde:

»Stadgandet i förevarande § afviker från nu gällande bestämmelser derutinnan:

att medan äfventyret för uraktlåtenhet att på hofrättens kallelse infinna sig vid muntligt förhör för närvarande är — oafsedt en bötespåföljd af 10 daler för första utevaron — att uteblifvandet ej utgör hinder för motpartens hörande och sakens afdömande, så finnes i förslaget ej något äfventyr i berörda hänseende stadgadt, hvadan 24 kap.

1 § rättegångsbalken torde, i brist af annan lagbestämmelse, böra vid förhörs utsättande tillämpas samt hofrätten förty förelägga parterna vite och, der part ändå uteblifver, »annan tid med större vite, eller att i hufvudsaken eljest dömas skall, allt som omständigheterna det fordra»;

att äfven uteblifven svarande må, der kåranden det åskar, åläggas att infinna sig vid muntligt förhör;

att, der muntligt förhör ej lämpligen kan ske i hofrätten, förordnande må meddelas om förhörets hållande vid underrätten; samt

att i beslut om förhör skall angifvas den omständighet, hvarom upplysning af hofrätten åskas;

hvarförutom, efter hvad motiven gifva vid handen, man vid förslagets affattande utgått från det antagande, att part skulle, med tillämpning af 15 kap. 1 § rättegångsbalken, kunna åläggas att personligen inställa sig vid förhör, ehvad det hålles i hofrätten eller vid underrätten.

Vare sig nu dessa afvikelser från det nuvarande förfarandet kunna, på sätt i motiven antages, anses innebära en naturlig utvidgning af området för den processledande verksamhet, som enligt det hos oss gällande rättssystem tillkommer domstolen, eller de snarare böra betraktas såsom väsentliga modifikationer i sjelfva systemet, torde hvad med desamma angifvits vara åsyftadt kunna vinnas utan vidtagande af så vidtgående ändringar, som de föreslagna. Med förslaget afses nemligen i denna del, efter hvad motiven utmärka, att lemna hofrätt befogenhet att, oberoende af derom framställt yrkande, anordna förhör, då sådant finnes nödvändigt till vinnande af upplysning rörande någon på målets utgång inverkande omständighet, såsom då ett af part gjordt påstående tarfvar förtydligande eller då någon omständighet af vikt af båda parterna lemnats obeaktad eller då uppgift eller bevis, som af endera parten åberopats, icke blifvit föremål för uttalande från motpartens sida. Förutom att i det förstnämnda af dessa fall, eller då ett af part gjordt påstående tarfvar förtydligande, det synes alldeles onödigt att genom viten tillhålla motpart, som ej önskar närvara vid förhöret, att infinna sig, efter som ändamålet med förhöret uppnås lika bra i hans frånvaro, lærer ej heller i öfriga fall något väsentligt kunna vinnas genom parts intvingande till rätten, så länge man ej kan, sedan parten väl infunnit sig, använda tvångsmedel för

att förmå honom att lemna äskade upplysningar. Utan medel härtill kan man öfver hufvud ej komma längre än att anse parten genom sin underlåtenhet att besvara framställda frågor eller eljest bidra till målets behöriga utredning hafva mot sig åstadkommit en presumption, som vid målets afdömande kan hafva en afgörande betydelse; men i enahanda oförmånliga ställning försätter sig äfven den part, som, kallad att vid muntligt förhör afgifva yttrande öfver en viss i kallelsen uppgifven omständighet, från förhöret förfallolöst uteblifver. Vid sådant förhållande och då man i lagändringar, synnerligast beträffande processen, ej bör gå längre än hvad förhållandena kräfva, synes det mig i nu förevarande hänseende vara tillfyllest, att äfventyret för underlåtenhet att infinna sig vid muntligt förhör blefve allenast, att sådant ej hindrade tillstädeskommen parts hörande eller målets afdömande.

I allt fall synes det mindre följdriktigt att i en lag, som uttryckligen utgår från den förutsättning, att svarande ej är skyldig att infinna sig i hofrätten, och i öfverensstämmelse härmed stadgar, att, om svaranden ej inom viss tid inställt sig, han är förlustig sin rätt att varda i hofrätten hörd, dock föreskrifva skyldighet för uteblifven svarande att infinna sig vid muntliga förhör; liksom det lärers få anses föga ändamålsenligt att hofrätten äfven i den händelse, att den funne annat äfventyr icke vara erforderligt än, att uteblifvandet ej hindrade förhörets hållande, likväl, på sätt i 24 kap. 1 § rättegångsbalken funnes stadgadt, skulle vara nödgad att till en början förelägga part inställelse vid vite.

Om förslaget modifieras i den riktning, att det må ankomma på parten sjelf, huruvida han vill begagna sig af den honom lemnade rätt att närvara vid muntligt förhör eller ej, synes mig mot stadgandet, att förhör äfven skulle kunna hållas vid underrätten, endast böra anmärkas, att, då förhörets hållande vid underrätten måste anses medföra ökade kostnader för parterna, förordnande derom ej bör kunna meddelas, med mindre parterna, eller åtminstone en af dem, begära det; hvarförutom det vill synas som om, der båda parterna det äska — och någon af parterna således icke mot sin vilja drages till obehörigt forum — förhöret borde af hofrätten kunna utsättas till hållande vid annan underrätt än den, vid hvilken målet handlagts.

Hvad slutligen angår det i motiveringen gjorda antagande, att stadgandet i 15 kap. 1 § rättegångsbalken, enligt hvilket part åligger att iakttaga personlig inställelse, der domaren det fordrar, skulle för

framtiden böra vienna tillämpning äfven i vademål, lärar vid detsamma, oafsedt att det ej synes fullt instämma med förslagets stadgande i 26 kap. 5 §, som uttryckligen medgifver part rätt att iakttaga inställelse i hofrätten genom ombud, kunna eriuras, hurusom enligt rådande praxis, för hvars riktighet föreskriften i 14 kap. 6 § rättegångsbalken torde tala, part ansetts icke kunna i dylika mål åläggas personlig inställelse i hofrätten. Någon ändring härutinnan lärar icke vara önskvärd; och om part i vademål icke kan tvingas att personligen komma tillstädes i hofrätt, torde följdriktigheten kräfva, att han ej heller kan åläggas att personligen infinna sig vid muntligt förhör, som i sådant mål hålles vid underrätt. I dessa delar — synnerligast i fråga om förfarandet vid underrätt — torde emellertid lagstiftarens vilja böra uttalas i sjelfva texten, helst om densamma skulle befinnas åsyfta ändringar i ett förhållande, om hvars riktighet någon meningskiljaktighet inom rättstillämpningen hittills ej försports.»

Justitieråden *Huss* och *Lindbäck* hemstälde, att till förtydligande af den åsyftade meningen emellan orden »hofrätten» och »anställa», måtte inskjutas orden »på framställning af part eller eljest».

Då fall kunde tänkas, der det af en eller annan anledning befunnes ändamålsenligt att anordna förhör vid annan underrätt än den, som i målet dömt, hemstälde Justitieråden *Lilienberg*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg*, att, för beredande af möjlighet härtill, ordet »underrätten» måtte i såväl första som tredje punkten af paragrafen utbytas mot »underrätt».

Justitierådet *Grefberg* yttrade:

»Det inträffar ej sällan, att käranden först i hofrätt företer skriftligt bevis af beskaffenhet att uteblifven svarande bör deröfver höras eller att förhållanden i öfrigt, vare sig de åberopats redan i underrätt, men af vederparten icke bemötts, eller först i hofrätt, påkalla förhör med uteblifven svarande. Förslaget medgifver dock icke i något fall sådant förhör med mindre käranden det äskar. Har yrkande härom ej framställts af käranden gifves ej annan utväg för tillbörlig utredning än återförvisning till underrätten. Enär sådan åtgärd föranleder långt dröjsmål med det slutliga afgörandet utan att bereda parterna mindre olägenhet än om de underkastas förhör, medan målet är i hofrätten anhängigt, torde det böra ankomma på hofrätten att, oberoende af kärandens yrkande, pröfva om förhör må ega rum med uteblifven svarande.»

Lika med Justitierådet Grefberg ansågo Justitieråden *Lilienberg* och *Petersson*, att — om öfver hufvud taget förhör med uteblifven svarande medgäfves — den omständighet, att kâranden underlåtit åska dylikt förhör, icke borde utgöra hinder för hofrätten att derom förordna, då hofrätten funne sådant vara för målets utredning erforderligt.

Vidare anförde Justitierådet *Petersson*, med hvilken Justitieråden *Lilienberg*, *Cassel* och *Grefberg* instämde:

»Enligt hvad motiven gifva vid handen har det ansetts böra åt hofrätten öfverlemnas att i sammanhang med beslut om förhör efter omständigheterna bestämma den påföljd, som parts utevaro från förhöret må för honom medföra, af hvilken anledning jemväl föreslagits, att hvad 14 kap. 6 § rättegångsbalken nu innehåller angående påföljden för utevaro från förhör skall upphöra att gälla. Emellertid synes det kunna ifrågasättas, huruvida icke efter en dylik ändring af sistberörda lagrum stadgandet i 24 kap. 1 § rättegångsbalken varder i ifrågavarande hänseende tillämpligt, så att alltså hofrätten måste såsom första äfventyr för utevaro från förhör städse stadga vite; och då detta icke torde vara lämpligt eller ens åsyftadt, synes mig nödigt, att uttrycklig bestämmelse meddelas om befogenhet för hofrätten att i det fall, hvarom nu är fråga, förfara efter ty hofrätten finner omständigheterna föranleda.»

15 §.

Justitierådet *Lindbäck* anförde:

»Nu gällande bestämmelser rörande förfarandet i tvistemål, hvilka till hofrätt instämmas, äro meddelade i 27 kap. 4 och 5 §§ rättegångsbalken. Härigenom stadgas, bland annat, att, der kâranden ej kommer tillstädes å den dag, som i stämningen finnes utsatt, han fälles till böter för utevaron; att målet ännu en gång skall inför hofrätten förekomma; samt att, om kâranden äfven då uteblir och ej för sin utevaro styrker laga förfall, svaranden skall dömas för hans talan fri.

Från dessa stadganden skilja sig de nu föreslagna derutinnan, att kârandens försummelse att inställa sig å den i stämningen utsatta dag medför den påföljd, att stämningen förfaller, samt att rätt för kârande, som uteblir, att visa laga förfall, icke omnämnas.

Grunden för dessa skiljaktigheter, hvilken icke är i motiven angifven, har jag ej heller eljest lyckats utfinna. Rättighet för ute-

blifven kärande att styrka laga förfall torde visserligen honom tillkomma äfven utan särskildt lagbud, men då lagförslaget på åtskilliga andra ställen uttryckligen innehåller föreskrifter i dylik syftning, synes en motsvarande bestämmelse icke heller böra här saknas. I öfrigt ega, efter min åsigt, gällande lags stadganden företråde framför förslagets, enär enligt de förra svaranden vid kärandens upprepade förfallolösa uteblifvande åtnjuter den med rätta honom tillkommande förmånen att genom slutlig dom varda från käromålet befriad, under det att, om förslaget blir lag, käranden skulle vara oförhindrad att gång efter annan instämma sin vederpart med enahanda talan och från rätten uteblifva utan annan påföljd än att den för hvarje gång uttagna stämningen förklarades vara förfallen och vederparten tillerkändes ersättning för sin inställelse. Att en part sålunda skulle kunna under obegränsad tid med efter all sannolikhet obefogade rättgångar besvara hofrätten och motparten synes ej vara med god ordning öfverensstämmande och står jemväl i strid med den i 12 kap. 2 § rättegångsbalken uttalade regel rörande hvad kärande vid under rätt, som utan att laga förfall visas uteblir från rätten, har att i fråga om vederpartens förnyade instämmande iakttaga. Jag hemställer därför, att föreskrifterna i 4 och 5 §§ af 27 kap. nämnda balk, sådant detta kap. för närvarande lyder, icke må i ofvan antydda hänseenden underkastas någon rubbning.»

Under hänvisning till den vid 26 kap. 4 § framställda anmärkning hemställde Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Cassel* och *Grefberg*, att ordet »inställelse» måtte utbytas mot »kostnad».

Beträffande andra stycket hemställde, under åberopande af sitt vid 14 kap. 6 § afgifna yttrande, Justitierådet *Lindbäck*, huruvida icke, för vinnande af större tydlighet, emellan orden »underrätt» och »gäller» borde inskjutas orden »enligt 14 kap.»

27 Kap.

1 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg* förenade sig om det yttrande, att för mål, som fullföljdes från Gotland, den nuvarande besvärstiden af 30 dagar skäligen borde

bibehållas, särskildt i betraktande deraf, att för part, som ville begagna sig af den enligt 11 § i den föreslagna promulgationslagen medgifna utväg att inlemna besvären å landskansliet i Visby, sådant stode öppet allenast inom hälften af besvärstiden.

Justitierådet *Lilienberg* ansåg det kunna ifrågasättas, huruvida klagotiden borde vara oinskränkt i de i 16 kap. 10 § afsedda fall; och då dessa omfattade äfven utsättande af syn och hänvisning till särskild tvist, syntes det Justitierådet lämpligare, att stadgandet om besvärstids iakttagande finge gälla äfven i sagda fall.

4 §.

Justitierådet *Lilienberg* fann, i likhet med hvad han yttrat vid 26 kap. 7 §, det vara lämpligare, att påföljden för underlåtenhet att ingifva underrättens protokoll icke blefve talans förlust, då det väl kunde tänkas, att i utslaget förekomme sådana uppenbara misskrifningar eller fel, t. ex. i afseende å förening af straff, som, äfven utan tillgång till andra handlingar, kunde och borde kunna rättas.

Justitierådet *Grefberg* anförde:

»I fråga om denna paragraf får jag i tillämpliga delar åberopa hvad jag anført under 26 kapitlet 7 §. Fatalietiden för ingifvande af fullständiga protokoll i här afsedda mål torde, då den klagande ej hålles häktad, kunna bestämmas till fjorton dagar efter utgången af den tid, då besvären senast bort ingifvas, eller, i fall då viss besvärstid ej är bestämd, till fjorton dagar efter det besvären ingifvits.

I händelse att, för afhjelpande af vissa afsevärda olägenheter, ett ovilkorligt stadgande såsom i femte paragrafen första momentet föreslås gifves om att den klagandes vederpart skall lemnas tillfälle att öfver der afsedda besvär sig yttra, kommer slutliga afgörandet att fördröjas i de fall, då anledning till ändring af underrätts utslag ej förefinnes, men i motsats härtill skulle i beaktansvärdt många fall en snabbare rättskipning inom hofrätterna befordras, derest 4 § komme att gifvas det nu föreslagna förändrade innehållet. Jag förutsätter nemligen på grund af innehållet i förslagets 2—5 §§ att såsom hittills delgifning af besvär med den klagandes vederpart icke skall ifrågakomma med mindre fullständiga protokoll äro ingifna, enär eljest den klagande stundom skulle komma att onödigtvis betungas med

delgifning och ersättning för förklaringskostnad, och under denna förutsättning lär det väl icke finnas tvifvel, att delgifning af besvär eller måls slutliga behandling utan sådan delgifning kan i de fall, då protokollen ej inkommit inom besvärstidens utgång, med större skyndsamtet försiggå enligt nu afgifna förslag, än om utgången af den i ett föreläggande gifna tid måste först afvaktas, vid beräkning af hvilken tid äfven bör tagas hänsyn till den tid, som erfordras för vissa förberedande åtgärder.»

5 §.

Justitierådet *Petersson* anförde:

»Af de brottmål, som för närvarande besvärsviis fullföljas i hofrätt, varda, enligt hvad rättsstatistiken ger vid handen, omkring hälften, utgörande för samtliga hofrätterna ett antal af 700 till 800 om året, afgjorda utan kommunikation. Den synnerligen snabba rättskipning, som sålunda nu eger rum i dessa mål, är enligt förslaget icke vidare att påräkna, i ty att förslaget föreskrifver ovilkorlig kommunikation i alla rätteligen fullföljda brottmål, så snart de ej angå häktad. I de mål, som kunna afgöras utan kommunikation, saknar emellertid kommunikationen all betydelse för målets pröfning och verkar allenast kostnader för parterna och dröjsmål med afgörandet. Äfven om man ifråga om kostnaderna icke tager hänsyn till klaganden, qvarstår dock alltid, att förklaranden får vidkännas en onödig utgift, som han i många fall icke kan få ersatt. Och hvad angår dröjsmålet med målets afgörande torde kunna antagas, att — då efter den nya ordningen någon förtursrätt för ifrågavarande mål uppenbarligen icke kan ifrågasättas — detsamma kommer att ej obetydligt öfverstiga den tid, som åtgår för sjelfva kommunikationsåtgärden. Huruvida nu dessa obestridliga olägenheter komma att uppvägas af de fördelar, man afsett att vinna genom det nya förfaringssättet, synes mig ganska tvifvelaktigt. Den i utsigt ställda besparingen i hofrätternas arbetstid må visserligen vara önskvärd, men enligt mitt omdöme köpes den för dyrt, om till följd deraf hofrätternas utslag i halfva antalet fullföljda brottmål skall falla månader senare än nu. Och hvad angår antagandet, att kommunikationsbesväret och utsigten för klaganden att få gälda vederpartens förklaringskostnad skola bilda ett välbehöfligt korrektiv mot obehörigt ändringssökande, så torde ej böra förbises, att den

ovilkorliga kommunikationen och deraf följande utsigt till ett afsevärdt uppskof med målets afgörande å andra sidan uppmuntrar till klagomål i de fall, då klaganden kan hafva intresse af att afgörandet fördröjes. För öfrigt torde dylikt korrektiv böra sökas i bestämmelser af annan art än den ifrågavarande. Med hänsyn till dessa förhållanden och då det i allt fall icke synes mig välbeträckt att, så länge besvärsförfarandet bibehålles i hufvudsak oförändradt, rubba den hittills vanliga ordningen vid dessa måls föredragning i hofrätterna, hvarigenom en af förfarandets väsentligaste fördelar går förlorad, anser jag mig icke kunna biträda förslagets bestämmelser i första stycket af förvarande §, utan hemställer, att desamma jemte första delen af andra stycket i samma § utbytas mot en föreskrift af det innehåll, att om hofrätten finner den klagande sakna skäl för sin talan, hofrätten genast skall gifva sitt utslag derå.»

Justitierådet *Huss*, med hvilken Justitierådet *Lilienberg* instämde, yttrade:

»Ehuru jag till fullo erkänner olägenheterna deraf att, såsom nu gällande lagstiftning föranleder, ett stort antal besvär i brottmål måste inför hofrätten föredragas vid två särskilda tillfällen, finner jag det likväl betänkligt att, för undvikande af nämnda dubbla föredragning, tillgripa den utväg, som förslaget anvisar, nemligen att i fråga om de besvär i brottmål, hvilka i första stycket af denna § afses, afstå från den pröfning af besvären, som nu föregår beslut om förklaringsinfordrande, och låta kommunikation ega rum i hvarje fall, då talan rätteligen fullföljts. Genom en dylik anordning komma i alla sådana mål, der någon utsigt till ändring ej förefinnes, afgörandet att väsentligen fördröjas, något som åter uppenbarligen skulle för mången medföra anledning att föra klagan allenast i syfte att uppehålla verkställigheten af underrättens utslag. För den klagandes motpart komme i fall, som här afses, kommunikationen att medföra ökade kostnader, för hvilka godtgörelse ofta nog ej kunde påräknas. I betraktande häraf och då jag likväl, särskildt med hänsyn till den ökning i hofrätternas arbete, som afskaffandet af nu stadgade prästanda torde komma att medföra, finner det angeläget att hofrätterna, så vidt ske kan, befrias från den dubbla föredragningen, anser jag det böra tagas i öfvervägande, huruvida icke den preliminära pröfningen af de besvär, som i första stycket af denna § afses, kunde anförtrös åt någon hofrättens ledamot eller tjänsteman, på hvilken det alltså skulle an-

komma, huruvida besvären utan föregående kommunikation skulle föredragas inför hofrätten. För att möjliggöra en dylik anordning torde, i likhet med hvad som skett i den föreslagna 185 § utsökningslagen, här ej böra inrymmas annan bestämmelse beträffande ifrågavarande besvärsmål än att — förutom i de särskilda fall, der undantag må anses böra ega rum — ändring i underrättens utslag ej må meddelas med mindre tillfälle lemnats den klagandes motpart att afgifva förklaring.

För den händelse emellertid att den af mig sålunda förordade anordning anses icke lämpligen kunna genomföras, bör enligt min mening det hittills vanliga förfarandet vid dessa måls föredragning i hofrätten bibehållas; och biträder jag för sådan händelse den af Justitierådet Petersson gjorda hemställan.»

Justitierådet *Wijkander* utlät sig:

»För närvarande anse sig öfverdomstolarne, med stöd af grunderna för de i strafflagens promulgationsförordning meddelade stadgandena om häktning, kunna i anledning af anförda besvär öfver beslut om häktning eller qvarhållande i häkte förordna om den häktades frigifvande utan att dessförinnan hafva infordrat vederpartens förklaring. Derest förevarande § antages oförändrad, synes den emellertid för framtiden komma att omöjliggöra en sådan praxis, ett förhållande, som icke torde vara önskvärdt och tilläfventyrs ej heller varit åsyftadt. Jag hemställer derfore, att §:n måtte erhålla en affattning, som medgifver hofrätt att utan föregående kommunikation göra ändring i underrätts utslag, hvarigenom förordnats om någons häktande eller qvarhållande i häkte, och torde detta medgifvande äfven böra utsträckas till underrätts beslut om någons hemtande till rätten.»

Justitierådet *Lindbäck* delade de åsigter, Justitierådet Petersson uttalat, och biträdde äfven den anmärkning, Justitierådet *Wijkander* framställt. I följd häraf kunde, enligt Justitierådet *Lindbäck*s mening, ifrågavarande § gifvas ungefär följande affattning:

»Pröfvas den klagande ej hafva skäl för sin talan, gifve hofrätten genast sitt utslag derå. Ej må, med mindre vederparten lemnats tillfälle att sig förklara, ändring i underrättens utslag göras, utom i fall, som i 9 § 2 mom. afses, och då klagan föres öfver utslag, hvarigenom förordnats om någons häktande eller qvarhållande i häkte eller hemtande till rätten.»

Äfven Justitieråden *Lilienberg, Huss, Petersson, Cassel* och *Grefberg* förenade sig med Justitierådet *Wijkander* i den af honom framställda anmärkning.

6 §.

Justitieråden *Huss, Lindbäck, Wijkander, Petersson, Cassel* och *Grefberg* förenade sig om det yttrande, att af det i kungörelsen den 19 Maj 1845 gifna stadgande om rätt för part, som egenhändigt under-tecknat besvär, att utan bifogande af fullmakt låta besvären genom annan person ingifvas, syntes böra följa, att åt den, som sålunda å annans vägnar inlemnade besvär, tillerkändes befogenhet att utan särskildt bemyndigande uttaga besvärshandlingarna för kommunikation. Särskildt vore en föreskrift härom af nöden, om, såsom förslaget afsåge, besvär i allmänhet komme att utställas till kommunikation.

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken Justitieråden *Huss, Petersson* och *Cassel* instämde, yttrade:

»Enligt förslaget är klaganden pliktig att i hufvudskrift eller styrkt afskrift tillställa vederparten besvärshandlingarna utom under-rättens protokoll i målet, hvaraf lär följa ovilkorlig skyldighet för klaganden att med nyssnämnda undantag delgifva vederparten alla de handlingar, som inbegripas i uttrycket besvärshandlingar. Då dessa handlingar kunna anses omfatta, utom till målet hörande protokoll, besvärsskrifter och fullmakter, samtliga de vid besvären fogade skriftliga bevis såsom skifteshandlingar, handelsböcker, protokoll hörande till andra rättegångar, kartor, ritningar och dylikt, medför om-förmälda skyldighet i det fall, att klaganden har flera vederparter eller bilagorna äro vidlyftiga eller afskrifter utan lång tidsutdrägt icke kunna anskaffas, stora kostnader och olägenheter. Med hänsyn härtill och då nu berörda grupp af handlingar i allmänhet äro af mera underordnad betydelse för part, som skall afgifva förklaring, än protokollen i sjelfva målet, synes för samma handlingar kunna beträffande delgifningsskyldigheten stadgas enahanda undantag som för protokollen.

Om det under 26 kap. 12 § gjorda förslag godkännes, torde ett stadgande i nu angifna riktning lämpligen kunna ske genom hänvisning till sistnämnda paragraf.»

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitierådet *Lilienberg* instämde, utlät sig:

»Från nu gällande ordning rörande besvärshöret hos öfverdomstolarna innefattar förslaget en vigtig afvikelse derutinnan, att, då någon bör öfver besvär höras, klaganden icke vidare skulle hafva skyldighet att tillställa vederparten underrättens utslag och öfriga protokoll i målet. Ett likartadt lagförslag har den 6 December 1866 blifvit af Högsta Domstolen utan meningsskiljaktighet afstyrkt på skäl, hvilka i allt väsentligt synas fortfarande ega giltighet; och får jag, till undvikande af för stor vidlyftighet, hänvisa till innehållet af berörda afstyrkande utlåtande, hvilket alltså af mig återopas.

Det vore visserligen önskvärdt, om någon lindring kunde beredas den klagande i hans åliggande att tillställa motparten samtliga öfriga till besvären hörande bilagor så till vida, att undantag gjordes för vissa bland dem, såsom kartor, protokoll rörande laga skiften, handelsböcker med flere dylika vidlyftigare handlingar. För min del tror jag likväl, att en allmän regel härom icke skulle kunna i lag meddelas, utan att derigenom syftemålet med kommunikationen mången gång blefve förfeladt. Möjligen kunde det deremot öfverlemnas åt hofrätten att i särskildt förekommande fall pröfva, om och i hvad mån ifrågavarande bilagor finge från kommunikation undantagas, och, i händelse sådant funnes kunna utan olägenhet ske, derom lemna föreskrift i föreläggandet rörande delgifningen.»

Justitierådet *Lilienberg* ansåg det böra uttryckligen föreskrifvas, att afskrift af handlingarna, i synnerhet sådan, som inlemnas till hofrätten, för att vara vid målets afgörande att tillgå, skall vara bestyrkt af embets- eller tjensteman.

Till förtydligande af den föreslagna bestämmelsen rörande tiden för ingifvande af bevis om verkställd kommunikation och återställande af besvärshandlingarna ansågo Justitieråden *Lilienberg*, *Lindbäck*, *Cassel* och *Grefberg* nödigt, att framför orden »i allmänhet gäller» inskötes »enligt 1 §».

Justitierådet *Petersson*, med hvilken Justitierådet *Lindbäck* instämde, anförde:

»Med hänsyn till den påföljd, som förslaget utsätter för underlåtenhet att inom stadgad tid inkomma med bevis om verkställd delgivning och hvad nedan hemställes angående delgiftsbevisets beskaffenhet, anser jag den enligt förevarande § till kommunikations-

åtgärden anslagna tid vara för knapp. Å många orter synnerligast å landsbygden äro förhållandena i afseende på postförbindelser samt tillgång till biträde för besvärshandlingarnas afskrifning och delgifningens verkställande så ogynnsamma, att klaganden äfven med iakttagande af all skälig omtanke och skyndsamhet skall se sig urständ-satt att inom den stadgade tiden få den serie af åtgärder bragt till slut, som erfordras innan delgifningsbevis och besvärshandlingar åter äro inne i hofrätten, helst om klaganden har att delgifva besvärshandlingarna med flere å olika orter bosatte vederparter. Huru nu denna oegentlighet lämpligast bör afhjelpas, torde i viss mån vara beroende af, huruvida förslagets bestämmelse om obligatorisk kommunikation i brottmål godkännes eller icke. Biträdes förslaget i denna del — i hvilket fall kommunikationstiden bör i lag bestämmas — synes mig en allmän förlängning af densamma knappast kunna undvikas, hvarjemte i allt fall hofrätten bör ega befogenhet att bevilja ytterligare rådrum, då giltiga skäl, äfven om dessa ej kunna hänföras till laga förfall, framtas. Varder åter, såsom jag vid 5 § hemställt, nu gällande ordning vid besvärmålens föredragning bibehållen, och kommunikationen förty kommer att bero på hofrättens derom för hvarje fall meddelade beslut, synes mig intet hinder möta att såsom nu i utsokningsmål åt hofrätten öfverlemnna att bestämma kommunikations-tiden, hvarigenom möjlighet lemnas hofrätten att lämpa denna efter hvad som kan finnas behöfligt och skäligt. Dock torde äfven i sådan händelse svårligen kunna undvaras ett medgifvande för hofrätten att på ansökan förlänga tidsfristen, då giltiga skäl dertill föreligga.»

Vidare anförde Justitierådet *Petersson*, med hvilken Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Cassel* och *Grefberg* instämde:

»Enär det uppenbarligen är af vigt, att det intyg om besvärshandlingarnas delgifning, som enligt denna § skall af klaganden ingifvas till hofrätten, erbjuder såvidt möjligt nöjaktiga garantier för tillförlitligheten af deri meddelade uppgifter, hemställer jag om sådan ändring af förslaget i denna del, att såsom intyg om verkställd kommunikation må godkännas allenast så beskaffadt intyg, som i 11 kap. 38 § rättegångsbalken omförmäles.»

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Wijkander*, *Cassel* och *Grefberg* förenade sig om följande yttrande:

»Då det ofta, särskildt i sådana fall, der klagandens motparter vore många eller besvärshandlingarna vidlyftiga, kunde befinnas för-

enadt med synnerlig svårighet och någon gång omöjligt att inom den i förslaget tillmätta tid medhinna delgifning af besvärshandlingarna och dermed sammanhängande åtgärder, samt en allmän förlängning af nämnda tid hvarken vore lämplig eller egnad att helt och hållet undanröjda dylika oegentligheter, syntes hofrättens befogenhet att i händelse af laga förfall meddela anstånd böra utsträckas derhän, att hofrätten egde på ansökan utsätta ny tid för fullgörande af de i paragrafens första stycke stadgade skyldigheter i hvarje fall, då hofrätten funne skäl dertill föreligga.»

Vidare anförde Justitierådet *Lindbäck*:

»Den kungörelse, som enligt andra stycket af förevarande § i visst fall skulle utfärdas till efterrättelse för part, som ej kunnat för delgifning anträffas, bör, för så vidt dermed afsedt ändamål skulle kunna uppfyllas, innehålla, förutom de i förslaget omnämnda uppgifter, jemväl underrättelse om hvad parten enligt 7 § hade att i afseende å förklarings afgifvande iakttaga.»

Då det ej borde åläggas hofrätten eller någon dess tjensteman att anställa undersökning, huruvida den i 2:dra stycket omförmälda kungörelse behörigen blifvit i allmänna tidningarne införd, och det dessutom vore vida enklare att bevisa, att kungörelse införts, än att den under den föreskrifna tiden icke behörigen införts, ansåg *Högsta Domstolen* att i sammanhang med föreläggandet om kungörelsens utfärdande föreskrift borde meddelas klaganden att inom viss tid inkomma med bevis, att nämnda föreläggande fullgjorts, i hvilket fall således äfven en i följd deraf nödig ändring i 3:dje styckets lydelse borde vidtagas.

Slutligen yttrade Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitieråden *Huss*, *Wijkander* och *Cassel* instämde:

»I det fall, som i sista stycket afses, skola besvärshandlingarna genom hofrättens försorg tillställas allmänna åklagaren, vid hvilket förhållande det honom gifna föreläggande icke lämpligen torde böra genom anslag inom hofrätten kungöras, helst åklagaren, derest tiden för föreläggandets fullgörande komme att räknas från dagen när anslaget skedde, i allmänhet icke utan svårighet torde kunna medhinna att inom sagda tid till hofrätten inkomma med bevis om delgifningen och återställa handlingarna. Jag anser därför att tiden, inom hvilken åklagaren skall fullgöra ifrågavarande föreläggande, bör beräknas från den dag, besvärshandlingarna honom tillställes.»

7 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Lindbäck*, *Cassel* och *Grefberg* ansågo föreskriften rörande tiden för förklarings afgifvande i likhet med motsvarande stadgande i 6 § skola vinna i tydlighet, om framför orden »i allmänhet gäller» tillades »enligt 1 §».

Då det torde vara mindre lämpligt att i vanliga rättegångsmål part medgifves att genom allmänna posten meddela sig med domstolen, hemställde *Högsta Domstolen* att den i förevarande § intagna bestämmelse, att förklaring må genom allmänna posten till hofrätten insändas, måtte utgå.

9 §.

Justitierådet *Grefberg* anförde:

»Bestämmelserna i första momentet synas hufvudsakligen hafva följande innehåll: Hofrätten eger att efter ty tjenligast finnes genom Konungens Befallningshafvande infordra förklaring, oberoende af hvilken part som klagar eller skall förklara sig. Besvärshandlingarna skola, då förklaring affordras häktad, allmän åklagare och allenast en enskild, å fri fot varande part, tillställas en hvar af dem. Om deremot det finnes flera å fri fot varande enskilda parter, som skola höras, erhåller en hvar af dem allenast en afskrift af hofrättens kommunikationsresolution i hvad den honom angår jemte underrättelse, att besvärshandlingarna under förklaringstiden finnas att tillgå hos Konungens Befallningshafvande i den ort, der delgifningen skett. Hofrätten måste, då de enskilda parterna, hvilka böra förklara sig, bo i olika län, skicka handlingarna först till ett och sedan till annat län. I hvarje län skola handlingarna hos länsstyrelsen qvarhållas tills den förklarings afgifvande bestämda tid tilländagått, och upplyses att part, som skall höras, flyttat från ett till annat län, föranledas deraf nya åtgärder.

Förfarandet enligt förslaget, då flera å fri fot varande enskilda parter skola höras, kan, isynnerhet då dessa vistas i olika län, således föranleda långt dröjsmål med målets afgörande. Afskriften af hofrättens kommunikationsresolution lemna ej någon egentlig upplysning om hvad klaganden yrkar och part, som skall förklara sig,

lär väl endast i undantagsfall kunna eller vilja begagna sig af sin rätt att hos länsstyrelsen taga del af besvärshandlingarna, i följd hvaraf ett stadgande, om att handlingarna skola der finnas att tillgå, i de flesta fall saknar all betydelse.

För afhjelpande af dessa olägenheter torde delgifningen kunna anordnas så, att en hvar enskild part ansåges af besvären erhållit del, då honom tillstålts styrkt afskrift af sjelfva besvärsskriften och hofrättens beslut i hvad det honom rörde, genom hvilken anordning bestämmelsen om att handlingarna skulle finnas att tillgå hos Konungens Befallningshafvande komme att bortfalla.

Då föreskrift om verkställandet af en eller annan afskrift af besvärsskriften icke gerna kan medföra afsevärd betänklighet, skulle, om det nu afgifna förslaget vunne afseende, den fördel vinnas, att de enskilde å fri fot varande parterna, som hade att afgifva förklaring, blefve i tillfälle att, utan betungande kostnader, bättre förvara sin rätt, och, i de fall att dessa parter vistades inom olika län, kunde besvären pröfvas inom väsentligt kortare tid, i ty att Konungens Befallningshafvande vore i tillfälle, utan att afvakta utgången af den för förklarings afgifvande föreskrifna tid, att med öfversändande af delgifningsbevisen eller genast, efter det afskrift af besvären ombesörjts, återsända besvären till hofrätten.»

Justitierådet *Lindbäck* yttrade:

»Lika med Justitierådet Grefberg anser äfven jag den här föreslagna anordning beträffande flere å fri fot varande enskilde parter hörande öfver besvär i mål, deri någon hålles häktad, icke vara tillfredsställande. Af Justitierådet Grefberg har redan påpekats flere praktiska olägenheter, som af denna anordning blefve en följd. Ur principiell synpunkt torde knappast kunna försvaras, att, i händelse flere parter skola höras i målet, desse ej få med hänsyn till rättigheten att afgifva förklaring åtnjuta samma förmåner, som komma den till del, hvilken är ensam förklarande. Och äfven om behovet af ifrågavarande måls skyndsamma afgörande kunde anses i någon mån rättfärdiga en dylik åtskilnad, synes mig dock förslaget i detta hänseende gå vida längre än som är förenligt med rättssäkerhetens kraf. Det kan ofta för förstnämnda parter, särskildt i händelse besvären afse deras dömande till ansvar för gröfre brott, vara af synnerlig vigt att få taga fullständig och noggrann kännedom om besvären med underdomstolens protokoll och öfriga bilagor för att dymedelst

komma i tillfälle att bemöta och söka vederlägga hvad i besvären andragits samt de nya bevis, som klaganden tilläfsventyras i öfverdomstolen åberopat. Men det medel, som förslaget i detta afseende erbjuder, måste, efter min mening, betecknas såsom i väsentlig mån illusoriskt åtminstone när den fattige eller mindre bemedlade skulle deraf vilja sig begagna. Bristande tillgångar att bekosta en resa till den, måhända aflägsset från partens hemvist belägna residensstaden och vistelsen derstädes för att taga del af besvärshandlingarna och uppsätta förklaringen, den dermed förenade tidsspillan, den, i händelse förklarande vore i målet tilltalad, hos personer i sådan ställning ofta rådande oförmåga af större sjelfverksamhet beträffande ordnandet af sitt försvar och den naturliga obenägenheten hos en svarande i brottmål, att, sedan han i någon instans frifunnits, underkasta sig mera afsevärda uppoffringar i och för afgifvande af svaromål i den högre instansen; — allt detta skulle tvifvelsutan föranleda, att endast i sällsynta undantagsfall förklaring komme att afgifvas af de parter, om hvilka nu är fråga. De betänkligheter, som sålunda förekomma mot antagande af förslaget i denna del, göra sig naturligtvis med ännu större styrka gällande, derest, såsom förslaget afser, enahanda förfaringsätt skulle iakttagas i mål, som hos Konungen fullföljas.

På grund af hvad sålunda yttrats finner jag mig böra afstyrka, att stadgandena i andra punkten af första stycket upphöjas till lag.»

11 §.

Då det, enligt hvad erfarenheten utvisade, understundom kunde finnas önskvärdt, att hofrätten egde utväg att från klaganden infordra skriftligt yttrande i anledning af hvad af förklaranden anförts, hemstälde *Högsta Domstolen*, att åt paragrafen måtte gifvas sådan affattning, att den egde tillämpning jemväl under dylika förhållanden.

Justitierådet *Lindbäck* yttrade särskildt:

»Då den i förevarande § afsedda inlaga är att betrakta såsom fortsättning af besvärsskriften, torde i fråga om nämnda inlaga med dervid möjligen fogade bilagor bestämmelserna rörande delgifning af sjelfva besvären och afgifvande af förklaring deröfver böra tillämpas. Men då §:ns affattning lemnar rum för olika meningar i berörda hän-

seende, torde §:n böra genom intagande af en hänvisning till 6, 7, 8 och 9 §§ eller på annat sätt lämpligen förtydligas.»

12 §.

Justitierådet *Wijkander*, med hvilken Justitieråden *Huss* och *Lindbäck* instämde, yttrade:

»Besvärsmålsförfarandet, sådant det hos oss utvecklats, skiljer sig väsentligen från vadförfarandet derigenom att, medan vid vadförfarandet part, som vill bevaka sin talan, måste, sjelf eller genom befullmäktigadt ombud, inställa sig vid öfverdomstolen, är vid besvärsmålsförfarandet en sådan inställelse icke nödig, utan parterna ega utföra sin talan genom ingifvande af skrifter, som, om blott de befinnas vara egenhändigt underskrifna, till pröfning upptagas, ändå att fullmakt för ingifvandet ej företes. I fråga om besvärsmålsförfarandet har man således, på sätt nya lagberedningen vid afgifvande af 1891 års förslag anmärkt, hos oss utgått från det antagande, att målets beskaffenhet ej fordrar eller ens medgifver någon partförhandling inför öfverrätten. Vid sådant förhållande synas mig de i det remitterade förslaget förekommande bestämmelser om hållande af muntligt förhör i besvärsmål böra, såsom stående i strid med hvad som för sjelfva besvärsmålsförfarandet är väsentligt, ur förslaget utgå. I stället torde i förslaget kunna intagas bestämmelser, som, delvis motsvarande stadgandet i 12 § af 1891 års förslag till lag angående fullföljd af talan i brottmål, angifva, att öfverdomstol, der så finnes lämpligt, i besvärsmål eger att öfver viss angifven omständighet infordra parts yttrande, vid äfventyr, om part ej ställer sig föreläggandet till efterrättelse, att sådant ej verkar uppehåll med målets afgörande. Beträffande betydelsen af ett sådant föreläggande och af underlåtenheten att ställa sig detsamma till efterrättelse tillåter jag mig hänvisa till hvad af mig erinrats vid 26 kap. 14 § rättegångsbalken.

Derest emellertid det skulle befinnas vara lämpligt att i besvärsmålsförfarandet söka inpassa förhørsinstitutet, torde, såvidt brottmålen angår, vara erforderligt att angifva, huruvida hofrätten eller, der förhöret hålles vid underrätt, underrätten skall kunna gifva den part, å hvilken ansvar yrkas, föreläggande att komma tillstädes vid äfventyr af hemt-

ning. Sådant synes ej — åtminstone ej med tydlighet — framgå ur nu gällande bestämmelser, hvilka, såsom helt naturligt är, i förvarande hänseende allenast vända sig mot det fall, att någon tilltalad uteblifver vid första instans.»

Under hänvisning till de vid 26 kap. 14 § gjorda anmärkningar hemställde Justitierådet *Lilienberg*, att inkallandet af den, som uteblifvit med förklaring, måtte göras beroende icke blott af möjligheten att kalla honom, utan äfven deraf, huruvida hofrätten ansåge inkallandet erforderligt eller ej.

13 §.

I afseende å den i andra punkten upptagna tidsbestämmelse hemställde Justitieråden *Lilienberg*, *Lindbäck*, *Cassel* och *Grefberg* om införande af samma förtydligande tillägg, som föreslagits beträffande liknande föreskrifter i 6 och 7 §§.

Justitieråden *Huss*, *Lindbäck* och *Wijkander* åberopade i afseende å sista punkten hvad Justitierådet *Wijkander* vid 12 § yttrat.

14 §.

Hvad i denna § stadgades borde enligt *Högsta Domstolens* tanke ega tillämpning ej allenast i der afsedda mål, utan äfven i de ärenden, med hvilka hofrätt såsom första domstol toge befattning.

I öfrigt ansåg *Högsta Domstolen* sig böra vid denna § erinra, att samma skäl, som föranledt stadganden om offentlighet vid underrätt, syntes med fog kunna åberopas till stöd för en uttrycklig föreskrift, att då i brottmål, som hofrätt i egenskap af första domstol upptoge, partförhandling inför hofrätten egde rum, rättegången skulle vara offentlig. En dylik föreskrift vore desto mera af nöden, som förslaget åsyftade upphäfvande af det enda nu gällande lagrum, som innefattade en antydan om offentlighet i nyss angifna mål, nemligen det i 27 kap. 7 § rättegångsbalken upptagna stadgande, att der den, som å Konungens och Kronans vägnar borde kära i hofrätten, tilltalade någon för embetes eller annat groft brott, hans inläga och den anklagades svar skulle offentligen uppläsas. Den ifrågasatta nya föreskriften syntes

emellertid ej ovilkorligen böra införas i nu förevarande § eller öfver hufvud i rättegångsbalken utan kunde lämpligen erhålla formen af en fristående författning eller ock sammanföras med de stadganden, som för närvarande inginge i förordningen om offentlighet vid underdomstolarne den 22 April 1881.

29 Kap.

4 §.

Justitierådet *Grefberg* anförde:

»Det här föreslagna stadgandet lär motsvara 30 kap. 16 § i nu gällande rättegångsbalk, men förslaget innebär en väsentlig ändring i nyssnämnda lagrum. För parts straffbarhet fordras enligt förslaget allenast att hofrätts dom mot klara skäl öfverklagas, då deremot enligt gällande lag jemväl förutsättes att sådan klagan föres emot bättre vett. Till följd häraf har, med bibehållande af det förut bestämda bötesbeloppet såsom strängaste straff, föreslagits en strafflatitud från 100 till 500 daler. Häremot torde ej vara något att erinra, men det förefaller deremot mindre tillfredsställande, att fullmäktig, som enligt stadgandet i 30 kap. 16 § af nu gällande rättegångsbalk skall plikta med fängelse, i förslaget alldeles utesluts. 15 kapitlet 14 § i nämnda balk — det lagrum, som, derest förslaget blefve lag, skulle vara tillämpligt å fullmäktig i förevarande fall — innehåller, att fullmäktig, som mot bättre vett drifvit orättfärdig sak, skall, jemte det han i följd af brottets beskaffenhet kan förklaras förlustig rätt att föra andras talan, efter pröfning af domaren böta från 10 till 100 daler eller plikta med fängelse. Häraf skulle följa enligt förslaget, att fullmäktig, som emot klara skäl för parts talan mot hofrätts dom, kan straffas allenast, då han gör det mot bättre vett, och ändå få försona sin förbrytelse med vida mindre bötesbelopp än part, som icke mot bättre vetande klagar. I gällande lag har fastslagits en viss solidaritet emellan sakegaren och hans ombud, dock att den senare i allmänhet kan straffas strängare, och skäl synes föreligga att vidhålla den grundsatsen, enär fullmäktig i allmänhet är eller åtminstone bör vara så kvalificerad, att han, bättre än parten sjelf, kan bedöma huruvida rättegång bör fullföljas.

I anledning häraf får jag hemställa, att för fullmäktig stadgas enahanda böter som för sakegaren och äfven såsom hittills fängelsestraff.»

Justitierådet *Lindbäck* utlät sig:

»Någon rubbning af de ansvarsbestämmelser, till hvilka hänvisning är gifven i 29 kap. 4 § rättegångsbalken, torde, äfven om de anses vara i behof af förändring, icke lämpligen böra företagas annorledes än i sammanhang med en revision af 29 kap. i dess helhet — en fråga, hvilken nu icke föreligger.»

30 Kap.

1 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck* och *Petersson* förenade sig om följande yttrande:

• »De skäl, som kunna åberopas till stöd för den i 25 kap. 8 § upptagna bestämmelse, att hänvisning, som af underrätt meddelats rörande sättet för talans fullföljd i hofrätten, skall lända till ovilkorlig efterrättelse, föranleda ingalunda dertill, att, såsom nu förevarande § innebär, af berörda hänvisning jemväl skall bero, i hvilken ordning målet skall dragas under Konungens pröfning. Ej heller i öfrigt synes tillräcklig anledning föreligga att, i strid med hvad sakens natur synes kräfva, tillägga underrättens hänvisning en dylik verkan. Af chefen för justitiedepartementet har i sådant hänseende hufvudsakligen åberopats, att, i händelse ett mål genom besvär inkommit till hofrätten och der afgjorts utan att förklaring infordrats, fullföljd genom revisionssökande ej skulle kunna ifrågakomma, i ty att klagandens motpart här ej kunde väntas ega kännedom om ändringssökandet och alltså saknade anledning att hos Konungen inställa sig för bevakande af sin talan. Denna svårighet torde emellertid kunna undanröjas genom upptagande af en föreskrift om skyldighet för part, som under nyss angifna förhållanden söker revision, att om ändringssökandet underrätta motparten.

Med hänsyn till hvad sålunda blifvit anfördt hemställes, dels att förevarande § måtte ändras derhän, att frågan huruvida ett från under-

rätt fullföljdt mål skall genom revisionssökande eller genom besvär dragas under Konungens pröfning, kommer att bero deraf, huruvida talan i hofrätten enligt de i 25 kap. 1—5 §§ gifna stadganden skolat fullföljas genom vad eller icke, *dels ock* att bland stadgandena om förfarandet i revisionssaker upptages nyss antydda föreskrift om kungörande i visst fall af ändringssökandet.»

Derjemte yttrade Justitierådet *Lindbäck*:

»Med hänsyn till beskaffenheten af de ärenden, hofrätten såsom förste domstol upptager, torde det vara lämpligt, att, äfven om ett dylikt ärende någon gång blifvit genom stämning anhängiggjort, talan mot hofrättens slutliga utslag jemväl i sådant ärende fullföljes genom besvär. Om denna åsigt vinner godkännande, skulle deraf föranledas jemkning i andra stycket af denna §.»

3 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck* och *Petersson* erinrade, att, derest första paragrafens bestämmelser rörande ordningen för klagan öfver hofrätts utslag blefve i enlighet med deras hemställan ändrade, deraf föranleddes en jemkning i sista satsen af förevarande §.

4 §.

Under erinran, att utslag, hvarigenom hofrätt i dit fullföljdt mål dömt till värjemålsed och på sådan grund beslutit återförvisning, under alla förhållanden borde kunna omedelbart öfverklagas, hemställde Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg*, att, då de i paragrafens senare stycke förekommande orden »med undanrödjande af underrätts slutliga utslag» möjligen skulle kunna gifva anledning till en annan mening, nämnda ord, hvilka för öfrigt syntes öfverflödiga, måtte uteslutas.

6 §.

Justitierådet *Petersson* erinrade, att i händelse 16 kap. 3 § underginge ändring i den riktning Justitierådet föreslagit, det till förekommande

af missförstånd borde i förevarande § uttryckligen angifvas, att densamma afsåge hofrätts utslag i allenast sådan fråga, som jemlikt 16 kap. 3 § blifvit från underrätten fullföljd utan sammanhang med hufvudsaken.

Justitierådet *Lilienberg* yttrade:

»Då förslaget affattning kunde gifva anledning till den felaktiga tolkning, att klagan öfver hofrätts utslag vore förbjuden äfven i det fall, att hofrätten på den grund att förutsättningarne för tillämpning af 16 kap. 3 § ej vore för handen, vägrat upptaga besvären till pröfning, och då klagan mot hofrätts beslut, som gillar en framställd invändning om domarejäf, äfven borde få fullföljas, hemställes att §:n måtte få den lydelse, att klagan i allmänhet förbjödes i fall hofrätten fastställt underrättens beslut.»

7 §.

Justitierådet *Wijkander* yttrade, att derest antagas finge att den högst betydande ökning i justitiekanslerens embetsgöromål, som utan tvifvel blefve en följd af stadgandet i första stycket af förevarande §, icke komme att verka hindrande för justitiekanslerens öfriga embetsverksamhet — en fråga, hvarpå Justitierådet icke kunde inlåta sig — mot stadgandet icke syntes vara något att anmärka.

Justitierådet *Lilienberg* ansåg, att för tydlighetens skull efter första punkten borde inskjutas orden »der han ej tillika är målsegare», och fann andra punkten icke nog tydligt uttrycka hvad dermed torde åsyftas, eller att det vore icke den allmänna åklagaren, utan justitiekansleren genom en af honom förordnad person, som skulle fullfölja målet, i fall justitiekansleren ansåg talan böra fullföljas.

Justitierådet *Lindbäck* yttrade:

»Det kan inträffa, att i mål, hvarom här är fråga, allmän åklagare för talan om ansvar eller skadestånd för gerning, som blifvit mot åklagaren sjelf i hans egenskap af tjänsteman begången. I sådana fall torde åklagaren böra tillerkännas rätt att, utan förordnande af justitiekansleren, öfverklaga hofrätts utslag, så vidt det angår sagda talan.»

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Wijkander* och *Cassel* ansågo, att senare stycket af denna § borde såsom öfverflödigt ur förslaget utgå.

8 §.

Beträffande uttrycket »eller förordnat om annan dermed jemförlig åtgärd» åberopade Justitieråden *Lilienberg* och *Lindbäck* hvad Justitieråden vid 16 kap. 9 § rörande samma uttryck anført.

Justitierådet *Huss* yttrade:

»Om, på sätt jag vid 16 kap. 9 § hemställt, det varder tillåtet att föra särskild talan emot underrätts beslut, hvarigenom framställt yrkande om qvarstad, skingringsförbud eller förordnande om annan dermed jemförlig åtgärd blifvit af underrätten ogilladt, bör enligt min mening klagan öfver hofrätts utslag, hvarigenom underrättens utslag faststälts, ej vara tillåten; och torde bestämmelsen härom böra intagas i nu förevarande §.»

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg* förenade sig om följande yttrande:

»Då enligt förslaget rätt till klagan öfver onödigt uppskof ej medgifves i fråga om beslut, som hofrätt i första hand meddelat — vare sig i fullföljdt eller omedelbart anhängiggjort mål — synes det mindre följdriktigt, att, såsom förevarande § innebär, beslut, hvarigenom hofrätt, i anledning af der förd klagan öfver förment onödigt uppskof, fastställt det öfverklagade utslaget, skulle kunna hos Konungen öfverklagas. Med afseende härå och då hittills gängse praxis, som äfven i sistnämnda fall utesluter klagan, veterligen ej medfört några olägenheter, synes paragrafens sista punkt böra ändras derhän, att hofrätts utslag i fråga, som enligt 16 kap. 10 § dragits under hofrättens pröfning, ej i något fall må öfverklagas.»

9 §.

I fråga om verkställighet af vissa under rättegången meddelade beslut hänvisade Justitierådet *Lilienberg* till hvad vid 16 kap. 9 § anmärkts, såsom tillämpligt jemväl å hofrätts beslut.

10 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg* förenade sig om följande yttrande:

»Då den i förevarande § gifna hänvisning till 25 kap. 7 § anginge allenast frågan om talans fullföljd i vissa fall, kunde under den samma näppeligen inbegripas den i slutet af sistnämnda § upptagna föreskrift om rätt för part, som ej fullföljt talan i hofrätt, att ändock i visst fall påkalla pröfning af underrätts beslut. Uppenbarligen borde emellertid äfven sistnämnda föreskrift ega motsvarande tillämpning i afseende å hofrätts beslut; och syntes detta böra angifvas antingen genom ett i sådant syfte infördt tillägg till förevarande § eller genom förändrad affattning af nyss omförmälda hänvisning.»

I öfrigt hemstälde Justitierådet *Lilienberg*, huruvida icke någon förändring af redaktionen erfordrades i följd deraf att ett af hofrätt i dit instämmt mål meddeladt edgångsutslag enligt 16 kap. 12 § och 30 kap. 1 § får särskildt öfverklagas, ehuru det, såsom också i 16 kap. 12 § sägs, är ett under rättegången meddeladt beslut.

11 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck* och *Wijkander* erinrade om hvad Justitieråden vid 25 kap. 8 § i särskilda afseenden anført.

Justitierådet *Lilienberg* yttrade:

»Då äfven hvad beträffar beslut under rättegången angående häktad person besvärstiden enligt 23 § skall räknas från delfäendet, torde jemte utslag äfven beslut af ifrågavarande slag böra delgifvas honom.»

12 §.

Justitieråden *Cassel* och *Grefberg* erinrade om den vid 15 kap. 7 § gjorda anmärkning.

13 §.

I afseende å det i paragrafens andra punkt intagna stadgande om rätt för part, hvars motpart anmält missnöje med hofrätts dom, att på begäran erhålla bevis om berörda anmälan äfvensom angående tiden för talans fullföljd, anmärkte Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg*, att, för så vidt förslaget åsyftade, att beviset skulle utfärdas af hofrätten, sådant skulle leda till onödig omgång och tidsutdrägt. Afsåges åter, att beviset skulle

meddelas af någon hofrättens tjänsteman, vore stadgandet öfverflödigt och borde i hvarje fall ej inflyta i allmänna lagen.

Vidare ansågo Justitieråden *Lilienberg, Huss, Lindbäck, Petersson* och *Grefberg* föreskriften i §:ns sista punkt böra, såsom närmast sammanhängande med bestämmelserna i 12 §, öfverflyttas till sistnämnda §.

Justitierådet *Cassel* yttrade:

»Senare stycket i förevarande § anser jag böra utgå. Förslagets mening lär vara, att vederpart ej skall höras öfver missnöjesanmälan, och vid sådant förhållande är det föreslagna stadgandet öfverflödigt, men kan möjligen tolkas så, att vederpart *bör* höras öfver dylik anmälan, ehuru sådant ej är *nödigt*. Anses emellertid stadgandet böra bibehållas, bör det, såsom sammanhängande med bestämmelserna i 12 §, till samma § öfverflyttas.»

14 §.

Högsta Domstolen ansåg den hänvisning, som här gäfves till 26 kap. 3 § böra utbytas mot fristående bestämmelser, svarande mot slutmeningen i förra stycket af nämnda § och föreskriften i samma §:s senare stycke.

I öfrigt erinrade Justitieråden *Huss, Lindbäck, Cassel* och *Grefberg*, att hvad början af 26 kap. 3 §:ns första stycke innehölle derom, att bevis rörande vägran att upptaga vadeanmälan skulle med angifvande af skälen för beslutet tecknas å utslaget, ej gerna kunde med hänsyn till det i hofrätterna brukliga expeditionssätt, tillämpas i afseende å missnöjesanmälan, hvarom här vore fråga.

16 §.

På skäl, som framginge af hvad vid 26 kap. 5 § blifvit anfördt, fann *Högsta Domstolen* de i första punkten af förevarande § upptagna orden »sjelf eller genom ombud» böra uteslutas.

Enär det icke kunde tillkomma Nedre Justitierevisionen — som enligt gällande instruktion utgjorde en allenast af revisionssekreterarne bestående kollegial myndighet — att mottaga den skriftliga in-

laga, som här afsåges, utan sådant måste ankomna på en tjensteman i den afdelning af Konungens kansli, som uti instruktionen benämndes Justitierevisionsexpeditionen, hemställde Justitieråden *Lilienberg* och *Lindbäck*, att uttrycket »Konungens Nedre Justitierevision» måtte utbytas mot »Justitierevisionsexpeditionen».

Justitierådet *Petersson*, med hvilken Justitieråden *Lilienberg*, *Huss* och *Lindbäck* instämde, yttrade:

»Det i förslaget såsom benämning å klagoskriften i revisionssak använda uttrycket »revisionsansökning» synes mig mindre lämpligt; enligt min mening vore ordet »revisionsinlaga» — bildadt i analogi med vadeinlaga — här att föredraga.»

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitieråden *Lilienberg* och *Huss* förenade sig, hemställde i fråga om uttrycket »deri han framställer sin talan» på skäl, som af Justitierådet anförts vid 26 kap. 5 §, att jemväl sagda uttryck måtte här utgå.

Enär det med skäl kunde befaras, att, derest i enlighet med förslaget de för fullföljd af talan mot hofrätts utslag stadgade prestanda af ekonomisk natur komme att afskaffas, utan att i sammanhang dermed verksammare anordningar, än förslaget afsåge, blefve vidtagna i syfte att motverka ett alltför starkt tillflöde af mål till högsta instansen, antalet der fullföljda mål skulle ökas i sådan grad, att pröfning af dessa mål ej kunde inom skälig tid med befintliga arbetskrafter medhinnas, ansåg *Högsta Domstolen* nödigt, att, till förebyggande häraf, toges i öfvervägande, huruvida icke den rättegångsavgift, som, under benämningen revisionsskilling, enligt förslaget liksom enligt gällande lag skulle erläggas af part, som ville söka revision, kunde väsentligen förhöjas; och funno härvid Justitieråden *Lindbäck*, *Wijkander*, *Cassel* och *Grefberg* med hänsyn bland annat till den högst betydande minskning, penningvärdet undergått sedan den tid, då nämnda afgift bestämdes till sitt nuvarande belopp af 200 daler, en förhöjning till 500 daler icke kunna föranleda några afsevärda betänkligheter, helst om, såsom förslaget innebure, lättad utväg bereddtes part att på grund af fattigdom vinna befrielse från afgiften; hvaremot Justitieråden *Lilienberg*, *Huss* och *Petersson* funno sig böra hemställa om en förhöjning allenast till 400 daler.

Beträffande senare stycket af förevarande § erinrade *Högsta Domstolen*, att fattigdomsbevis, som här afsåges, uppenbarligen ej borde, såsom förslagets ordalydelse innebure, kunna med laga verkan in-

gifvas efter den timme å inställelsedagen, som enligt första stycket gälde såsom fatalietid för sjelfva inställelsen.

Justitierådet *Cassel*, med hvilken Justitierådet *Wijkander* instämde, anförde:

»Det intyg om medellöshet, som i andra stycket af denna § afses, får enligt förslaget icke meddelas med mindre en sådan särskild undersökning, som der omförmäles, förut egt rum. Äfven om den sökande är fattighjon, i konkurs eller eljest, enligt hvad för den intygsgifvande myndigheten med visshet är känt, saknar alla tillgångar, får ej ett dylikt intyg meddelas utan att en undersökning af sökandens förmögenhetsförhållanden förut egt rum antingen genom sökandens försorg eller i hvarje fall på hans bekostnad. Att en dylik undersökning i många, kanske de flesta fall för den sökande måste medföra afsevärda kostnader lär ej kunna undvikas, och dessa kostnader komma, vid det förhållande att sökanden får antagas vara obemedlad, uppenbarligen att för honom blifva synnerligen kännbara.

De sålunda föreslagna bestämmelserna synas mig icke tillfredsställande. Enligt förslaget får intyg, hvarom nu är fråga, meddelas allenast af vissa, till antalet mycket få myndigheter och tjenstemän. Då emellertid dessa myndigheter och tjenstemän vid intygs meddelande uppenbarligen handla å tjenstens vägnar och sålunda under tjenstemannaansvar, vill det synas som borde det icke vara med någon olägenhet förenadt att åt myndighetens eller tjenstemannens eget bepröfvande öfverlåta att afgöra, huruvida någon undersökning af sökandens förmögenhetsförhållanden må erfordras eller ej, innan intyg kan meddelas. I hufvudsakligen sådan riktning var nya lagberedningens år 1891 afgifna förslag affattadt och emot förslaget i denna del lär erinran icke hafva förekommit i de öfver förslaget afgifna yttranden.

Det synes mig därför som borde allt hvad förslaget innehåller om undersökning af nu ifrågavarande art ur detsamma uteslutas och förslaget härutinnan alltså komma att innehålla allenast, att sökanden skall med intyg af i förslaget angifven myndighet eller tjensteman styrka, att han icke eger tillgång till gäldande af revisionsskillingen eller efter dess utgifvande skulle sakna nödtorftigt uppehälle.

Skulle emellertid ett dylikt stadgande anses möta betänkligheter, hemställer jag, att förslaget i förevarande hänseende måtte åtminstone så till vida ändras, att orden 'och eljest känt är' utbytas mot orden 'eller för intygsgifvaren eljest känt är' eller något annat lämpligt

uttryck, som medgifver att undersökning kan undvikas i alla de fall, der sökandens medellöshet är utan sådan undersökning för intygsgifvaren med visshet känd.»

Justitierådet *Petersson* yttrade.

»Att sådant bevis om oförmåga att nedsätta revisionsskilling, som i senare stycket af denna § afses, skulle, såsom enligt förslaget blefve fallet, kunna grundas å en af parten sjelf föranstaltad undersökning, synes mig mindre lämpligt såväl ur allmän synpunkt: enär erforderlig garanti för undersökningens tillförlitlighet svårigen står att vinna annorlunda än derigenom, att undersökningen förrättas af person, som den betygsgifvande myndigheten dertill särskildt förordnat, som ock för parten sjelf: enär en af honom enskildt föranstaltad undersökning sedermera vid granskning af den betygsgifvande myndigheten lätteligen kan befinnas otillfredsställande, i hvilket fall parten har att draga ny kostnad för undersökning genom myndighetens försorg och, om tiden är knapp, äfventyrar att förlora sin talan därför, att fattigdomsbeviset ej kan inom bestämd tid erhållas. Jag hemställer alltså, att förslaget ändras derhän, att, då undersökning om parts oförmåga att nedsätta revisionsskilling skall ega rum, densamma alltid må verkställas af person, som den betygsgifvande myndigheten dertill förordnat.»

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitieråden *Lilienberg* och *Huss* förenade sig, anförde:

»Hvad angår stadgandena om rättighet att för fattigdom njuta befrielse från revisionsskillings erläggande anser jag, lika med Justitierådet *Petersson*, att undersökning, hvarom här är fråga, alltid bör verkställas af person, som dertill förordnats af den intygsgifvande myndigheten; men då understundom sökandens fattigdom kan vara af myndigheten med visshet så känd, att någon undersökning ej är af nöden, anser jag, lika med Justitierådet *Cassel*, att förslaget bör ändras i sådan riktning, att undersökning må kunna i ofvan antydda händelse undvikas.»

18 §.

Under hänvisning till de anmärkningar, som framstälts vid 4 och 15 §§ i 26 kap., hemställde Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Cassel* och *Grefberg*, att äfven i nu förevarande § uttrycket »ersättning för inställelsen» måtte utbytas mot »ersättning för sin kostnad».

19 §.

Justitierådet *Grefberg* anförde:

»Om såsom anmärkts under 26 kap. 7 § och 27 kap. 4 § part i allmänhet skulle ega skyldighet att utan föreläggande i hofrätt förete fullständiga handlingar, kan det följdriktigt ifrågasättas, att enahanda skyldighet jemväl skall åligga part, som fullföljer talan hos Konungen. Emot ett dylikt stadgande har jag ej annat att erinra, än att det föreslagna stadgandet i 192 § utsökningslagen i fråga om skyldighet att vid besvär foga fullständiga handlingar torde utan betänklighet äfven här kunna vinna tillämpning. Bortser man från den principiella synpunkten, föreligga emellertid ej här samma skäl för ändring af förslaget, som då fråga är om fullföljd af talan till hofrätt, enär det jemförelsevis sällan inträffar att till högsta instansen ingifvas ofullständiga protokoll, hvilket har sin orsak deri, att parten har rymligare tid för anskaffande af handlingar äfvensom att hofrätt för närvarande, i öfverensstämmelse med hvad i 15 § af 30 kapitlet föreslås, till Konungen insänder hos hofrätten befintliga handlingar och således bland dem äfven protokoll, som, i hofrätten förvarade, dit ingifvits från den missnöjdes motpart.»

Justitierådet *Lilienberg* hänvisade till hvad han yttrat vid 26 kap. 7 § och 27 kap. 4 §.

20, 21 §§.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg* erinrade att, derest 8 och 9 §§ i 26 kap. blefve i enlighet med der gjord hemställan ändrade, deraf föranleddes en formel omarbetning af nu förevarande §§.

22 §.

Justitierådet *Lilienberg* yttrade:

»Det synes mig vara i hög grad önskligt, om lagen uttryckligen angäfve, i hvilka fall revisionsskillingen finge återbekommas. I detta afseende lemnar förslaget rum för tvekan dels genom bestämmelsen, att revisionsskillingen skall tillfalla kronan, om ändring icke göres i

hofrättens utslag eller parterna förlikas, och dels genom att i senare stycket endast angifva de fall, då sökanden kan tänkas i revisionsansökningen sjelf yrka sådant återfående. Äfven i vissa andra fall än dessa och det i första stycket upptagna, att hofrättens utslag ändras, torde revisionsskillingen böra återlemnas; och då detta i intet fall synes mig böra bero af sökandens yrkande, ville jag hemställa, om icke åt §:n kunde gifvas ungefär en sådan affattning, att om hofrättens utslag varder ändradt, eller revisionsskillning är ingifven, utan att missnöje rätteligen anmälts, eller ock i mål, som bort genom besvär fullföljas eller deri klagan ej må föras, förordnar Konungen, att sökanden eger återbekomma revisionsskillningen, att om flera parter, som ega gemensam talan, ingifvit mera än en revisionsskillning, de äro berättigade att återbekomma hvad för mycket erlagts, samt att, om intet af sagda fall är för handen, revisionsskillningen skall tillfalla kronan. Särskildt i det fall att revisionsskillning ingifvits i ett mål, som rätteligen bort genom besvär fullföljas, skulle det, med afseende å 11 §:ns stadgande, att hvad hofrätten föreskrifvit skulle i fråga om sättet för talans fullföljd lända till efterrättelse, vara ganska ovisst, om revisionsskillningen kunde återlemnas, såvida icke uttryckligt stadgande derom i lagen meddelades.»

Justitierådet *Grefberg* anförde:

»I fråga om parts rätt att återfå revisionsskillning utan hänsyn till huruvida hofrätts utslag ändrats eller förlikning egt rum, hvarom andra momentet af denna paragraf handlar, torde kunna anmärkas dels att tiden för framställande af yrkande härom borde endast så begränsas, att det skall ske före målets afgörande, och dels, att möjligen tvetydighet kan uppstå om de fall, då sådan rätt föreligger. Af förslaget lydelse torde framgå, att dylik rätt förefinnes, då part erhållit hänvisning att fullfölja talan genom revisionsansökning, men klagan bort föras genom besvär, eller flera parter, som hvar för sig erlagt revisionsskillning, egt rätt att gemensamt erlägga afgiften, eller afgiften erlagts af part, som enligt lagens uttryckliga föreskrift är derifrån befriad; men förslaget torde äfven kunna gifvas den tydning, att part, som anser, att han på grund af fattigdom bort befrias från afgiften, eger söka återfå densamma. Då emellertid meningen icke kan vara att i sistnämnda afseende få hos Konungen förebringa utredning, torde nu ifrågavarande moment böra affattas så, att en dylik förlikning förebygges.»

Justitierådet *Cassel*, med hvilken Justitierådet *Petersson* instämde, yttrade:

»Att det yrkande om återfående af erlagd revisionsskillning, hvarom i andra stycket af förevarande § förmåles, måste, för att komma under pröfning, framställas i sjelfva revisionsansökningen, torde icke vara nödvändigt, utan bör dylikt yrkande få framställas när som helst innan målet företages till afgörande.»

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitierådet *Huss* förenade sig, yttrade:

»Lika med Justitieråden *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg* anser jag det böra medgifvas part att när som helst innan målet företages till afgörande framställa yrkande om återfående af erlagd revisions-skillning; och torde andra stycket böra gifvas en affattning, som tydligare än den föreslagna angåfve, att berörda yrkande för att komma under pröfning måste väckas i den ordning, som här stadgas.»

23 §.

Justitierådet *Cassel*, med hvilken Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Wijkander* och *Petersson* instämde, yttrade:

»Då i senare stycket af 11 § i förevarande kap. förutsättes, att hofrättens utslag i mål, deri någon hålles häktad, kan antingen för den häktade muntligen afsägas eller ock honom på annat sätt delgifvas, men besvärstiden för den häktade i det fall, att utslaget blifvit för honom muntligen afsagdt, uppenbarligen bör räknas från den dag sådant skett och icke från den dag delgifning i detta ords vanliga bemärkelse sedermera möjligen egt rum, hemställas om den ändring i andra stycket af förevarande §, som häraf påkallas.»

27 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Lindbäck*, *Cassel* och *Grefberg* hemstälde, att till förtydligande af det i §:ns förra stycke upptagna stadgande, framför slutorden »åligger hofrätten» måtte införas orden »efter ty i 26 § sägs».

Justitierådet *Grefberg* åberopade hvad Justitierådet anfört under 19 § af detta kapitel såsom äfven vid 27 § tillämpligt.

28 §.

Justitierådet *Petersson*, med hvilken Justitierådet *Lilienberg* instämde, anförde:

»Enligt stadgandet i denna § skall vid kommunikation af besvär i högsta instans den från hofrätten inkomna akten i målet styckas, så att en del deraf jemte besvären utlemnas till klaganden för delgifning med motparten medan återstoden qvarstannar i Nedre revisionen i afbidan på målets vidare fullföljd. De handlingar, till hvilka förklaranden på detta sätt erhåller tillgång, komma i de flesta fall icke att lemna honom erforderlig ledning för uppsättande af förklaringen, i synnerhet om han härför behöfver anlita biträde, utan varder han i väsentliga stycken hänvisad till sitt minne af hvad öfriga i mellaninstansen företedda handlingar kunna innehålla. Af bestämmelsen torde jemväl blifva en följd, att Högsta Domstolen, åtminstone i mål deri ändring ifrågakommer, vid målets afgörande nödgas företaga en ingående, tidsödande granskning af kommunikationsåtgärden för att tillse, det icke vid hofrättsaktens styckning någon af de handlingar, som bort åtfölja besvären vid dessas utlemnande till delgifning med motparten, af misstag eller förbiseende kommit att qvarstanna bland de i Nedre revisionen qvarhållna handlingarna, samt, i händelse så skulle vara fallet, förordna om ny kommunikation. Med hänsyn till dessa förhållanden torde det vara af nöden så ordna delgifningen, att förklaranden erhåller tillfälle att taga del af hofrättsakten i dess helhet.

Emot förslagets bestämmelse att kommunikation af besvär i högsta instans skall ske genom klagandens försorg i stället för såsom nu genom administrativ myndighet synes mig visserligen ur principiell synpunkt intet vara att erinra. Men praktiskt sedt medför denna anordning, att besvärsakten mera än hittills varder utsatt för faran att gå förlorad eller skadas. Då någon duplett af denna akt — särskildt den deri infogade hofrättsakten — icke finnes, och densamma äfven efter målets afgörande kan behöfvas vid pröfning af möjligen förekommande nåde- eller resningsansökan, torde i det allmännas intresse ligga, att åt handlingarna, så långt ske kan, beredes skydd under kommunikationen; och då i detta hänseende nu gällande ordning för besvärens delgifning synes mig ega företräde framför den föreslagna, anser jag mig böra hemställa, att äfven derutinnan må förblifva vid hvad hittills varit vanligt».

Justitieråden *Huss* och *Lindbäck* instämde i den af Justitierådet *Petersson* uttalade mening, att vid delgifning af besvär, som blifvit hos Konungen anförda, tillfälle bör beredas förklaranden att taga del af hofrättsakten i dess helhet.

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken Justitierådet *Cassel* förenade sig hemställde, att den föreslagna bestämmelsen om att vid delgifning af besvär, som hos Konungen anförts, den klagande jemväl skulle tillställa vederparten de i hofrätten af klaganden ingifna handlingar, öfver hvilka vederparten ej blifvit hörd, måtte erhålla sådant förtydligande, att klaganden icke kunde anses hafva åliggande att delgifva vederparten underrättens protokoll eller öfriga sådana handlingar och skriftliga bevis, hvilka part enligt den af Justitieråden föreslagna lydelsen af 27 kap. 6 § ej vore skyldig att tillställa vederparten.

29 §.

Högsta Domstolen hemställde, att ordet »ingifva» i första stycket utbyttes mot ordet »insända».

Justitierådet *Lindbäck* anmärkte beträffande sista punkten, att hofrättens tillkännagifvande torde böra omfatta jemväl den påföljd, som enligt 27 kap. 13 § inträder, derest part ej inom stadgad tid afgifver påminnelser.

30 §.

Justitieråden *Huss*, *Lindbäck* och *Wijkander* erinrade om de anmärkningar, som af Justitieråden framstälts vid 26 kap. 14 § och 27 kap. 12 och 13 §§.

Justitieråden *Lilienberg*, *Petersson* och *Grefberg* erinrade om hvad Justitieråden vid 26 kap. 14 § anmärkt i fråga om förhör med uteblifven svarande såsom tillämpligt jemväl å den i sista punkten af förevarande § meddelade bestämmelse.

Slutligen anmärkte *Högsta Domstolen* vid 30 kap., att förslaget icke upptog några bestämmelser, svarande mot de enligt kapitlets 15 § för närvarande gällande föreskrifter om stadfästelse af förlikning i mål, som droges under Konungens pröfning; och hemställde *Högsta Domstolen*, som fann bestämmelser i detta ämne vara af nöden, att dylika måtte införas antingen i förevarande kap. eller bland de i 20 kap. gifna stadganden om förlikning.

31 Kap.

2, 3 §§.

Högsta Domstolen ansåg sig icke kunna tillstyrka, att de föråldrade och i vissa hänseenden ur bruk komna bestämmelserna i 2 och 3 §§ af 31 kap. rättegångsbalken blefve, på sätt förslaget afsåge, i hufvudsakligen oförändrad affattning upptagna i den föreslagna nya lagen. De i förslaget ifrågasatta förändringarna i berörda lagrum hade tillkommit hufvudsakligen af formella skäl och inskränkte sig dertill, att hvad lagrummen för närvarande innehölle om skyldighet för den sökande att ställa borgen för kostnad och skada samt att fullgöra dom uteslutits. Hvad förslaget sålunda åsyftade syntes emellertid med lika verkan kunna vinnas genom ett stadgande derom, att hvad ifrågavarande båda lagrum innehölle i nyssberörda hänseenden skulle vid den nya lagens trädande i kraft upphöra att gälla. *Högsta Domstolen* hemställde därför, att nu ifrågavarande båda paragrafer måtte ur förslaget uteslutas, i hvilket fall jemväl lagförslagets ingress borde undergå motsvarande jemkning, men att deremot i den föreslagna promulgationslagen måtte upptagas en bestämmelse i ofvan anfördt syfte.

2:o) **Förslag till lag om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen angående ändring i vissa delar af rättegångsbalken.**

1 §.

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken Justitierådet *Cassel* instämde, anförde:

»I denna paragraf uppställes såsom hufvudregel, att mål, som vid den tid lagen träder i kraft redan äro anhängiga vid domstol, skola behandlas enligt nu gällande lag. Denna regel skall dock icke tillämpas i fråga om fullföljd af talan emot utslag och beslut i dessa mål, då de meddelats efter det nya lagen trädte i kraft, utan de nya bestämmelserna skola gälla. Nya lagen skall således tillämpas i fråga om rättsmedel och tid samt hvad i öfrigt bör iakttagas vid fullföljd af talan. Angående detta stadgande torde kunna anmärkas, att de nya bestämmelserna borde tillämpas äfven i fråga om underställning.

I afseende å den grupp af utslag och beslut, å hvilka nu nämnda tidsförhållanden inträffa, stadgas tillika det undantag från hufvudregeln, att den nya lagen skall tillämpas beträffande förfarandet i högre rätt, då talan fullföljts; således i fråga om skriftvexling, kommunikation, förhör, underställning och dylikt. Af sistnämnda stadgande framgår dock icke tydligt huruvida den nya eller äldre lagen skall i högre rätt gälla, om der yppas jäf emot domstol eller domare i lägre instans eller i fråga om först i högre rätt framställd invändning emot stämning. Då frågor härom rätteligen böra bedömas efter äldre lag, torde det vara lämpligt att så affatta paragrafen, att deraf tydligt framgår, att med dylika jäf eller invändningar skall förfaras enligt sistnämnda lag.»

2 §.

Högsta Domstolen fann det ej vara fullt tydligt, huruvida de i Kongl. brefven den 18 November 1762 och den 15 April 1774 meddelade bestämmelser om dagabot för försummelse att i rätt tid insända handlingar i underställningsmål, vore att hänföra till de tillägg till 25 kap. rättegångsbalken, hvilka enligt förevarande § skulle anses

upphäfda. Med afseende härå och då enligt Högsta Domstolens åsigt dagabot utgjorde en mindre lämplig påföljd för en försummelse, hvilken såsom den ifrågavarande kunde förekomma under temligen vexlande omständigheter, hemställde Högsta Domstolen, att omförmälda Kongl. bref måtte upptagas bland de författningar, som uttryckligen förklarades upphäfda.

Vidare ansåg *Högsta Domstolen*, att i denna § lämpligen borde intagas det stadgande, hvarom i anmärkningen till 31 kap. rättegångsbalken gjorts hemställan, och erinrade, att sedan lagen angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt i vissa brottmål den 8 November 1889 blifvit ersatt med lagen den 10 Juli 1899 angående påföljd i vissa fall af parts uteblifvande i brottmål, sistnämnda lag borde i 10:de stycket af förevarande § angifvas såsom delvis upphäfd.

Högsta Domstolens ledamöter förenade sig derjemte om följande yttrande:

»Genom det föreslagna upphäfvandet af hvad i förordningen den 6 Oktober 1882 och lagen den 8 November 1889 (numera lagen den 10 Juli 1899) finnes stadgadt om uttagande och om återgång i visst fall af böter, hvartill någon enligt samma författningar blifvit fäld, synes den olägenhet kunna uppkomma, att verkställighet af beslut, hvarigenom part enligt nämnda lagrum fälots till böter, i vissa fall kan komma att allt för länge anstå. Har nemligen part genom beslut under rättegången, afkunnadt innan den föreslagna nya lagen träder i kraft, fälots till dylika böter och har ej beslutet hunnit bringas till verkställighet före nämnda dag, lærer verkställigheten komma att anstå, måhända i flere år. Beslutet får nemligen icke bringas till verkställighet förr än det vunnit laga kraft, hvilket väl icke lærer inträffa förr än underrättens slutliga utslag i målet vunnit laga kraft eller, öfverklagadt, blifvit fastställt.

De olägenheter man velat genom ifrågavarande lagbestämmelser förekomma, skulle således genom deras upphäfvande i viss mån återinträda. Det synes därför kunna ifrågasättas, om icke nyssnämnda lagstadganden borde förklaras vara fortfarande gällande i afseende å böter, som ådömts genom beslut, meddeladt innan den nya lagen trädte i kraft.»

4 §.

Justitierådet *Lilienberg* hemställde om uttrycket verldslig domstol i detta sammanhang vore rätt lämpligt, helst det samma syntes kunna uttryckas genom att i slutet af §:n tillägga: »eller blifvit af domkapitel handlagdt».

5 §.

Beträffande den föreslagna lydelsen af 10 § konkurslagen ansågo Justitieråden *Lindbäck* och *Petersson*, att i sammanhang med föreskriften angående klagan af annan än gäldenären borde, till vinnande af nödig fullständighet, intagas en erinran, att i afseende å klagan af gäldenären rättegångsbalkens stadganden skulle lända till efterrättelse.

10 §.

Med erinran, att i förslaget ej upptagits föreskrifter, svarande mot dem, som 1807 års förklaring innehölle rörande Konungens befallningshafvandes skyldighet att ofördröjligen till vederbörlig myndighet öfversända besvär eller nådeansökning, som af häktad person ingifvits till Konungens befallningshafvande, hemställde Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg*, som ansågo det vara af vigt, att berörda skyldighet vore uttryckligen i lag faststæld, att bestämmelser af ifrågavarande innehåll måtte införas i sista stycket af förevarande §.

11 §.

I afseende å paragrafens sista stycke anmärkte Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg*, att deraf ej tydligt framginge, huruvida anmälan om missnöje med hofrätts dom i mål, som här afsåges, skulle kunna med laga verkan ingifvas till Konungens befallningshafvande, och hemställde Justitieråden, som ansågo giltig anledning ej föreligga att i berörda hänseende meddela undantag från rättegångsbalkens stadganden, att i förevarande lagrum måtte bestämdt angifvas, att sådant ej vore åsyftadt.

3:o) Förslag till lag angående ändring i vissa delar af utsökningslagen.

39 §.

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken Justitierådet *Cassel* instämde, yttrade:

»Enligt förslaget får utmätning verkställas å dom, som ej vunnit laga kraft, men den tappande kan undvika utmätning å sådan dom, vare sig den meddelats af underrätt eller hofrätt, genom nedsättning af penningar, svarande mot det utdömda, hos Konungens befallningshafvande i det län, der den tappande har sitt hemvist, och i fråga om underrätts dom jemväl genom att ställa pant eller borgen för hvad utdömdt blifvit och för den skada, som genom uppehållet kan vållas. Den vinnande kan emellertid intill dess honom veterligen sådana åtgärder vidtagits när som helst lemna domen till verkställighet, och det kan därför inträffa, att åtgärd, som hindrar utmätning, ehuru den vidtagits innan utmätning påkallats eller under tiden emellan domens aflemnande till exekutor och sjelfva förrättningen, dock först dervid blifver bekant. Af dessa förhållanden lär följande, att tappande part, som vill undvika utmätning eller åtgärder för dess vidtagande, skall hos vederparten, derest det ej är denne eljest kunnigt, styrka, att den tappande fullgjort hvad som är nödigt för att förebygga utmätning, och att kostnaden för en i laga ordning sökt utmätning, som af nu berörda orsaker inställes, under förutsättning att domen ej ändras, icke i vidare mån drabbar utmätnings sökanden, än att han kan nödgas förskjuta densamma; men om så är förhållandet, bör den tappande ega rätt att nedsätta hvad honom ådömts utgifva hos den Konungens befallningshafvande, som han för sig finner vara lämpligast, en rättighet, som äfven bör följa deraf, att det kan hända, att den tappande icke har hemvist inom riket, i hvilken händelse han eljest skulle vara rättslös.

I anledning här af får jag hemställa, att i paragrafens andra punkt orden 'i det län der han har sitt hemvist' måtte utgå och att följaktligen äfven den i andra stycket upptagna bestämmelsen om viss tid för utöfvande af lyftningsrätten uteslutes och frågan om det nedsätta beloppets insättande i bankinrättning göres beroende af att den

vinnande derom framställer yrkande eller, öfver sådant yrkande hörd, icke inom af Konungens befallningshafvande föreskrifven tid begagnar sig af lyftningsrätten.»

Justitieråden *Lilienberg*, *Wijkander* och *Petersson* erinrade, att, derest, såsom förslaget innebure, en tappande part skulle kunna genom företeende af bevis om nedsättning af honom till utgifvande ådömdt belopp förhindra utmätning, skyldig hänsyn till den vinnande parten syntes kräfva, att kostnaden för en utmättingsförrättning, som af dylik anledning ej lände till åsyftadt resultat, i allmänhet komme att drabba den tappande; och hemstälde Justitieråden förty, att i 164 § utsökningslagen måtte införas ett tillägg i syfte att, då vid utmättingsförrättning upplystes, att nedsättning egt rum, och utmätning förty ej kunde ske, förrättningskostnaden ändock skulle uttagas hos den tappande parten, så framt denne ej bevisligen inom viss tid före förrättningen underrättat motparten om nedsättningen.

Då tillräcklig anledning ej syntes föreligga att, med afvikelse från motsvarande bestämmelser i gällande lag, uppställa den grundsats, att nedsättning af utdömdt belopp i hvarje fall skulle ega rum hos en viss befallningshafvande, helst som en dylik grundsats ej sällan kunde föranleda olägenheter för parter, som hade sina hufvudsakliga affärsförbindelser annorstädes än i det län, der nedsättningen skulle ske, hemstälde Justitieråden *Lilienberg*, *Wijkander* och *Petersson*, att i paragrafens andra punkt orden »der han har sitt hemvist» måtte utgå, hvaraf åter blefve en följd, att den i andra stycket upptagna bestämmelse om viss tid för utöfvande af den vinnande partens lyftningsrätt uteslötes, och frågan om det nedsatta beloppets insättande i bankinrättning gjordes beroende af att bemälde part derom framstälde yrkande eller, öfver sådant yrkande hörd, icke inom honom förelagd tid begagnade lyftningsrätten.

För den händelse emellertid grundsatsen om nedsättningens verkställande hos en viss befallningshafvande ansåges böra bibehållas, erinrade Justitieråden, att bestämmelser tarfvades om, huru förfaras skulle i det af förslaget ej berörda fall, att den tappande parten icke hade hemvist inom riket.

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitierådet *Huss* instämde, yttrade:

»På de af Justitieråden *Lilienberg*, *Wijkander* och *Petersson* anförda skäl hemställer jag, att i 164 § utsökningslagen måtte införas

en bestämmelse i syfte att, då vid utmättningsförrättning upplyses, att nedsättning egt rum, och utmätning förty icke kan ske, förrättningskostnaden ändock skall uttagas hos den tappande parten, så framt denne ej vid förrättningen styrker, att han inom så god tid före densamma tillstält motparten bestyrkt afskrift af nedsättningsbeviset, att denne kunnat derom underrätta utmättningsmannen innan han begifvit sig till förrättningsstället.

I öfrigt är jag ense med Justitieråden Lilienberg, Wijkander och Petersson.

I ändamål af redaktionens förtydligande torde i det stycke, som handlar om huru utmätning å hofrätts dom må kunna förebyggas, emellan orden 'der' och 'nedsättning' böra införas orden 'den tappande styrker att'.»

171 §.

Beslut, hvarigenom öfverexekutor förelade part att inom viss tid ingifva felande protokoll, borde enligt *Högsta Domstolens* tanke likasom motsvarande beslut i rättegångsmål innefatta underrättelse om den påföljd, som komme att inträda, der föreläggandet ej fullgjordes.

179 §.

Med erinran om den vid 27 kap. 1 § rättegångsbalken framställda anmärkning hemstälde Justitieråden *Lilienberg, Huss, Lindbäck Petersson, Cassel* och *Grefberg*, att besvärstiden för Gotland måtte afven i här afsedda fall sättas till 30 dagar.

185, 186, 187 §§.

Justitieråden *Lilienberg, Huss, Petersson, Cassel* och *Grefberg* erinrade, att, derest 27 kap. 6, 7 och 11 §§ rättegångsbalken blefve i enlighet med Justitierådens hemställan ändrade, motsvarande ändringar borde vidtagas i nu förevarande §§.

I afseende å 185 § anmärkte Justitieråden *Lilienberg, Cassel* och *Grefberg* ytterligare, att den i paragrafens tredje stycke före-

kommande hänvisning till 181 § lämpligen kunde utbytas mot uttrycklig föreskrift, att här afsedda kungörelse i allmänna tidningarna skulle införas tre gånger minst 14 dagar mellan hvarje gång.

Justitierådet *Wijkander* erinrade om hvad af Justitierådet vid 27 kap. 6 § rättegångsbalken anförts samt hvad vid 11 § anmärkts, och Justitierådet *Lindbäck* åberopade de af honom vid 27 kap. 6 och 11 §§ framställda eller biträdda anmärkningar i den mån de här egde tillämplighet.

Vidare yttrade Justitierådet *Wijkander*, med hvilken Justitieråden *Huss* och *Lindbäck* instämde:

»I öfverensstämmelse med hvad vid 27 kap. 7 § rättegångsbalken hemstälts, syntes jemväl det i förevarande § föreslagna stadgande, att förklaring må med allmänna posten till hofrätten insändas, böra utgå. Särskildt medförde, i fråga om de utsökningsmål, hvari talan mot hofrätts utslag kunde hos Konungen fullföljas, ett sådant stadgande en ganska tvifvelaktig fördel för förklaranden, enär, derest han i stället för att i hofrätten anlita kommissionär, insände sin förklaring med posten, det i regeln skulle inträffa, att han finge kännedom om hofrättens utslag först efter det tiden för fullföljd af talan deremot vore ute.

Ett stadgande, sådant som det nu omförmälda, syntes för öfrigt, för att kunna blifva af praktisk betydelse, förutsätta att den tjänsteman, som vore satt att i hofrätt mottaga inkommande handlingar, finge sig, i den för hofrätterna utfärdade instruktion, ålagd enahanda förpligtelse, som i nådiga kungörelsen om skyldighet för vederbörande tjänstemän att till part öfversända diariebevis den 12 Juni 1885 funnes föreskrifven.

Härförutom torde böra eriuras att i nu gällande förordningar om rätt för parter att till statsdepartement och förvaltande myndigheter insända handlingar föreskrifves, att desamma skola insändas *i betaldt bref* med allmänna posten.»

Slutligen yttrade Justitierådet *Lindbäck*, att med hänsyn till den förändrade lydelse, 187 § skulle enligt förslaget erhålla, lämpligen torde till 188 § böra fogas ett så lydande tillägg »eller den inlaga, hvarom i 187 § förmäles».

192 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Lindbäck*, *Petersson*, *Cassel* och *Grefberg* åberopade hvad Justitieråden vid 30 kap. 28 § rättegångsbalken anmärkt.

4:o) Förslag till lag om verkställighet i vissa fall af beslut, som ej vunnit laga kraft.

Då flere lagar, särskildt utsökningslagen, innehölle bestämmelser om verkställighet af beslut, som ej vunnit laga kraft, ansågo Justitieråden *Lilienberg*, *Huss* och *Lindbäck* önskvärdt, att nu förevarande lag erhöile en rubrik, som närmare än den föreslagna angafve de ämnen, hvilka i lagen behandlades.

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken Justitierådet *Petersson* instämde, yttrade:

»Då den rätt, som enligt förslaget skulle tillkomma den sakfælde att, för undvikande eller återgång af utmätning, nedsätta honom ådömda böter och viten hos Konungens befallningshafvande, icke synes för den sakfælde innebära någon egentlig förmån, i ty att insättning af medlen i bankirättning icke torde böra ifrågasättas, samt utmätning af penningar för den sakfælde således medför enahanda verkan som nedsättning häraf, men af rätt till dylik nedsättning kan uppkomma den olägenhet, att åtgärder för verkställighet ej sällan komme att vidtagas utan att hafva åsyftad verkan, torde ifrågavarande bestämmelser kunna uteslutas.»

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken Justitierådet *Huss* förenade sig, anförde:

»Föreskriften, att den sakfælde, derest han ville undvika utmätning, borde nedsätta honom ådömda böter eller vite hos Konungens befallningshafvande, skulle medföra den olägenhet, att vederbörande utmättningsman, i saknad af kännedom derom, att dylik nedsättning egt rum, icke sällan finge ändamålslost inställa sig hos sakfælde personer i syfte att verkställa utmätning, hvarigenom kostnader och besvär förorsakades utan motsvarande nytta. Denna olägenhet torde kunna

hufvudsakligen undvikas, om i stället stadgades, att nedsättning af böter och viten skall, för att medföra den verkan, som här afses, ske hos utmätningsmannen i den ort, der den sakfælde har sitt hemvist. Blott för det undantagsfall, att han ingenstädes eger stadigt hemvist, borde medgifvas honom rättighet att göra nedsättningen hos Konungens befallningshafvande.

I afseende å den i förslagets näst sista stycke intagna hänvisning till gällande specialbestämmelser om verkställighet af utslag i polis-mål anmärkte *Högsta Domstolen*, att till förebyggande af den missuppfattning, att berörda bestämmelser, endast så vidt de anginge hof-rätts utslag, skulle ega fortfarande giltighet, ordet »hofrätts» måtte uteslutas.

5:o) Förslag till lag angående beräkande af fatalitetid i visst fall.

Under erinran, att den bestämmelse, som här föresloges, uppenbarligen borde ega tillämpning icke allenast i mål utan äfven i ärende, som vid domstol förekomme, hemställde *Högsta Domstolen*, att sådant måtte i förslaget angifvas.

Ex protocollo

Erik Ölander.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden,
hållet inför Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Re-
genten i statsrådet å Stockholms slott den 31 De-
cember 1900,*

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden:

WIKBLAD,
ANNERSTEDT,
herr VON KRUSENSTJERNA,
grefve WACHTMEISTER,
CLAËSON,
DYRSSEN,
CRUSEBJÖRN,
ODELBERG,
HUSBERG,

Justitieråden: PETERSSON,
BILLING.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Annerstedt anmälde i underdånighet Högsta Domstolens utlåtande öfver de genom Kongl. Maj:ts beslut den 30 September 1898 till Högsta Domstolen remitterade förslag till

- 1) lag angående ändring i vissa delar af rättegångsbalken;
- 2) lag om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen an-
gående ändring i vissa delar af rättegångsbalken;
- 3) lag angående ändring i vissa delar af utsökningslagen;
- 4) lag angående verkställighet i vissa fall af beslut, som ej vunnit
laga kraft; samt
- 5) lag angående beräknande af fatalietid i visst fall.

Efter att hafva redogjort för innehållet i berörda lagförslag samt Högsta Domstolens öfver desamma afgifna utlåtande anförde departementschefen:

»Med anledning af de inom Högsta Domstolen framställda anmärkningar hafva de remitterade förslagen blifvit öfversedda och ändrade, dervid de anmärkningar, om hvilka ett flertal af Högsta Domstolens ledamöter enat sig, i allmänhet blifvit iakttagna. Under åberopande af de inom Högsta Domstolen för dessa ändringar anförda grunder, anser jag mig nu hufvudsakligen böra angifva skälen dertill, att några särskilda anmärkningar, som inom Högsta Domstolen framstälts, synts icke böra föranleda ändring i förslagen.

De bestämmelser lagen innehåller i fråga om domstols behörighet äro enligt gällande rätt oeftergifliga och skola alltså, oberoende deraf, huruvida invändning från parts sida göres eller icke, af domstolen beaktas. I motsats härtill innebära de föreslagna nya bestämmelserna i 10 kap. rättegångsbalken, att domstolen allenast i vissa, uttryckligen angifna fall skall sjelfmant visa från sig mål, som enligt föreskrift i lag tillhör annan domstol. Der något af dessa fall föreligger, tillkommer det emellertid enligt förslaget icke allenast den underrätt, der målet anhängiggjorts, att tillse det behörighetsreglerna varda iakttagna, utan i händelse sådant blifvit af underrätt försummadt, skall, oberoende af anmärkning, felet rättas i högre instans, der målet fullföljes. Härifrån göres likväl i 29 § af det remitterade förslaget — motsvarande 30 § i den reviderade texten — ett väsentligt undantag. Med afseende å brottmål, i hvilka enligt sista mom. i nästföregående paragraf underrätten städse har att iakttaga upprätthållandet af lagens behörighetsregler, gifves nämligen en föreskrift, som i regel utesluter, att högre rätt ex officio inlåter sig på frågan om underrättens behörighet. Ett flertal ledamöter i Högsta Domstolen har afstyrkt upptagande af en dylik föreskrift; och har till stöd härför anförts, hurusom enligt förslaget kunde inträffa, att, oaktadt vid handläggningen af ett mål hos öfverdomstol visat sig, att erforderlig utredning icke kunde vinnas, med mindre målet förvisades till behörig underdomstol, öfverdomstolen dock skulle vara nödgad att afdöma målet i befintligt skick.

Med anledning häraf anser jag mig böra, under framhållande af att förslaget i förevarande hänseende öfverensstämmer med såväl lagkomiténs och äldre lagberedningens förslag som ock nya lagberedningens år 1893 afgifna förslag angående vissa invändningar i rättegång, erinra derom, att i sådana fall, der undersökning af lokala förhållanden är af nöden, det svårligen låter tänka sig, att underrätten skulle kunna förbise, att målet ej tillhör dess upptagande. Den betänklighet, som yppats

mot det föreslagna stadgandet, synes alltså, på sätt jemväl blifvit inom Högsta Domstolen framhållet, näppeligen ega någon afsevärd praktisk betydelse. Deremot är det uppenbarligen af ej ringa vikt, att i brottmål, framför allt sådana som angå häktad, så vidt möjligt förebyggas att underdomstolens åtgärder varda på formella grunder undanröjda; och att uteslutandet af det nu ifrågavarande stadgandet skulle nödvändiggöra kassation i åtskilliga fall, der tvingande skäl dertill eljest ej föreläge, synes ovedersägligt. Härtill kommer, att om, såsom Högsta Domstolens fleste ledamöter i annat sammanhang förordat och det reviderade förslaget jemväl åsyftar, invändning om underrättens behörighet kommer att jemväl i brottmål blifva processhinderande i den mening, att invändningen må genom särskilda besvär fullföljas i hofrätten och dennas yttrande måste afvaktas innan målet af underrätten afgöres, en dylik anordning skulle vara temligen förfelad, om ej åt hofrättens utslag gäfves definitivt bindande kraft, så att behörighetsfrågan under inga förhållanden kunde i högsta instansen upptagas. På grund af det sålunda anförda har förevarande paragraf ansetts böra bibehållas, dock med någon jemkning i redaktionen.

I följd af erinringar, som vid granskningen af de föreslagna bestämmelserna i 16 kap. rättegångsbalken blifvit inom Högsta Domstolen framställda, hafva stadgandena om s. k. processhinderande invändningar omarbetats i enlighet med hemställan af flertalet ledamöter; hvarjemte de föreskrifter 16 kap. 6 § rättegångsbalken i sin nu gällande lydelse innehåller om meddelande af uppskof på parts derom framställda begäran blifvit upptagna i 14 kap. 3 § samma balk. Vidare har, till åvägbringande af öfverensstämmelse mellan 5 § i 16 kap. af det remitterade förslaget samt de efter förslagets utarbetande tillkomna stadgandena i 11 kap. 32 § rättegångsbalken, sistnämnda lagrum ansetts böra erhålla en i viss mån ändrad lydelse.

Hvad af Högsta Domstolens fleste ledamöter blifvit vid granskningen af 16 kap. 9 § hemställt i fråga om verkställighet å vissa under rättegången meddelade beslut har, på sätt i annat sammanhang skall beröras, blifvit i hufvudsak iakttaget.

I fråga om det föreslagna afskaffandet af de för närvarande brukliga skriftliga berättelserna i vademal hafva tre ledamöter i Högsta Domstolen anført att, om berättelserna bortföлле, stadgande i stället borde meddelas derom, att förslag till rubrik å domen i målet skulle af referenten på förhand uppsättas och underskrifvas samt i sådant skick efter anslag hållas tillgängligt för parterna under viss kort tid. Att i sammanhang med berättelsernas afskaffande det ålägges referent i vademål att

före målets föredragning uppsätta förslag till den blifvande domens rubrik är, såsom redan tillförne af mig framhållits, tvifvelsutan lämpligt; och anhåller jag att, i händelse af förslagets godkännande, framdeles få i underdånighet framlägga förslag till den ändring i hofrätternas arbetsordning, som häraf pakallas. Deremot synes det mig icke vara nödigt eller lämpligt, att i lag eller arbetsordning upptages föreskrift, att nämnda förslag skall under viss tid hållas för parterna tillgängligt. Erfarenheten utvisar, att för närvarande, då likväl berättelsen skall till parterna särskildt utlemnas och af dem underskrifvas, erinran mot berättelsens innehåll ytterligt sällan om någonsin förekommer; och detta förhållande, hvilket väsentligen beror af de i hofrätten uppträdande ombudens bristande kännedom om målen, skulle helt visst ej undergå förändring, om den ifrågasatta föreskriften komme till stånd. Fast hellre lär det kunna med säkerhet antagas, att parter eller ombud endast i högst sällsynta undantagsfall skulle göra sig besvär att i hofrätten efterhöra rubrikförslaget. Den ifrågasatta anordningen komme alltså efter all sannolikhet att utgöra en för processen betydelselös formalitet, hvilken emellertid ofta nog kunde valla hinder och rubbning i hofrättens arbete.

Vid 26 kap. 1 § hafva Högsta Domstolens flesta ledamöter hemställt, att vadepenningens belopp, som i förslaget blifvit, så för land som stad, satt till tre daler, måtte förhöjas. I sådant afseende har anförts, att en så ringa afgift som den föreslagna icke kunde anses egnad att förebygga förhastad vadeanmälan; och har derjemte af en ledamot erinrats att, derest förslagets bestämmelser rörande borttagande af prestanda i tvistemål och brottmål godkändes, till hofrätterna komme att fullföljas ett betydligt större antal mål än hittills, hvaraf åter kunde befaras, att, så framt lagen icke uppstälde något mera kraftigt verkande korrektiv till stäffjande af ändringssökande, föranlett blott af processlystnad och rättshafveri, tillökning i hofrätternas arbetskrafter inom kort skulle visa sig erforderlig.

Med anledning häraf anser jag mig böra framhålla, att, af skäl, som vid förslagets föregående behandling inför Eders Kongl. Maj:ts andragits, afskaffandet af här ifrågavarande prestanda näppeligen kan väntas komma att medföra någon mera betydande ökning af de mål, som i hofrätterna fullföljas; och i hvarje fall lär den ökning, som kan tänkas ifrågakomma, mer än uppvägas af den lättnad i mellaninstansens arbetsbörda, som kommer att blifva en följd af de i förslaget äsyftade förenklingar i hofrättsproceduren. Vid sådant förhållande och då med hänsyn till underrätternas organisation samt andra med vårt rättegångsväsen förknippade omständigheter, det näppeligen kan anses önskvärdt, att tillträdet till

mellaninstansen försvåras, torde det icke lämpligen kunna ifrågakomma att åt vadepenningen gifva karakteren af ett prestandum, som, i likhet med revisionsskillingen, skulle tjena till att afhålla från fullföljd, utan torde med föreskriften om vadepennings erläggande ej böra åsyftas annat än att anordna en yttre påtaglig form för den anmälan, hvarom här är fråga, samt förebygga att sådan anmälan göres utan tanke på dess verkliga innebörd. Från sistnämnda synpunkter lär emellertid det belopp, hvarmed ifrågavarande afgift för närvarande utgår vid landtdomstolarne, hafva visat sig vara tillfyllest; och då härtill kommer, att afgiftens utgående med nämnda belopp öfverensstämmer med landtbefolkningens häfdvunna uppfattning, torde någon förhöjning af beloppet ej böra vidtagas.

I 26 kap. 14 §, som innehåller föreskrifter om anställande af muntligt förhör i värdadt mål, har, med anledning af hemställan utaf Högsta Domstolens fleste ledamöter, införts uttrycklig bestämmelse derom, att hofrätt skall i beslut om förhör förelägga part, som skall vid förhöret tillstädeskomma, antingen vite i penningar eller att målet afgöres utan hinder af partens utevaro. Tre ledamöter i Högsta Domstolen hafva ansett förslaget böra modifieras i den riktning, att det finge ankomma på parterna sjelfva, huruvida de ville begagna sig af lemnad rätt att tillstädeskomma vid muntligt förhör. Till stöd härför har anförts, att något väsentligt ej stode att vinna genom parts intvingande till rätten så länge man ej kunde, sedan parten infunnit sig, använda tvångsmedel för att förmå honom att lemnas äskade upplysningar, samt att, i saknad af medel härtill, man ej kunde komma längre än att anse parten genom uraktlåtenhet att besvara framställda frågor hafva mot sig åstadkommit en presumtion, som vid målets afdömande kunde hafva afgörande betydelse, något som emellertid äfven kunde inträffa om en part, som kallats att vid förhör afgifva yttrande öfver viss uppgifven omständighet, förfallolöst uteblefve. Härvid må emellertid anmärkas, att det enligt erfarenhetens vittnesbörd sällan inträffar, att en vid domstol tillstädeskommen part undandrager sig att besvara en på saken inverkan fråga, samt att, der sådant skulle förekomma, ett dylikt uppträdande från partens sida i allmänhet lär i vida högre grad än parts underlåtenhet att på kallelse inställa sig vid domstolen berättiga till slutsatser i fråga om riktigheten af motpartens uppgifter; och torde vidare böra framhållas, att, så länge i fråga om proceduren vid underrätt gäller, att äfven i tvistemål en part kan i motpartens intresse tvingas till inställelse, någon giltig anledning ej synes föreligga att i fråga om förfarandet i öfverrätt intaga en härifrån afvikande standpunkt.

Nyssbemålde ledamöter hafva vidare funnit det mindre lämpligt att, såsom förslaget åsyftar, part under vissa omständigheter skulle kunna för-

pligtas att personligen inställa sig vid förhör. Att utesluta möjligheten häraf skulle emellertid enligt min tanke innebära ett onödigt uppgifvande af ett i många fall verksamt och behöfligt medel för uppnående af materiell rättvisa; och ej heller i detta afseende synes något giltigt skäl föreligga att försätta öfverdomstolen i en mindre gynsam ställning än den lagen beredt underrätten.

Samma ledamöter hafva jemväl anmärkt, att om befogenhet att förelägga part personlig inställelse skulle tilläggas hofrätt, sådant borde uttryckligen angifvas i den föreslagna paragrafens text. Riktigheten af denna anmärkning kan jag emellertid ej medgifva. Redan för närvarande innehåller lagen i 15 kap. 1 § rättegångsbalken ett allmänt stadgande om domstols befogenhet att i tvistemål förelägga part personlig inställelse; och att detta stadgande likasom öfriga föreskrifter i samma paragraf, och öfverhufvud de i 15 kap. intagna bestämmelser om rättegångsfullmäktig, eger tillämplighet vid såväl öfver- som underdomstolar, synes mig ovedersägligt. Att, såsom anmärkt blifvit, med hofrätternas nuvarande praxis ej öfverensstämmer att i vademål ålägga part personlig inställelse vid förhör, har sin naturliga förklaring deri att, på grund af flere samverkande omständigheter, de muntliga förhören i hofrätt öfverhufvud nedsjunkit till en tom formalitet, hvartill kommer att, med hänsyn till nuvarande lydelse af 14 kap. 6 § rättegångsbalken, någon verksam påföljd för partens uteblifvande ej skulle kunna utsättas. Varda, såsom förslaget åsyftar, förhören så anordnade, att de erhålla reel betydelse för målens utredning, och beredes domstolen möjlighet att framtvinga inställelse vid förhöret, torde det näppeligen vara af nöden att i än mera bestämda ordalag än 15 kap. 1 § innehåller inskräpa grundsatsen om hofrättens befogenhet att ålägga part personlig inställelse.

En synnerligen beaktansvärd olägenhet, som vidlåder det nuvarande besvärsförfarandet i hofrätterna, är, såsom jag tillförene i underdånighet framhållit, att det stora antal besvärsmål, deri förklaring infordras, kommer att i hofrätten föredragas vid två särskilda tillfällen, i det att enligt gällande lag beslutet om förklarings inhemtande måste grundas på en förberedande saklig pröfning af besvären. Sedan lång tid tillbaka har afskaffandet af denna dubbla föredragning uppstälts sasom ett önskningsmal; och onekligen måste det från det allmännas synpunkt anses föga lämpligt, att en ej obetydlig del af hofrätternas arbetstid egnas åt ifrågavarende preliminära åtgärder. Till afhjelpande häraf syftar den i 27 kap. 5 § af det remitterade förslaget upptagna föreskrift om ovilkorlig kommunikation i alla rätteligen fullföljda brottmal, som ej angå häktad. Flere af Högsta Domstolens ledamöter hafva emellertid ansett sig böra afstyrka

nämnda föreskrift under erinran dels om det dröjsmål, som komme att uppstå med afgörandet af alla de mål, i hvilka besvärerna uppenbarligen saknade fog, och dels derom, att i berörda mål förklaranden finge onödigtvis vidkännas en utgift, för hvilken godtgörelse ofta nog ej kunde erhållas.

Dessa betänkligheter synes emellertid afgörande vikt ej böra tillmätas. Vål må erkännas, att den snabba rättskipning, som för närvarande eger rum i besvärsmål, hvilka afgöras utan kommunikation, innebär en fördel, som i någon mån skulle gå förlorad genom förslagets godkännande; men med hänsyn till de förenklingar i kommunikationsförfarandet, som förslaget afser att genomföra — särskildt derutinnan att parts försunmelse i fråga om verkställande af besvärshandlingars delgifning eller afgifvande af förklaring ej vidare skulle komma att föranleda upprepade förelägganden i berörda hänsenden — lär man kunna förväntas, att det af kommunikationsåtgärden föranledda dröjsmål i regel ej skulle komma att öfverstiga en eller annan månad, i hvilket fall skäligen anspråk på skyndsamhet i afgörandet fortfarande måste anses fullt tillgodosedda. Inom Högsta Domstolen har uttalats den förmodan, att dröjsmålet komme att väsentligen öfverstiga den tid, som atgar för sjelfva kommunikationsproceduren; men, såsom jag vid frågans föregående behandling antydt, lär man hinder ej möta att i hofrätternas arbetsordning intaga föreskrifter, hvarigenom åstadkommes, att besvärsmålen i regel varda inför hofrätten föredragna så snart de kommit i skick att kunna slutligen afgöras, och min afsigt är att, om förevarande stadgande vinner godkännande för Eders Kongl. Maj:t framlägga förslag till dylika föreskrifter. Att, såsom inom Högsta Domstolen blifvit antydt, det genom kommunikationen uppkommande dröjsmålet skulle i nämnvärd omfattning föranleda, att klagan komme att föras af parter, som allenast ville uppehålla verkställighet af underrättens utslag, torde med hänsyn till hvad af mig nu blifvit anfördt näppeligen kunna befaras, helst om i betraktande tages, att, enligt hvad nu föreslås, underrättens utslag i ersättningsfrågor och andra ämnen, som ej angå ansvars ådömande, skulle komma att gå i verkställighet, såsom vore det meddeladt i tvistemål.

Hvad ater beträffar frågan om de af kommunikationen föranledda kostnader för klagandens motpart, må uppmärksammas, att genom den föreslagna bestämmelsen om parts rätt att med posten insända förklaring, berörda kostnader kunna nedbringas till ett minimum, ity att utgift till ombud eller kommissionär för målets bevakande icke skulle behöfva ifrågakomma. Högsta Domstolen har visserligen funnit det mindre lämpligt, att i vanliga rättegångsmål part finge genom allmänna posten meddela sig med domstolen; men då enligt gällande lag, som af förslaget härutinnan lemnas orubbad, part eger att för ingifvande af en utaf honom

undertecknad förklaring betjena sig af bud, som ej eger laga fullmakt, är det svårt att inse, hvad som från principiel ståndpunkt skulle kunna invändas mot att låta parten för ifrågavarande ändamål anlita postverket. I annat sammanhang — nämligen vid motsvarande bestämmelse i den föreslagna 186 § utsökningslagen — har mot här afsedda medgifvande riktats jemväl den anmärkning, att detsamma blefve af tvifvelaktig nytta för förklaranden, i ty att denne, om han i stället för att anlita kommissionär insände förklaringen med posten, i regel komme att få kännedom om hofrättens utslag först efter det tiden för fullföljd af talan deremot vore ute. Denna anmärkning synes emellertid allenast böra föranleda införande af en föreskrift derom, att då i besvärsmål hofrätt meddelat utslag, hvaröfver klagan må föras, kungörelse om utslaget ofördröjligen skall införas i allmänna tidningarne. Kommer en dylik föreskrift till stånd, lär det med fog kunna förväntas, att genom den enskilda tidningspressen eller annorledes underrättelse om utslaget skall utan större besvär eller kostnad för parten komma honom till handa.

På de skäl, som nu anförts, hafva de bestämmelser, som i det föreslagna 27 kapitlet rättegångsbalken förekomma angående kommunikation af besvär, lemnats till sina hufvudgrunder orubbade. Deremot hafva samtliga detaljanmärkningar, om hvilka ett flertal ledamöter i Högsta Domstolen enat sig, blifvit iakttagna; och har dervid funnits nödigt att vidtaga den förändring i de föreslagna rättsreglernas uppställning, att bestämmelserna om klagandeparts skyldigheter i afseende å besvärens delgifning samt påföljderna af dessa skyldigheters försummande uppdelats i flere särskilda paragrafer (6, 7, 8 och 9 §§). Härjemte har i 27 kapitlet införts förenämnda stadgande om kungörelse i tidningarne angående utslags meddelande.

Förslagets bestämmelser angående förhör i besvärsmål hafva några af Högsta Domstolens ledamöter ansett stå i strid med hvad för besvärsförfarandet vore väsentligt, ity att nämnda förfarande ej skulle fordra eller ens medgifva någon partförhandling inför domstol. Denna uppfattning kan jag icke dela. Om ock ett af besvärsförfarandets kännetecken består deri, att parterna ega, utan anlitande af fullmäktig, låta till domstolen ingifva skriftliga, af dem undertecknade inlagor, lär det ej utesluta att, der domstolen finner sådant nödigt, parterna kallas att sjelfva eller genom ombud inställa sig vid förhör. Från gällande rätts ståndpunkt torde tvärtom vara uppenbart att, der i besvärsmål vittnesbevisning skall förebringas i öfverinstansen -- något som ej sällan inträffar -- part, som ej sjelf eller genom ombud tillstädeskommit i hofrätten, måste på hofrättens föranstaltande kallas till förhöret; och äfven i andra fall har, fastän lagen

saknar uttryckligt stadgande i ämnet, det någon gång befunnits nödigt att till förhör inkalla part. Ej heller lärer vare sig från principiell eller praktisk synpunkt hinder möta att i lag upptaga bestämda stadganden om förhörs anordnande i besvärsmål; och att dylika stadganden påkallas af ett praktiskt behof, har jag vid annat tillfälle sökt påvisa. Det remitterade förslagets bestämmelser i detta ämne hafva alltså bibehållits; dock hafva med anledning af erinringar, som inom Högsta Domstolen förekommit, uttryckliga föreskrifter ansetts böra såväl i fråga om besvärsmålen som andra i 27 kap. afsedda mål meddelas om de påföljder, som vid förhörs utsättande må af hofrätten stadgas för part, som från förhöret uteblifver; och hafva dessa föreskrifter upptagits i en särskild paragraf (19 § i den reviderade texten).

Enligt de föreslagna bestämmelserna i 30 kap. 1 § rättegångsbalken skall talan mot hofrätts utslag i mål, som efter vad inkommit, fullföljas genom revisionsansökning, hvaremot i mål, som besvärsvi dragits under hofrättens pröfning, talan jemväl hos Konungen fullföljes genom besvär. Då jemlikt den föreslagna 8 § i 25 kap. sättet för målets fullföljd i hofrätten är beroende af den hänvisning, som i berörda hänseende skall af underrätten meddelas, kommer enligt förslaget alltså att af nämnda hänvisning jemväl bero, i hvilken ordning målet skall dragas under Konungens pröfning. Några ledamöter i Högsta Domstolen hafva funnit detta förhållande innebära en oegentlighet och hemställt om sådan ändring i förslaget, att frågan huruvida målet skulle genom revisionsansökning eller besvär fullföljas hos Konungen gjordes beroende deraf, huruvida det enligt stadgandena i 25 kap. 1—5 §§ bort i hofrätten fullföljas genom vad eller besvär. På skäl, som af mig vid förslagets föregående behandling anförts till stöd för ifrågavarande stadgande har jag emellertid ansett någon ändring deri ej böra vidtagas. Särskildt måste jag vidhålla, att, der ett mål, som enligt sin beskaffenhet bort fullföljas efter vad, dock på grund af underrättens hänvisning inkommit genom besvär och i hofrätten afgjorts utan förklarings infordrande — något, som lätt låter tänka sig i fall, der tvekan kan råda huruvida stämning varit af nöden eller frågan kunnat ansökningsvis anhängiggöras — det näppeligen kan ifrågakomma, att låta målet fullföljas genom revisionsansökning, ity att i dylikt fall klagandens motpart saknar anledning att hos Konungen inställa sig för bevakande af sin talan. Till undvikande af denna svarighet har visserligen inom Högsta Domstolen ifrågasatts att upptaga en föreskrift om skyldighet för den med hofrättens utslag missnöjde att om ändringssökandet underrätta motparten. Men, utom det att införandet af ett nytt prestandum för ifrågavarande undantagsfall i och för sig förefaller mindre lämpligt, måste erinras,

hurusom det lätt kan tänkas, att klagandens motpart icke under den korta tid, som här kan ifrågakomma, står att anträffa; och att för dylika fall anordna ett särskildt ediktalstänningsförfarande skulle, särskildt med hänsyn till tidens knapphet, erbjuda svårigheter samt i hvarje fall nödvändiggöra lagens belastande med invecklade föreskrifter af ringa praktisk betydelse. Den omständigheten, att enligt förslaget Kronan i något enstaka fall kan komma att gå miste om revisionsskilling, der med hänsyn till målets beskaffenhet sådan bort utgå, eller att en part, som rätteligen egt fullfölja talan genom besvär, kan nödgas att någon tid afvara det belopp, som motsvarar revisionsskillingen, synes mig i jämförelse med nu antydda olägenheter ej innefatta tillräckligt skäl att frångå förslagets ståndpunkt.

I fråga om kommunikation af besvär, som hos Konungen anförts, innebär den föreslagna 28 § i 30 kap. att af de handlingar, som vid målets afgörande i hofrätten varit tillgängliga, komma att i delgifningen ingå allenast sådana, som af klaganden ingifvits till hofrätten och ej redan under målets behandling derstädes blifvit vederparten delgifna, hvaremot öfriga handlingar, som här afses, skulle intill målets afgörande förblifva i Nedre Revisionen. Häremot har inom Högsta Domstolen anmärkts, att de handlingar, till hvilka förklaranden på detta sätt erhöles tillgång, i de flesta fall icke komme att lemna honom erforderlig ledning för uppsättande af förklaring. Då emellertid öfriga till hofrättsakten hörande handlingar antingen redan tillförene blifvit förklaranden tillstända, eller ock äro sådana, som han sjelf ingifvit till hofrätten, kan jag icke dela den sålunda uttalade betänklighet. Mot den föreslagna anordningen har jemväl erinrats, att densamma skulle för Högsta Domstolen medföra tidsspillan, så till vida som domstolen skulle nödgas att vid målets afgörande ingå i granskning af kommunikationsåtgärden för att tillse, det icke vid hofrättsaktens styckning någon af de handlingar, som bort åtfölja besvären vid dessas utlemnande till delgifning, af misstag kommit att qvarstanna bland de i Nedre Revisionen qvarhållna handlingarne. Den tidsspillan, som härvid kan ifrågakomma, torde dock näppeligen kunna väntas blifva af nämnvärd betydelse, helst om i betraktande tages att, på sätt jemväl inom Högsta Domstolen antydts, nyss omnämnda granskning af kommunikationsåtgärden tarvas allenast i det jämförelsevis obetydliga antal mål deri ändring ifrågakommer.

I enlighet med hemställan af Högsta Domstolen hafva i 30 kapitlet — 31 § i den reviderade texten — införts bestämmelser, svarande mot de för närvarande gällande föreskrifter om stadfästelse af förlikning i mål, som drages under Konungens pröfning. Från sistnämnda föreskrifter af-

vika de nu föreslagna derutinnan, att jemväl i de fall, då förlikningen ingås efter det missnöjesanmälan i hofrätten skett men före inställelsen hos Konungen, fastställelsen ankommer på Konungen och ej såsom för närvarande på hofrätten. Skälet härtill är, att enligt förslaget hofrätten icke såsom enligt gällande lag har att taga befattning med pröfning af prestanda för målets fullföljd.

De af Högsta Domstolens fleste ledamöter vid granskningen af 16 kap. rättegångsbalken förordade bestämmelser angående omedelbar verkställighet å vissa under rättegången meddelade beslut hafva ansetts böra ställas i samband med föreskrifterna i den föreslagna lagen om verkställighet i vissa fall af beslut, som ej vunnit laga kraft, dervid emellertid funnits lämpligast att låta samtliga här ifrågavarande stadganden erhålla plats i den föreslagna promulgationslagen, i hvars reviderade text de upptagits såsom 6 §. Mot föreskriften om rätt för den, som genom hofrätts utslag dömts till böter eller vite, att genom beloppets nedsättande hos Konungens befallningshafvande freda sig från utmätning har inom Högsta Domstolen erinrats, att utnämningsmännen, i saknad af kännedom om att dylik nedsättning egt rum, ofta skulle komma att ändamålslost inställa sig hos sakfälda personer i syfte att verkställa utmätning. Denna olägenhet synes emellertid lämpligen kunna förebyggas genom ett stadgande om skyldighet för Konungens befallningshafvande att, då nedsättning egt rum, ofördröjligen derom underrätta vederbörande utnämningsman. Ett dylikt stadgande lär dock vara af beskaffenhet att böra i administrativ väg utfärdas; och torde frågan derom böra anstå till dess nu föreliggande förslag undergått slutlig behandling.

I det remitterade förslaget till lag om ändring i vissa delar af utsökningslagen hafva, i sammanhang med den nu verkställda omarbetningen af vissa föreskrifter i 27 kap. rättegångsbalken, vidtagits ändring i syfte att, i hvad rörer besvärsförfarandet i utsökningsmål åvägabringa öfverensstämmelse med nämnda föreskrifter; och har i följd deraf jemväl blifvit erforderligt att ändra nummerordningen å några paragrafer, hvilka eljest ej af förslaget beröras.

Vid granskning af de bestämmelser, som i den föreslagna 14 § af 27 kap. rättegångsbalken — 18 § i den reviderade texten — upptagits rörande behandlingen af mål, som utan föregången stämning anhängiggjorts i hofrätt såsom första domstol, har Högsta Domstolen hemställt om meddelande af en uttrycklig föreskrift, att då i brottmål, som här afsåges, partförhandling i hofrätten skulle ega rum, rättegången skulle vara offentlig. I enlighet med denna hemställan har nu uppgjorts ett särskildt förslag till lag om offentlighet i visst fall vid förhör inför hofrätt.

Departementschefen uppläste härefter de i enlighet med det afgifna yttrandet affattade förslag till

- 1) lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken;
 - 2) lag om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken;
 - 3) lag om ändring i vissa delar af utsökningslagen;
 - 4) lag om beräkning af fatalitetid i visst fall; samt
 - 5) lag om offentlighet i visst fall vid förhör inför hofrätt;
- och hemställde departementschefen att förslagen måtte, jemlikt § 87 regeringsformen, Riksdagen till antagande föreläggas.

Justitierådet Petersson åberopade för sin del hvad han vid ärendets behandling i Högsta Domstolen anført i de delar, der ej genom numera vidtagna ändringar i förslaget de af honom framställda anmärkningar kommit att förfalla.

Statsrådets öfriga ledamöter tillstyrkte bifall till departementschefens hemställan;

och tacktes med bifall till denna hemställan Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten i nåder förordna, att till Riksdagen skulle aflåtas nådig proposition i ämnet af den lydelse bilagan litt. A. vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Erik Ölander.
